

**IN GOED VERTROUWEN
HANDLEIDING**

Evert van der Veen

IN GOED VERTROUWEN

*Ontmoetingen rond de
apostolische geloofsbelijdenis*

HANDLEIDING

uitgeverij

Deze handleiding kan worden besteld bij JOP,
de jeugdorganisatie van de Protestantse Kerk:

- in de webwinkel: www.jop.nl/winkel
- via e-mail: bestellingen@pkn.nl
- brochureverkoop tel. (030) 880 17 24

Handleiding bij het boek In goed vertrouwen ISBN 978 90 435 1782 9

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No portion of this book may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means – electronic, mechanical, photocopy, recording or any other – except for brief quotations in printed reviews, without the prior written permission of the publisher.

INHOUDSOPGAVE

Werken met deze methode:

Aantal bijeenkomsten	6
Tijdsduur	6
Benodigdheden	6
Opening	7
Opzet	7
Inhoud	7
Vetgedrukte tekst	7
Werkvormen	8
Overige werkvormen	8
Afsluiting	9
Kennismaking	9
Tips voor bijzondere groepsactiviteiten	10

1. Ik geloof het wel!	13
2. Ik ben er voor jou	19
3. Groter dan ons hart	25
4. Leven in verwondering	33
5. Sprekend zijn Vader	43
6. Mens voor en met ons	53
7. Doodlopende weg?	61
8. Nieuw begin	69
9. Open hemel	77
10. Als zonlicht om de bloemen	87
11. Samen met anderen	95
12. Handen vouwen	105
13. Hemels water	115
14. Samen aan tafel	123
15. Vergeven en vergeten	131
16. Onze toekomst	139
17. Belijden-is-doen	149

Gesprekspunten voor de ontmoeting tussen kerkenraad en belijdenisgroep	155
--	-----

WERKEN MET DEZE METHODE

Voor de inhoudelijke verantwoording wordt verwezen naar het gelijknamige boekje voor de deelnemers.

Deze handleiding is specifiek bestemd voor degene die de groep leidt: predikant, pastor, kerkelijk werker of gemeentelid met theologische interesse. Voor een optimaal gebruik van het boekje voor de deelnemers is deze handleiding onmisbaar. Hieronder volgen algemene aanwijzingen voor het gebruik van deze methode.

Evert Pieter van der Veen

Predikant Protestantse Gemeente Nunspeet

Aantal bijeenkomsten

De methode biedt stof voor maximaal zeventien keer wanneer alle onderwerpen worden behandeld. Uiteraard kan er – in overleg met de groep – een keuze worden gemaakt, want de onderwerpen zijn prima afzonderlijk van elkaar te behandelen. Wie strikt de woorden van de Apostolische geloofsbelijdenis wil volgen, kan de hoofdstukken over gebed, doop en avondmaal overslaan.

Het is ook mogelijk een vervolgcyclus op te zetten waarin de keuzemogelijkheden van de diverse hoofdstukken die zijn blijven liggen, worden gevolgd.

In het boekje voor de deelnemers is een afsluitend hoofdstuk ‘Een boekje open over het Boek’ opgenomen. Hier wordt in kort bestek achtergrondinformatie bij de Bijbel gegeven, ontleend aan en met een verwijzing naar de website van het NBG.

Achter in deze handleiding wordt een model gegeven om het gesprek tussen leden van de kerkenraad en belijdeniscatechisanten, ter voorbereiding op de zondag waarop zij belijdenis doen, vorm te geven.

Tijdsduur

Globaal genomen zal een bijeenkomst 1-1,5 uur duren. Omdat de inbreng per groep sterk verschillend kan zijn, is ervan afgezien om een nadere tijdsplanning per onderdeel aan te geven. De inhoud per bijeenkomst is in het algemeen ruim voldoende en bij een wat intensiever gesprek is de kans groot dat men bepaalde onderdelen moet laten liggen.

Bij de globale tijdsduur wordt ervan uitgegaan dat men een keuze maakt uit de mogelijkheden die er steeds

worden aangegeven. In de meeste bijeenkomsten zijn er namelijk meerdere sporen, waarbij de leidinggevende vooraf bepaalt welk spoor er zal worden gevolgd. Wie meer tijd neemt, kan uiteraard meer sporen na elkaar volgen en hoeft dus minder keuzen te maken.

Waar deze globale tijdsduur door de keuze van een specifiek alternatief aanmerkelijk zal worden overschreden, wordt dit aangegeven.

Benodigdheden

Na de doelstelling van elke bijeenkomst worden de benodigdheden genoemd. In de meeste gevallen vergt het klaarzetten ervan niet al te veel tijd. Waar dit wel het geval is, wordt dit aangegeven; in sommige gevallen wordt er zelfs aan het einde van de voorafgaande bijeenkomst op geattendeerd, omdat er beduidend meer tijd nodig is voor de organisatie.

Wat betreft de benodigdheden wordt er onderscheid gemaakt in de aanduiding ‘naar keuze’ en ‘eventueel’. Wanneer er ‘naar keuze’ staat, betreft dit een spoor dat binnen deze bijeenkomst kan worden gevolgd. Deze keuze heeft dan consequenties voor de materialen die hierbij nodig zijn.

Staat er het woord ‘eventueel’, dan betekent dit dat deze materialen betrekking hebben op een alternatieve werkvorm binnen het keuzespoor, die in de handleiding wordt genoemd. Dit materiaal is dus een extra mogelijkheid naast de ‘standaard’-materialen binnen de keuzesparen.

Op de volgende – Engelstalige – websites kunnen foto's tegen betaling worden gedownload. Wie trefwoorden als ‘religion’, ‘spirituality’, ‘god’ en ‘church’ intikt, ziet een ruime keuze aan kwalitatief hoogstaande foto's verschijnen. Reken af, zet ze op een stick en laat ze afdrukken. Een eenmalige uitgave en moeite waarvan men jaren plezier kan hebben! Mogelijke websites voor deze foto's:

www.123rf.com

www.istockphoto.com

Wie even zoekt op internet, kan ongetwijfeld meer websites vinden met foto's die te bestellen zijn. Er zijn ook Nederlandstalige websites van fotoclubs.

Wanneer in de handleiding sprake is van foto's waarbij de groep kan associëren, dan kan men op genoemde websites veel materiaal vinden dat tot de verbeelding spreekt.

Afhankelijk van de groep kan er behoefte zijn aan extra beeldmateriaal. In de handleiding van Peter Hendriks bij '7 + 1. Basis cursus Geloven' (Boekencentrum Zoetermeer) zit een cd-rom met veel kunsthistorische beelden, veelal klassiek maar ook modern. Veel van deze afbeeldingen kunnen ook bij de thema's van dit boek behulpzaam zijn.

Opening

Degene die graag met een Bijbellesing wil openen, vindt aan het begin van elke bijeenkomst een suggestie en kan van de genoemde notities gebruik maken om de bijeenkomst met een paar woorden in te leiden.

Opzet

Veel bijeenkomsten bevatten meerdere mogelijkheden. Deze keuzesporen worden in de handleiding duidelijk aangegeven met het woordje 'of'. Zo worden de diverse onderdelen als alternatief gepresenteerd. Deze alternatieven hebben betrekking zowel op de werkvormen als op de inhoud.

De keuze komt ook regelmatig in de doelstelling tot uitdrukking; daar wordt dan het woordje 'of' gebruikt omdat deze alternatieven zijn gerelateerd aan de verschillende keuzen.

Het is uiteraard mogelijk om een eigen weg te volgen en verschillende elementen van de diverse keuzesporen naar eigen inzicht met elkaar te verbinden. Deze handleiding wil geen keurslijf zijn, maar biedt modellen aan die een aanzet geven voor eigen inspiratie.

Inhoud

De onderwerpen zijn gerelateerd aan de Apostolische geloofsbelijdenis. Deze woorden verbinden christenen van alle kerken met de Heer en met elkaar, en hierin komen de hoofdlijnen van ons christelijk geloof ter sprake. Na de kerk zijn enkele elementaire onderwerpen toegevoegd: gebed, doop, avondmaal.

Deze opzet maakt de methode zeer geschikt als introductiecursus voor mensen die weinig of geen kennis hebben van het christelijk geloof, omdat in deze opzet alle basisonderwerpen uit het christelijk geloof ter sprake komen. Zo kan deze methode als een geloofscursus worden aangeboden en dienen als kerkelijke

variant op de Alpha-cursus.

Als een samenvatting van voorafgaande catechesejaren is de methode een prima uitgangspunt voor de belijdeniscatechese. In het laatste hoofdstuk 'Belijdenis-doen' vindt men een concrete voorbereiding op de zondag van de belijdenis, maar het is tevens een bezinning op belijden in bredere zin.

Ook een gespreksgroep die verdieping zoekt en evengoed eens via andere werkvormen met de inhoud bezig wil zijn, kan deze methode uitstekend gebruiken.

De zwartgedrukte achtergrondinformatie kan door de gespreksleider worden ingebracht en geeft hem/haar het nodige houvast tijdens de voorbereiding en de bijeenkomst zelf.

Voor persoonlijke studie is aan het eind van het deelnemersboek enige inleidende informatie over de Bijbel opgenomen.

De gespreksleider die meer achtergrondmateriaal zoekt, kan op www.pkn.nl onder de webshop zoeken naar het studiemateriaal van de cursus Theologische Vorming voor Gemeenteleden. Er zijn vele delen verschenen, onder andere Oude en Nieuwe Testament, kerkgeschiedenis, dogmatiek / geloofsvragen, ethiek, diaconaat, liturgiek, pastoraat. Ook is er beschikbaar 'Wij geloven – materiaal voor de gemeente', dat mogelijkheden biedt voor het geloofsgesprek.

Vetgedrukte tekst

De vetgedrukte teksten staan alleen in deze handleiding. Ze geven aanwijzingen voor de voorbereiding, reiken suggesties aan voor de verwerking en bieden tevens inhoudelijke aandachtspunten en gespreksvragen.

Voor een goed overzicht van de catecheet / gespreksleider zijn tevens alle teksten uit het boek voor de deelnemers opgenomen. In dit boekje staan de teksten van alle keuzesporen, zodat de deelnemers thuis de gelegenheid hebben om zich een goed beeld van het onderwerp te vormen.

In het deelnemersboek staat aan het einde van elk hoofdstuk een rubriek 'Om zelf verder te lezen'. Dit gedeelte is vooral bedoeld voor persoonlijke bezinning en is daarom niet in de handleiding opgenomen.

Werkvormen

Deze handleiding biedt suggesties van uiteenlopende aard, variërend van diverse gespreksvormen tot (re) creatieve werkvormen.

Afhankelijk van de persoonlijke voorkeur van degene die de groep leidt, kan hier een keuze worden gemaakt zodat ieder het spoor kan volgen dat hem/haar het beste ligt. Ook de aard van de groep (belijdenisgroep, jongerengroep, jongvolwassenen, introductiecursus, Bijbelkring) is bepalend voor de keuze in werkvormen.

De methode biedt hiertoe alle mogelijkheden en geeft veel gelegenheid om eigen accenten te leggen. Zo biedt iedere bijeenkomst voldoende ruimte om grotendeels de weg van het gesprek te volgen of een route te gaan waarbij de groep veelzijdiger met het onderwerp bezig is.

Overige werkvormen

Wie een bijzondere avond wil organiseren – en daarbij eventueel ook andere mensen wil uitnodigen – vindt hieronder een aantal suggesties die ontleend zijn aan www.idee-en-kerk.nl

1. Ganzenbord = ons leven

Herschrijf de onderdelen van het ganzenbord in de richting van symbolen in ons leven: je reis begint ergens, je zit in de put, je bent op bezoek in een herberg, je ontmoet de dood, je bent onvrij (gevangenis), je gaat over een brug naar de overkant, je verdwaalt in een doolhof. Aan de hand van deze begrippen gaan de deelnemers met elkaar in gesprek. Kun je aan de hand van dit woord iets over je eigen ervaring vertellen? Ken je Bijbelverhalen waarin dit begrip ook voorkomt of iets wat erop lijkt?

2. Psalmen schilderen

Er wordt een psalm voorgelezen en vervolgens is er gelegenheid – eventueel met muziek op de achtergrond – om hierover na te denken. Er kan nog een korte uitwisseling van gedachten plaatsvinden en dan gaat ieder zijn of haar persoonlijke impressie van deze psalm schilderen.

Het is ook mogelijk om ieder zelf een psalm te laten kiezen. Er moeten dan wel voldoende bijbels zijn om een goede keuze te kunnen maken. Eventueel kan er een lijstje met geschikte psalmen worden uitgedeeld.

Na verloop van tijd laat elke deelnemer zijn of haar schilderij zien en legt uit wat er is afgebeeld. Hierbij kunnen persoonlijke verhalen en ervaringen naar voren komen in het licht van het geloof.

3. Dit is ‘heilig’ voor mij

Iedere deelnemer wordt vooraf uitgenodigd om iets mee te nemen dat voor hem of haar een bijzondere betekenis heeft: boek, cd, schilderij, foto van persoon of een ander voorwerp. De reden van de keuze kan heel verschillend zijn: goede herinnering, geschenk, bron van inspiratie. Een aanvullende opdracht hierbij is de vraag of er een verbinding bestaat met het persoonlijke geloof. Verwijst dit voorwerp op de een of andere wijze misschien naar God?

4. Dierbare dingen

Deze vorm lijkt op de vorige en is heel geschikt om met verschillende generaties te spelen. Iedere deelnemer krijgt vooraf de opdracht om een voorwerp mee te nemen waaraan een bijzondere herinnering is verbonden. De keuze is uiteraard zeer persoonlijk: je allereerste knuffel, schoentjes uit je peutertijd, de ketting van je oma, de foto van je overleden vriendin, het bijbeltje van de basisschool, het horloge van je vader.

Alle aanwezigen vertellen hun persoonlijke verhaal bij dit voorwerp en geven ook aan wat dit emotioneel en geestelijk voor hen betekent. Welke verbinding bestaat er tussen deze geliefde herinnering en de eigen geloofsbeleving?

5. Films

Op onderstaande websites zijn vele films te vinden die in de programmering van bijzondere groepsactiviteiten hun diensten kunnen bewijzen.

www.hollanddoc.nl biedt een overzicht van documentaires en tv-programma's van alle omroepen. Hier is een zeer ruim aanbod van films voorhanden.

www.kfa-filmbeschouwing.nl geeft een overzicht van 'speelfilms van artistieke kwaliteit en levensbeschouwelijke diepgang', zoals de website het omschrijft. Tevens zijn hier boekjes met achtergrondinformatie bij films verkrijgbaar.

www.christelijkefilms.nl doet een aanbod van films die voldoen aan het criterium van deze website: 'een mooi en verantwoord filmproduct met een christelijke boodschap'.

6. Bijbelse personen

Om dicht bij Bijbelse personen te komen kan de stijl-vorm van een autobiografie, dagboek of reisjournaal geschikt zijn. De groep krijgt de opdracht – in tweetallen of drietallen werkt dit beter – om met deze opdracht aan de slag te gaan.

De volgende suggesties zijn wellicht een bron van inspiratie en kunnen naar eigen inzicht worden uitgebreid:

- De memoires van Abraham
- De autobiografie van Mozes
- Enkele bladzijden uit het dagboek van Jezus
- Het dagboek van Maria
- Het reisjournaal van Paulus
- De droom van Johannes op Patmos

Om dit goed vorm te geven is het wel belangrijk dat de deelnemers een beeld hebben van deze personen, dat zij weten waar zij in de Bijbel hun verhalen kunnen vinden en dat zij beschikken over een Bijbelse encyclopedie.

Afsluiting

In het boekje voor de deelnemers wordt iedere bijeenkomst afgesloten met de rubriek 'Om zelf verder te lezen', bedoeld voor persoonlijke bezinning en als toegevoegde informatie.

Wie dat wil, kan dit gedeelte in de bijeenkomst zelf betrekken; hiervoor worden echter geen werkvormen aangereikt en deze gedeelten staan daarom ook niet in de handleiding vermeld.

Kennismaking

Wie behoefte heeft aan een uitgebreidere of andere vorm van kennismaking als groep, vindt hieronder enkele suggesties:

1. Identiteitskaartje

Iedere deelnemer vult op een kaartje twee dingen in (dit zijn voorbeelden, allerlei alternatieven zijn uiteraard

mogelijk):

- ✓ Ik houd van ...
 - ✓ ... is niet mijn ding
- of:
- ✓ De kerk is voor mij ...
 - ✓ ... heb ik niet zoveel mee in de kerk

De kaartjes worden ingezameld en geschud. Om de beurt pakt iemand een kaartje en leest de tekst. Vervolgens probeert de groep erachter te komen wie dit heeft geschreven.

2. Hand tekenen

Elk groepslid tekent op een papier een hand en vult bij iedere vinger iets in:

- ✓ Liefelingsmuziek
- ✓ Liefelingsboek
- ✓ Werk of school
- ✓ Hobby / sport
- ✓ Voorkeur vakantie(land)

De papieren worden ingezameld en geschud. Om de beurt pakt iemand een papier en leest wat erop staat. Gezamenlijk probeert men erachter te komen van wie deze hand afkomstig is.

3. Collage van jezelf

Iedereen maakt een collage die betrekking heeft op zichzelf. Hierin komt bijvoorbeeld het volgende naar voren:

- ✓ Naam
- ✓ Werk of school
- ✓ Hobby en vrije tijd
- ✓ Muziek
- ✓ Toekomstideaal

4. Silhouet

De groep wordt in tweetallen verdeeld. Om beurten gaat iemand op een groot vel papier liggen, terwijl de ander zijn/haar omtrek tekent. Vervolgens worden deze vragen beantwoord en op de desbetreffende plaats op het vel geschreven:

- ✓ Wanneer zit je met de handen in het haar?
- ✓ Waarover breek je je hoofd wel eens?
- ✓ Wat kun je niet met droge ogen aanzien?
- ✓ Bij wie leg je je oor graag te luisteren?
- ✓ Wanneer houd je je kiezen op elkaar?
- ✓ Waar heb je de mond altijd vol van?
- ✓ Waar zet je graag je schouders onder?
- ✓ Wat ligt je na aan het hart?
- ✓ Wat keer je graag de rug toe?
- ✓ Waar heb je je buik van vol?
- ✓ Waar heb je een handje van?
- ✓ Wat heb je goed in je vingers?
- ✓ Waarvan krijg je het op je heupen?
- ✓ Waarvoor ga je door de knieën?
- ✓ Wanneer zou je het liefst je hielen lichten?
- ✓ Met wie sta je op goede voet?
- ✓ Waar krijg je kromme tenen van?

Daarna presenteert elk tweetal z'n antwoorden in de groep.

Tips voor bijzondere groepsactiviteiten

1. Kerkdiensten

Het is inspirerend om eens een viering in een andere kerkgemeenschap mee te maken. Een rooms-katholieke of protestantse dienst (van een heel andere denominatie) kan een boeiende en leerzame ervaring zijn om te ontdekken hoe andere christenen hun viering vormgeven. Hierbij kunnen vooraf aandachtspunten worden meegegeven die naderhand in een gezamenlijk gesprek terugkomen, zodat de deelnemers wat gericht aan de kerkdienst deelnemen.

Een belevenis is het meemaken van een anglicaanse dienst, een viering in een Russisch-orthodoxe kerk of een (buitenlandse) pinkstergemeente.

Kijk op de website www.churchatwork.nl om deze kerken in Nederland te vinden. In de Bijlmer in Amsterdam bevinden zich vele emigrantenkerken die buitengewoon interessant en veelkleurig zijn.

Het is ook verrijkend om een synagoge te bezoeken. Via het woord 'synagoge' kom je gemakkelijk bij de adressen van synagogen in ons land, die nog als zodanig worden gebruikt of als museum toegankelijk zijn. Houd er rekening mee dat het aantal bezoekende Jo-

den in een dienst klein is: een te grote groep kan dan als overheersend worden ervaren.

De groep kan zelf een viering voorbereiden waarin elementen uit de bijeenkomsten een rol spelen. Na bijeenkomst 10 bijvoorbeeld, wanneer gesproken is over God, Jezus Christus en de Heilige Geest, en er al een zekere vertrouwdheid is gegroeid, kan het een mooi moment zijn om een eigen viering te houden volgens onderstaand model:

- ✓ Aansteken van het licht waarbij iedereen in de kring staat
- ✓ Begroeting in de naam van de Heer waarbij alle namen van de aanwezigen worden genoemd
- ✓ Lied
- ✓ Bijbelgedeelte, bijvoorbeeld 'Ik ben de weg, de waarheid en het leven'
- ✓ Korte overweging van de groepsleider en intenties van de groepsleden naar aanleiding van deze Bijbelwoorden
- ✓ Muziek of stilte
- ✓ Gebedsintenties
- ✓ Lied
- ✓ Zegenbede
- ✓ Gezamenlijke maaltijd (avondmaal)

2. Klooster

Een groep die eens op een bijzondere locatie een aantal dagen wil samenzijn, kan overwegen naar een klooster te gaan. Voor informatie over kloosters in Nederland zie www.klooster.startpagina.nl.

Een bijzondere ervaring is een bezoek aan het klooster in Chevetogne in de Belgische Ardennen. Men viert hier zowel de Latijnse als de orthodoxe ritus en met name de laatste heeft, door de sfeer in de orthodoxe kapel en het monnikenkoor, een grote bekoring. Zie voor meer informatie: www.monasterechevetogne.com.

3. Recreatie

Wie er eens met de groep op uit wil om de onderlinge band te versterken kan een strandwandeling maken, een dag fietsen op een Waddeneiland, een stadswandeling maken door bijvoorbeeld Joods Amsterdam.

Een groep met culturele belangstelling kan een bezoek brengen aan het Joods Museum in Amsterdam, sfeer-

vol gevestigd in een voormalige synagoge. Zie voor meer informatie: www.jhm.nl.

In een voormalig klooster in Kampen bevindt zich het Ikonenmuseum met een prachtige collectie iconen; hier zijn ook regelmatig thematische exposities. Zie voor alle informatie: www.alexanderstichting.nl.

In Utrecht bevindt zich het museum voor Nederlandse religieuze kunst, met een boeiende en veelzijdige collectie van vele eeuwen rooms-katholieke en protestantse kerkelijke kunst: het Catharijneconvent. Zie voor meer informatie: www.catharijneconvent.nl.

Ter opening of afsluiting, rond Kerst of Pasen samen eten is samenbindend. De groep kan uit eten gaan, maar het is wellicht meer samenbindend om dit bij iemand thuis te doen en de maaltijd samen voor te bereiden. Wie dit een 'Bijbels' tintje wil geven, vindt inspiratie in de boeken van Han Wilmink:

Bijbels culinair.

Koken met passie.

Men kan ook een fietstocht maken langs spirituele plaatsen in de eigen omgeving. Dit vereist de nodige voorbereiding! Het is mooi om deze fietstocht af te sluiten met een korte viering en eventueel een maaltijd. Mogelijkheden om de route in te vullen:

1. Eigen kerkgebouw:
Uitleg van de tocht, kaars aansteken met geleidende tekst of gedicht.
2. Rivier, beek, kanaal, gracht, vijver:
Stilstaan bij het water van de doop. Dooplied lezen, gesprek over eigen beleving van de doop, takje met persoonlijke intentie in het water gooien.
3. Begraafplaats:
Tekst van hoop en vertrouwen lezen, kaars aansteken bij graf van iemand die je kent, gesprek over toekomst en je eigen afscheid.
4. Standbeeld lokale persoon:
Wie was deze persoon en wat was zijn/haar inspiratiebron? Korte informatie over levensloop lezen. Wat houdt je bezig en wat zou je in je leven graag willen realiseren?
5. Oorlogsmonument:
Gedicht over vrede, bijvoorbeeld van Coen Poort, 'Mensen gevraagd'. Wat betekenen vrede en gerechtigheid voor je? Zelf onderweg een foto maken die vrede verbeeldt.
6. Markant kruispunt of rotonde:
Tekst lezen, bijvoorbeeld de zegen van St. Patrick. Wat betekent zegen voor je? Welke

levensweg ligt er achter je en welke keuzen heb je daar gemaakt?

7. Eigen kerkgebouw:
Korte afsluitende viering waarin elementen uit de fietstocht naar voren komen.

De exacte invulling is uiteraard sterk afhankelijk van de eigen omgeving en de mogelijkheden die er zijn. Kantoren van banken (wat is waardevol in je leven), ziekenhuis (wat is je houvast), industrie (wat betekent je werk), park (hoe ga je om met het weekend), oude kerk of historisch gebouw (familiegeschiedenis), stadswal (wat geeft je een veilig gevoel), sportveld (vrije tijd), school (de betekenis van werk). Wie erover nadenkt, kan in feite overal een spirituele verbinding leggen en zo een fietstocht met 'inhoud' in elkaar zetten.

4. Spel

Op de website www.kerkopkop.nl zijn allerlei spelen met een religieuze achtergrond te koop. Eén daarvan is het spel 'Voetspoor'. De toelichting op de website zegt er dit over:

Het spel Voetspoor is een bordspel over het leven en de talenten van Jezus. De spelers gaan op reis van Betlehem naar Jeruzalem. Het spel bevat een spelbord, dobbelsteen, zandloper, spelfiguren en verschillende soorten kaarten. De deelnemers zetten onderweg de talenten in die zij bij het begin van het spel ontvangen. Een spel waarbij spelenderwijs kennis wordt gemaakt met de Bergrede, gelijkenissen en fragmenten uit de levensloop van Jezus.

Op de website van de Protestantse Kerk in Nederland, www.pkn.nl, zijn onder het kopje 'webshop' veel uiteenlopende materialen te koop waaronder het kaartspel 'Samenspraak. Leven delen – geloof verdiepen'. Uit de toelichting op de website:

Kaartspel waarmee mensen met elkaar hun leven kunnen delen en hun geloof verdiepen. Levert een bijdrage aan de ontmoeting tussen de generaties binnen de gemeente.

5. Stage

In sommige gemeenten wordt een stageproject aangeboden. Belangstellenden kunnen naar eigen keuze ver-

gaderingen bijwonen of aan activiteiten deelnemen. Zo kan iemand een kerkenraadsvergadering bezoeken, meedoen aan het clubwerk of kindernevendienst, een werkgroep eredienst bezoeken en dergelijke.

Op deze manier leren mensen verschillende facetten van het kerkelijk werk kennen en die kennismaking kan zo goed bevallen dat zij later actief gaan meedoen.

1 IK GELOOF HET WEL!

Wij geloven...

Doel:

- ✓ De deelnemers ervaren dat geloven een vertrouwensrelatie is.
- ✓ Zij ontdekken – al dan niet in spelvorm – dat geloven een persoonlijke keuze is en dat je anderen nodig hebt om te kunnen geloven.
- ✓ Zij verwoorden wat geloven voor hen betekent.

Benodigdheden:

- ✓ Wandbord of flap-over
- ✓ Naar keuze: tijdig een kaartenspel bestellen of kopen
- ✓ Naar keuze: zeven teksten op kaartjes

Optie: Opening

Dit Bijbelgedeelte is afkomstig uit het verhaal van de Emmaüsgangers. Geef het voorafgaande in korte trekken weer alvorens deze passage te lezen.

Nu werden hun ogen geopend en herkenden ze hem. Maar hij werd onttrokken aan hun blik. Daarop zeiden ze tegen elkaar: 'Brandde ons hart niet toen hij onderweg met ons sprak en de Schriften voor ons ontsloot?' Ze stonden op en gingen meteen terug naar Jeruzalem, waar ze de elf en de anderen aantroffen, die tegen hen zeiden: 'De Heer is werkelijk uit de dood opgewekt en Hij is aan Simon verschenen!' De twee leerlingen vertelden wat er onderweg gebeurd was en hoe hij zich aan hen kenbaar had gemaakt door het breken van het brood.

LUCAS 24:31-35

We zien in dit Bijbelverhaal hoe mensen tot geloof komen:

- ✓ Wij zijn samen onderweg en zoeken naar God
- ✓ Net als deze twee mensen ben je het geloof wel eens kwijt
- ✓ Je hebt iemand nodig die je vanuit God en de Bijbel verder helpt

Wat is geloven? Ieder heeft daar z'n eigen gedachten bij en daarom beginnen we met een verkenning van onze persoonlijke beleving van geloven.

Geloven is voor mij...

Geloven: hoe zou je dat voor jezelf omschrijven? Kun je daar een persoonlijk antwoord op geven, los van de kerk en wat andere mensen ervan vinden? Want geloven is allereerst iets persoonlijks en daarom ook uniek: het hoort bij jezelf.

In deze eerste bijeenkomst gaan we dieper in op de eerste woorden uit de Apostolische geloofsbelijdenis: 'Ik geloof'. Dat roept meteen de vraag op: wat betekent geloven voor mij?

Voor het vervolg zijn er verschillende mogelijkheden:

- ✓ **GELOVEN IS VOOR MIJ**
stille wanddiscussie

of één van deze varianten:

- ✓ 'Kaarten op tafel' 1 en 2
spelvorm, variant 1
- ✓ 'Natuurlijk! en meer'
spelvorm, variant 2
- ✓ 'Associatiekaarten'
spelvorm, variant 3

Schrijf op een wandbord of flap-over deze woorden:

GELOVEN IS VOOR MIJ...

In een stille wanddiscussie krijgen de deelnemers gelegenheid om op te schrijven wat het christelijk geloof voor hen persoonlijk betekent.

Geef eventueel, wanneer men deze vraag te algemeen vindt, aan dat je hierbij kunt denken aan een bijzonder moment uit je leven of een persoon / verhaal uit de Bijbel. Het kan ook iemand uit de (hedendaagse) geschiedenis zijn. Er valt ook te denken aan een lied, boek of muziekstuk dat voor je geloof belangrijk is.

In het groepsgesprek wordt stilgestaan bij de verschillen en overeenkomsten tussen de deelnemers. Laat duidelijk naar voren komen dat geloven ieders persoonlijke beleving is vanuit de eigen levenservaringen. Deze mogen naast elkaar bestaan, want die ruimte krijgen we van God. Geloven is een hoogst persoonlijke aangelegenheid.

Geloven is niet: de Bijbel voor waar houden, ervan uitgaan dat er 'iets' is, het gewoon maar aannemen. Veel mensen geloven wel 'dat God bestaat', maar wat zegt zo iets eigenlijk? Je gelooft in zekere zin ook wel dat de Noordpool bestaat, al ben je er nog nooit geweest. Maar je hebt er geen persoonlijke relatie mee en deze wetenschap maakt je leven ook niet anders.

Geloven is een persoonlijke relatie met God, het gevoel van contact. Je ervaart God, niet altijd even sterk, soms helemaal niet, en dan weer wel. Je voelt: Hij is er voor mij! Je merkt dat God naar je omziet en dat Hij om je geeft, en vanuit die ervaring zie je Hem ook in zoveel andere dingen om je heen.

Geloven is vertrouwen, jezelf toevertrouwen aan God en het met Hem wagen in het leven. Dat is vergelijkbaar met parachutespringen of paragliding: je maakt een sprong in het diepe en je vertrouwt erop dat je gedragen wordt.

Beter een gram geloof dan een gigabyte geleerdheid.

S.D. Post, neerlandicus, 20^e eeuw

Stel je vertrouwen op God maar houd je kruit droog.

Oliver Cromwell, Engels staatsman, 17^e eeuw

Een alternatief voor de werkvorm 'GELOVEN IS VOOR MIJ...' is een spelvorm waarbij deelnemers persoonlijke aspecten naar voren kunnen brengen. Hierbij bestaan verschillende mogelijkheden:

1. www.eo.nl

Kijk bovenaan onder het kopje 'Leden' en ga naar 'Shop'. Vervolgens vind je links onder 'Diversen', met deze spelen: Kaarten op tafel 1 en 2. Met name het tweede kaartspel is geschikt. Hieronder volgt de toelichting die van de EO-site is overgenomen:

In gesprek over persoonlijk en samen geloven. Een spel om bijvoorbeeld te spelen in de kerk, op (Bijbel)kringen, in commissies, bij catechese-groepen en jeugdverenigingen. Leer elkaar kennen of beter kennen door vragen te beantwoorden die de essentie van het christen-zijn raken. Dit tweede deel van 'Kaarten op tafel' biedt de mogelijkheid om op een verdiepende manier met elkaar in gesprek te raken over geloven en gemeente-zijn. Aan de hand van foto's beantwoord je vragen met betrekking tot wat bij je past, waar je hart ligt, wat geloven voor jou betekent en wat je mogelijkheden zijn als je kijkt naar gaven, talenten en geestelijke groei. Kortom: een spel om open kaart te spelen over geloofsvragen.

2. www.communicatiewerkt.nl

Onder het kopje 'Spel' wordt het kaartenspel 'Natuurlijk! en meer' aangeboden. Op de site wordt hierover het volgende gezegd:

Zowel treffende vragen als 48 prachtige foto's van natuur, cultuur, dieren en mensen in rust of bezig met werk, sport. De foto's uit diverse windstreken, de vragen prikkelen tot reflectie en raken de verbeelding waardoor er ruimte vrijkomt voor groter inzicht. Een handleiding voorziet in diverse spelvormen.

3. Associatiekaarten

In de boekhandel is te verkrijgen: R. Dommisse: Associatiekaarten, uitgeverij Thema, ISBN 9789058710086. Uit de toelichting:

De set 'Associatiekaarten' bestaat uit veertig kwaliteitsfoto's over sport, natuur, cultuur, mensen, dieren en wetenschap. Wie de kleurige, haarscherpe foto's voor het eerst ziet, krijgt vanzelf associaties met bijvoorbeeld gevoelens van vrijheid, schuld, afscheid, plezier, woede, geluk, of nog andere emoties.

Wie kiest voor een van deze drie mogelijkheden, dient er rekening mee te houden dat er niet voldoende tijd is voor de onderstaande werkvormen van deze bijeenkomst die volgen na 'GELOVEN IS VOOR MIJ...'

Dat is ook geen bezwaar, omdat er in deze spelen voldoende geloofsvragen naar voren komen.

Wie kiest voor de route 'GELOVEN IS VOOR MIJ...' kan hieronder verdergaan en afsluiten met deze tekst, waarin duidelijk wordt dat er wel verschil in geloven bestaat. Je kunt 'positief' en 'minder positief' geloven:

Geloven en geloven is twee:

er is een geloof

dat scheidt en deelt

en een dat samenbrengt,

er is een geloof

dat eist en veroordeelt

en een dat in mildheid wegen wijst,

er is een geloof

dat buigt en breekt

en een dat opricht en heelt,

er is een geloof

dat lucht en adem geeft

en een dat verstikt en drukt,

er is een geloof

dat afwijst en begrenst

en een dat ruimte schenkt,

er is een geloof

dat gevoelens kent en tranen droogt

en een dat hard en hardnekkig maakt,

er is een geloof

dat menselijkheid bevordert

en een dat onmenselijkheid vraagt,

er is een geloof

dat zoeken en vragen vreest

en een dat denken en verbeelden stimuleert.

Geloven en geloven is twee –

Heer, leer mij de juiste keuze te maken.

Alfred Bronswijk, theoloog, 1942

Een persoonlijke keuze

Na de verkenningronde waarin ieder iets van zijn of haar eigen geloof heeft laten zien, wordt dit persoonlijke aspect nu in een groter geheel gezet. Want geloven doen mensen ook met elkaar in groepen (de kerk).

Geloven is iets heel persoonlijks: je gelooft op je eigen manier zoals het bij je past. Je opvoeding en je levensloop spelen daarin een belangrijke rol. Maar er kunnen ook belangrijke gebeurtenissen zijn die je hebben beïnvloed.

Soms ontmoet je mensen die je aan het denken zetten. Ervaringen die je in de kerk hebt opgedaan, kunnen misschien ook van betekenis zijn. Geloven is een keuze die je zelf maakt. Je merkt dat je ernaartoe groeit, maar het kan ook een verandering zijn die nogal onverwacht plaatsvindt.

Ruth is een vrouw die een persoonlijke keuze maakt en daarmee een nieuwe richting inslaat. Zij besluit om met haar schoonmoeder mee te gaan en niet naar haar eigen land terug te keren. Zij kiest voor een totaal ander leven wanneer zij zegt:

Vraag me toch niet langer u te verlaten en terug te gaan, weg van u. Waar u gaat, zal ik gaan, waar u slaapt, zal ik slapen; uw volk is mijn volk en uw God is mijn God.

RUTH 1:16

Heb je zelf wel eens zo'n keuzemoment beleefd? Welke mensen hebben in je leven een belangrijke rol gespeeld?

Ruth staat model voor de mens die een belangrijke keuze maakt: zij kiest voor God, voor Noömi, haar land en haar volk. De levensweg van Ruth verandert ingrijpend.

Geef de deelnemers een vel papier en laat hen daarop een symbolische weg tekenen die hun leven symboliseert. De weg kan slingeren, smal of breed zijn, onderweg kan een kruispunt of stoplicht zijn. Op deze weg worden ook allerlei personen geplaatst die een belangrijke invloed hebben gehad: (groot)ouder, vriend(in), leerkracht.

Samen geloven

Geloven doe je ook in teamverband, in de kerk. Vergelijk het met collega's op het werk waarbij ieder z'n

eigen taak heeft om dat ene product te maken. Of als leden van een band waarbij ieder z'n eigen instrument bespeelt, maar het gaat wel om het ene klinkende eindresultaat. Of als spelers in een voetbalteam waarbij de keeper en de spits beiden nodig zijn.

Geloven doe je samen met anderen. Mensen zoeken elkaar op en kunnen niet zonder een groep waar ze graag bij willen horen. Samen sta je sterk en veel mensen hebben behoefte aan onderlinge verbondenheid. Je wilt graag ergens bij horen, een plek hebben waar je mensen kunt ontmoeten om mee te praten en geloofs-ervaringen te delen.

Zo komen mensen bij elkaar en ontstaat de kerk: de groep van christenen die bij elkaar wil horen omdat ze op dezelfde manier geloven. In een van de brieven aan een groep christenen wordt de eenheid in het geloof benadrukt:

Span u in om door de samenbindende kracht van de vrede de eenheid te bewaren die de Geest u geeft: één lichaam en één geest, zoals u één hoop hebt op grond van uw roeping, één Heer, één geloof, één doop, één God en Vader van allen, die boven allen, door allen en in allen is.

EFEZIËRS 4:3-6

Heb je de kerk nodig om te geloven en voegt de kerk echt iets toe, of is de kerk soms een belemmering om op je eigen manier te geloven? Het is goed mogelijk dat hier wat geladen reacties loskomen, afhankelijk van de persoonlijke ervaringen die deelnemers met de kerk hebben opgedaan. Geef daarvoor ruimte en begin niet direct de kerk te 'verdedigen', want dat remt het open gesprek af.

Beide aspecten van geloven staan nu naast elkaar. In de gezamenlijke bespreking zal waarschijnlijk – en hopelijk! – wel naar voren komen dat ze elkaar aanvullen en nodig hebben, al kunnen de accenten per deelnemer sterk verschillen. Respecteer dat, want er zijn meestal persoonlijke achtergronden waaruit deze beleving ontstaat.

Probeer desgewenst samen te vatten: geloven is allereerst een persoonlijke keuze. Maar om dit vol te houden en om regelmatig gestimuleerd te worden, hebben de meeste mensen wel anderen in een bepaald groepsverband nodig.

Maar hoe ziet ons persoonlijk geloof eruit en welke accenten leggen de deelnemers daarin? In het volgende onderdeel ontdekken we dat geloven veelzijdig is en dat iedereen zijn of haar eigen voorkeur heeft.

Aan ons geloven gaat God zelf vooraf. Wij worden al door God gezien en gekend voordat wij ons tot Hem wenden:

*Nog voor wij woorden hebben vat Gij ons in het oog.
Meer dan wij durven dromen houdt Gij ons leven
hoog.
Gij brengt Uzelf ter sprake als toekomst ongedacht,
verzadigt ons verlangen dat op de vrede wacht.*

*Nog voor wij durven leven hebt Gij ons met uw
Geest
de liefde ingeademd, de liefde allermeest.
Herboren uit den hoge zijn wij van uw geslacht,
als kinderen van morgen elkaar hier toegedacht.*

*Nog voor wij kunnen heten hebt Gij ons al gekend,
genoemd en aangesproken, tot liefde voorbestemd.
Nooit raken wij verzwegen maar worden als een
kind
dat, bij zijn naam geroepen, een nieuw vertrouwen
vindt.*

*Nog voor wij kunnen vragen hebt Gij ons al gehoord.
Nog voor wij wegen weten wijst Gij ons zelf het
spoor.
Uw lamp voor onze voeten geeft dan het volle zicht.
Gij wacht ons aan de einder als horizon van licht!*

Sytze de Vries, theoloog en dichter, 1945

Geloven: zo kan het ook

In het dagelijks taalgebruik duidt het woord geloven op veel onzekerheid:

- ✓ 'Weet jij waar de krant ligt?' 'Ik geloof dat ik hem op de tafel heb gezien.'
- ✓ 'Ik geloof dat het morgen mooi weer zal zijn.'
- ✓ 'Ik geloof niet dat het goed komt tussen ons.'

Geloven is een breed en algemeen begrip: alles zit erin, maar wat zég je er eigenlijk mee? Ieder mens heeft zijn/haar persoonlijke voorkeur en voelt er iets anders

bij. Geloven is afhankelijk van wie je bent en de manier waarop je in het leven staat.

Laat de deelnemers onderstaande aspecten van geloven, die samen het palet van de regenboog vormen, bekijken. De groep kan op verschillende manieren met onderstaande Bijbelgedeelten kennismaken:

- a. Iedere deelnemer krijgt deze zeven teksten op zeven kaartjes en legt ze in de volgorde zoals ze hem of haar het meest aanspreken. Voordeel: nadenken over alle teksten.**
- b. Iedere deelnemer kiest vanuit het boek één tekst waarin hij of zij zich het meest herkent. Voordeel: toespitsende verdieping op één tekst.**
- c. Verdeel de deelnemers in tweetallen en laat ieder groepje over een andere tekst nadenken. Voordeel: alle teksten komen gelijkwaardig aan bod en mensen zijn samen in gesprek.**

Als uw mond belijdt dat Jezus de Heer is en uw hart gelooft dat God hem uit de dood heeft opgewekt, zult u worden gered.

ROMEINEN 10:9

Het gaat om mond én hart, je bent overtuigd van je geloof en wilt daarvoor ook uitkomen. Mond en hart zijn de buiten- en de binnenkant van je geloof.

Welk accent speelt bij jezelf de hoofdrol?

Zing met heel uw hart psalmen en hymnen voor God en liederen die de Geest u vol genade ingeeft. Doe alles wat u zegt of doet in de naam van de Heer Jezus, terwijl u God, de Vader, dankt door hem.

KOLOSSENZEN 3:16-17

Je voelt je dankbaar en wilt God loven en aanbidden, geloven kan niet zonder muziek. 'Geloven is dubbel bidden', zei Augustinus.

Welke rol spelen liederen en muziek in je geloof?

Bij het zien van hun geloof zei Jezus tegen de verlamde: 'Vriend, uw zonden worden u vergeven.'

MARCUS 2:5

Het geloof van de vrienden kun je zien omdat ze doorzetten en zorgen dat hun verlamde vriend bij Jezus

komt. Ze doen dat vanuit een sterk vertrouwen in Jezus' macht.

Hoe kun je zelf laten zien dat je gelovig bent?

Ik geloof! Kom mijn ongeloof te hulp.

MARCUS 9:24

Geloof en ongeloof horen bij elkaar, we leven meestal in die spanning. Zo mogen we bij Jezus komen en zo aanvaardt Hij ons.

Is de uitroep van deze vader herkenbaar?

Zoals het lichaam dood is zonder de ziel, zo is ook geloof zonder daden dood.

JAKOBUS 2:26

Je bent pas christen wanneer je ernaar leeft, het gaat om de eenheid van geloven en doen, geloven hoort zichtbaar te zijn.

Wat straalt uit en wat kunnen anderen aan je zien?

Vertrouw op de HEER met heel je hart, steun niet op je eigen inzicht.

SPREUKEN 3:5

Je mag jezelf aan God toevertrouwen, je verstand is niet allesbepalend.

Zit de neiging om alles te willen begrijpen je geloof wel eens in de weg?

Het geloof legt de grondslag voor alles waarop we hopen, het overtuigt ons van de waarheid van wat we niet zien.

HEBREEËN 11:1

Geloof is onzichtbaar, een andere manier van weten. Ons verstand en onze wetenschap zijn niet allesbepalend.

'Dat is een kwestie van geloven', zeggen we vaak als we er met ons verstand niet bij kunnen. Is dat niet te gemakkelijk gezegd?

Teken op een flap-over of wandbord een regenboog met zeven kleuren en zet hierin de nummers 1-7, corresponderend met de aspecten van geloven. Iedere deelnemer schrijft zijn of haar naam in een

kleur en vertelt vervolgens waarom hij of zij deze eerste keuze heeft gemaakt. Daarin zal het eigene van de gekozen tekst naar voren komen. Om het kenmerkende van de teksten naar voren te halen zijn de typeringen voor de catecheet / groepsleider opgenomen.

Stel de vraag welke aspecten van geloven de deelnemers graag meer willen ontwikkelen in hun leven. Waarschijnlijk komen dan ook de teksten die niet zijn gekozen, naar voren.

Laat duidelijk worden dat mensen elkaar aanvullen en ook nodig hebben in de gemeente van Christus. Niemand kan al deze aspecten in z'n leven realiseren en dat vraagt God ook niet van ons.

2 IK BEN ER VOOR JOU

Wij geloven in God de Vader

Doel:

- ✓ De deelnemers worden zich bewust van hun eigen godsbeeld(en).
- ✓ Zij maken kennis met Bijbelse namen voor God.
- of:
- ✓ Zij ervaren dat God op menselijke wijze contact met ons maakt.
- of:
- ✓ Zij voelen de betekenis van het begrip *triniteit* aan.
- ✓ Zij ervaren dat het gaat om de verbondenheid tussen God en mens.

Benodigdheden:

- ✓ Naar keuze: zeer tijdig op zoek gaan naar fotomateriaal
- ✓ Eventueel: achtergrondmuziek
- ✓ Uitgeprinte bladen met teksten 'Plaatjes van God'
- ✓ Vellen met gekleurde stickers
- ✓ Naar keuze: flap-over of wandbord

Optie: Opening

Dit Bijbelgedeelte is afkomstig uit het verhaal waarin God Mozes vraagt om het volk Israël uit Egypte te leiden. God is aan Mozes verschenen in een brandende braamstruik maar Mozes is nog niet echt overtuigd en hij wil Gods opdracht niet accepteren.

Mozes zei: 'Maar wie ben ik dat ik naar de farao zou gaan en de Israëlieten uit Egypte zou leiden?' God

antwoordde: 'Ik zal bij je zijn. En dit zal voor jou het teken zijn dat ik je heb gestuurd: als je het volk uit Egypte hebt weggeleid, zullen jullie God bij deze berg vereren.'

Maar Mozes zei: 'Stel dat ik naar de Israëlieten ga en tegen hen zeg dat de God van hun voorouders mij gestuurd heeft, en ze vragen: "Wat is de naam van die God?" Wat moet ik dan zeggen?'

Toen antwoordde God hem: Ik ben die er zijn zal. Zeg daarom tegen de Israëlieten: 'IK ZAL ER ZIJN heeft mij naar u toe gestuurd.'

EXODUS 3:11-14

In deze elementaire openbaring van God staat de betekenis van zijn naam centraal:

- ✓ Zijn naam is afgeleid van het werkwoord 'zijn'.
- ✓ Deze naam duidt het geheim van Gods aanwezigheid aan.

Je kunt God niet met een paar woorden omschrijven, daar is Hij te veelzijdig voor. We hebben allemaal wel een bepaald beeld, 'plaatje' van God. Soms ben je je dat niet eens goed bewust. We gaan proberen deze 'godsbeelden' naar voren te halen.

Mijn kijk op God

Leg een groot aantal foto's neer waarin men iets van God kan herkennen. Foto's die tot de verbeelding spreken en ruimte laten voor persoonlijke interpretatie. Foto's met een zekere symboliek die aan het gevoel appelleert. Laat de groep er rustig naar kijken zodat de beelden op hen inwerken. Voor een passende sfeer kan er eventueel rustige muziek worden gespeeld, bijvoorbeeld van Taizé. Hierdoor zal het onderlinge gesprek worden afge-

remd, want het is de bedoeling dat iedereen echt hiermee bezig is.

Bij het bekijken van deze foto's kunnen verschillende opdrachten worden gegeven waaruit er één wordt gekozen en aan de groep uitgelegd:

1. Zoek één foto waarin je het meest van God herkent. Dan komt de persoonlijke beleving van God sterk naar voren.
2. Zoek één foto uit zoals je God zag als kind of in een andere periode van je leven, én zoek één foto uit zoals je God nu ziet. Nu is er sprake van een contrast of ontwikkeling in het persoonlijke geloof.
3. Zoek in tweetallen een foto uit waarin je samen God ontmoet. Op deze manier ontstaat er onderling gesprek.

Wanneer ieder z'n keuze heeft gemaakt, vindt er een groepsgesprek plaats. Dit is niet zozeer een discussie, maar een uitwisseling van persoonlijke en wellicht ook gevoelige ervaringen.

Voor het vervolg kan er uit deze werkvormen worden gekozen:

- ✓ 'Plaatjes van God' - Persoonlijke godsbeelden of:
- ✓ 'God in relatie met ons' - God en mens samen of:
- ✓ 'Piramide' - Begrip triniteit

Elk van deze drie routes wordt afgesloten met 'Persoonlijk contact'.

Een alternatief voor deze drie werkvormen is het spel 'Spiegelbeeld', waarbij Godsbeelden ter sprake komen; dit spel is te bestellen via www.kerkopkop.nl. De toelichting op de website zegt er het volgende over:

Een brug tussen de Bijbel en jou. Het spel bevat een spelbord en 52 tekstkaarten met Godsbeelden, zoals de Bijbel ons deze geeft. De deelnemers spiegelen de Godsbeelden terug door ze een plek op het spelbord te geven.

Wie voor 'Spiegelbeeld' kiest, zal geen tijd overhouden voor onderstaande werkvormen!

Wat zegt de Bijbel over God? Er worden vele namen aan Hem gegeven en ze zeggen allemaal iets anders over Hem. Samen vormen ze een min of meer volledig beeld dat wij ons van God mogen vormen.

God is als een diamant: je kunt vanuit verschillende invalshoeken naar Hem kijken en over Hem spreken; daarbij komt steeds een ander aspect van God naar voren. In de Bijbel worden vele bewoordingen gebruikt om over God te spreken.

Geef iedere deelnemer een A4'tje met onderstaande teksten en enkele gekleurde stickers: twee groene, één oranje, één rode. Dit kan uiteraard naar persoonlijk inzicht anders worden aangepakt. Leg uit dat God in onderstaande Bijbelteksten steeds een andere naam of eigenschap heeft. Deze woorden zijn in de handleiding vetgedrukt, zodat de gespreksleider ze gemakkelijk als kernelementen uit de teksten naar voren kan halen.

De deelnemers lezen de teksten en voorzien vier teksten van stickers:

- ✓ Twee groene bij teksten die hen aanspreken
- ✓ Één oranje bij een tekst waarbij ze vragen of bedenkingen hebben
- ✓ Één rode bij de tekst die hen niet echt aanspreekt

Een eeuwige God is de HEER, schepper van de einden der aarde.

JESAJA 40:28

De HEER is de schaduw aan je rechterhand.

PSALM 121:5

In het huis van mijn Vader zijn veel kamers.*

JOHANNES 14:2

Ik heb je bij je naam geroepen, je bent van mij!

Want ik, de HEER, ben je God, de Heilige van Israël, je redder

JESAJA 43:1,3

God is licht, er is in hem geen spoor van duisternis.

1 JOHANNES 1:5

De HEER is mijn herder, het ontbreekt mij aan niets.

PSALM 23:1

Plaatjes van God

Gezegend zij Abram door God, de Allerhoogste.

GENESIS 14:19

De HEER is koning – laat de aarde juichen, laat vreugde heersen van kust tot kust.

PSALM 47:3

Zoals een moeder haar zoon troost, zo zal ik jullie troosten.

JESAJA 66:13

Wie niet liefheeft kent God niet, want God is liefde. 1

JOHANNES 4:8

★

Er is bewust voor gekozen om geen expliciete aandacht aan de naam Vader te besteden. Dat is niet omdat deze titel minder belangrijk zou zijn, maar omdat hij waarschijnlijk al zeer bekend en ook geliefd is. De gelijkenis van de vader met zijn twee zonen in Lucas 15 speelt daarbij voor velen een belangrijke rol, evenals de eerste woorden van Jezus' gebed 'Onze Vader' (om maar enkele voorbeelden te noemen).

Het is goed om er attent op te zijn dat deelnemers die negatieve ervaringen met hun vader hebben ondervonden, moeite kunnen hebben met deze naam voor God. In dat geval is het wel belangrijk om in te gaan om de Bijbelse bedoeling van deze titel.

Nadat iedere deelnemer de stickers op z'n eigen papier heeft geplakt, vindt er een groepsbespreking plaats waarbij ieder z'n keuze toelicht.

Waarom spreken sommige namen ons in het bijzonder aan? Is er misschien een 'favoriete' naam in de groep?

Vertel dat de Bijbel namen aan God geeft in de taal en cultuur van zijn tijd. Dat hoeft – meestal – niet een onoverkomelijk bezwaar te zijn om de betekenis van die namen te begrijpen en ze ook 'mooi' te vinden, maar soms klinkt zo'n naam in onze oren toch wel wat gedateerd.

of:

God in relatie met ons

We zoeken naar persoonlijk contact met God. Hoe gaat Hij met mensen om? De Bijbel spreekt in menselijke

taal over God, zodat wij ons een voorstelling van Hem kunnen maken.

Het contact dat God onderhoudt met mensen noemt de Bijbel verbond. Wij noemen het vandaag relatie en die veronderstelt wederzijds contact. God en mens zijn op zoek naar elkaar:

De kostbaarste gedachte van de mens is God, maar de kostbaarste gedachte van God is de mens.

A.J. Heschel, Joods filosoof, 20^e eeuw

Wij verlangen naar God, maar Hij is ook op zoek naar óns. Waar deze gedachten elkaar kruisen, ontstaat de ontmoeting tussen God en mens. Ze zijn als twee vrienden die bij elkaar horen. Daarom spreekt de Bijbel op menselijke wijze over God en komt Hij naar voren als iemand met onze menselijke eigenschappen.

Dat wil niet zeggen dat God aan ons gelijk is, maar zo vertelt de Bijbel wel dat God er voor ons wil zijn en zó met ons omgaat dat wij Hem als bijna-menselijk ervaren:

De HEER sprak persoonlijk met Mozes, zoals een mens met een ander mens spreekt.

EXODUS 33:11

De zon komt naar óns toe; zo is het ook met God. Mozes mag dat op een bijzondere wijze ervaren. Net als wij verlangt hij naar persoonlijk contact met God. Een levensteken dat bevestigt dat God er voor je is. God legt bij wijze van spreken de hand op je schouder en kijkt je liefdevol aan.

Vertel dat de Bijbel onbevangen op menselijke wijze over God spreekt. Dat is niet met de bedoeling om Hem als mens te tekenen (het bekende kinderbeeld van de oude man met baard), maar om daarmee uit te drukken dat God zó met ons communiceert dat wij ons dit vanuit onze leefwereld kunnen voorstellen. In het volgende onderdeel gaan we die menselijke eigenschappen onder de loep nemen.

Deel een A4'tje uit met onderstaande Bijbelteksten. De deelnemers krijgen de opdracht om Gods menselijke eigenschappen of zintuigen te onderstrepen. Om deze gemakkelijk te herkennen zijn ze in deze handleiding vet gedrukt. Hierna worden de resultaten gezamenlijk besproken.

Met krachtige/sterke hand heeft de HEER u uit Egypte bevrijd.

EXODUS 13:3,9,16

Wees dag en nacht **opmerkzaam** op wat er gebeurt in deze tempel, de plaats waarvan u zelf hebt gezegd dat daar uw naam zal wonen.

1 KONINGEN 8:29

In mijn nood riep ik tot de HEER, ik schreeuwde naar mijn God om hulp. In zijn paleis hoorde Hij mijn stem, mijn roepen bereikte zijn oren.

PSALM 18:7

En Jona maakte zich gereed, maar vluchtte naar Tarsis, weg [van het aangezicht] van de Heer. Hij ging naar Jafo en vond er een schip met bestemming Tarsis. Hij betaalde de overtocht en ging aan boord om mee te varen naar Tarsis, weg [van het aangezicht] van de Heer.

JONA 1:3 (TUSSEN [] IS DE VERTALING NBG-1951 OVER-GENOMEN)

God zag dat het licht goed was.

GENESIS 1:4

De stem van de HEER boven de wateren, de stem van de HEER vol kracht, de stem van de HEER vol glorie.

PSALM 29:3-4

Als afsluiting van dit groepsgesprek tekent de catecheet een gezicht met ogen, oren en mond op flap-over of wandbord en omcirkelt de eigenschap van God die iedereen het meest aanspreekt. Op deze manier wordt de beeldspraak uit de Bijbel echt aanschouwelijk gemaakt.

God is niet een 'iets' en Hij is geen vage onzichtbare kracht of een afstandelijk opperwezen dat ergens boven ons is. God is Iemand met een menselijk gezicht, zou je kunnen zeggen. Zijn aardse trekken vertellen ons dat je met God een relatie kunt aangaan omdat Hij er in al die herkenbaar menselijke eigenschappen echt voor ons wil zijn.

Daarin verschilt de God van Israël van andere, heidense goden die tot niets in staat zijn. Die goden worden in Psalm 115 bespot, want ze hebben wel menselijke trekken maar ze kunnen er niets mee doen.

of:

Piramide

Verantwoording vooraf:

Vanuit de dogmatische traditie is er veel voor te zeggen om het begrip triniteit hier als mogelijke werkvorm aan te bieden. De gespreksleider kan er natuurlijk ook voor kiezen om dit onderdeel later aan de orde te stellen als onderdeel van de bijeenkomst over de Heilige Geest.

We spreken nu over God. Later komen Jezus en de Geest aan de orde. Geloven we nu in één God of in drie goden? In de oude kerk heeft men daar al veel over nagedacht.

Is het begrip Drie-eenheid / triniteit bekend in de groep? Wat wordt er met dit dogma bedoeld en spreekt het ons nog wel aan?

Dit woord komt niet in de Bijbel voor, maar is wel belangrijk geworden in de kerkgeschiedenis. Men wil erin uitdrukken dat de drie goddelijke personen samen een eenheid vormen. Waarom is dit moeilijke woord eigenlijk nodig?

Het woord *Drie-eenheid* is in de oude kerk 'bedacht' om uit te drukken dat Vader, Zoon en Geest verschillend zijn ten opzichte van elkaar, maar wel bij elkaar horen. Ze zijn leden van één familie, zou je kunnen zeggen. Wij geloven niet in drie afzonderlijke goden op een rijtje, maar in de éne God die zich op verschillende manieren aan mensen laat zien. De samenwerking tussen Vader, Zoon en Geest wordt hierin goed zichtbaar:

Zodra Jezus gedoopt was en uit het water omhoogkwam, opende de hemel zich voor hem en zag hij hoe de Geest van God als een duif op hem neerdaalde. En uit de hemel klonk een stem: 'Dit is mijn geliefde Zoon, in hem vind ik vreugde.'

MATTEÛS 3:16-17

Ga dus op weg en maak alle volken tot mijn leerlingen, door hen te dopen in de naam van de Vader en de Zoon en de heilige Geest.

MATTEÛS 28:19

De genade van de Heer Jezus Christus, de liefde van God en de eenheid met de heilige Geest zij met u allen.

2 KORINTIËRS 13:13

Leg uit dat mensen op grond van deze – en nog andere – teksten de conclusie hebben getrokken dat

we vanuit het Bijbelse getuigenis wel spreken over drie verschillende personen, maar dat ze niet gescheiden naast elkaar staan. Het dogma is abstract en spreekt ons waarschijnlijk niet aan.

We hebben andere taal nodig om de onderlinge relatie en verbondenheid van Vader, Zoon en Geest te kunnen aanvoelen. Misschien kunnen de volgende beelden ons helpen om de uitdrukking 'triniteit' wat beter aan te voelen. Ze hebben natuurlijk allemaal hun beperkingen, maar ze maken het dogma van de Drie-eenheid wel beter voorstelbaar:

God de Vader - boven ons - Bron, basis, fundament, oorsprong
Jezus Christus - naast ons - Mens, brug, contact, gezicht
Heilige Geest - in ons - Inspiratie, kracht, vervulling, nabijheid

Drie verschijningsvormen en toch één en dezelfde God. Aanvullend, verrijkend en anders ten opzichte van elkaar, maar tegelijk zijn ze met elkaar verweven en niet 'los verkrijgbaar'. We spreken met drie woorden over God om uit te drukken wie Hij voor ons wil zijn. Soms hebben we zelfs nog meer woorden om de grootsheid en veelzijdigheid in onze taal te vertolken. Je kunt het geheim van de Drie-eenheid vergelijken met de zon:

hemellichaam in het heelal: God de Vader
- God
zendt zijn stralen uit naar de aarde
- Jezus Christus
verspreidt warmte en licht om ons heen
- Heilige Geest

Dat we over drie personen spreken, is niet om iets te zeggen, maar om niet helemaal te zwijgen.

Kerkvader Augustinus, 354-430

Eigenlijk is 'drie-eenheid' een onmogelijk woord, maar bij gebrek aan beter kan de kerk er toch niet goed zonder, want we kennen God in deze drie 'ge-daanten', 'verschijningsvormen'.

Triniteit is als een piramide die je van verschillende kanten kunt benaderen. Als je ervoor staat, lijkt die éne zijde de totale piramide te zijn. Maar loop je er omheen, dan ontdek je dat er ook nog andere kanten zijn. Zo mogen we kijken naar het geheim van de Drie-eenheid.

Na bovenstaande keuze voor een van de routes 'Plaatjes van God', 'God in relatie met ons' of 'Piramide' wordt nu afgesloten met het volgende onderdeel.

Persoonlijk contact

God zoekt contact met mensen, maar hoe verloopt die relatie tussen God en ons dan? Het contact met God is in elk geval niet vrijblijvend, want God heeft mensen nodig.

Een verbond heeft twee partijen nodig en de gedachte van het verbond is afkomstig van landen of koningen die met elkaar vriendschap of vrede sluiten. Ze worden het samen eens, maar één heeft de leiding en neemt het initiatief.

'De liefde kan niet van één kant komen': dat vraagt God ook van mensen in zijn verbond.

Wat is er nodig om vriendschap, de relatie met je ouders, het samenwonen of je huwelijk of het contact met collega's te onderhouden?

Wat zijn mooie en teleurstellende momenten en waar aan ligt dat?

Van enkele mensen uit het Oude Testament vertelt de Bijbel dat zij heel dicht bij God leven. De Bijbel noemt dat 'wandelen met God' en in de Nieuwe Bijbelvertaling wordt dat omschreven als 'leven in nauwe verbondenheid'.

Van de aartsvaders Henoach en Noach wordt gezegd dat zij op die manier met God leven (Genesis 5:22; 6:9). Van Abram vraagt God die instelling ook en daarom luidt zijn opdracht: *Leef in verbondenheid met mij* (Genesis 17:1).

Vaak zeggen mensen dat ze in de ander God ontmoeten. God werkt door mensen en maakt vaak van ons gebruik om andere mensen te bereiken. Mozes ziet er tegenop om het volk Israël uit Egypte te leiden. Dan stuurt God Aäron om Mozes aan te vullen:

Hij zal in jouw plaats het volk toespreken: hij zal jouw mond zijn, jij zult zijn god zijn.

EXODUS 4:16

God lijkt hoog, maar Hij kijkt diep.

Grieks spreekwoord

Misschien lijkt dit wat ver weg, want zó intensief beleven wij het contact met God vandaag meestal

niet. Toch kunnen wij God op allerlei manieren ervaren in ons leven en verlangen we vaak wel naar die verbondenheid.

De afstand tot God kan ook nu worden overbrugd wanneer je ervaart dat God in sommige gebeurtenissen of op bepaalde momenten heel dichtbij is.

Vraag naar persoonlijke ervaringen van God in het leven van de deelnemers. Denk hierbij aan ziekte / eenzaamheid, natuur, leven / dood, muziek, bijzondere mensen, redding in nood.

Aandachtspunten:

- ✓ **Wie in de volgende bijeenkomst wil werken met materiaal uit tijdschriften en kranten, en de deelnemers dit thuis wil laten voorbereiden (het kan ook tijdens de bijeenkomst), dient nu deze opdracht mee te geven. Zie verder onder het volgende hoofdstuk onder het kopje ‘Almachtig!?’**
- ✓ **Wie de volgende keer foto's wil gebruiken en de deelnemers daar thuis al naar wil laten zoeken, dient nu deze opdracht mee te geven. Zie verder onder het volgende hoofdstuk onder het kopje ‘Waarom?’**

3 GROTER DAN ONS HART

Wij geloven in God de Almachtige

Doel:

- ✓ De deelnemers krijgen ruimte voor hun persoonlijke ervaringen omtrent God en het lijden.
- ✓ Zij verkennen het woord 'almacht' en begrijpen wat hiermee in de Bijbel wordt bedoeld.
- ✓ Zij denken na over de samenhang tussen Gods macht en onze verantwoordelijkheid.

Benodigdheden:

- ✓ Flap-over of wandbord
- ✓ Naar keuze: tijdschriften en kranten, scharen, lijm, grote vellen
- ✓ Naar keuze: blad met drie voorbeeldsituaties vermenigvuldigen
- ✓ Naar keuze: dvd Bruce Almighty geheel (97 minuten!) of gedeeltelijk laten zien.
- ✓ Naar keuze: foto's met associatief karakter

Optie: Opening

Paulus heeft als apostel van Christus een veelbewogen leven gehad. In deze woorden proeven we iets van zijn persoonlijke omstandigheden:

Wat zal ons scheiden van de liefde van Christus?

Tegenspoed, ellende of vervolging, honger of armoede, gevaar of het zwaard?

Ik ben ervan overtuigd dat dood noch leven, engelen noch machten noch krachten, heden noch toekomst, hoogte noch diepte, of wat er ook maar in de schepping is, ons zal kunnen scheiden van de liefde van God, die hij ons gegeven heeft in Christus Jezus onze Heer.

ROMEINEN 8:35,38-39

Vandaag zouden wij het ánders zeggen maar we herkennen wel iets van onze levenservaringen:

- ✓ Wij kunnen worden getroffen door een ongeneeslijke ziekte, een verkeersongeluk of een acute hartstilstand, en ook het leed in andere landen raakt ons.
- ✓ Misschien kunnen wij Paulus aanvoelen als hij ondanks alles wat er in het leven kan gebeuren, vasthoudt aan de macht van Gods liefde. Want Hij is groter dan wat ons hart kan ontvangen.

We staan stil bij een oude vraag waarmee mensen van vroeger en nu dikwijls overhoop liggen: hoe zit het met Gods macht in deze wereld?

Het woord 'almacht' suggereert veel, maar wat mogen we dan precies van God verwachten?

Almachtig!?

Schrijf op wandbord of flap-over het woord 'Almachtig(e)' en laat de deelnemers in een stille wanddiscussie daarop reageren. De confrontatie met het lijden en de waaromvragen die dit oproept, zal zeker naar voren komen. Er kunnen ook persoonlijk getinte ervaringen naar voren komen die aandacht vragen en mogelijk het hele verloop van de verdere bijeenkomst beïnvloeden.

Het woord 'Almachtige' roept wellicht iets op van de perfecte topbestuurder, een krachtige autoriteit, het allerhoogste gezag, iemand die alles overziet, iemand met onbegrensde mogelijkheden.

Dan ligt de nadruk op het woordje 'al' dat het karakter van Gods macht bepaalt. Het woord kan ook anders worden vertaald en misschien komt het dan dichterbij ons te staan.

Een theoloog heeft eens voorgesteld om te spreken over Gods liefdevolle óvermacht. Want dit woord suggereert niet dat God ‘alles kan en alles doet’, maar wel dat Hij boven ons is en groter is dan ons hart. De dingen die gebeuren, gaan dus niet buiten God om. In de Nieuwe Bijbelvertaling is het woord *Almachtige* anders vertaald. God maakt zich aan Abram bekend met deze woorden:

Ik ben God, de Ontzagwekkende. Leef in verbondenheid met mij, leid een onberispelijk leven.

GENESIS 17:1

Deze God stelt zijn grote macht, die ons ontzag wekt, wel in liefdevolle dienst van mensen en verbindt zijn trouw aan ons:

*Als een schaduw aan mijn zijde,
niet een vreemde overzijde,
maar de echo van mijn naam;
zo wilt Gij voor mij bestaan.*

*Als de grond onder mijn voeten
waarop zij niet struikelen moeten,
maar vertrouwvol verder gaan:
zo draagt Gij mijn broos bestaan.*

*Als een hulp, mij tegenover
die mijn onmacht wil voorkomen,
als een onverwacht geschenk
maakt Gij U mij aan mij bekend.*

*Als een vriend die altijd daar is,
als mijn levenslast te zwaar is
en mijn ziel van binnen kent,
hebt Gij mij aan U gewend.*

Henk Jongerius, dominicaan

Het is ook mogelijk om op een creatieve manier met de vraag naar Gods macht bezig te zijn. Zet een groot ‘?’ en een ‘!’ op twee grote vellen en leg die op de grond. Deel allerlei tijdschriften en kranten uit, en laat de deelnemers materiaal uitzoeken dat onder het ‘?’ of de ‘!’ past en op deze vellen plakken. Wie deze zoektijd wil besparen, kan deze opdracht ook aan het eind van de tweede bijeenkomst meegeven. Ieder groepslid neemt dan materiaal mee dat thuis al is uitgezocht en dit kan vervolgens meteen op de twee vellen worden opgeplakt.

In het gesprek hierover zullen de vragen rond Gods macht en de wijze waarop ons leven verloopt, verder ter sprake komen. Er zijn drie mogelijkheden om deze bijeenkomst te vervolgen:

✓ ‘Macht op de achtergrond’ - Bijbel

of:

✓ ‘Waar is Gods macht?’ - Actuele situaties

Deze sporen worden afgesloten met de delen ‘Waarom?’ en ‘Musje’.

Een ander keuzespoor, zonder hierboven genoemde afsluiting, is:

✓ **Bruce Almighty** - Film over God en mens

Macht op de achtergrond

God is machtig, dat willen we graag geloven. Maar wij hebben, zeker tegenwoordig, ook veel macht. Is dat wel zoals God het bedoelt?

Er gebeuren in de wereld veel dingen om je heen die je aangrijpen en die je als verdrietig ervaart. Gelukkig zijn er ook mensen of ontwikkelingen die je hoop geven. De geschiedenis is vol tragische gebeurtenissen, maar je komt ook mensen tegen die voor een verrassende wending hebben gezorgd.

In je eigen leven kunnen er verdrietige en teleurstellende momenten zijn, maar je voelt je soms ook heel gelukkig. Dit alles heeft vaak invloed op je vertrouwen in God: Hij is toch de Almachtige?

God heeft zijn macht niet voor zichzelf maar legt die gedeeltelijk in onze handen. Hij geeft ons verantwoordelijkheid en speelruimte om zelfstandig beslissingen te nemen. Wij krijgen een belangrijke taak:

God de HEER bracht de mens dus in de tuin van Eden om die te bewerken en erover te waken.

GENESIS 2:15

God heeft ons in het paradijs de keuzevrijheid gegeven in zijn opdracht om niet van de boom van de kennis van goed en kwaad te eten. God heeft dus wel degelijk bepaalde verwachtingen van ons, maar in de praktijk blijkt al spoedig dat de mens niet goed met die keuzevrijheid kan omgaan. Toch hoort die menselijke speelruimte bij de schepping zoals God die heeft ingericht.

Uit het vervolg blijkt dat mensen het vertrouwen van God ernstig beschamen en niet goed met de macht die Hij ons op aarde heeft toevertrouwd, kunnen omgaan. In de verhalen over onze ongehoorzaamheid in het paradijs en de broedermoord (Genesis 3 en 4) worden de verticale en horizontale breuklijnen in Gods goede schepping pijnlijk zichtbaar.

God heeft het zichzelf 'moeilijk gemaakt' door mensen een deel van zijn macht toe te vertrouwen, maar daar kiest Hij bewust voor. God beschouwt ons niet als marionetten bij wie Hij daarboven aan de touwtjes trekt. We zijn ook geen voorgeprogrammeerde robots die puur mechanisch handelen.

God heeft deze speelruimte in zijn schepping ingebouwd en roept ons steeds weer tot de orde. Wij hebben de vrijheid en de opdracht om voor Gods bedoelingen te kiezen:

Mijd het kwade en doe het goede, en je zult voor eeuwig wonen in het land.

PSALM 37:27, ZIE OOK PSALM 34:15

Hoe zit het dan? Wij hebben blijkbaar wel een grote verantwoordelijkheid van God gekregen, maar die wordt niet zo goed gebruikt. Door ons toedoen gaat er veel mis in de wereld.

Laat God dat toe en krijgen wij alle ruimte om maar te doen wat wij zelf willen? Hier gaat het om de vraag tussen Gods (over)macht, de (on)macht van mensen en de (kwade) macht van de duivel = *diabolos*, letterlijk: hij die alles door elkaar gooit.

Gods macht lost niet alle vragen hier op. Ons leven wordt getypeerd door negatieve en positieve ervaringen. Het behoort tot Gods macht dat Hij dit voorlopig nog zo laat bestaan, al betekent dat niet dat God dit allemaal wil.

Jezus vertelt in de gelijkenis van de akker dat goed en kwaad naast elkaar blijven bestaan tot de dag van de oogst. Dit is een beeld van Gods geduld; zijn macht geeft ons voorlopig nog de ruimte.

Goed en kwaad, geluk en ongeluk, leven en dood, vrede en oorlog, blijdschap en verdriet lopen vaak dwars door elkaar, lezen we in Prediker 3: 'Voor alles wat gebeurt is er een uur, een tijd voor alles wat er is onder de hemel.'

God laat dat allemaal toe maar Hij ziet vooruit en heeft zijn eigen bedoeling. Jezus vergelijkt Gods koninkrijk met een akker waar graan en onkruid door elkaar groeien. De boer laat het zo tot aan de oogst (Matteüs

13:24-30), maar eens komt het wel goed.

Deze uitgestelde macht is hier Gods weloverwogen beleid waarin Hij nu mensen hun gang laat gaan. Maar de oogst is het moment dat goed en kwaad van elkaar worden gescheiden.

God geeft ons een eigen verantwoordelijkheid en verwacht iets van ons. God wacht nog met definitief orde op zaken te stellen en daarom lopen de dingen door elkaar, zoals blijkt uit het beeld van de gelijkenis.

of:

Waar is Gods macht?

Vertel dat het woord 'almacht' dichterbij komt wanneer je er vanuit concrete situaties naar kijkt, omdat je er dan zelf bij betrokken bent. Daarin zal onze beleving verschillend zijn: de visie waarin de één zich herkent, komt bij een ander misschien wel negatief over. Ons godsbeeld en onze geloofsvisie spelen hierin een grote rol.

Vraag hoe de groep onderstaande voorbeelden beoordeelt en deel die uit op papier. Deze opdracht is zeer geschikt om in tweetallen te bespreken, zodat er onderlinge interactie ontstaat en mensen met elkaar in gesprek gaan:

1. Je moet een tentamen maken, maar je hebt er te weinig aan gedaan. Op het laatste nippertje duik je nog snel in de boeken, maar is dat voldoende en zal dat helpen voor een goed resultaat? Daarom bid je 's morgens voor je weggaat, of God het toch zo wil maken dat je een goed cijfer krijgt. Maar je haalt een 4,8.

2. Iemand rijdt te hard en veroorzaakt een ernstig ongeluk waarbij een fietser om het leven komt. Uit politieonderzoek blijkt dat de automobilist te veel gedronken heeft. De familie van de fietser weet dat en zet boven de advertentie: 'Onverwacht, maar op Gods tijd is van ons heengegaan'.

3. 'Geef ons heden ons dagelijks brood' bidden we aan een goed gedekte tafel. We letten goed op de aanbiedingen van plaatselijke supermarkten. Tijdens ons gebed sterven elders in de wereld mensen van de honger. Want zij hebben niets te kiezen en aan hen wordt – door óns – geen dagelijks brood gegeven.

Jesaja – en veel andere profeten met hem – stelt duidelijk dat het niet aan God ligt, maar dat mensen het door hun gedrag zelf verknoeien. Hij legt de oorzaak van de problemen volledig bij mensen neer. Daarin is de profeet heel modern door mensen op hun verantwoordelijkheid aan te spreken en hen als schuldige aan te wijzen:

*De arm van de HEER is niet te kort om te redden,
zijn gehoor niet te zwak om te luisteren – jullie
wangedrag is het dat jullie en je God uit elkaar heeft
gedreven; door jullie zonden houdt hij zich verborgen
en wil hij je niet meer horen.*

JESAJA 59:1-2

Ligt dan álles wat er fout gaat in de wereld aan óns? Er gebeuren toch ook dingen waar geen mens iets aan kan doen!

Niet álles valt door ons toedoen te verklaren. Want een overstroming, aardbeving of orkaan die slachtoffers maakt, wordt niet direct door ons veroorzaakt. Misschien wel indirect door onze omgang met de aarde. Iemand die overlijdt aan een acute hartstilstand, kan daar zelf niets aan doen. Een terminale kankerpatiënt of iemand met een ernstige handicap heeft niet om dit lot gevraagd.

Er gebeuren genoeg ellendige dingen in de wereld waar mensen niets aan kunnen doen. We staan voor de wrede overmacht van de natuur en soms is er sprake van een fatale samenloop van omstandigheden die wij niet konden voorzien. Deze dingen overkomen ons gewoon en we staan er ook in onze moderne samenleving met al z'n technische kennis machteloos tegenover.

Hoe denkt de groep hierover? Misschien komt het ongeveer op het volgende neer: Gods macht gaat niet buiten ons om en gaat ook niet over ons heen. God heeft ons de verantwoordelijkheid gegeven om voor zijn aarde, zijn schepping, te zorgen en met elkaar te zorgen voor een leefbare wereld. We krijgen de redenering niet sluitend wanneer we recht willen doen aan God én ons vertrouwen én onze levenservaringen in een wereld vol contrasten.

of:

Bruce Almighty

Een heel andere benadering van Gods almacht en onze verantwoordelijkheid is de film *Bruce Al-*

***mighty*. Bekijk eerst tijdig deze film om te beoordelen of je er zelf mee uit de voeten kunt en of het bij de groep past. Hieronder volgt de korte inhoud van de komedie(!)film volgens Wikipedia:**

Bruce Nolan (Carrey) is een televisieverslaggever en is de hele wereld zat, ondanks zijn populariteit en zijn mooie vriendin (Aniston). Na een helse dag op zijn werk wordt hij heel boos op God. Wanneer God (Morgan Freeman) dat hoort, brengt hij hem een bezoek en geeft hij hem al zijn krachten voor één week om te laten zien hoe moeilijk zijn baan is. In het begin weet hij die krachten nog te waarderen, maar later ziet hij ook de negatieve kanten van het zijn van God. Elke avond moet hij lange gebeden aanhoren. Aan het einde van de film laat hij zijn taak als God toch maar weer over aan de echte God.

Vragen bij deze film (gebruikt op een scholengemeenschap):

Voorafgaand aan de film:

1. Als God bestaat, hoe stel je je God dan voor?
2. Als deze God alle wensen kan vervullen, wat zou je dan wensen?
3. Stel je voor dat deze God alles weet. Elke vraag kan Hij beantwoorden. Wat zou je dan willen vragen?

Tijdens de film:

4. Waarom is Bruce boos op God?
5. Bruce schreeuwt boos naar God: 'Answer me'. Hoe antwoordt God?
6. Hoe ziet God eruit in de film?
7. Op een gegeven moment splijt Bruce de soep in tweeën. Dit is een grapje over de Bijbel. Bruce speelt met de soep een verhaal uit de Bijbel na. Welk verhaal?
8. Schrijf drie wonderen op die Bruce verricht.
9. Welke twee regels krijgt Bruce van God waaraan hij zich moet houden?
10. Noem twee mensen voor wie het niet fijn is dat Bruce God is.
11. Bruce en Grace spreken af in een restaurant. Wat gaat Bruce zeggen volgens Grace?
12. Bruce hoort stemmen in zijn hoofd. Wat zijn dat voor stemmen?
13. Bruce moet oplossingen bedenken voor al die mensen die bidden. Bidden er veel mensen?

14. **Wat is het antwoord van Bruce op de gebeden?**
15. **Noem een probleem dat ontstaat door het antwoord dat Bruce geeft op de gebeden.**
16. **Bruce vraagt aan God of Grace weer van hem zal gaan houden. Wat is hierop het antwoord van God?**
17. **Als God en Bruce samen in de hemel zijn, vraagt God aan Bruce om te bidden. Waarvoor bidt Bruce?**

Na de film:

18. **Vond je Bruce een goede God? Leg je antwoord uit.**
19. **Voelde Bruce zich gelukkig toen hij God was? Waarom wel of waarom niet?**
20. **De film eindigt met het advies 'be the miracle' ('wees het wonder'). Wat wordt hiermee bedoeld?**
21. **In de film komen gebeden van mensen voor. Welk gebed zou je zelf willen schrijven?**

Wie gekozen heeft voor een van de werkvormen 'Macht op de achtergrond' of 'Waar is Gods macht?', maakt nu de overgang naar het volgende onderdeel.

Wanneer de keuze op het gedeeltelijk of volledig vertonen van Bruce Almighty (97 minuten) is gevallen, zal hiervoor geen tijd zijn.

Waarom?

Juist gelovige mensen kunnen door verdrietige levenservaringen teleurgesteld zijn in God omdat zij iets of zelfs veel van Hem verwachten. Mensen in de Bijbel hebben evengoed hun twijfels. Evenals wij begrijpen zij God soms ook niet en ze vragen zich af of God er nog wel is. Deze geluiden zijn al oud en ze hebben in de psalmen een duidelijke plaats. Zó zouden wij misschien niet eens durven bidden!

Wanneer we geloven in Gods macht én vertrouwen op zijn liefde, komt de vraag naar boven waarom God toelaat dat mensen zoveel moeten lijden. Dat verwacht je niet van God! Deze menselijke vraag komen we in de psalmen vaak levensecht en ook in heftige bewoordingen tegen:

Waarom, HEER, bent u zo ver en verbergt u zich in tijden van nood?

PSALM 10:1

Hoe lang nog, HEER, zult u mij vergeten, hoe lang nog verbergt u voor mij uw gelaat?

PSALM 13:2

Mijn God, mijn God, waarom hebt u mij verlaten? U blijft ver weg en redt mij niet.

PSALM 22:2

U bent toch mijn God, mijn toevlucht, waarom wijst u mij af?

PSALM 43:2

Waarom, HEER, verstoot u mij en verbergt u voor mij uw gelaat?

PSALM 88:15

Lees de teksten eerst eens achter elkaar en stel de vraag of deze woorden herkenbaar zijn. Wij zouden het misschien anders zeggen, maar staat het gevoel van onzekerheid en opstandigheid vaak niet dicht bij ons? Vul dit eventueel aan met deze noties:

- ✓ Het 'waarom' van mensen krijgt in deze psalmen alle ruimte.
- ✓ God wordt ter verantwoording geroepen; mensen durven het God recht in zijn gezicht te zeggen.
- ✓ De 'waarom'-vraag wordt gesteld maar niet beantwoord, ook de Bijbel laat ruimte open voor onze vragen.

Wie deze vragen op een andere manier wil ervaren, kan voor de taal van foto's kiezen. Leg 'positieve' foto's – een pasgeboren kind, natuurschoon, gelukkige mensen, blijde situaties – en 'negatieve' foto's – oorlog, natuurramp, ziekte, dood – door elkaar op tafel. Laat iedere deelnemer van beide soorten een foto uitzoeken en vertellen wat hem of haar hierin aanspreekt of raakt. De foto's van alle deelnemers kunnen naast elkaar worden gelegd, zodat er een staalkaart van ervaringen zichtbaar wordt.

Het is ook mogelijk om de groep zelf twee foto's van huis te laten meenemen: 'positief' en 'negatief'. De keuze is dan persoonlijker en de deelnemers zijn er vooraf al mee bezig. Ook nu motiveren de deelnemers hun keuze.

Deze opdracht dient wel aan het eind van de vorige bijeenkomst te worden uitgelegd!

Eventueel kan van elke inbreng een kernwoord op wandbord of flap-over worden genoteerd.

Musje

Hebben we nu een sluitend antwoord gevonden? Een afdoende verklaring voor het lijden kunnen we niet geven, want dan doen we óf God óf onszelf tekort. Mét onze vragen en moeiten leven we in het vertrouwen dat God erbij is.

De Bijbel lost het vraagstuk van ons ‘waarom’ niet op. Ons menselijk leven is gewoon niet volmaakt. Goede en minder goede ervaringen wisselen elkaar vaak af. Psalm 23 opent met de woorden ‘*de HEER is mijn herder*’ en dit getuigt van een diep vertrouwen op God die ons het goede leven schenkt: ‘*groene weiden en vrede water*’.

Maar ons bestaan heeft ook een andere kant en daar is God evengoed bij betrokken. Hij trekt met ons door de moeilijke perioden van ons menselijk bestaan en juist op dat moment spreekt de psalmdichter zijn geloofsvertrouwen uit:

Al gaat mijn weg door een donker dal, ik vrees geen gevaar, want u bent bij mij.

PSALM 23:4

Jezus bemoedigt zijn leerlingen en wijst op de mus. Dit eenvoudige dier heeft Gods aandacht en zo vormt het een troostend voorbeeld voor mensen naar wie Gods zorgende liefde dan zéker zal uitgaan:

Wat kosten twee mussen? Zo goed als niets. Maar er valt er niet één dood neer als jullie Vader het niet wil. Wees dus niet bang, jullie zijn meer waard dan een hele zwerm mussen.

MATTEÛS 10:29,31

Wijs er eventueel op dat zondag 1 van de Heidelbergse Catechismus te veel zegt en spreekt over: ‘zonder de wil van mijn hemelse Vader kan geen haar van mijn hoofd vallen’.

Ook de Nieuwe Bijbelvertaling vult hier meer in, wanneer we daar lezen: ‘als jullie Vader het niet wil’. In beide gevallen wordt hier beslissend méér gezegd dan de Griekse tekst bedoelt!

Hebben we iets aan deze Bijbelwoorden voor ons geloof?

Leg de groep een A4'tje met de volgende stellingen voor en laat hen die waarden met een cijfer van 1-10. Beschouw de stellingen als een bron van inspiratie en pas ze aan naar eigen inzicht.

1. Dit vind ik troostende Bijbelwoorden
2. Ik wou dat ik het zó kon geloven
3. Hier heb ik niet zo veel aan
4. Ik was liever niet door het dal gegaan en op aarde gevallen
5. En toch blijf ik vragen: waarom?

De mus kan wel vallen, maar niet zonder dat God erbij is. Hij voorkomt het niet, maar God valt mee met de mus, zou je kunnen zeggen. God is erbij betrokken. Dat is de macht van zijn trouwe liefde, Hij laat mensen niet los.

*Geen donker is zo dicht
geen vallen gaat zo diep
of Hij is daar
een glimp van licht
gebaar dat draagt*

Inge Lievaart, dichteres, 1917

In de afsluitende bespreking zal waarschijnlijk wel naar voren komen dat wij niet alles begrijpen en zeker niet kunnen oplossen. Kunnen we desondanks toch op God vertrouwen en zeggen: U bent groter mijn hart?

4 LEVEN IN VER- WONDERING

Wij geloven in God de Schepper

Doel:

- ✓ De deelnemers worden zich bewust van de verschillende benadering van schepping en evolutie.
- ✓ Zij voelen aan dat schepping een geloofswoord is en onderscheiden de scheppingsverhalen in Genesis als verschillende geloofsbelijdenissen.

of:

- ✓ Zij beleven het verschil in de woorden schepping, natuur, milieu.
- ✓ Zij worden persoonlijk bepaald bij de milieuproblematiek en zoeken naar de invulling van het rentmeesterschap vandaag.

Benodigdheden:

- ✓ Eventueel: lied 'Morning has broken' van Cat Stevens
- ✓ Naar keuze: geboortekaartje en medisch handboek
- ✓ Flap-over of wandbord
- ✓ Naar keuze: natuurfoto's
- ✓ Naar keuze: film van Al Gore *An inconvenient truth*
- ✓ Beamer + toebehoren

Optie: Opening

Onderstaande psalm – die al bestond voor het ontstaan van Genesis – is een lofzang op de Schepper van alle leven. Dit lied zet ons op het goede spoor: zó mogen wij vanuit ons geloof tegen de schepping aankijken:

HEER, onze Heer, hoe machtig is uw naam op heel de aarde.

*U die aan de hemel uw luister toont –
met de stemmen van kinderen en zuigelingen
bouwt u een macht op tegen uw vijanden
om hun wraak en verzet te breken.*

*Zie ik de hemel, het werk van uw vingers,
de maan en de sterren door u daar bevestigd,
wat is dan de sterfeling dat u aan hem denkt,
het mensenkind dat u naar hem omziet?*

*U hebt hem bijna een god gemaakt,
hem gekroond met glans en glorie,
hem toevertrouwd het werk van uw handen
en alles aan zijn voeten gelegd:*

*schapen, geiten, al het vee,
en ook de dieren van het veld,
de vogels aan de hemel, de vissen in de zee
en alles wat trekt over de wegen der zeeën.*

HEER, onze Heer, hoe machtig is uw naam op heel de aarde.

PSALM 8

In dit lied van gelovige verwondering klinkt onze dankbaarheid en aanbidding:

- ✓ Deze lofzang verklaart niet maar bezingt
- ✓ God is in alles wat Hij geschapen heeft, zélf op aarde aanwezig
- ✓ De mens staat als rentmeester tussen God en de dieren in

Een alternatief voor Psalm 8 is het laten horen van het lied 'Morning has broken' van Cat Stevens.

Er zijn voor deze bijeenkomst twee sporen:

- ✓ 'Niet 'of' maar 'en'
 - Schepping en evolutie
- ✓ 'Met de schepping opgescheept'
 - Schepping en evolutie
- ✓ 'Twee keer begonnen'
 - Twee scheppingsverhalen

of:

- ✓ Een stille groet'
 - Schepping, natuur en milieu
- ✓ 'Genesis vandaag'
 - Rentmeesterschap vandaag

Niet 'of' maar 'en'

Leg een – christelijk getint – geboortekaartje en een medisch handboek over geboorte naast elkaar op tafel en stel de vraag of ze iets met elkaar te maken hebben.

Probeer de groep te laten ontdekken dat je op twee verschillende manieren over dezelfde werkelijkheid kunt spreken, omdat er meerdere invalshoeken zijn die toch bij hetzelfde doel uitkomen.

Hebben deelnemers die ervaring? Vanuit welk perspectief kijk je naar een ongeluk: de fietser, de auto of de voorbijganger? Het oordeel over een politieke gebeurtenis is afhankelijk van de partij waartoe iemand behoort.

Kan de groep aanvoelen dat er geen ultieme waarheid is, maar dat deze afhangt van de invalshoek? Ieder mens beleeft dingen op zijn of haar eigen manier.

Mensen spreken in verschillende taalvelden die allemaal hun eigen bestaansrecht hebben. Een journalist van een boulevardblad benadert een ongeluk anders dan iemand die er zelf bij betrokken is. Een wetenschapper spreekt een andere taal dan een 'ervaringsdeskundige'. Toch gaat het over dezelfde werkelijkheid.

Schrijf enkele kernwoorden in dit gesprek eventueel op flap-over of wandbord. Dat kunnen onderstaande woorden zijn, maar belangrijker is wat er uit de groep zelf komt:

hoofd / hart

verstand / gevoel

zakelijke kennis / persoonlijke overtuiging

wetenschappelijke analyse / levenservaring

Wanneer er meerdere benaderingen zijn van dezelfde werkelijkheid die naast elkaar bestaan, in welke 'categorie' zouden we dan de Bijbelse verhalen over schepping plaatsen?

Om het eigen karakter van de Bijbel nog wat verder uit te werken, zou men met de groep stil kunnen staan bij de boekenkast. Welke typen boeken staan daar zoal in? Romans, encyclopedie, theologisch boek, gedichtenbundel, boek over kunst, kookboek, geschiedenis van Nederland, autobiografie, boek 'Hoe leer ik fotograferen?', leerboek natuurkunde enzovoort.

Waarbij zou volgens de deelnemers de Bijbel – het beste –passen?

In dit proces is het belangrijk dat de deelnemers de 'of-of' benadering durven loslaten en ruimte kunnen geven aan de 'en-en' benadering die de schepping waardeert als geloofstaal met zijn eigen waarheid, die uiteindelijk dieper gaat en meer existentiële lagen in ons mens-zijn aanspreekt.

De wetenschappelijke, rationele omgang met de wereld heeft zijn eigen – wel onmisbare! – betekenis, maar zit op een ander, meer zakelijk, niveau in ons leven.

Bij God de Schepper denken we bijna automatisch aan het begin van de Bijbel en dan vooral aan Genesis 1. Weten de deelnemers dat er een tweede scheppingsverhaal is?

Hoe kijken we aan tegen het begin van de Bijbel? Lezen we Genesis 1 meer als een historisch verslag over het ontstaan van de wereld of zien we het als een gelovig getuigenis, zoals Psalm 8? Dat is de vraag waar het om draait om dit Bijbelgedeelte op de juiste manier te verstaan.

Het Bijbelse getuigenis van God als de Schepper is ontstaan tegen de cultuurhistorische achtergrond van Babel, waar men het Gilgamesj-epos kende. Tik dit woord in en zie bij www.wikipedia.nl voor meer achtergronden.

Belangrijk tegenover andere scheppingsverhalen is dat de God van Israël niet uit aardse materie is voortgekomen en ook geen natuurgod is. God

staat zelf, als de Eeuwige, aan de oorsprong van alle leven, en zijn bestaan of ontstaan is de vooronderstelling van de Bijbel.

Hieronder volgt een deel uit het scheppingsverhaal volgens Genesis 1 zoals Gertie Evenhuis het vertelt in *Dromen van vrede*. De ontstaansgeschiedenis van dit verhaal wordt gesitueerd in Babel, waar Israël in de zesde eeuw in ballingschap verblijft. Dat is de tijd waarin het boek Genesis zijn uiteindelijke vorm krijgt en de Joden elkaar het hoopgevende verhaal van de scheppende God vertellen:

‘Luister, Jochai, ik zal je een verhaal vertellen. Ik had het jullie eigenlijk de vorige keer al beloofd, weet je wel. Toen je vroeg: Waarom zes dagen? Want alles draait om dát begin. Ga zitten.’ De oude man en de jongen zaten naast elkaar bij het water en Tobias begon:

‘In het begin schiep God de hemel en de aarde, maar de aarde was nog helemaal niets, een woeste chaos. Je weet wel Jochai, als alles zo angstaanjagend is, als je niet weet waar je het zoeken moet, dat...’ Jochai knikte. ‘Ja en als je ruzie hebt met iedereen.’ Hij wist heus wel hoe je je dan voelde!

‘Maar Gods Geest zweefde over de wateren, waakzaam en spiedend, net als die arend daarnet. “Licht!” riep God en er wás licht aan alle kanten. “Goed!” zei God over het licht.’ “Tof!” mompelde Jochai. ‘God gaf die twee hun eigen plaats, het licht en de duisternis. God riep het licht bij zijn naam: Dag! God riep het duister bij zijn naam: Nacht! Avond werd het, ochtend werd het. Eén dag. En zo was er dus tijd voor de mensen.

Maar nu de tweede dag. God zei: “Midden in al het water moet een strakke koepel zijn als een gewelf en die moet scheiding maken tussen al die watermassa’s.” God maakte het gewelf zodat de verschrikkelijke watermassa’s gescheiden werden, één laag boven, één laag onder. Het was er al. God noemde dat gewelf: Hemel! Avond werd het, ochtend werd het. Tweede dag.’

‘Dat moet ik tekenen!’ mompelde Jochai. Haastig greep hij een steen en een schelp. ‘Vóór ik het ben vergeten, de aarde, de hemel, daarboven die vreselijke oceanen. Help! zet ik daarbij. Maar daartussen gelukkig die blauwe hemelkoepel.’ Hij mompelde terwijl hij op de steen kraste.

Maar Tobias merkte het niet eens. Het was of hij zelf helemaal in zijn verhaal opgenomen was. Met zijn hand maakte hij een breed gebaar. ‘Zie je het

Jochai? Er is nu dus tijd en ruimte om te leven. Je kunt ademhalen. Want strak en helder staat die hemelkoepel boven je, als een beschermende boog. De hemel zorgt ervoor dat je op aarde kunt leven.’ ‘Ja Tobias, maar verder, wat gebeurde er toen verder?’ ‘God sprak: de watermassa’s onder de hemel h́ier naartoe zodat ik het droge kan zien en het wás zo. Aarde! riep God tegen het droge land. Zee! riep Hij tegen de opgestuwde watermassa’s. Hij zag het en Hij zei: Goed!’ Jochai keek Tobias gespannen aan. Hij begon er echt in te komen. Maar de oude man had opgehouden met vertellen. ‘Vertel op, wat is er nu gebeurd?’ vroeg hij, precies als de Rabbi op de les. Ernstig dacht Jochai na. Toen zei hij: ‘De dag is er en ook de nacht. Hemel, zee en aarde.’ Met zijn voet zette hij zich af in het zand. ‘Aarde. Vaste grond onder je voeten.’ ‘Ja’, zei Tobias tevreden. ‘Er is nu tijd en een plaats voor de mensen om Gods mensen te kunnen zijn. Luister.’ En zijn stem kreeg weer het plechtige, het reciterende van de les: ‘God sprak: “Nu moet de aarde groen kruid laten groeien, gras dat weer gras zaait op de wind, vruchtbomen met vruchten eraan over de hele aarde.” God zag het. “Goed!” riep Hij.’ Terwijl Jochai luisterde tekende hij. Zijn tekening werd steeds mooier. Oceanen kwamen erbij, groene planten, bomen en bloemen. Naast hem ging de eentonige stem van Tobias verder: ‘Avond werd het, ochtend werd het...’ ‘Derde dag!’ viel Jochai in. ‘En God sprak...’

De oude man herhaalde: ‘God sprak: “Lichten moeten er komen aan de hemelkoepel aan dat gewelf, zodat je zien kunt of het dag of nacht is, welke tijd van het jaar het is en welke dag. Lichten moeten er zijn aan dat gewelf om over de aarde te stralen!” Het wás er al. God maakte de twee grote lichten: een voor overdag en een voor ’s nachts als het verschrikkelijke duister heerst, en dan de sterren nog. God gaf ze een plaats aan dat strakke hemelgewelf om over de aarde te stralen; het grote licht om de dag de baas te zijn en het kleine licht om de nacht de baas te zijn en de sterren.’

‘Waarom eigenlijk?’ onderbrak Jochai, ‘zoveel sterren?’ ‘Waarom?’ vroeg Tobias. ‘Waarom is het haar van je moeder versierd met zilveren sterretjes wanneer zij danst op het feest? Precies zó zijn er duizenden sterren, ze versieren het hemelgewelf. Zodat je feest mag vieren onder de hemel, op de aarde. Dus: een grote lamp voor overdag, een kleine lamp voor ’s nachts en ter versiering de sterren! Goed?’ En Jochai zei op zijn beurt: ‘God zag het. “Goed!” riep hij.’ Tobias streek de jongen over zijn haar. Maar Jochai zei

slim: 'De zon een lamp! Pff! De zon is een god hier in Babel. En de maan ook! Laten ze het hiér niet horen, Tobias!' 'Je kan wél zien waar jullie opgroeien', zei de oude man verontwaardigd. 'Laat me niet lachen! De zonnegod? Lampen heeft God gemaakt! Zodat de mensen kunnen zien of 't dag of nacht is. En wanneer het feest wordt.' 'Ja dat is waar. Ik kijk ook altijd naar de maan als ik wil weten of het Pasen wordt.' 'Zie je nu wel? God maakt alles in orde voor de mensen. Dát was de vierde dag.

Maar nu de vijfde. God sprak: "Laat nu het water krioelen van een gewemel van levende wezens, laat vogels fladderen over de aarde onder het gewelf van de hemel door." God schiep de grote oermonsters van de zee en al die levende krioelende wezens, en alle gevleugelde vogels, naar hun eigen soort. God zag het, Hij vond het goed. God zegende hen, Hij zei: "Draag vruchten en word veel, maak de wateren in de zeeën vol, de vogels moeten zich op de aarde vermeerderen." Avond werd het, ochtend werd het. Vijfde dag!

Maar nu hief Jochai zijn hand op. Hij huiverde. 'Tobias', zei hij, 'Tobias, die zee, die oceanen en die rivieren. Niemand kan weten wat dáár allemaal in is, die zeemonsters, al die geheimzinnige beesten. We horen hier vaak van de jongens van die verhalen, Tobias, over duivelse draken en griezelige monsters die de mensen verslinden. En daar zat ik nu aan te denken.' Tobias legde een hand op Jochai's arm. Rustig zei hij: 'Ik kén die verhalen! Maar, in mijn verhaal van vandaag klinkt dat anders! God schiep de grote zeedieren. Niet zij heersen over ons! Maar wij heersen over hén! God schiep ze, al die beesten en Hij zegende ze. Zie je het?' Jochai knikte, gerustgesteld. 'Hoe ging het toen verder, die zesde dag?' 'God sprak: "Op de aarde moeten nu levende wezens zijn, van eigen soort: vee, kruipende dieren, en dieren van het veld naar hun soort." Het wás er al.' Terwijl zijn oude vriend reciteerde, tekende Jochai de dieren: slangen en tijgers, schapen en allerlei kleine diertjes, hagedissen en vlinders, spinnen en slakken, en een klein ezeltje. Het was prettig intussen te luisteren naar de vertrouwde stem. 'God maakte de dieren van het veld naar hun soort en ook het vee naar zijn soort. God zag het. "Goed!" riep Hij.

God zei: "Laat ons nu ménsen maken." Nu hief Jochai zijn gezicht vragend op. 'Nog diezelfde dag?' 'Jazeker, nog diezelfde dag. Want om de mens was alles begonnen! En de dieren zijn de speelkameraadjes van de mens. Die stonden allemaal al klaar. God zei dus: "Laat ons mensen maken naar ons beeld en

zo ongeveer als wijzelf, en laat die mens meester zijn over de vissen van de zee en over de vogels van de hemel, over het vee op de aarde en over de andere dieren die erop kruipen." God schiep de mens naar zijn beeld, naar het beeld van God schiep Hij hen, man en vrouw schiep Hij ze.

God zegende ze. God sprak tot hen...' Jochai sprong op. 'Zeg Tobias! Dat heeft Hij nog niet eerder gedaan! Spreken bedoel ik.' Toen ging hij weer zitten want Tobias knikte hem glimlachend toe. 'Gelijk heb je. De méns is het die door God wordt aangesproken. "Wees vruchtbaar", zei God, "en word veel, maak de aarde vol en heb macht over haar, wees meester over de vissen in de zee en over de vogels aan de hemel, over alle dieren. Ik geef u gras en bomen en bloemen, om van te eten en van te genieten." Het wás zo. God zag alles wat Hij gemaakt had. En zie het was heel goed.' En nu zong Jochai zachtjes en tevreden: 'Ávond werd het, ochtend werd het, zesde dag...' En Tobias onderbrak: 'Nu zijn er mensen. Ze zijn er om te heersen over de aarde en om als man en vrouw elkaar lief te hebben. Dáárin lijken we op God. Want God heerst over de hemel. Wij heersen over de aarde. God heeft ons lief, wij hebben elkaar lief. Zo moest het zijn.'

'En nu de zevende dag', zei Jochai. 'Wat kwam er toen nog voor nieuws?' 'Klaar waren de hemel en de aarde, en alles wat erop was. Toen maakte God op de zevende dag heel zijn werk af door uit te rusten van het werk dat Hij gedaan had. God zegende die zevende dag, en Hij maakte hem tot een aparte dag, want op die dag heeft Hij gerust van al het werk dat Hij geschapen had. Hoor je het Jochai? Toen alles klaar was, tóen ging onze God rusten. Dáárom maakte Hij die zevende dag. God heeft de tijd.' 'Bedoel je tijd voor ons? Voor jou, voor mĳ bijvoorbeeld?' 'Ja, dat bedoel ik', zei Tobias op stellige toon. Zijn matte stemming van het begin was verdwenen. 'Tijd voor alle mensen op zijn aarde. En dáárom rusten wij van Israël op deze dag. Dan vierten we op die dag wat voor alle dagen geldt: Dat God tijd voor ons heeft.' 'Dat ís nogal wat, Tobias', zei Jochai verwonderd. 'Ja. De mensen mogen elkaar liefhebben. En ze mogen alles gebruiken. Ze mogen eten, spelen. Bloemen plukken en de sterren tellen. Aan kinderen verhalen vertellen. En dit verhaal zal ons staande houden! Het lijkt soms wel of we ten onder zullen gaan. Zelf denk ik het ook, zo nu en dan. Maar we zitten op de goede aarde. De hemel staat voor ons in, en God geeft ons de tijd.'

Onderstaande uitspraken laten zien in welke richting wij het Bijbelse spreken over God de Schepper mogen verstaan. Hoe komen die over in de groep?

God is de Schepper = een geloofsartikel uit de kerk en geen wet uit de natuur of een stelling uit de school.

O. Noordmans, theoloog, 20^e eeuw

De geloofsuitspraak dat God Schepper is van hemel en aarde is een motie van vertrouwen.

A. van de Beukel, natuurkundige, 20^e eeuw

Stel de vraag hoe we tegen de Bijbel en met name tegen Genesis 1 aankijken. Moet de conclusie zijn: dit is 'niet waar gebeurd'? Maar is waarheid alleen datgene wat met onze wetenschappelijke feiten kan worden aangetoond of bestaat ook de waarheid van de menselijke ervaring, de waarheid van het hart? Probeer met de groep een stapje verder te komen in het proces dat ons begrip van waarheid vaak beperkt en rationeel-eenzijdig is.

Zo kom je – bijna onvermijdelijk – bij het vraagstuk van schepping en evolutie terecht. Is dat een tegenstelling en zou je voor één van tweeën moeten kiezen? Zo is het in het verleden wel vaak gesteld en waarschijnlijk is die gedachte nog wel aanwezig. In bepaalde kringen werd – en wordt – iemands betrouwbaarheid als christen hieraan afgemeten. Wijs erop dat de scherpe kantjes van deze discussie eraf zijn.

Er is een vrij nieuwe visie die *Intelligent Design* (ID) wordt genoemd. In deze benadering worden de karakteristieken van het heelal en de organismen verklaard als het werk van een intelligente 'ontwerper', een goddelijke macht. ID wijst het uitgangspunt van de evolutietheorie af, waarin de karakteristieken van organismen worden verklaard door ongeleide processen zoals natuurlijke selectie. ID schrijft de hele ontwikkeling toe aan de 'ontwerper' = God, die dit alles zo heeft gestuurd.

Men zou deze visie een zekere synthese tussen schepping en evolutie kunnen noemen ten gunste van de orthodoxe geloofsvisie, al blijft ook dit een menselijke benadering en een poging tot verzoening van veronderstelde tegenstellingen. Veel voormalige aanhangers van het creationisme (de visie die Genesis als een letterlijk verslag beschouwt) zijn nu aanhangers van ID.

Zie voor meer informatie: www.intelligent-design.startpagina.nl.

Wanneer er in de groep behoefte en belangstelling is, kan hier enige informatie over de evolutietheorie van Charles Darwin worden gegeven. Zie hiervoor de al genoemde website.

Belangrijk om te weten is dat de evolutietheorie, die de laatste vijftig jaar ook met neutraal-wetenschappelijke argumenten wordt bestreden, veel elementen van waarheid bevat. Het moeilijke punt is dat de evolutietheorie in de tijd van haar ontstaan vaak werd gebruikt als een instrument tegen de kerk en het christelijk geloof. In het licht van de negentiende eeuw, waarin de sociale omstandigheden in Engeland niet zo best waren, is die vijandige houding ook beter te begrijpen.

Wanneer wetenschappelijke visies vooringenomen zijn, worden ze ergens anders voor gebruikt dan de bedoeling is. Hierdoor is de controverse tussen schepping en evolutie ontstaan die sindsdien de discussie heeft gedomineerd en waarschijnlijk nog steeds de gedachten van veel mensen bepaalt.

De vraag is: moeten we kiezen tussen schepping en evolutie? Is dat nodig en juist? Het geschapen leven is ons als een gezegend geschenk door God in handen gegeven:

*Gezegend die de wereld schept,
de dag uit nacht tot leven wekt,
het licht der zon roept en de maan,
de sterren om op wacht te staan.*

*Gezegend die de aarde maakt,
de grenzen van de zee bewaakt,
ontluiken doet het jonge groen,
de kleurenpracht van elk seizoen.*

*Gezegend die een woonplaats maakt
voor wat beweegt en ademhaalt:
de dieren in het vrije veld,
de vogels in hun zingend spel.*

*Gezegend die de mensen roept
tot liefde, vruchtbaarheid en moed,
om voor elkander te bestaan
in eerbied voor uw grote Naam.*

*Gezegend zijt Gij om uw Woord
dat ons tot vrede heeft bekoord,*

*tot leven dat van lijden weet
en liefde die geen einde heeft.*

*Gezegend zijt Gij om de Geest
die van de aanvang is geweest:
de adem die ons gaande houdt
en in het eind in U behoudt.*

Henk Jongerius, dominicaan

Met de schepping opgescheept?

In de volgende stellingen gaan we bovenstaand gesprek ‘toepassen’. Zo kan de groep nog duidelijker ontdekken hoe iedere deelnemer erover denkt. Deze stellingen maken het concreet en dagen uit tot een standpunt.

Verdeel de groep in tweeën om over de volgende stellingen te praten. De opdracht is om deze als koppel te waarderen: welke spreekt je het meest aan en welke stelling spreekt je totaal niet aan? De deelnemers dienen het hierover met z’n tweeën eens te worden en zo wordt deze bezinning extra levendig gemaakt.

Na afloop van de tweegesprekken kunnen de resultaten geïnventariseerd worden met enkele kernwoorden op wandbord of flap-over.

Als ik naar mijn duim kijk, ontdek ik Gods grootheid.

Albert Einstein, natuurkundige, 20^e eeuw

Zag ik maar niets in de natuur. Ik zie te veel om God te ontkennen en te weinig om in God te geloven.

Blaise Pascal, wis- en natuurkundige / theoloog / filosoof, 17^e eeuw

Ik kan mij de man voorstellen die in God gaat geloven na een doorgesneden kool nauwkeurig te hebben bekeken.

Eric van der Steen, dichter en journalist, 20^e eeuw

God zag dat het goed was, maar dat is lang geleden.

Wim Gijssen, dichter, 20^e eeuw

De werken van Gods mond (zijn Woord) en de werken van Gods vinger (de schepping) kunnen elkaar niet tegenspreken.

Galileo Galilei, astronoom, 16^e-17^e eeuw

De woorden scheppen, Schepper en schepping spelen een gelovige rol binnen de relatie tussen mens en God.

Deze woorden duiden niet op een natuurkundig feit en ze beschrijven geen wetenschappelijk bewijsvoering. Het is de taal van de Bijbel, de taal van de geloofsbelijdenis, de taal van de kerk, de taal van het menselijk hart waarin vertrouwen leeft.

Twee keer begonnen

Het Bijbelse wereldbeeld is niet meer het onze. In de middeleeuwen dacht men, op grond van het Bijbelse wereldbeeld, dat de aarde een platte schijf is die op pilaren in de oerzee staat.

Daarom werden geleerden die een ander wereldbeeld naar voren brachten, door de kerk fel veroordeeld. Galilei ontdekte in de zestiende/zeventiende eeuw dat de aarde niet het middelpunt van het zonnestelsel is maar dat de aarde met andere planeten om de zon draait. Dat was in die tijd een revolutionaire ontdekking en dat heeft hij dan ook pijnlijk ondervonden.

Weet de groep dat de Bijbel ons twee scheppingsverhalen overlevert? Genesis 1 en 2 hebben elk hun eigen kenmerken. De kans is groot dat men hier geen notie van heeft.

Maar ook wanneer er deelnemers zijn die wel hiervan op de hoogte zijn, is het zinvol om de verschillen tussen beide verhalen te ontdekken. De volgende passages worden eerst gelezen en dan met elkaar vergeleken. Vanuit welk ‘beginpunt’ is iedere tekst geschreven?

In het begin schiep God de hemel en de aarde. De aarde was nog woest en doods, en duisternis lag over de oervloed, maar Gods geest zweefde over het water. God zei: ‘Er moet licht komen’, en er was licht. God zag dat het licht goed was, en hij scheidde het licht van de duisternis; het licht noemde hij dag, de duisternis noemde hij nacht. Het werd avond en het werd morgen. De eerste dag.

Dit is de geschiedenis van de hemel en de aarde. Zo ontstonden ze, zo werden ze geschapen. In de tijd dat God, de HEER, aarde en hemel maakte, groeide er op de aarde nog geen enkele struik en was er geen enkele plant opgeschoten, want God, de HEER, had het nog niet laten regenen op de aarde, en er waren geen mensen om het land te bewerken; wel was er water dat uit de aarde opwelde en de aardbodem overal bevloede. Toen maakte God, de HEER, de mens.

Houd de volgende punten van vergelijking in gedachten bij de bespreking in de groep en probeer de deelnemers zelf de verschillen te laten ontdekken:

Genesis 1: Genesis 2:

- Veel water, dreigende zee - Geen water, woestijn
- Licht heft de duisternis op - Water heft de droogte op
- Liedvorm, refrein eerste ... dag - Vertelling
- Gefaseerde schepping in dagen - Paradijs als oase
- Mens als man en vrouw - Mens krijgt later medemens
- Mens eindpunt in schepping - Mens centraal in schepping

Zet deze kenmerken op wandbord of flap-over, zodat de verschillen voor de groep duidelijk zichtbaar worden.

Beide verhalen belijden dat de schepping van God afkomstig is en aan de mens wordt toevertrouwd. Maar Genesis 1 en Genesis 2 leggen hun eigen accenten om ons die boodschap te vertellen.

Wie dit de groep ook op creatieve wijze wil laten ervaren, kan dit laten schilderen in de vorm van een stripverhaal. Dan worden de verschillen tussen Genesis 1 en 2 visueel gemaakt.

of:

Een stille groet

Zet drie woorden op flap-over of wandbord: **schepping, natuur, milieu**. Stel vervolgens de vraag wat elk woord bij ons oproept en welke sfeer erbij hoort. In welke richting gaan onze gedachten wanneer we bij deze woorden stilstaan?

Daarbij valt te denken aan het volgende, maar belangrijker is dat de groep zelf rond deze woorden nadenkt en associeert. Hierbij gaat vooral om een richting in ons denken. Onderstaande woorden zijn bedoeld als achtergrond voor de gespreksleider:

- ✓ **schepping** - geloof, God, Bijbel, geschenk, goed, oerbegin
- ✓ **natuur** - alle leven om ons heen, genieten, schoonheid, wetenschap, ontdekken, vrije tijd, rust

- ✓ **milieu** - aantasting door mens, klimaat, bescherming, vervuiling, herstel, Kopenhagen

Schepping, natuur, milieu: maken die woorden voor ons verschil? De gelovige belijdt God in zijn schepping, de bioloog bestudeert planten en dieren in de natuur, de wetenschapper wijst op veranderingen in het milieu.

Ze hebben alle drie met elkaar te maken, maar alleen het eerste woord verwijst echt naar God de Schepper, zoals ook in dit gedichtje naar voren komt:

*Mij spreekt de blomme een tale,
mij is het kruid beleefd,
mij groet het altemale,
dat God geschapen heeft!*

Guido Gezelle, Vlaams dichter, 19^e eeuw

Is het 'technische' wereldbeeld het belangrijkste? Wanneer ben je echt van de schepping onder de indruk? Laat de groep wat persoonlijke ervaringen noemen en toelichten.

Reacties kunnen zijn: zonsondergang aan zee, een pasgeboren kind, hoog gebergte, storm aan de kust, dieren, bloemen, exotisch landschap enzovoort.

Genesis vandaag

Wie het accent op de actualiteit van de klimaatverandering, het natuurbehoud en de conferentie van Kopenhagen in december 2010 wil leggen, zou de film van Al Gore *An inconvenient truth* ('Een ongemakkelijke waarheid') geheel of gedeeltelijk kunnen laten zien.

Hieronder volgt de korte inhoud van deze film (94 minuten) volgens Wikipedia:

Met *An Inconvenient truth* trok Al Gore de wereld rond om zijn ongerustheid te ventileren over klimaatverandering en het bagatelliseren van de risico's door politici. Hij gebruikt daarvoor indringende beelden van gevolgen van orkanen, gletsjers die in zee storten, en effecten van verdroging en verwoestijning. Met een kaart laat hij zien dat ongeveer de helft van Nederland onder water zou verdwijnen als gevolg van de opwarming van de aarde.

Gore visualiseert de toename van de temperatuur en CO₂-concentratie in de afgelopen 650.000 jaar met een hoogwerker, waarop hijzelf plaatsneemt. Meestal schommelde de CO₂-concentratie tussen

de 180 en 280 ppm (0,018-0,028 volume%): het verschil tussen wel of geen ijstijd. Maar sinds het begin van de industriële revolutie gaat de curve bijna loodrecht omhoog naar het huidige niveau: 380 ppm. Als we op de huidige voet doorgaan met emissies van CO₂, zal de concentratie over vijftig jaar uitkomen op 600 ppm. De hoogwerker staat dan op zo'n vijf meter.

Hij gebruikt ook voorbeelden uit zijn persoonlijke leven om zijn punt te maken, zoals zijn colleges van de klimaatexpert Roger Revelle aan de Harvard-universiteit, de dood van zijn zus aan longkanker en het bijna fatale auto-ongeluk van zijn zoon. Ook refereert hij aan zijn verloren race om het presidentschap tegen George W. Bush: 'Voor u staat de voor-malige volgende president'.

Gore waarschuwt voor de politieke consequenties van klimaatverandering. Doordat het vaker zal voorkomen dat laagliggende gebieden overstromen, zouden er honderd miljoen mensen op de vlucht kunnen slaan. Al Gore meent dat het beleid kan veranderen en de technologie al beschikbaar is om dit tegen te gaan. Dit maakt van hem geen doemdenker. Op het einde van de film vraagt Gore de kijkers politici aan te sporen tot actie.

Al Gore zegt in de film: *'Geloofsgemeenschappen bereiken miljoenen mensen en voegen aan de inzichten van de wetenschap perspectieven toe van geloof en waarden, van verbeeldingskracht, spirituele motivatie en morele passie, zonder welke onze plannen het eenvoudigweg niet zullen halen.'*

Leg de volgende vragen voor aan de groep:

- ✓ **Hebben christenen een eigen opdracht tegenover Gods schepping?**
- ✓ **Wat zouden wij zelf kunnen en moeten doen om 'groen' te leven?**
- ✓ **Komt deze zorg in de keuzen van (christen) politici voldoende tot uiting?**

God is ooit met de wereld begonnen, maar hoe gaat het vandaag en morgen verder met zijn schepingswerk? Want de aarde is er door menselijk toedoen niet beter op geworden...

De groep krijgt de volgende stellingen voorgelegd met de vraag om die persoonlijk, gezamenlijk of in tweetallen van commentaar te voorzien:

de veranderingen in het klimaat zijn een gevolg van onze levensstijl,
de kerk kan aan de opwarming van de aarde niets doen,
het smeltende ijs van de Noordpool tast Gods naam aan,
een christen hoort gewoon milieuvriendelijk te leven,
als je hart hebt voor Gods schepping, ga je op de fiets naar de kerk.

In de bespreking kan verwezen worden naar Gods opdracht aan de mensen, waarin verantwoordelijkheid en rentmeesterschap een belangrijke rol spelen, zoals blijkt uit Genesis 1:28; 2:15; Lucas 12:41.

Laat iedere deelnemer persoonlijk antwoord geven op deze open vraag:

'ZORGEN VOOR GODS SCHEPPING IS VOOR MIJ...'

Deze vraag kan ook in een stille wanddiscussie worden beantwoord. Het is ook mogelijk om de deelnemers door middel van een collage op deze vraag te laten reageren.

Wie in de volgende bijeenkomst kiest voor de 'Ik ben'-woorden en in dit onderdeel het woord 'herder' wil behandelen, en hierbij ook het interview een plaats wil geven, dient de opdracht tot dit interview nu te geven. Zie voor de uitleg in de volgende bijeenkomst onder de keuzemogelijkheid 'Hij is zoveel'.

5 SPREKEND ZIJN VADER

Wij geloven in Jezus Christus

Doel:

- ✓ De deelnemers ervaren de betekenis van beelden en namen voor Jezus.
- of:
- ✓ Zij beleven de zeggingskracht van de 'Ik ben'-woorden van Jezus.
- of:
- ✓ Zij leren de betekenis van de namen Jezus en Christus kennen.

Benodigdheden:

- ✓ Wandbord of flap-over
- ✓ Papier met namen genoemd onder 'Beeldvorming'
- ✓ Foto's van personen
- ✓ Naar keuze: 'Ik ben'-woorden in foto's of voorwerpen
- ✓ Naar keuze: diverse liedbundels
- ✓ Naar keuze: bijbels
- ✓ Naar keuze: kaars
- ✓ Naar keuze: kranten voor collage + lijm en grote vellen papier
- ✓ Naar keuze: blanco papier (wellicht twee keer), viltstiften
- ✓ Eventueel interview met vrijwilliger

Optie: Opening

Wij vragen ons vaak af wie Jezus is. Maar Jezus legt die vraag ook zelf in ons midden: hoe denken jullie over Mij? Hij is nieuwsgierig naar onze mening over Hem.

Toen Jezus in het gebied van Caesarea Filippi kwam, vroeg hij zijn leerlingen: 'Wie zeggen de mensen dat de Mensenzoon is?' Ze antwoordden: 'Sommigen zeggen Johannes de Doper, anderen Elia, weer anderen Jeremia of een van de andere profeten.' Toen vroeg hij hun: 'En wie ben ik volgens jullie?' 'U bent de messias, de Zoon van de levende God,' antwoordde Simon Petrus.

MATTEÛS 16:13-16

Jezus houdt hier een klein opinieonderzoekje. Hij laat alle meningen staan en ziet er elementen van waarheid in. Toch vraagt Hij door, want Hij wil méér horen.

- ✓ De antwoorden van mensen zijn niet 'fout'.
- ✓ Jezus verwacht van zijn leerlingen iets meer.
- ✓ In het laatste antwoord wordt de kern verwoord.

In deze bijeenkomst kunnen drie sporen worden gevolgd waarin het accent valt op beelden en namen die aan Jezus worden gegeven, de 'Ik ben'-woorden centraal staan of de namen Jezus en Christus worden uitgewerkt. Er kan een keuze worden gemaakt uit:

- ✓ 'Beeldvorming' - Beelden voor Jezus
- 'Namen uit Bijbelse bron' - Namen voor Jezus

of:

- ✓ 'Hij is zoveel' - 'Ik ben'-woorden

of:

- ✓ 'Menselijke naam' - Naam Jezus
- 'Goddelijke naam' - Naam Christus

Beeldvorming

Wij geven eigentijdse namen aan Jezus. Daaruit blijkt dat Hij ons inspireert en ons iets te zeggen heeft. De groep gaat onderstaande trefwoorden waarderen. Ze zeggen iets – en soms ook veel – over hoe ménsen tegen Jezus aankijken en er zit een grote of kleine kern van waarheid in. Het zijn geen uitgesproken Bijbelse woorden; die komen later aan bod.

Deze volgorde lijkt op het Bijbelgedeelte hierboven: eerst komen andere mensen aan het woord en daarna volgen wij als leerlingen met onze namen voor Jezus.

*Paranormaal begaafd Rabbijn Wijsheidsleraar
Gebedsgenezer Socialist Kerkstichter Dromer
Idealist Maatschappelijk werker Vrijheidstrijder
Inspirerend voorbeeld Onbegrepen figuur Onnavolgbaar voorbeeld*

Geef ieder groepslid een A4'tje met deze woorden. De deelnemers geven een waardering aan ieder woord, variërend van 1 tot 5: 1 = laag, 5 = hoog.

Een alternatief is een waardering in kleuren met deze betekenis: rood = warm, dit woord spreekt me aan; blauw = koud, dit woord zegt me niets; geel = lauw, dit woord boeit me matig.

Nog een andere mogelijkheid is om deze woorden in de volgorde te plaatsen waarin ze gewaardeerd worden, dus bovenaan het woord dat de meeste instemming krijgt en onderaan het woord met de laagste score.

Het is ook mogelijk om deze opdrachten in tweetallen te laten uitvoeren, zodat er onderling gesprek en overleg ontstaat.

Vervolgens worden de woorden op flap-over of wandbord gezet, en worden de cijfers of kleuren van de groep zichtbaar gemaakt.

De vraag die bij de bespreking zal opkomen, is waarom deze keuzen zijn gemaakt: hoe zien mensen / wij Jezus? Waarom springen sommige woorden er positief of negatief uit? De keuze zegt veel over ons beeld van Jezus, maar het zegt ook iets over onszelf: wat verwachten wij van Jezus?

Als afsluiting van dit gedeelte wordt deze tekst gelezen waaruit blijkt dat Jezus grote indruk maakt op iemand die zelf zijn sporen in de geschiedenis heeft verdiend:

Er is iets wat ik niet begrijp. Alexander de Grote, Caesar, Shalamein en ikzelf hebben grote rijken gesticht. Maar waarop berusten onze resultaten? Op kracht. Jezus stichtte zijn rijk met liefde. Vandaag de dag zouden veel mensen voor Hem willen sterven. Ik heb ook veel mensen opgezwepen en aan mij onderworpen en zij zouden willen sterven voor mij. Maar om dat te bereiken was het nodig dat ik aanwezig was. Om met de invloed van mijn indringende blik, mijn woorden en mijn stem hen zo ver te krijgen. Maar Jezus Christus met zijn mysterieuze invloed krijgt het zelfs na 1800 jaar voor elkaar dat mensen op zijn woord door het vuur zouden gaan, wetend dat hun leven hen niet zoveel waard is als zijn liefde.

Napoleon Bonaparte

In de bespreking zal ongetwijfeld blijken dat onze beeldvorming van Jezus verschillend is. Alle aspecten vullen elkaar aan en hebben elkaar ook nodig, want ieder woord heeft zijn eigen beperking. Datzelfde geldt voor de keuzen die worden gemaakt: ieder heeft z'n eigen voorkeur en affiniteit, maar kan iets leren van anderen. Het gaat niet om een discussie, maar om een eerste verkenning en link naar de hedendaagse tijd.

Dit gedeelte wordt afgerond met de vraag: dit zeggen mensen over Jezus en je zou kunnen zeggen: zoveel hoofden, zoveel zinnen. Maar welke namen krijgt Jezus in de Bijbel?

Namen uit Bijbelse bron

Leg associatieve foto's van personen neer, waarin de groepsleden iets van Jezus kunnen vinden. Bij voorkeur zeer verschillende en niet direct 'voorspelbare' afbeeldingen die de fantasie en gedachten prikkelen.

Een andere mogelijkheid is om de groep liederen of evangelieverhalen over Jezus te laten noemen die hun aanspreken. Leg desgewenst diverse liedbundels en bijbels neer.

Deze verbinding met Jezus kan ook via een muziekstuk, beeldende kunst of een boek zijn. Dit materiaal dient bij voorkeur aanwezig te zijn, zodat er een keuze kan worden gemaakt.

Deze opdracht kan desgewenst aan het slot van de vorige bijeenkomst worden gegeven, zodat de

deelnemers in de gelegenheid zijn hierover na te denken en dit mee te nemen om het te laten zien of horen. Zodoende ontstaat er meer verdieping.

Leg onderstaande teksten voor met de opdracht om er benamingen voor Jezus in te vinden. In elke tekst wordt Jezus anders benoemd en komt er een ander aspect van zijn persoon naar voren. Er worden enkele suggesties voor het gesprek over deze namen gegeven.

*‘De maagd zal zwanger zijn en een zoon baren, en men zal hem de naam **Immanuel** geven’, wat in onze taal betekent ‘God met ons’.*

MATTEÛS 1:23

God komt in menselijke gedaante.

Deze naam is de belofte van Gods nabijheid, in Jezus is God mens geworden onder de mensen. Jezus is Gods nieuwe openbaring en Hij herinnert aan de Godsnaam – Ik zal er voor u zijn. De profetie van Immanuel komt uit Jesaja 7:14.

‘God met ons’ klinkt mooi, maar zijn wij wel altijd met God? Ervaren wij deze belofte wel (eens)?

‘Vandaag is in de stad van David voor jullie een redder geboren. Hij is de messias, de Heer’.

LUCAS 2:14

Gods Eerste Hulp voor kwetsbare mensen.

Het Griekse woord is nu met ‘redder’ vertaald, want in de vertaling van 1951 staat er *Heiland*. Redder of Heiland betekent: ‘degene die het gebroekene heelt, degene die geneest en verhoudingen herstelt’.

De naam Messias komt in een andere route van deze bijeenkomst uitgebreider aan de orde. Wanneer heb je zelf behoefte aan redding? Ervaar je die hulp van Jezus zelf of werkt Jezus door mensen?

*Het **Woord** is mens geworden en heeft bij ons gewoond, vol van goedheid en waarheid, en wij hebben zijn grootheid gezien, de grootheid van de enige Zoon van de Vader.*

JOHANNES 1:14

Menselijke spreekbuis van God.

In dit mensgeworden Woord spreekt God zelf tot ons. Jezus is vol van God en komt rechtstreeks bij Hem van-

daan (Johannes 1:1).

Dit levende, persoonlijke Woord gaat aan het geschreven Woord (Bijbel) en verkondigde Woord (prediking) vooraf, zegt Karl Barth.

Heeft hét Woord nog recht van spreken in onze tijd met z’n woordenstromen en flitsende beeldcultuur? Hebben woorden nog betekenis voor ons?

*De volgende dag zag hij Jezus naar zich toe komen, en hij zei: ‘Daar is het **lam van God**, dat de zonde van de wereld wegneemt’.*

JOHANNES 1:29

Een kleine maar krachtige lastdrager.

Het Lam is geen teken van onschuld, weerloosheid of de nieuwe lente. Jezus als het Lam is degene die de lasten van mensen draagt, vergelijkbaar met de zondebok uit Leviticus 16.

Mág Jezus onze schuld meenemen of voelen wij ons niet zo schuldig? Vinden wij misschien dat we allereerst zelf verantwoordelijk zijn voor onze daden?

*‘Hosanna voor de **Zoon van David**! Gezegend hij die komt in de naam van de Heer. Hosanna in de hemel!’*

MATTEÛS 21:9

Het langverwachte Koningskind.

Deze juichkreet van mensen bij Jezus’ intocht in Jeruzalem herinnert aan Israëls geschiedenis. Mensen zien Jezus als aardse koning in de lijn van David, die politieke macht heeft. Een begrijpelijk verlangen in een tijd dat Israël deel uitmaakte van het Romeinse rijk.

Machthebbers verliezen nogal eens hun onderdanen uit het oog. Welke macht heeft Jezus en is die opgewassen tegen andere machten in onze wereld?

*Hij heeft tot ons gesproken door zijn **Zoon**. In hem schittert Gods **luister**, hij is zijn **evenbeeld**.*

HEBREEËN 1: 2-3

Menselijk plaatje van God.

In Jezus laat God zichzelf aan mensen zien. Jezus is een betrouwbare afspiegeling van God, want God en Jezus zijn één. De vertaling van 1951 zegt ‘afstraling’, wat doet denken aan een lichtbron. Het woord ‘afdruk’ roept iets van een foto op.

Er is een sterke overkomst tussen God en Jezus tot uitdrukking gekomen. Natuurlijk heeft Jezus 'iets' met God. Maar zijn er niet meer mensen – in de geschiedenis en ook vandaag – die ook veel van God laten zien? Vinden wij Jezus werkelijk uniek?

Mocht een van u echter toch zondigen, dan hebben wij een pleitbezorger bij de Vader: Jezus Christus, de rechtvaardige.

1 JOHANNES 2:1

Een hemelse advocaat.

Jezus neemt het persoonlijk voor ons op bij God. Hij is onze 'voorspraak', zoals de vertaling van 1951 zegt. Jezus is bemiddelaar, iemand die een goed woordje voor ons doet bij God, een soort mediator.

Hebben wij de bemiddeling van Jezus echt nodig of kunnen wij in ons gebed zelf ons woordje tegenover God wel doen?

Iedere vergelijking laat een ander aspect van Jezus zien. Het ene spreekt je meer aan dan het andere, het ene staat ook dichterbij ons dan het andere. Toch vullen de woorden elkaar aan.

Misschien hebben wij vandaag behoefte aan beelden uit onze tijd. Wanneer de Bijbel nú zou worden geschreven, dan zou dat ook in onze taal en situatie zijn, en zouden er vast wel andere vergelijkingen worden gemaakt.

Daarom is de vraag welke beelden en vergelijkingen wij vandaag zouden kiezen om de betekenis van Jezus voor ons leven uit te drukken. Want het beeld wil iets overdragen en een belangrijk aspect van Jezus duidelijk maken. Zeker wanneer blijkt dat de groep bovengenoemde Bijbelse benamingen als min of meer gedateerd ervaart, en men er zich om die reden te weinig in herkent, kunnen de volgende eigentijdse vergelijkingen aan de groep worden voorgelegd:

- ✓ wereldberoemd spreker - graag geziene gast in talkshows
- ✓ prima vertegenwoordiger - kan goed praten en mensen overtuigen
- ✓ mediator - bemiddelt in conflicten, lost dingen op
- ✓ inspirerend figuur - voorbeeld naastenliefde, wereldvrede

Herkennen de deelnemers elementen van deze personen in Jezus?

of:

Hij is zoveel

Als opening kan men kiezen voor de opdracht: 'zo ben ik'. Iedere deelnemer omschrijft in enkele woorden hoe hij/zij zichzelf ziet en wat belangrijk is in zijn/haar leven.

Een alternatief is het neerleggen van foto's met bekende mensen en te vragen wat wij van hen weten: naam, woonplaats / land, maatschappelijke / politieke / culturele betekenis, je persoonlijke mening over deze persoon.

Deze opdracht kan prima in tweetallen worden gedaan (twee weten meer dan één).

In de 'Ik ben'-woorden uit Johannes staat niet zozeer de exegetische betekenis van de woorden centraal, maar gaat het vooral om de belevingswaarde van de woorden voor de deelnemers. Op die manier zullen zij de betekenis van deze woorden persoonlijker gaan ervaren. Breng daarom deze zeven woorden in beeld door een foto of een voorwerp. Probeer met de groep te associëren rond deze 'Ik ben'-uitspraken, zodat de mensen meer gevoel bij deze woorden krijgen en op die manier dichterbij Jezus komen.

In het evangelie van Johannes staan zeven zogenoemde 'Ik ben'-uitspraken. Via deze woorden leren wij Jezus kennen, omdat Hij hierin steeds iets anders van zichzelf vertelt en ons op gevarieerde wijze duidelijk maakt wie Hij voor ons wil zijn.

Het neemt te veel tijd om alle zeven woorden helemaal te behandelen. Wie het totale overzicht wil geven, kan dit globaal doen maar moet wel een keuze maken uit de werkvormen.

Wie de voorkeur geeft aan meer diepgang, kan ervoor kiezen om enkele woorden wat uitgebreider te behandelen.

Ik ben het levende brood dat uit de hemel is neergedaald.

JOHANNES 6:51

Na het verhaal over de vijf broden en twee vissen vergelijkt Jezus zichzelf met het manna in de woestijn waarin God voor Israël zorgt. Dit manna bestaat uit een schilferachtig soort zaad en het verzamelen ervan

is met allerlei regels omgeven (Exodus 16:14-24). Brood is leven, voedsel, menselijk bestaan. Denk aan de uitdrukking 'brood op de plank'.

Wat is 'broodnodig' om te kunnen leven? Stel deze vraag in een stille wanddiscussie aan de orde.

Wat is de zin van vasten in een tijd waarin obesitas een serieuze volksziekte wordt? Zijn veel dingen die er in onze cultuur helemaal bij horen, in feite niet overbodige luxe? Wat betekent in breder maatschappelijk opzicht de bede: 'Geef óns heden óns dagelijks brood'?

*Als wij weer het brood gaan eten
dat Gij, Heer, ons geeft,
leer ons dan met hem te delen
die geen deel van leven heeft.*

*Als wij van de feestwijn drinken
die Gij, Heer, ons geeft,
leer ons dan om te gedenken
wie een lege beker heeft.*

*Als wij samen in de kring staan
om wat Gij ons geeft,
leer ons dan om vast te houden
wie geen hand in handen heeft.*

*Als wij weer de lofzang zingen
om wat Gij ons geeft,
leer ons dan voor hem te roepen
die geen stem meer over heeft.*

*Als wij zo de toekomst vieren,
die Gij, Heer, ons geeft,
leer ons dan vandaag te zorgen
voor wie zelfs geen morgen heeft.*

Willem van der Zee, theoloog, 20^e eeuw

Ik ben het licht voor de wereld.

JOHANNES 8:12

Licht is geluk, zon, blijdschap, leven. Licht is Gods eerste scheppingsdaad waarin Hij het duister aan banden legt. Licht wijst ons de weg (Psalm 119:105).

Steek een kaars aan en doe het licht zoveel mogelijk uit. Laat iedereen even stil zijn en nadenken over de betekenis van licht, en dit daarna uitspreken.

Dit woord komt na het verhaal van de overspelige vrouw, waarin de vergeving van Jezus centraal

staat als een geestelijk licht. Jezus belooft dat er geen duisternis is voor wie in Hem gelooft.

Wat zijn 'lichtgevende' gebeurtenissen in ons leven en ervaren we ook het tegendeel: schaduw, duisternis?

Waarom steken we soms een kaarsje aan in een kerk? Wat zegt een doopkaars ons of de kaars voor een overledene op de gedachtenisavond?

Het is ook mogelijk dat de groep dit via krantenberichten vertelt, door een collage te maken van licht en duisternis. Houden deze berichten elkaar in evenwicht of beleven we dit anders?

Dat er licht mag zijn.

Licht in onze ogen: dat wij elkaar zullen zien zo goed als nieuw.

Licht in onze harten: dat wij ruimte scheppen en plaats maken voor velen.

Licht in onze gedachten: dat wij komen tot nadenken en eerlijke besluiten.

Licht in onze huizen: dat er vriendschap en gastvrijheid zullen heersen.

Licht in de omgang: dat wij te zien zijn en niet verborgen zijn voor elkaar.

Licht op onze wegen: dat wij niet dwalen en elkaar tot doolhof zijn.

Licht in alle uithoeken: dat wij nergens het kleine vergeten en verdonkeremanen.

Licht op deze plaats om elkaar bij te lichten en elkaar toe te schijnen, met geloof in Hem die eens geroepen heeft:

Ik ben het licht der wereld.

Een alternatief voor deze tekst is het lied van Huub Oosterhuis: 'Licht dat ons aanstoot in de morgen'.

Ik ben de deur voor de schapen.

JOHANNES 10:7

De deur geeft toegang tot de schaapskooi en beschermt de schapen. Hij speelt dus een belangrijke rol bij het naar binnen en naar buiten gaan. De deur is de opening, verbinding, keuzemogelijkheid. Je kunt je achter een gesloten deur verschuilen, maar de deur wordt vroeg of laat ook weer de toegang tot de wereld om je heen.

Wanneer zit de deur bij jezelf op slot tegenover God of mensen en misschien ook wel ten opzichte van jezelf? Ben je zelf in staat om die deur te openen of heb

je daar hulp van buitenaf of hogerhand voor nodig?

Ik ben de goede herder.

JOHANNES 10:11

Er waren in het verleden herders die hun eigenbelang dienden (Ezechiël 34) en die worden streng veroordeeld. Het woord 'goede' staat welbewust tegenover herders die hun taak verwaarlozen. De herder staat voor zorg, aandacht, bij elkaar horen. De goede herder zet zich persoonlijk in voor zijn kudde.

Zie hieronder het verhaal 'Stageverslag'.

Iedere deelnemer tekent zichzelf in relatie tot zijn/haar omgeving. Geef elk groepslid een papier en laat daarop een mensfiguurtje tekenen. Daaromheen bevinden zich mensen die voor jezelf van betekenis zijn. Eerst worden er blauwe lijnen gezet en die betekenen dat er een bepaalde relatie bestaat (bijv. ouders, vrienden, familie, collega's, klasgenoten e.d.). Daarna worden er rode lijnen getekend bij deze relaties, waarin de zorg en aandacht wordt uitgedrukt. Hoe zijn mensen herder voor elkaar en waar gebeurt dat, en hoe of waar soms ook niet?

Een andere mogelijkheid is het associatiewybertje. Bovenaan op een liggend vel papier zet iedere deelnemer het woord 'herder'. Daaronder twee woorden aan weerskanten die hieraan invulling geven (betekenis van het herder-zijn). Vervolgens vier woorden (twee onder elk bovenstaand woord) die deze betekenis nog verder uitwerken. Deze vier woorden worden dan weer teruggebracht tot twee woorden en hieronder komt ten slotte weer één woord te staan waarin het herder-zijn kernachtig wordt samengevat.

Zo ontstaat er een gedachtegang die zich eerst uitbreidt, maar ook weer in één kernbegrip wordt samengevat. In totaal wordt het begrip 'herder' dus in tien woorden uitgewerkt, beginnend met één woord en eindigend met één woord.

Wie inschat dat deze opdracht te lastig is, kan hem in tweetallen geven, zodat mensen steun hebben aan elkaar en bovendien met elkaar in gesprek zijn om hun keuze te bepalen.

Als stagiaire kwam ik op de afdeling 'grote baby's'. Op deze afdeling werden de baby's van drie maanden en ouder verzorgd. Iedere verzorgster had als taak om voor een paar baby's te zorgen. Die baby's

werden door een en dezelfde verzorgster in bad gedaan en kregen de fles en het fruithapje. Alleen de vroege en de late voedingen werden door een verzorgster gedaan die op dat moment dienst had. Eén baby viel een beetje buiten de boot; dat was ook niet zo verwonderlijk want Joep was geen mooie baby, je zou beter kunnen zeggen: Joep was lelijk. Hij had grote flaporen, nog steeds een kaal hoofd en bovendien had hij een groot uitgevallen mond. 'Neem jij Joep maar', zeiden de verzorgsters tegen mij. 'Maar denk erom dat hij een beetje achter is.' Joep kreeg van mij een beetje extra aandacht bij het baden en het eten, en af en toe zong ik een liedje met hem voor hij weer naar bed ging. Binnen veertien dagen veranderde Joep en ging hij terug lachen. Maar hij trok niet alleen zijn grote mond in een lach, hij lachte ook hardop als ik hem verschoonde. 'Wie lacht daar nu?' riepen de anderen, want op zo'n afdeling van tien baby's ken je al gauw de specifieke geluiden van elk kind. 'Is dat Joep? We wisten niet dat hij kon lachen, we dachten dat hij een beetje achter was.' Omdat ik Joep veertien dagen aandacht had gegeven, had hij zich meer ontwikkeld en toen ik na drie maanden wegging, was Joep net als alle andere baby's. Hij was gegroeid van mijn liefde.

Ik ben de opstanding en het leven.

JOHANNES 11:26

Deze woorden zijn afkomstig uit het verhaal over de opwekking van Lazarus. Deze belofte is er nú al in Jezus en opent in dit leven al een eeuwig perspectief op de toekomst. Opstanding en leven verwijzen naar Pasen, Gods nieuw begin. De dood heeft niet het laatste woord.

Deze woorden zullen in de bijeenkomst 'Nieuw begin' een belangrijke rol spelen en daarom worden er hier geen specifieke suggesties gedaan om deze woorden verder uit te werken.

Ik ben de weg, de waarheid en het leven.

JOHANNES 14:6

Dit antwoordt Jezus op de vraag van Tomas: 'Waar gaat U heen?' Jezus is onze weg naar het Vaderhuis, zijn evangelie is de waarheid, in Christus geeft God ons het ware leven. De weg is het oriëntatiepunt, de waarheid is geen abstract begrip maar een levende persoon, het leven is opstanding, Pasen, samenzijn met God.

De weg staat voor een dynamisch leven: je wandelt, zoekt, kiest, verdwaalt, gaat snel of langzaam, geniet onderweg of hebt nergens aandacht voor, je bent soms alleen en dan weer samen.

Hoe vinden wij de weg? De wegenkaart heeft plaats gemaakt voor de TomTom. We plannen onze route en willen altijd precies weten waar we ons bevinden. Onzekerheid over de reis en onze bestemming accepteren we tegenwoordig niet meer.

Dat is wel wat anders bij Abraham die op reis gaat omdat God hem roept (Genesis 12:1-9), en bij Israël dat veertig jaar onderweg is naar het beloofde land. God krijgt ons niet zomaar op de plaats waar Hij ons graag wil hebben: wat gebeurt er allemaal met Jona voordat hij naar Ninevé gaat?

Laat iedere deelnemer zijn/haar levensweg tekenen – smal, breed, kruispunt, stoplicht en dergelijke – en zo het persoonlijke levensverhaal in beeld brengen. Welke personen en gebeurtenissen zijn bepalend geweest bij het zoeken naar de weg? Waar heb je wel eens stilgestaan, waar ben je van richting veranderd, waar heb je een tijdje nagedacht over het vervolg? Hoe ziet het landschap eruit: zee, nauwe kloof, woestijn, en welke kleuren spelen een rol?

Leg dus viltstiften in verschillende kleuren neer, zodat de deelnemers hieraan invulling kunnen geven.

*Een weg gaat altijd ergens heen,
zelfs een doodlopende weg.
Hij voert altijd ergens heen
en bij het laatste karrespoor
eindigt de wereld nog niet.*

*Gaande over een weg kom je altijd ergens uit.
Waar je komt is afhankelijk van de weg
en de richting die je kiest.
Welke weg en welke richting je kiest
dat hangt weer af van het doel dat je stelt.*

*‘Ik ben de weg’ zei Jezus van Nazareth.
Kan dat betekenen:
‘Ik ben de richting, de koers’ of eenvoudiger:
‘Volg mijn voorbeeld maar,
dan kom je waar je zijn wilt
in je beste ogenblikken’.*

Henri Kerckhoffs

*Ik ben de ware wijnstok en mijn Vader is de
landbouwer.*

JOHANNES 15:1

Wij zijn als ranken met Jezus verbonden met als doel dat wij vrucht dragen. Jezus draagt en voedt ons als wijnstok. De wijnstok is het goede leven, bron van kracht voor de ranken, wijn schenkt mensen levensvreugde. Als rank ben je afhankelijk van de wijnstok en de voeding die hij je geeft; daarom is verbondenheid van levensbelang. In het lied van de wijngaard (Jesaja 5) is God kritisch ten aanzien van zijn volk want de manier van leven beantwoordt niet aan zijn bedoeling. Het is geen vrijblijvende relatie!

Teken een wijnstok met ranken op wandbord of flap-over en stel de vraag: wie of wat draagt en voedt je in het leven? Wat is je inspiratiebron, waar haal je je geestelijke energie vandaan?

Het lijkt logisch om hier Jezus, God, Bijbel in te vullen maar wie doorvraagt, zal ontdekken dat de werkelijkheid vaak genuanceerder is. Het geloof speelt vaak een geringere rol dan wij graag zouden willen. Evenals de seizoenen waarin de wijnstok groeit, kennen wij in ons leven perioden van groei, maar ook stilstand of zelfs achteruitgang. Onze levensloop bestaat uit seizoenen, maar soms kan het in de lente van je leven herfst zijn. Dat speelt allemaal een rol bij onze verbondenheid als rank met de wijnstok Jezus.

De deelnemers zouden een vrijwilliger kunnen interviewen en hem/haar de volgende vragen stellen: waarom doet u dit werk?; wat is uw inspiratiebron?; ziet u resultaten van uw werk?; geeft het u plezier en kost het u moeite?; kunt u het volhouden? In de bespreking van deze interviews komen de inspiratiebron (wijnstok) en de resultaten (vruchten aan de ranken) ter sprake.

Ten slotte kan de groep deze uitspraken van Jezus waarderen op flap-over of wandbord. Elk ‘Ik ben’-woord krijgt van iedere deelnemer een cijfer dat varieert van 1-7. Daarbij gaat het uiteraard niet om de score, maar om zichtbaar te maken waar onze affiniteit ligt.

Ook is het mogelijk om de zeven ‘Ik ben’-woorden in de volgorde van onze voorkeur te plaatsen.

of:

Menselijke naam

Wat zijn vandaag populaire namen? Hierin is sprake van een zekere mode. In het verleden waren Noorse en Engelse namen erg in zwang, tegenwoordig zijn echt Hollandse namen weer helemaal in.

Een andere openingsvraag kan zijn, welk beeld je van Jezus hebt gekregen vanuit de Bijbelverhalen op school, kindernevendienst / zondagsschool en door preken.

Is je beeld van Jezus veranderd of gegroeid? Zijn er elementen weggefallen en misschien nieuwe ontdekkingen bij gekomen? Is er bijvoorbeeld ruimte voor de 'boze' Jezus in de tempelreiniging, de 'kwetsbare' Jezus bij het graf van Lazarus, de 'onzekere' Jezus in de hof van Getsemane of de 'onbekende' Jezus ('in uw midden is iemand die u niet kent', Johannes 1:26)?

Een andere vraag kan zijn, of wij Jezus vandaag zouden herkennen wanneer Hij in ons midden was. Zouden wij Hem zo gemakkelijk geloven of zouden wij ons kritisch distantiëren? Is de reactie van zijn tijdgenoten niet zeer menselijk en daarom begrijpelijk, omdat wij van God een andere verwachting en een 'hemelser' beeld hebben?

Jezus was in de tijd van de Bijbel een algemeen voorkomende naam, vergelijkbaar met Peter of Marjan vandaag. Het Griekse Jesjoea, Jezus, is afgeleid van de Hebreeuwse naam Jozua en betekent: 'de Heer redt, de Heer is heil'.

De engel die Jozef ervan overtuigt om Maria als vrouw te nemen, geeft hem ook de opdracht om het kind Jezus te noemen.

Jozua was als opvolger van Mozes vooral een praktische bevrijder tijdens de tocht uit Egypte op weg naar Kanaan. Jezus zal een geestelijke verlosser zijn die mensen bevrijdt van de macht van de zonde. Vervolgens vertelt Matteüs dat Jozef het kind deze naam geeft:

Geef hem de naam Jezus, want hij zal zijn volk bevrijden van hun zonden.

MATTEÛS 1:23

En hij gaf hem de naam Jezus

MATTEÛS 1: 25

In het evangelie van Lucas krijgt Maria van de engel deze opdracht wanneer hij haar het nieuws van de geboorte vertelt. En volgens de Joodse traditie krijgt

het kind na de geboorte zijn naam die God voor hem heeft bestemd:

Luister, je zult zwanger worden en een zoon baren, en je moet hem Jezus noemen.

LUCAS 1:31

Toen er acht dagen verstreken waren en hij besneden zou worden, kreeg hij de naam Jezus, die de engel had genoemd nog voordat hij in de schoot van zijn moeder was ontvangen.

LUCAS 2:21

Goddelijke naam

We spreken over Jezus en Christus. Heeft Hij twee voornamen of er is een sprake van een soort achternaam? Mensen weten vaak niet dat zijn tweede naam een functie aanduidt.

De naam Christus is geen achternaam maar een titel die Jezus wordt gegeven. Het Griekse woord *Christos* is de vertaling van het Hebreeuwse woord *Messias*, dat 'Gezalfde' betekent. Het wil zeggen dat iemand door God geroepen is om een bijzondere taak te vervullen. Als teken van heiligheid en kracht wordt zo iemand met olie gezalfd en zo ingewijd voordat hij aan het werk gaat.

In het verhaal van de Emmaüsgangers spreekt Jezus over zichzelf als de Messias die zijn weg naar het kruis gaat. Op het pinksterfeest legt Petrus uit dat God zelf in de mens Jezus aanwezig is en Hem de taak van Messias heeft gegeven:

Moest de Messias al dat lijden niet ondergaan om zijn glorie binnen te gaan?

LUCAS 24:26

Laat het hele volk van Israël er daarom zeker van zijn dat Jezus, die u gekruisigd hebt, door God tot Heer en messias is aangesteld.

HANDELINGEN 2:36

In het Oude Testament werden mensen met een bijzondere taak gezalfd. In deze handeling voltrekt zich een overgang in hun leven. Zij staan nu in dienst van God en hebben een bijzondere verantwoordelijkheid van Hem gekregen.

Dit geldt voor een priester, koning en profeet. Ten teken van die bijzondere opdracht worden zij ingewijd voordat zij met hun werk in naam van God beginnen:

Zalf Aäron door de zalfolie over zijn hoofd uit te gieten.

Exodus 29:7

Hij goot een kruikje olie over Sauls hoofd uit, kuste hem en zei: 'Hierbij zalft de HEER u tot vorst over het volk dat hem toebehoort.'

1 SAMUEL 10:1

Samuel nam de hoorn met olie en zalfde hem te midden van zijn broers. Van toen af was David doordrongen van de geest van de HEER.

1 SAMUEL 16:13

De geest van God, de HEER, rust op mij, want de HEER heeft mij gezalfd.

JESAJA 61:1

De zalving van Aäron maakt deel uit van een uitgebreid ritueel dat aan zijn taak als priester in de tabernakel voorafgaat.

De profeet Samuel zalft, op aanwijzing van God, Saul en later zijn opvolger David tot koning van Israël met olie uit een kruikje of hoorn. Van David wordt ook verteld dat hij in geestelijk opzicht verandert.

Jesaja getuigt van zijn zalving aan het begin van deze messiaanse tekst die Jezus aanhaalt wanneer Hij Johannes de Doper antwoord geeft op zijn vraag of de Messias is gekomen (Matteüs 11:4-5.).

De catecheet kan wijzen op de formulering in zondag 12 van de Heidelbergse catechismus, waar de naam Christus in zijn drievoudig ambt wordt uitgelegd: 'onze hoogste Profeet en Leraar, onze enige Hogepriester, onze eeuwige Koning'.

Leg foto's neer van uiteenlopende mensen: jong / oud, ras, cultuur, vroeger / nu, arm / rijk en dergelijk. De opdracht luidt om er één uit te zoeken waarin je Jezus het meest herkent. Welke elementen uit de foto maken dat je de verbinding met Jezus legt? Welke naam zou je Jezus vanuit die foto willen geven?

Iedere deelnemer zoekt een foto uit, denkt erover en licht zijn of haar keuze toe, terwijl de foto's naast elkaar worden gelegd zodat er een gevarieerd overzicht ontstaat.

Zo benoemen we Jezus persoonlijk en komt Hij bij iedereen op een andere manier dichterbij. Maar hoe zien mensen in de samenleving Jezus vandaag en in welk 'hokje' zetten ze Hem? Schrijf bijvoor-

beeld – om de groep te prikkelen – op flap-over of wandbord:

- ✓ **Groen Links of Christen Unie**
- ✓ **CDA of PvdA**
- ✓ **SGP of SP**

In de discussie zullen de meningen waarschijnlijk – en dat is ook te hopen! – uiteenlopen. Juist in deze concrete ervaring kan duidelijk worden dat er geen eenduidig beeld van Jezus is en dat wij ook niet mogen pretenderen dat Hij 'van ons' is. Jezus staat 'boven de partijen' en tussen alle mensen in.

6 MENS VOOR EN MET ONS

Wij geloven in Gods eniggeboren Zoon, onze Heer, ontvangen van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria

Doel:

- ✓ De deelnemers benoemen hun lievelingsverhaal uit het evangelie en verbinden dit met hun eigen leven.
 - ✓ Zij leren de Bijbelse achtergronden van de titels Zoon en Heer kennen.
- of:
- ✓ Het beeld van de deelnemers over Jezus wordt geconfronteerd met het evangelie en Jezus' visie op mensen in de zaligsprekingen.
- of:
- ✓ Zij ontdekken dat het koninkrijk van God de kern van Jezus' prediking is.

Benodigdheden:

- ✓ Naar keuze: papier
- ✓ Naar keuze: kopieën uit concordantie
- ✓ Wandbord of flap-over
- ✓ Naar keuze: voorwerpen genoemd onder 'Dit doet mij denken aan...'
- ✓ Eventueel: papier en verf

Optie: Opening

Als Mens onder de mensen maakt Jezus grote indruk omdat God zelf in Hem zo duidelijk aanwezig is, zoals blijkt uit deze woorden:

Het Woord is mens geworden en heeft bij ons gewoond, vol van goedheid en waarheid, en wij hebben zijn grootheid gezien, de grootheid van de enige Zoon van de Vader.

JOHANNES 1:14

Johannes vertelt niet over de aankondiging en geboorte van Jezus. Op zijn eigen mystieke wijze maakt Johannes duidelijk dat Jezus bij God vandaan komt als het mensgeworden Woord.

- ✓ In de mens Jezus is God zelf tot ons gekomen
- ✓ Dit goddelijke woord is vol van goedheid en waarheid

In deze bijeenkomst kunnen drie sporen worden gevolgd:

- ✓ 'Lievelingsverhalen uit het evangelie'
- persoonlijke keuze
'Een brug met twee oevers' - Jezus is Zoon en Heer

of:

- ✓ 'Wie is Jezus?' - stemmen in evangelie
'Gelukgewenst' - zaligsprekingen

of:

- ✓ 'Gods ideale wereld' - Gods koninkrijk
'Dit doet mij denken aan...' - Gods koninkrijk

Lievelingsverhalen uit het evangelie

Iedereen heeft wel een 'eigen' evangelieverhaal. Misschien heeft het indruk gemaakt toen het op de basisschool werd verteld of sprak de plaat van de kinderbijbel je aan. Maar een verhaal kan ook door een bijzondere gebeurtenis (overlijden, operatie, kerkdienst) een blijvende indruk nalaten.

Vraag of elke deelnemer zijn of haar verhaal in gedachten wil nemen. Dat kan een gelijkenis zijn, een genezing, iets over de geboorte, het sterven of de opstanding, een uitspraak van Jezus: alles is mogelijk en 'goed'.

Nadat de groep hiervoor even de tijd heeft gekregen, worden de verhalen geïnventariseerd en door middel van een korte omschrijving op wandbord of flap-over geschreven. Ga op de achterliggende motivatie in: wat zegt de gemaakte keuze over jezelf en over je visie op Jezus?

Eventueel kan het verhaal met één kernwoord op wandbord of flap-over getypeerd worden. Leg hierin verbindingen met de vorige bijeenkomst! Hier kunnen waardevolle en persoonlijke elementen uit ieders levensverhaal naar voren komen. Neem daar de tijd voor.

Wanneer iedere deelnemer is geweest, kan eventueel worden gevraagd of het beeld van Jezus enigszins volledig is of dat bepaalde belangrijke elementen uit zijn leven misschien ontbreken. Ervaren we dat als een gemis of was het de groep nog niet opgevallen? Deze vraagstelling is uiteraard geheel afhankelijk van de inbreng van de groep. Als de deelnemers wat 'eenzijdig' voor bijvoorbeeld de gelijkenissen hebben gekozen, kan deze aanvulling samen met de groep worden gemaakt.

Herkennen we ons in deze tekst?

*We hebben iemand nodig,
die de problemen van onze gewonde wereld niet uit de weg gaat,
die arm en rijk, hoog en laag bijeenbrengt en verzoot,
die niet weegt en onderscheidt naar ontwikkeling of huidskleur,
die de macht niet naar de ogen ziet en niet neerkijkt op de zwakken,
die wat onwaar is bij name noemt en woorden spreekt van zegen en vrede,
iemand op wie de mensheid af kan gaan.*

*Iemand die ook mij ziet zitten,
die mij helpt om te zijn wie ik mag zijn,
die mij leert wat liefde is,
die mij bevrijdt van zorg en angsten,
die mij stimuleert en accepteert,
die mijn tranen kent en mijn lach deelt.*

*Iemand die mij nodig heeft zonder mij te misbruiken,
die een weggenoot is op al mijn wegen,
die mij steunt waar ik moet kiezen en beslissen,
die mijn leven zin en inhoud geeft.*

*Iemand die volkomen te vertrouwen is.
Jezus, wat hebben wij U nodig!*

Alfred Bronswijk, theoloog, 1942

Na lezing van bovenstaande tekst wordt de vraag gesteld of we elementen hieruit met onze eigen keuze kunnen verbinden: voelen de deelnemers zich door deze tekst aangesproken en sluit hij aan bij wat zijzelf naar voren hebben gebracht? Belangrijk voor het gesprek is dat de tekst ten diepste wederkerig is: wij hebben Jezus nodig, maar dan werkt Hij ook in óns en maakt ons meer mens.

Een brug met twee oevers

De Apostolische geloofsbelijdenis geeft twee belijdende namen aan Jezus, namelijk Zoon en Heer. Wie goed leest, zal het opvallen dat er verder niets over zijn leven wordt gezegd, na zijn geboorte gaat de Apostolische geloofsbelijdenis direct over op zijn dood.

Zouden wij vandaag niet liever meer aandacht aan de betekenis van Jezus' leven besteden? Welke aspecten zouden wij dan graag benoemen?

Jezus wordt Gods 'eniggeboren Zoon' genoemd en Hij noemt God dikwijls zijn Vader. Het zoonschap van Jezus drukt zijn bijzondere relatie tot God uit, Jezus staat dicht bij God in een unieke positie.

Wanneer de engel aan Maria vertelt dat zij een kind van God zal krijgen, wordt er gezegd dat Jezus 'Zoon van de Allerhoogste' zal worden genoemd (Lucas 1:32). In deze aankondiging horen we dat Jezus net als iedereen wordt geboren uit een vrouw.

Toch zijn het niet mensen die Jezus voortbrengen, want zijn oorsprong ligt in God. Jezus is een geschenk uit de hemel in de meest letterlijke zin van het woord. Dat is de werkzaamheid van de Heilige Geest: het is

Gods kracht die Jezus tot leven roept en Hem aan ons geeft. In Jezus gaat Gods liefde naar mensen uit:

Want God had de wereld zo lief dat hij zijn enige Zoon heeft gegeven, opdat iedereen die in hem gelooft niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft.

JOHANNES 3: 16

Verbind de woorden ‘Gods eniggeboren Zoon’ en ‘geboren uit de maagd Maria’ met bovenstaande tekst. Deze bijzondere Mens is door God aan ons gegeven en in Hem is Gods Geest aanwezig; Jezus komt geheel bij God vandaan. De woorden ‘geboren uit een maagd’ wijzen op deze goddelijke, zuivere oorsprong waaraan geen mannelijke verwekker te pas komt.

Wijs eventueel op andere vrouwen in de Bijbel die op een bijzondere manier een kind van God ontvingen en dit aan zijn goedheid hadden te danken, tegen menselijke verwachtingen in: Sara (oud), Hanna (kinderloos), Elisabet (oud). Tegen alle menselijke verwachtingen in kregen deze vrouwen hun kind als een geschenk van God.

Het woord ‘Zoon’ wordt in de Bijbel wel vaker gebruikt om de bijzondere relatie met God te benadrukken. Mozes moet in opdracht van God tegen de farao zeggen: *‘Israël is mijn zoon, mijn eerstgeboren zoon’* (Exodus 4:22). De herhaling van dit woord onderstreept de liefde van God voor zijn volk in nood. De betekenis van ‘Zoon’ kan ook voor één mens in het bijzonder gelden. God zegt tegen David over zijn opvolger Salomo: *‘Ik zal een vader voor hem zijn en hij voor mij een zoon’* (2 Samuel 7:14).

Leg uit dat het woord ‘Zoon’ een relatiewoord is. Zo komt God zelf tot ons; Hij is in het bijzonder verbonden met deze mens. en komt zo op menselijke wijze tot ons. De woorden ‘Zoon’ en ‘Vader’ lijken de helft van de mensen uit te sluiten. Maar wanneer de relatie die daarin doorklinkt – de verbondenheid tussen God en mensen – wordt benadrukt, kunnen deze woorden ook vrouwen wellicht aanspreken. Die verbondenheid blijkt ook uit dit gedichtje:

*Gelukkig staat tussen die grote God
en zijn ontzaglijke licht
zijn Zoon die met een menselijk gezicht
mij aankijkt, ook al zijn mijn ogen dicht.*

Toon Hermans, cabaretier, 20^e eeuw

Het woord ‘Zoon’ is vooral vanuit God gedacht. De andere titel ‘Heer’ is een ere naam die mensen aan Jezus geven omdat zij in Hem God zelf (h)erkennen. Heer is een korte, maar oude christelijke belijdenis. Een titel die ook gevoelig ligt in het politieke en religieuze klimaat van die tijd, omdat er een duidelijke keuze in doorklinkt. ‘Jezus is Heer’ is de oudste kern van de Apostolische geloofsbelijdenis.

Jezus wordt vaak aangesproken met de titel ‘Heer’. Het Griekse woord *Kurios* is de vertaling van het Hebreeuwse *Adonai*, zoals de naam van God – JAHWE – wordt uitgesproken door de Joden. In de Bijbel vertalen wij deze naam als *HEER*. Het feit dat Jezus deze naam draagt, zegt dus veel over wie Hij is en hoe mensen Hem zien als openbaring van God. In de naam *Heer* klinkt de oudste en meest kernachtige christelijke belijdenis.

De titel ‘kurios’ was niet vrijblijvend. De Romeinse keizer droeg die goddelijke titel ook. Hij liet zich daarom als een godheid vereren en eiste absolute onderdanigheid. ‘Concurrentie’ van anderen stelde de keizer niet op prijs. Deze puur christelijke belijdenis kostte veel christenen in de vroege kerk dan ook het leven.

Veelzeggend is de belijdenis van Jezus als Heer, die een wereldwijde dimensie heeft omdat Hij boven aardse heren en machthebbers staat. Jezus vraagt trouw van degenen die bij Hem horen:

‘Want het lam is de hoogste heer en koning, en wie hem toebehoren, wie geroepen zijn en uitgekozen, zijn trouw.’

OPENBARING 17:14

Tomas kan niet zomaar geloven dat Jezus leeft. Pas wanneer Jezus hem de gelegenheid geeft om zich daarvan te overtuigen, geeft Tomas zich aan Jezus over met de woorden: *‘Mijn Heer, mijn God!’* (Johannes 20:28).

Een lofzang op Jezus eindigt met deze woorden: *‘... en elke tong zal belijden: Jezus Christus is Heer, tot eer van God de Vader’* (Filippenzen 2:11).

Een andere tekst verwoordt hetzelfde:

‘Als uw mond belijdt dat Jezus de Heer is en uw hart gelooft dat God hem uit de doden heeft opgewekt, zult u worden gered’.

ROMEINEN 10:9

Waarom doet het woord Heer ons denken: heerser, machthebber, autoriteit? Waarom draagt Jezus deze naam? Is dit geen negatief begrip en ook nog eens vrouwonvriendelijk?

Jezus vult de titel *Heer* anders in. Hij gaat er op Góds manier mee om, op een liefdevolle en dienende manier. Zo maakt Hij Gods naam op nieuwe wijze waar. Een mooi teken daarvan is onderstaand verhaal. Wanneer Jezus met zijn leerlingen het Pesach viert, wast Hij hen – naar Joods gebruik – de voeten. Hij geeft daar de volgende uitleg bij:

‘Jullie zeggen altijd “meester” en “Heer” tegen mij, en terecht, want dat ben ik ook. Als ik, jullie Heer en jullie meester, je voeten gewassen heb, moet je ook elkaars voeten wassen. Ik heb een voorbeeld gegeven; wat ik voor jullie heb gedaan, moeten jullie ook doen.’

JOHANNES 13:13-15

Wat is de essentie van deze tijdgebonden handeling en hoe kunnen wij dit voorbeeld vandaag in onze situatie toepassen? Wat wil Jezus zijn leerlingen in dit voorbeeld leren? De antwoorden zullen waarschijnlijk in deze richting gaan: dienende liefde, beschikbaar zijn voor de ander, bereid zijn om te helpen.

Kunnen de deelnemers actuele voorbeelden noemen waarin wij Jezus vandaag kunnen navolgen? Ligt deze houding ons wel zo goed? Want wij doen vaker het tegenovergestelde van elkaars voeten wassen: elkaar de oren wassen.

of:

Wie is Jezus?

Leg onderstaande tekst zonder commentaar aan de groep voor:

Hij is een volksverlakker – zeggen de mensen, Johannes 7:12

Hij is een duivelskind – menen de theologen, Marcus 3:22

Hij is een zatlap en een hoerenloper – roddelt het volk, Lucas 7:34

Als hij een profeet was, had hij die snol vast voorzien – mompelt een gastheer, Lucas 7:39

Hij slaat godslasterlijke taal uit – klagen de Fariizeën, Lucas 5:21

Is dat niet de zoon van de timmerman? – ergeren

zich de stadsgenoten, Matteüs 13:55

Hij verdient de doodstraf – oordeelt de rechtbank, Marcus 14:64

Hang hem aan het kruis – schreeuwt het gepeupel, Matteüs 27:22

Dit is mijn Zoon – spreekt de stem uit de hemel, Johannes 3:22

U bent de Christus – belijdt Petrus, Marcus 8:29

Echt, dit was een Zoon van God – roept de officier, Matteüs 27:54

Mijn Heer en mijn God – fluister ik met de ‘ongelovige’ Thomas, Johannes 20:28

Alfred Bronswijk, theoloog, 1942

Hoe komt deze tekst op de deelnemers over? Dat kan variëren van ‘tamelijk choquerend’ tot ‘toch wel mooi’ en ‘nooit geweten dat dit allemaal over Jezus is gezegd’.

Om het gesprek eventueel te stimuleren, kunnen de volgende gesprekspunten worden ingebracht:

- ✓ Krijgen de deelnemers hierdoor een andere kijk op Jezus en wankelt het beeld van de goede herder misschien een beetje?
- ✓ Vinden zij de reactie van Jezus’ tijdgenoten vanuit hun menselijke invalshoek begrijpelijk?
- ✓ Hoe zouden wij vandaag in onze situatie reageren?

Dit ‘negatieve’ gedicht daagt uit en inspireert misschien tot een ‘tegengedicht’. Vraag de groep om een ‘positieve’ tekst over Jezus te maken.

Deze opdracht kan gezamenlijk, persoonlijk of in tweetallen worden uitgevoerd. De tekst mag in dezelfde stijl zijn als bovenstaand gedicht, maar dat hoeft niet per se. Verwijzingen naar de Bijbel mogen uiteraard, maar zijn niet ‘verplicht’.

Ook is het mogelijk om – tijdens het luisteren naar religieuze muziek – een schilderij van Jezus te maken waarop Hij mensen ontmoet.

Gelukkigewest

Leg uit dat er ook in dit gedeelte sprake is van een tegenstelling en een andere benadering van Jezus. Nu zijn het niet de mensen die tegen Jezus ingaan, maar is het Jezus zelf die een andere weg wijst dan wij verwachten.

Onderstaande tekst wordt ‘de zaligsprekingen’ genoemd en opent de Bergrede van Jezus. Deze wordt wel

eens de 'grondwet van Gods koninkrijk' genoemd, omdat hier veel fundamentele dingen over het christelijke leven worden gezegd.

In de zaligsprekingen neemt Jezus het namens God op voor mensen die het nu in onze wereld niet zo breed hebben.

Gelukkig wie nederig van hart zijn,
want voor hen is het koninkrijk van de hemel.
Gelukkig de treurenden,
want zij zullen getroost worden.
Gelukkig de zachtmoedigen,
want zij zullen het land bezitten.
Gelukkig wie honger en dorsten naar
gerechtigheid,
want zij zullen verzadigd worden.
Gelukkig de barmhartigen,
want zij zullen barmhartigheid ondervinden.
Gelukkig wie zuiver van hart zijn,
want zij zullen God zien.
Gelukkig de vredestichters,
want zij zullen kinderen van God genoemd worden.
Gelukkig wie vanwege de gerechtigheid vervolgd
worden,
want voor hen is het koninkrijk van de hemel.

MATTEÛS 5:3-10

Hoe kijken de deelnemers tegen deze tekst aan: keert hij onze visie op geluk niet helemaal om? En druisen deze woorden daarom niet volkomen in tegen onze menselijke levenservaringen?

Maar zo is Jezus juist bewogen om gewone mensen die midden in het leven staan, dat niet altijd gemakkelijk is. Het koninkrijk van de hemel is voor hen bedoeld en niet voor de modelgelovige of perfecte mens die het met zichzelf aardig getroffen heeft.

Onderstaande tekst kan helpen om dichter bij Jezus' gelukwensen te komen. Je kunt het beschouwen als een moderne vertaling van wat Jezus bedoelt:

Zalig,
die de belangen van anderen
met evenveel liefde dienen
als die van zichzelf –
want zij zullen vrede en eenheid stichten.

Zalig,
die de moed hebben,
om steeds weer de eerste stap te doen –
want zij zullen ontdekken dat de ander

veel opener is dan hij kon tonen.

Zalig,
die nooit zeggen:
nu is het genoeg! –
want zij zullen steeds de kracht vinden
om een nieuw begin te maken.

Zalig,
die eerst aandachtig toehoren
en dan pas spreken –
want naar hun stem zal worden geluisterd.

Zalig,
die hun plaats en positie
niet misbruiken maar durven dienen –
want zij bepalen het klimaat onder mensen.

Zalig,
die kunnen verliezen
en de minsten willen zijn –
want zó kan de Heer overwinnen.

Alfred Bronswijk, theoloog, 1942

Laat de groep trefwoorden op wandbord of flap-over bij deze tekst zetten vanuit de vraag: wat zie je als geluk? Wanneer ben je gelukkig? Wie of wat bezorgt je een gevoel van geluk? Is het mogelijk om in deze tijd gelukkig te zijn?

Laat eventueel ieder groepslid een symbool van geluk tekenen. Leg deze na een korte motivatie naast elkaar, zodat er een staalkaart van geluk ontstaat. In zijn zaligsprekingen staat Jezus een betrokken manier van leven voor ogen waar mensen in liefde leven met God en de naaste.

of:

Gods ideale wereld

Het koninkrijk der hemelen is een belangrijk en centraal begrip in het evangelie, maar komt toch niet in de Apostolische geloofsbelijdenis voor. Blijkbaar werd het in de tijd dat het Apostolicum ontstond, niet echt belangrijk gevonden of was het geen strijdpunt.

Toch vormt Gods koninkrijk de kern van Jezus' prediking. Laat eventueel de deelnemers via een concordantie eens opzoeken waar het begrip 'koninkrijk' in de evangeliën voorkomt. Dit woord speelt vanaf het begin een belangrijke rol in Jezus' optreden; het duidt op Gods koningschap dat wordt gekenmerkt door vrede, gerechtigheid en liefde. Kunnen we vandaag tekenen van dit rijk zien? Heeft God mensen nodig om dit gestalte te geven en hoe kunnen we daaraan zelf meedoen?

Johannes de Doper verkondigde: 'Kom tot inkeer, want het koninkrijk van de hemel is nabij!'
Vanaf dat moment begon Jezus zijn verkondiging.
'Kom tot inkeer,' zei hij, 'want het koninkrijk van de hemel is nabij!'

MATTEÛS 3:2; 4:17

Het koninkrijk duidt Gods ideale wereld aan. Daarin zijn gebroken verhoudingen hersteld en komen mensen optimaal tot hun recht omdat ze dicht bij God leven. Jezus brengt in zijn leven dit koninkrijk dichterbij en Hij laat mensen er op verschillende manieren al iets van zien. In zijn gelijkenissen beeldt Jezus het koninkrijk uit, zodat mensen zich er iets meer bij kunnen voorstellen. In genezingen en andere wondertekenen geeft Jezus 'voorproefjes' van het koninkrijk. Ze zijn bedoeld als teken van hoop en ze wijzen mensen de weg naar Gods toekomst: zó zal het worden, dát staat God voor ogen.

Er kan eventueel worden verwezen naar Matteüs 13:44-48, waar Jezus drie korte gelijkenissen vertelt. Vele gelijkenissen beginnen met de woorden:

'Het is met het koninkrijk van de hemel als ...'

In Johannes 2:11 is sprake van het eerste wonderteken (vergelijk Johannes 6:14) waarin iets van Gods nieuwe wereld zichtbaar wordt. Toen was het wijn, maar wat is voor óns een hoopgevend teken van geloof? Zijn er af en toe gebeurtenissen in de kerk, samenleving of politiek die je nieuwe moed geven?

Dit doet mij denken aan...

Het koninkrijk van God is voor mij als een:

spiegel, zeef, zoutpot, kaars, aansteker, magneet, schelp, spons, bloembol, boek, kompas, sleutel, landkaart, kaartspel, blikopener, schaakstukken, dobbelstenen, zandloper, trechter, wekker, mesje, fluit, zaklamp, brood, ansichtkaart.

De gelijkenissen zijn vergelijkingen uit Jezus' tijd. Ze waren voor zijn toehoorders toen direct herkenbaar omdat ze in het dagelijkse leven spelen. Wij kiezen vandaag voor andere vergelijkingen die ons meer aanspreken omdat ze van deze tijd zijn. Zo zien wij evenals de mensen toen verbindingen tussen onze moderne leefwereld en Jezus.

Laat de groep op een groot dienblad of op een tafel bovenstaande voorwerpen zien (er zijn uiteraard veel alternatieven mogelijk, dit zijn maar voorbeelden).

Geef de opdracht om een voorwerp uit te zoeken waarvan de groepsleden vinden dat het past bij het koninkrijk van God en dat hun bijzonder aansprekt.

De vraag is: welk voorwerp beeldt voor jou uit wat Jezus met het koninkrijk van God bedoelt? Wat zegt dit voorwerp je – als een gelijkenis – over wie Jezus is en wat Hij vertelt in het evangelie over Gods koninkrijk?

Ieder pakt een voorwerp en motiveert vervolgens zijn/haar keuze. Er zal wel een staalkaart van soms verrassende vergelijkingen ontstaan waardoor Jezus' prediking van het koninkrijk veelzijdig dichterbij komt. Het is de moeite waard om hierover door te praten, omdat zo veel elementen uit het evangelie en ons persoonlijk geloof naar voren komen.

7

DOODLOPENDE WEG?

Wij geloven in Jezus Christus die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven en begraven, nedergedaald ter helle

Doel:

- ✓ De deelnemers worden persoonlijk betrokken bij de realiteit van het kruis.
 - ✓ Zij ontdekken wat het betekent dat Jezus zijn leven voor mensen geeft.
- of:
- ✓ De deelnemers ervaren de zeggingskracht van de zeven kruiswoorden.

Benodigdheden:

- ✓ Wandbord of flap-over
- ✓ 'Ruwhouten' kruis
- ✓ Eventueel: passiemuziek
- ✓ Naar keuze: schrijfpapier
- ✓ Naar keuze: A4'tje met stellingen onder 'Het ruwhouten kruis'
- ✓ Eventueel schaar en lijm
- ✓ Naar keuze: lied(eren) uit het *Liedboek voor de Kerken*
- ✓ Eventueel bloembol
- ✓ Naar keuze: A4'tje met kruiswoorden onder 'Zeven onsterfelijke woorden'
- ✓ Naar keuze: waxinelichtjes
- ✓ Naar keuze: grote vellen, verfbenodigdheden, eventueel tijdschriften

Optie: Opening

In deze woorden van Paulus komen we de betekenis van het kruis op het spoor:

De Joden vragen om wonderen en de Grieken zoeken wijsheid, maar wij verkondigen een gekruisigde Christus, voor Joden aanstootgevend en voor heidenen dwaas. Maar voor wie geroepen zijn, zowel Joden als Grieken, is Christus Gods kracht en wijsheid, want het dwaze van God is wijzer dan mensen, en het zwakke van God is sterker dan mensen.

1 KORINTIËRS 1:22-25

Paulus' boodschap is niet indrukwekkend of mooi, maar gaat over het kruis van Christus. Het is in de ogen van anderen een merkwaardig verhaal dat niet 'scoort'.

- ✓ Het kruis staat lijnrecht tegenover wonderen en wijsheid.
- ✓ Gods kracht en wijsheid lijken dwaas en zwak in onze wereld maar ze overtuigen door Gods liefde.

Het ruwhouten kruis

Leg een 'ruwhouten' kruis neer en laat de groep ernaar kijken. Pas eventueel de verlichting aan en laat passiemuziek horen. Ook een afbeelding uit de moderne kunst kan hiervoor dienen.

De vraag luidt: wat roept het kruis van Jezus bij je op? Elke deelnemer schrijft in stilte enkele gedachten op. Wat komt er naar voren? Het kruis confronteert ons met het lijden van Jezus, maar ook met het lijden van mensen vandaag. Het roept allerlei vragen op, stemt tot nadenken.

Het kruis was in het Romeinse rijk een gebruikelijke methode om slaven en niet-Romeinen die misdaden hadden gepleegd, te executeren. Oorspronkelijk was het kruis een oosters martelwerktuig, waaraan een veroordeelde werd vastgebonden of gespijkerd om hem vervolgens te laten hangen. Zo werd het lichaam langzaam en pijnlijk uit elkaar getrokken. Om het stervensproces te versnellen werden soms de botten van armen en benen van de gekruisigde gebroken. Deze vorm van martelen werd overgenomen door de Romeinen.

Als terechtstellingswerktuig was het kruis een verticaal in de grond gestoken paal. Vaak, maar lang niet altijd, was een horizontaal stuk aan het verticale deel bevestigd.

Tijdens de eerste drie eeuwen speelde het kruis nog geen belangrijke rol. Het werd onder keizer Constantijn de Grote tot christelijk symbool toen het zijn functie als martelwerktuig verloor.

Geef ieder groepslid een A4'tje met de volgende stellingen en vraag om die met de cijfers 1-5 te waarderen, waarbij 1 de laagste en 5 de hoogste score is. Ook met kleuren kan de persoonlijke waardering tot uitdrukking komen: variërend van zwart via allerlei grijs tinten tot wit kan ieder groepslid zijn gevoel bij iedere stelling weergeven.

Een andere mogelijkheid is de stellingen van 1 tot 10 te nummeren, waarbij 10 de stelling is die iemand het meest aanspreekt en 1 het minst.

Ook kan men de groep een A4'tje geven en de stellingen laten uitknippen. Ieder tekent een kruis in het midden en plakt de stelling die hem of haar het meest aanspreekt, in het midden. De andere stellingen worden daaromheen geplaatst en afhankelijk van de waardering worden deze dicht bij het kruis of aan de rand geplakt, waarbij een vloeiende lijn of een haakse lijn ook nog iets van de relatie kan uitdrukken. Op deze manier kunnen de groepsleden nog meer van hun gevoel in deze woorden neerleggen.

Deze opdracht kan iedereen persoonlijk uitvoeren, maar wie ervoor kiest om het in tweetallen te doen, brengt meer interactie in de groep teweeg.

HET KRUIS:

- ✓ *Het dieptepunt van menselijk onbegrip*
- ✓ *Een mens die niet in staat is voor iets te sterven, is ook niet in staat voor iets te leven (Martin Luther King)*

- ✓ *Zonder kruis zou het evangelie meer mensen overtuigen*
- ✓ *Waarom krijgt Jezus de schuld van mijn fouten?*
- ✓ *Jezus Christus is door de hele kerkgeschiedenis steeds weer onderworpen aan een nieuwe kruisiging (Helmut Thielicke)*
- ✓ *Het hoogtepunt van Gods liefde*
- ✓ *De verzoening van mijn schuld*
- ✓ *Vergeleken met andere historische gebeurtenissen niet het ergste*
- ✓ *De plaats waar God afwezig is*
- ✓ *De streep die God door het kwaad zet zoals de leerkracht een kruis zet door een foute som*

Nadat deze opdracht is uitgevoerd, vindt met behulp van wandbord of flap-over een groepsbespreking plaats, waarin een overzicht van meningen zichtbaar wordt. Hierin zal wellicht een zekere spreiding van voorkeuren aanwezig zijn, die laat zien dat er meerdere belevingen en invalshoeken bij het kruis mogelijk zijn.

Langs deze weg zal het voor de groep duidelijk worden dat het kruis een groot en voor ons ook ondoordringelijk mysterie is. Wij kunnen er slechts in beperkte mate iets over zeggen. Is stilte niet de meest passende houding van geloof?

Voor het vervolg zijn er twee sporen:

- ✓ **'In mijn plaats' - Plaatsbekleding**
- ✓ **'Redder in onze nood' - Relatie Jezus en mensen**

of:

- ✓ **'Zeven onsterfelijke woorden' - Zeven kruiswoorden**

In mijn plaats

Leg aan de groep een lied voor waarin het plaatsvervangend lijden van Jezus naar voren komt, bijvoorbeeld Gezang 182: 'Jezus, leven van ons leven', of Gezang 188: 'O Lam van God, onschuldig'.

Een andere benadering biedt Gezang 176: 'O Liefde die verborgen zijt'. Daarin wordt Jezus' verbondenheid met de lijdende mensheid getekend en wordt een oproep tot christelijke solidariteit gedaan.

Wat roept een dergelijke tekst bij ons op? Spreekt hij ons aan of staat hij ver van ons af? Vinden we hierin een antwoord op de vraag waarom Jezus

moest sterven? Zijn bloed komt bij het avondmaal en in vele liederen ter sprake. Wat zit daarachter? Het is een oude Bijbelse manier van spreken van het offer van menselijk of dierlijk leven.

Abraham krijgt van God de opdracht om zijn enige, geliefde zoon Isaak te offeren. In vol vertrouwen gaan zij samen op weg. Wanneer Isaak onderweg vraagt naar het offer, antwoordt Abraham dat God daar zelf voor zelf zorgen. Isaak aanvaardt dat antwoord en stelt geen verdere vragen. Blijkbaar geeft hij zich gewillig over tot er een stem van boven klinkt die Abraham aanspreekt en het offer tegenhoudt.

Zien we een parallel tussen de gehoorzaamheid van Isaak en Jezus? Hij is Gods eniggeboren en geliefde Zoon.

Wanneer het volk Israël wegtrekt uit Egypte, vierten zij op aanwijzing van God het pesachmaal. Hierbij wordt een lam geslacht waarvan het bloed aan de deurposten wordt gestreken; aan die huizen zal Gods dodelijke plaag voorbijgaan. Het bloed van het paaslam is een zichtbaar teken van bescherming dat het Joodse volk het leven (terug)geeft. Het bloed beschermt en wijst de weg:

Maar jullie zal ik voorbijgaan: aan het bloed zal ik jullie huizen herkennen, en door dat merkteken zal de dodelijke plaag waarmee ik Egypte straf, jullie niet treffen.

EXODUS 12:13

Op de Grote Verzoendag worden de zonden van Israël door God vergeven. Dan wordt een bok, die symbolisch met zonden wordt beladen, de woestijn ingestuurd. Deze bok keert niet terug en zo worden de zonden door God weggenomen (Leviticus 16:10). Het bloed van een andere bok wordt in de tabernakel op de verzoeningsplaat en op de grond gesprend. Ook dit dier geeft zijn leven in plaats van het volk:

Zo voltrekt hij aan de heilige ruimte de verzoeningsrite voor de onreinheden en overtredingen van de Israëlieten, voor al hun zonden.

LEVITICUS 16:15

Deze gedachtegang staat ver van ons af. Misschien komt hij in de volgende denkbeeldige situatie wat dichterbij: je schrijft een brief en vertelt daarin

wat er in je leven is gebeurd: conflict met iemand, traumatische jeugdervaring, persoonlijk geheim. Samen met iemand anders lees je die brief hardop voor en daarna ga je hem begraven. Dat is een symbolische handeling waarin moeilijke gebeurtenissen ‘een plekje krijgen’ en je voortaan niet meer hinderen. Zoals je in die begraven brief het kwade wegdoet, zo neemt God de zonden bij mensen vandaan.

Wie heeft zoiets wel eens meegemaakt? Een dergelijke handeling wordt wel toegepast in een psychotherapeutische behandeling om een ingrijpende gebeurtenis te verwerken.

Bloed wordt in de Bijbel beschouwd als de drager van leven, want waar bloed vloeit, wordt het leven geofferd. De zondebok en het bloed van de bok doen dit namens en ten bate van de mensen. God aanvaardt dit plaatsvervangende offer en neemt op deze manier de schuld van mensen weg. Dit is de Bijbelse achtergrond van Jezus' offer dat Hij in onze plaats brengt. De profeet Jesaja spreekt over de lijdende dienaar van de HEER die zo Gods opdracht vervult. Deze woorden worden zichtbaar in het kruis van Jezus:

Hij werd veracht, door mensen gemeden, hij was een man die het lijden kende ... hij was het die onze ziekten droeg, die ons lijden op zich nam.

Om onze zonden werd hij doorboord, om onze wandaden gebroken. Voor ons welzijn werd hij getuchtigd, zijn striemen brachten ons genezing.

JESAJA 53:3-5

Jezus neemt aan het kruis onze plaats in. Hij is daar voor anderen en zijn dood komt mensen ten goede. Iemand die een donorcodicil draagt, wil een orgaan afstaan om daarmee een ander nieuw leven te geven. De wetenschap dat iemand na je dood dankzij jou verder kan leven, kan het afscheid soms een beetje verlichten.

In de oorlog hield iemand uit het verzet die gevangen werd genomen en hevig werd gemarteld, zijn mond om anderen te beschermen. Hij offerde zichzelf vrijwillig op en leed zware pijnen. Maar dat had hij ervoor over omdat hij het leven van andere verzetsstrijders niet in gevaar wilde brengen.

Naast dit beeld van de lijdende dienaar zijn er andere beelden waarin de betekenis van het offer van Jezus' leven duidelijk wordt. In deze vergelijkingen maakt Jezus de bedoeling van zijn dood duidelijk.

Iemand die betrokken is bij het werk van de KNRM gaat met gevaar voor eigen leven de zee op om mensen in nood te redden. Schipbreukelingen in veiligheid brengen is de enige drijfveer waarom reddingswerkers dit risicovolle werk doen en hun eigen leven daarvoor wagen. Zij hebben maar één doel voor ogen: mensen redden.

Wie losgeld betaalde, kon daarmee een slaaf vrijkopen en dat beeld past Jezus op zichzelf toe door zijn leven voor ons in te zetten. Het is een ruil: Hij betaalt de los-som en wij ontvangen de vrijheid:

De Mensenzoon is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en zijn leven te geven als losgeld voor velen.

MARCUS 10:45

Soms komen bergbeklimmers in de problemen en zijn zij helemaal afhankelijk van een reddingsploeg die naar hen op zoek gaat. Zij nemen grote risico's om mensen die zij niet kennen, in veiligheid te brengen. Zij 'moeten' dit werk doen, niet omdat iemand het van hen eist maar vanuit een innerlijke drang. Herhaaldelijk lezen we uitspraken van Jezus waarin Hij zijn lijden aankondigt als een 'moeten'. Dat is geen noodlot dat Hem overkomt, maar het is een gedreven keuze uit opofferingsgezindheid:

Vanaf die tijd begon Jezus zijn leerlingen duidelijk te maken dat hij naar Jeruzalem moest gaan en veel zou moeten lijden door toedoen van de oudsten, de hogepriesters en de schriftgeleerden, en dat hij gedood zou worden, maar op de derde dag uit de dood zou worden opgewekt.

MATTEÛS 16:21 (ZIE OOK 17:22-23; 20:18-19)

Een moeder geeft haar kind in een tijd van nood het laatste beetje eten en lijdt zelf honger. Zij wil haar kind dat kleine beetje perspectief bieden en heeft daar alles voor over. Wanneer je broer of zus een beenmergtransplantatie moet ondergaan en je wordt gevraagd of je dit wilt afstaan zodat de ander hopelijk een nieuwe toekomst krijgt, doe je dat.

Het kruis is een uiterste daad van Jezus' liefde; dit heeft Hij voor ons over als teken van zijn diepe vriendschap:

Er is geen grotere liefde dan je leven te geven voor je vrienden.

JOHANNES 15:13

Wanneer je in de herfst een bloembol poot, zie je enkele maanden niets. Je moet vertrouwen dat er zich onder de grond iets gaat ontwikkelen. In het beeld van de graankorrel wil Jezus zeggen dat Hij zich overgeeft aan de dood, maar ons zo ook het leven schenkt:

Als een graankorrel niet in de aarde valt en sterft, blijft het één graankorrel, maar wanneer hij sterft draagt hij veel vrucht. JOHANNES 12:24

Graan dat in de aarde, in het graf neerdaalt, is als zaad, dat stervend naar de morgen taalt. Liefde staat op, al sliep zij totterdood. Liefde groeit als koren, halmen groen en groot.

Met geweld begraven werd de liefde Gods. Rest haar niets dan rusten in de harde rots? Jezus is dood, geen weg lijkt meer te gaan. Liefde groeit als koren, als het groene graan.

Zaad van God, verloren in de harde steen en ons hart, in doornen vruchteloos alleen, heen is de nacht, de derde dag breekt aan. Liefde groeit als koren, als het groene graan.

Sytze de Vries, theoloog en dichter, 1945

Wie dit laatste beeld meer vorm wil geven, kan een bloembol of amaryllisbol meenemen, zodat dit beeld wat aanschouwelijker wordt. Je ziet eerst niets, het vraagt tijd en vertrouwen, maar de bloem komt wel.

Ons leven is soms als een graankorrel: je begint er-gens aan, maar het resultaat laat wel eens lang op zich wachten.

De beelden zijn gevarieerd en vertellen steeds vanuit een andere invalshoek over de grote liefde van Jezus voor mensen. Welk beeld spreekt je aan en wat herken je daarin? Welk beeld staat ver van je af? Zijn er misschien 'kleinere' voorbeelden uit ons persoonlijk leven waar je zelf bereid bent om ver te gaan, soms tot het bittere – en toch liefdevolle – einde?

De volgende situaties zijn pogingen – meer niet! – om het plaatsvervangende lijden van Jezus dichterbij te halen en het opofferende karakter van zijn liefde duidelijk te maken:

- ✓ De directeur van een kleine onderneming zegt: 'Ik moet iemand ontslaan.' Hij heeft

de keuze tussen een jonge man met een opgroeiend gezin en een hypotheek, en jou die over anderhalf jaar met pensioen gaat. Hoe zou je op die vraag reageren?

- ✓ Je bent een fietser die niet goed uitkijkt en vlak voor een auto de straat oversteekt. De automobilist wil je ontwijken, botst tegen een boom en de bestuurder heeft een dwarslaesie. Wat zeg je tegen hem?
- ✓ Een vliegtuig haalt mensen op die in nood verkeren en kan op deze dag maar één vlucht maken. Alle slachtoffers stromen toe, maar het vliegtuig is vol en er moeten een paar mensen achterblijven voor de volgende vlucht. Wie is daartoe bereid?

Komt de groep zo iets dichterbij de betekenis van het kruis, de liefde van Jezus en het offer van zijn leven? Zijn er parallellen in deze situaties en helpen ze ons om iets van de diepte en betekenis van het kruis te begrijpen?

Redder in onze nood

Jezus redt...

Jezus redt het niet...

Jezus redt het niet alleen.

Schrijf op wandbord of flap-over: Jezus redt.

Licht toe: dit is een duidelijke uitspraak van iemand die gelooft. Zijn we het met die uitspraak eens?

Vul dit vervolgens aan, zodat er komt te staan: Jezus redt het niet.

Leg uit: er is een voorbijganger die het met de vorige uitspraak niet eens is. Wat vindt de groep van deze aanvulling?

Voeg nog een woord aan deze regel toe: Jezus redt het niet alleen.

Vertel: er is nog iemand die een bijdrage aan deze stille discussie wil leveren.

Wat denken de deelnemers hiervan?

In welke zin herkennen de deelnemers zich het beste en welke regel spreekt hun het minst aan?

Waar gaat het om in dit gesprek op de muur? Zit er in alles misschien een kern van waarheid?

Een andere mogelijkheid is deze drie uitspraken naast elkaar te plaatsen op een wandbord of flap-over, en de deelnemers uitnodigen in een stille wanddiscussie hierop te reageren. In deze benadering staan de uitspraken *Jezus redt* en *Jezus redt het niet* en *Jezus redt het niet alleen* naast elkaar en op die manier lokken zij meer onafhankelijk van elkaar hun eigen reacties uit.

Een variatie hierop is om de groep deze drie uitspraken te laten lezen. Ieder kiest voor één van de drie, en samen met anderen die ook hiervoor hebben gekozen, worden argumenten opgeschreven waarom deze stelling de beste is. Zo trekt elke uitspraak zijn 'eigen' mensen aan en kunnen naderhand de meningen worden uitgewisseld.

Op weg naar Golgota komt een man Jezus tegemoet: Simon van Cyrene. Hij krijgt van de Romeinse soldaten de opdracht om de kruisbalk voor Jezus dragen. Zo kruisen hun wegen elkaar om even later weer van elkaar te scheiden.

Brengt Simon van Cyrene de uitspraak 'Jezus redt het niet alleen' in praktijk? Hij loopt een eindje met Jezus mee, maar op het beslissende moment mag hij weer gaan; het allerlaatste doet Jezus alleen. In de persoon van Simon van Cyrene kan het lijden (van Jezus) zo maar op je weg komen.

Hoe kunnen wij iets van Simon van Cyrene overnemen en ons meer betrokken voelen bij de lijdensweg van Jezus?

Hoe leven mensen? De één kiest in z'n leven echt voor zichzelf, de ander stelt geen persoonlijke eisen en is opofferingsgezind.

Kunnen keuzen in je werk, je omgang met geld, je visie op mensen die een andere geaardheid of religie hebben, of de invulling van je relatie door de houding van Simon van Cyrene worden geïnspireerd?

Dat is uw roeping; ook Christus heeft geleden, om uwentwil, en u daarmee een voorbeeld gegeven. Treed dus in de voetsporen van hem die geen enkele zonde beging en over wiens lippen geen leugen kwam.

1 PETRUS 2:21-22

Jezus is onze unieke voorganger, die doet wat onnavolgbaar is. Zijn kruis roept vaak tegengestelde reac-

ties bij ons op. Het is een symbool van dood en leven, haat en liefde, duisternis en licht. In eerste instantie komt het negatieve naar voren, maar toch gebeuren er op deze plaats ook bijzondere dingen die je niet zou verwachten.

*In woede sloeg de wereld de waarheid op de mond.
Tot bloedens toe geheveld, bedroefd en weggestompt,
ontmoedigd, lamgeslagen, door broeders uitgeweid,
hoe heeft Hij kunnen dragen dat Godvervloekte hout?*

*Als Adam hier op aarde blies Hij de laatste adem uit,
de ziel die Hij bewaarde, de liefde voor zijn bruid.
Zijn hartstocht brandde vurig, een waakvlam in de nacht;
zo hing Hij daar langdurig tot alles was volbracht.*

André Troost, theoloog en lieddichter, 1948

of:

Zeven onsterfelijke woorden

Op het dieptepunt van zijn leven heeft Jezus enkele woorden gesproken die hierbovenuit stijgen en rijk van inhoud zijn.

De groep krijgt de opdracht om met een trefwoord ieder kruiswoord van Jezus te typeren. Onder iedere uitspraak staan enkele opmerkingen die als leidraad voor het gesprek kunnen dienen. Het kernwoord van iedere uitspraak is hier voor de gespreksleider vet gedrukt.

Mijn God, mijn God, waarom hebt u mij verlaten?

MATTEÛS 27:45

Dit zijn de beginwoorden van Psalm 22. Lees de eerste negen verzen van deze psalm om de sfeer te proeven. Zo diep deelt Jezus in onze waarom-ervaring. Hij kent uit eigen ervaring het gevoel dat God onbereikbaar ver weg is.

Kennen wij dat gevoel van Godverlatenheid? Geef de deelnemers de ruimte om hun geloofs- en levenservaring te verwoorden.

Vader, vergeef hun, want ze weten niet wat ze doen.

LUCAS 23:34

Jezus heeft aandacht voor de degenen die Hem kruisigen en Hij neemt het zelfs hier voor hen op bij God. Jezus kent geen wraakgevoelens, maar blijft tot het bittere einde openstaan voor zijn tegenstanders.

Hoe ver gaan wij in onze vergeving? Mag je daar een grens aan stellen of zijn we dan ontrouw aan Jezus?

Nog vandaag zul je met mij in het paradijs zijn.

LUCAS 23:43

Op de valreep mag de ene misdadiger delen in Gods heerlijkheid. Zijn gewelddadige verleden telt op dit moment niet bij Jezus, want Hij geeft deze man uitzicht op iets nieuws. Het is een onverwacht perspectief op het allerlaatste nippertje.

Is het niet wat ‘goedkoop’ dat deze man op de valreep nog even in de hemel komt? Vergelijk het eens met een actueel voorbeeld!

Vader, in uw handen leg ik mijn geest.

LUCAS 23:46

Dit woord komt uit Psalm 31: 6, het Joodse avondgebed. In de openingswoorden blijkt al dat de dichter naar Gods bescherming zoekt. In dit gelovige vertrouwen voltooit Jezus zijn leven en geeft Hij zich over aan God. Deze woorden van gelovige rust klinken in een situatie die geen hoop meer biedt.

Zou je niet jaloers zijn op dit grote geloofsvertrouwen? Zou je jezelf aan God kunnen overgeven en je bij Hem geborgen voelen wanneer je in je leven niet meer verder kunt?

Dat is uw zoon. Dat is je moeder.

JOHANNES 19:26-27

Jezus is in zijn laatste momenten nog gericht op de mensen die vóór Hem staan, en Hij ziet graag dat hun leven op een goede manier verdergaat en dat zij er voortaan voor elkaar zijn.

Wat zou onze samenleving er anders uitzien wanneer wij – niet vlak voor onze dood maar midden in ons leven – deze liefde aan elkaar zouden geven. Zijn wij vaak niet veel te druk met onszelf bezig of zijn er toch wel van deze mooie momenten?

Het is volbracht.

JOHANNES 19:30

Op een positieve wijze brengt Jezus zijn leven tot het einde. Zijn opdracht op aarde is nu voltooid, zijn levensdoel is bereikt. In deze woorden wordt het kruis de goede afsluiting van zijn levenswerk.

Wanneer is voor ons iets werkelijk ‘volbracht’ en maak je de balans op van je inspanningen? Heb je wel eens iets moeilijks tot een goed einde gebracht en wat heb je ervoor over om dat te bereiken?

Jezus spreekt woorden die je als mens niet zo-
maar spreekt in dergelijke omstandigheden. De
kruiswoorden zijn vol liefde, openheid en goed-
heid, en nodigen ons uit om in dit spoor verder
te gaan.

Rondom het kruis

Pas voor zover mogelijk de verlichting aan en leg
een – groot – kruis op de grond. Dit kan een zelfge-
maakt kruis van hout of papier zijn. Indien moge-
lijk gaat de groep naar de kerkzaal.

Iedere deelnemer ontvangt een waxinelichtje en
een blaadje, en mag zijn/haar lichtje op of bij het
kruis neerzetten met daarbij een geschreven per-
soonlijke intentie: een gebed, een wens, een voor-
bede, een vraag, een klacht.

Muziek van bijvoorbeeld Taizé versterkt de juiste
sfeer. Het is minder passend om de intenties als
groep te delen, want daarvoor zijn ze wellicht te
persoonlijk.

Door het lezen van liturgische teksten kan een ver-
binding met de Stille Week worden gelegd:

Witte Donderdag	- brood en wijn ter ge- dachtenis
Goede Vrijdag	- lijden en sterven
Stille Zaterdag	- graf en nieuw begin
Paasmorgen	- verrijzenis

*Die de mensen heeft geroepen
tot het Koninkrijk van God,
heeft zich op geen kracht beroepen
die Hem vrijspak van hun lot.*

*Die door mensen is verworpen
om het Koninkrijk van God,*

*heeft zich nimmer opgeworpen
meer te dragen dan ons lot.*

*Die de mensen heeft gesproken
van het Koninkrijk van God,
is tot op het bot gebroken
aan de schandpaal van de spot.*

*Die door mensen is gekruisigd
om het Koninkrijk van God,
werd de levende getuige:
stem en aangezicht van God.*

Henk Jongerius, dominicaan

In combinatie met een van bovenstaande werk-
vormen kan de groep ook op meer creatieve wijze
met dit onderwerp aan de slag. In tweetallen of al-
leen tekenen de deelnemers een kruis.

De grootte, kleur, vormgeving en plaats van dit
kruis op het papier zijn belangrijk om over na te
denken: waarom deze keuze en wat wil je ermee
zeggen? Rondom dit kruis schilderen of tekenen
de groepsleden (eventueel d.m.v. een collage) aller-
lei facetten van lijden zoals mensen in onze wereld
dat ondervinden.

In dit schilderij is het goed om vanuit de zeven
kruiswoorden – het zou goed zijn om die dan eerst
met elkaar te bespreken – momenten van hoop
en liefde weer te geven. Deze momenten kunnen
symbolisch worden uitgebeeld in bijvoorbeeld
een hart, zonnebloem, zon, kaars, duif, kind en-
zovoort.

Om de juiste sfeer bij deze verwerking te verster-
ken kan er passende muziek worden afgespeeld.
Een van de Passionen van Bach is wellicht wat te
zwaar, maar muziek van Taizé kan ook heel goed.

Ook muziek uit de musical *Jesus Christ Superstar*
is een mogelijkheid.

Wie in de volgende bijeenkomst rond de betekenis
van het woord opstanding de deelnemers er per-
soonlijk bij wil betrekken door een foto of voor-
werp, dient nu deze opdracht mee te geven. Zie bij
‘Nieuw begin’ onder ‘Als ik het zeggen mag’.

8

NIEUW BEGIN

Wij geloven in Jezus Christus die op de derde dag is opgestaan van de doden

Doel:

- ✓ De deelnemers ervaren dat Jezus' opstanding verbonden is met mensen die opstaan.
- ✓ Zij verwoorden hun eigen geloofsgevoelens en herkennen die in de gemengde gevoelens van mensen op de paasmorgen.
- ✓ Zij voelen aan dat de opgestane Heer mensen wil ontmoeten.

Benodigdheden:

- ✓ Naar keuze: papier
- ✓ Naar keuze: A4'tje met teksten 'Opstanding is voor mij'
- ✓ Naar keuze: wandbord of flap-over
- ✓ Naar keuze: foto's om te associëren
- ✓ Eventueel: zelfgemaakte foto's + beamer en toebehoren
- ✓ Eventueel: schilderij 'noli me tangere'
- ✓ Naar keuze: geelzand
- ✓ Naar keuze: vragen voor Emmaüswandeling
- ✓ Naar keuze: A4'tje met tekst Lucas 24:13-35
- ✓ Eventueel: papier en tekenmateriaal
- ✓ Eventueel: vioolmuziek

Optie: Opening

De dood heeft niet het laatste woord, want Jezus Christus leeft en verschijnt aan mensen. God zoekt opnieuw de ontmoeting met ons, zegt Paulus:

Het belangrijkste dat ik u heb doorgegeven, heb ik op mijn beurt ook weer ontvangen: dat Christus voor onze zonden is gestorven, zoals in de Schriften staat, dat hij is begraven en op de derde dag is opgewekt,

zoals in de Schriften staat, en dat hij is verschenen aan Kefas en vervolgens aan de twaalf leerlingen. Daarna is hij verschenen aan meer dan vijfhonderd broeders en zusters tegelijk, van wie er enkelen gestorven zijn, maar de meesten nu nog leven. Vervolgens is hij aan Jakobus verschenen en daarna aan alle apostelen. Pas op het laatst is hij ook aan mij verschenen.

1 KORINTIËRS 15:3-8

Paulus wil dit duidelijk maken:

- ✓ Jezus' kruis en opstanding worden in de Bijbel beschreven.
- ✓ Er zijn vele verschijningen aan groepen en personen.
- ✓ Deze ontmoetingen worden verteld om andere mensen te overtuigen.

Voor het vervolg kunnen drie routes worden gekozen:

- ✓ 'Gemengde gevoelens' - Paasliederen
- ✓ 'Ontmoetingen' - Verschijningen van Jezus

of:

- ✓ 'Als ik het zeggen mag' - Wat betekent opstanding voor mij?
- ✓ 'Aangesproken' - Maria Magdalena

of:

'Samen onderweg' - Emmaüswandeling

Alle wegen worden afgesloten met 'De viool'.

Gemengde gevoelens

Stel de vraag welke toon en sfeer deze paasliederen oproepen en laat de groep erop reageren. Welke gedachten komen er zoal bij hen boven?

Deze opdracht kan ook goed in tweetallen worden gedaan, zodat een onderling gesprek ontstaat. Dan komen er waarschijnlijk meer gevarieerde reacties.

Wie een ander lied zou willen kiezen, kan denken aan Gezang 210: 'Sta op! Een morgen ongedacht'.

U zij de glorie, opgestane Heer!

U zij de victorie, nu en immermeer.

*Uit een blinkend stromen daald' een engel af,
heeft de steen genomen van 't verwonnen graf.*

U zij de glorie, opgestane Heer!

U zij de victorie, nu en immermeer.

*Zou ik nog vrezen, nu Hij eeuwig leeft,
die mij heeft genezen, die mij vrede geeft?*

*In zijn godd'lijk wezen is mijn glorie groot,
niets heb ik te vrezen in leven en dood.*

U zij de glorie, opgestane Heer!

U zij de victorie, nu en immermeer.

Gezang 532, Gezangen voor de liturgie

Christus, onze Heer, verrees, halleluja!

Heilige dag na angst en vrees, halleluja!

*Die verhoogd werd aan het kruis, halleluja,
bracht ons in Gods vrijheid thuis, halleluja!*

*Maar zijn lijden en zijn strijd, halleluja,
heeft verzoening ons bereid, halleluja!*

Nu is Hij der heemlen Heer, halleluja!

Englen juublen Hem ter eer, halleluja!

Gezang 215, Liedboek voor de Kerken

Wat valt de deelnemers op in deze liederen, als ze letten op woordgebruik en geloofsvertrouwen? Passen deze woorden bij onze persoonlijke beleving? Laat de groep daar vrijuit over praten.

Mogelijke reacties zouden kunnen zijn: (te) grote blijdschap, veel jubel en lofprijzing, uitbundige dankbaarheid en aanbidding, krachtig geloof in de opgestane Heer.

Kunnen wij dat persoonlijk meemaken of is het – soms – te hoog gegrepen?

Hoe reageer je zelf op iets wat je totaal niet verwacht en wat nogal ingrijpend is: enthousiast en instemmend, of gereserveerd en ongelovig?

Zijn deze liederen helemaal in overeenstemming met de houding van mensen op de paasmorgen in de evangeliën? Hoe denken de deelnemers dat zij op het lege graf reageren?

Misschien verwacht je niet dat mensen die zó dicht bij het lege graf staan, het niet zeker weten en niet direct overtuigd zijn. Blijkbaar moeten zij nog 'wennen' aan het geheim van de opstanding, dat zich in stilte buiten ons om maar wel vóór ons heeft voltrokken. Dit leven voorbij de dood is zo nieuw, anders en onverwacht dat mensen dit niet in één keer kunnen overzien.

Is dat voor ons herkenbaar? Aangrijpende, maar ook mooie en indrukwekkende gebeurtenissen moet je verwerken en dat kost tijd. Aan welke situaties kun je dan denken?

Laat de groep vooral voorbeelden uit eigen ervaring noemen. Te denken valt aan ernstige ziekte, overlijden, ongeluk, maar bijvoorbeeld ook geboorte, ontmoeting na vele jaren, herstel van een verbroken relatie

Welke menselijke gevoelens zien we in onderstaande teksten? Hoe reageren mensen op Jezus' opstanding? Herkennen we die dubbelheid bij onszelf?

Ontzet en opgetogen verlieten ze haastig het graf om het aan zijn leerlingen te vertellen.

MATTEÛS 28:8

Ze gingen naar buiten en vluchtten bij het graf vandaan, want ze waren bevangen door angst en schrik. Ze waren zo erg geschrokken dat ze tegen niemand iets zeiden.

MARCUS 16:8

Ze werden door schrik bevangen en sloegen de handen voor hun ogen.

LUCAS 24:5

Tomas: 'Alleen als ik de wonden van de spijkers in zijn handen zie en met mijn vingers kan voelen, en als ik mijn hand in zijn zij kan leggen, zal ik het geloven.'

JOHANNES 20:25

Ontmoetingen

De opstanding van Jezus wordt in de evangeliën niet als een op zichzelf staand feit verteld. Jezus ontmoet enkele vrouwen, want zij zijn de eerste getuigen van het lege graf. Zo komt de opgestane Heer opnieuw met mensen in contact. Herrezen vanuit de dood komt Hij ons tegemoet.

Uit bovenstaande teksten blijkt dat mensen niet zomaar overtuigd zijn van het feit dat Jezus leeft. Ze weten er eerst geen raad mee en praten er daarom niet over.

Wat valt de groep op in onderstaande teksten? Hoe is de eerste reactie van mensen wanneer ze horen dat Jezus leeft? De kernwoorden zijn hier in de handleiding vet gedrukt.

De opgestane Heer moet bij ons de nodige weerstand overwinnen. Het lege graf brengt niet zomaar blijde harten teweeg. Misschien is ons ongeloof wel een grotere barrière waar Jezus doorheen moet komen om ons te bereiken.

Ondanks de ongelovige reactie van de mensen die dicht om Hem heen staan, heeft Jezus toch zoveel vertrouwen in hen dat Hij zijn leerlingen de opdracht geeft om te getuigen:

Toen hij vroeg op de eerste dag van de week uit de dood was opgestaan, verscheen hij eerst aan Maria uit Magdala, bij wie hij zeven demonen had uitgedreven. Ze ging het nieuws vertellen aan de mensen die hem hadden vergezeld en die nu om hem treurden en rouwden. Toen ze hoorden dat hij leefde en dat zij hem had gezien, geloofden ze het niet. Daarna verscheen hij in een andere gedaante aan twee van hen toen ze buiten de stad aan het wandelen waren. Ze gingen terug en vertelden het aan de anderen; maar ook zij werden niet geloofd. Ten slotte verscheen hij aan de elf terwijl ze aan het eten waren, en hij verweet hun hun ongeloof en halsstarrigheid, omdat ze geen geloof hadden geschonken aan degenen die hem hadden gezien nadat hij uit de dood was opgewekt. En hij zei tegen hen: 'Trek heel de wereld rond en maak aan ieder schepsel het goede nieuws bekend.'

MARCUS 16:9-15

Valt de groepsleden iets op in dit gedeelte? Hoe wordt het nieuws van Jezus' opstanding ontvangen? Vinden wij de leerlingen 'halsstarrig' of hebben wij begrip voor hun terughoudende reactie?

Zou het niet logischer zijn geweest wanneer Jezus zijn leerlingen geen enkele opdracht tot getuigen had gegeven? Wat kan Hij met mensen die zo'n moeite hebben om in Hem te geloven?

Tomas kan niet zomaar geloven en zoekt naar bewijzen. Pas wanneer hij persoonlijk wordt overtuigd door Jezus, verandert er iets in hem. Deze ontmoeting doorbreekt zijn kritische vragen waarachter Hij zat verborgen. De liefdevolle aanwezigheid van Jezus overtuigt hem, zoals blijkt uit zijn instemmende reactie:

Een van de twaalf, Tomas (dat betekent 'tweeling'), was er niet bij toen Jezus kwam. Toen de andere leerlingen hem vertelden: 'Wij hebben de Heer gezien!' zei hij: 'Alleen als ik de wonden van de spijkers in zijn handen zie en met mijn vingers kan voelen, zal ik het geloven.' Een week later waren de leerlingen weer bij elkaar en Tomas was er nu ook bij. Terwijl de deuren gesloten waren, kwam Jezus in hun midden staan. 'Ik wens jullie vrede!' zei hij en daarna richtte hij zich tot Tomas: 'Leg je vingers hier en kijk naar mijn handen, en leg je hand in mijn zij. Wees niet langer ongelovig, maar geloof.' Tomas antwoordde: 'Mijn Heer, mijn God!'

JOHANNES 20:24-28

Stel de vraag of er bij ons ook niet vaak gesloten deuren zijn. Welke woorden of beelden komen er bij de deelnemers boven? Wie kan je nog bereiken als je eens niet 'op slot' zit? Wat herkennen wij van onszelf in Tomas?

In een ontmoeting op de 'werkvloer' van het leven heeft Jezus net als ieder mens behoefte aan eten. Hij stelt een vraag en is dan zelf de gastheer voor zijn leerlingen. Bij deze maaltijd is er een stilzwijgende (h)erkenning, want de sfeer waarin Jezus aanwezig is, zegt genoeg. Alles is anders dan voor Pasen, want Jezus trekt niet meer dagelijks met mensen op. Hij komt en gaat en is niet meer 'gebonden'. Maar Jezus laat ons niet alleen en herstelt zélf het contact in zijn verrijzenis.

Hierna verscheen Jezus weer aan de leerlingen, nu bij het Meer van Tiberias.

Petrus zei: 'Ik ga vissen.' 'Wij gaan met je mee,' zeiden de anderen. Ze stapten in de boot, maar de hele nacht vingen ze niets. Toen het al ochtend werd, stond Jezus op de oever, al wisten de leerlingen niet dat het Jezus was. Hij riep: 'Hebben jullie soms iets te eten?' 'Nee,' antwoordden ze. 'Gooi het net aan

stuurboord uit,' riep Jezus, 'dan lukt het wel.' Ze wierpen het net uit en er zat zo veel vis in dat ze het niet omhoog konden trekken. De leerling van wie Jezus hield zei tegen Petrus: 'Het is de Heer!' Jezus zei tegen hen: 'Kom, eet iets.' Geen van de leerlingen durfde hem te vragen wie hij was, ze begrepen dat het de Heer was.

JOHANNES 21:1,3-7,12

Jezus verrijst op de derde dag, vertelt de Bijbel. Dat is het grote keerpunt waarop een allesbepalende wending ten goede plaatsvindt. Op de derde dag gebeurt er dikwijls iets bijzonders dat van grote betekenis is.

Op de derde dag spreekt God twee keer dat het goed is wat Hij heeft gemaakt (Genesis 1:10,12).

Op de derde dag ziet Abraham de berg waar hij Isaak zou moeten offeren (Genesis 22:4).

De Heer roept de jonge Samuel voor de derde keer (1 Samuel 3:8), omdat Hij deze jongen in zijn dienst wil gebruiken.

Jona verblijft drie dagen en drie nachten in de vis (Jona 1:17), en daar herinnert Jezus aan: 'Zoals Jona drie dagen en drie nachten in de buik van een grote vis zat, zo zal de Mensenzoon drie dagen en drie nachten in het binnenste van de aarde verblijven' (Matteüs 12:40).

De profeet Hosea zegt: Hij redt ons na twee dagen van de dood, de derde dag doet hij ons opstaan (Hosea 6:2).

Een andere werkvorm voor deze evangelieverhalen is de volgende: laat de groep in tweetallen deze verhalen lezen. Geef hun de opdracht om vragen te formuleren die zij aan de mensen in de verhalen zouden willen stellen, zodat zij zich proberen in te leven in hun situatie.

In deze tweetallen zou de een deze vragen ook aan de ander kunnen stellen, zodat de deelnemers de mensen die Jezus hebben ontmoet, van twee kanten benaderen.

Laat de reacties van de tweetallen opschrijven, zodat ze in de groep gedeeld kunnen worden.

of:

Als ik het zeggen mag

Wat is opstanding? We denken allereerst aan Jezus die uit het graf verrijst, maar je kunt het woord in verschillende situaties gebruiken.

Deel een A4'tje uit met de stellingen: 'OPSTANDING IS VOOR MIJ'.

Iedere deelnemer zoekt bijvoorbeeld drie stellingen uit die hem/haar bijzonder aanspreken. Ver-

volgens komen de keuzen in de groepsbespreking ter sprake.

OPSTANDING IS VOOR MIJ:

- ✓ opnieuw beginnen na een verbroken relatie
- ✓ vrede in een land waar oorlog is
- ✓ beter worden na een ernstige ziekte
- ✓ zelf opstaan en in beweging komen
- ✓ blij zijn met je geloof na een tijd van twijfel
- ✓ een kerk die mensen weet te boeien
- ✓ nieuw lentegevoel na een lange winter
- ✓ je gelukkig voelen na een depressieve periode
- ✓ hoop houden op een betere wereld
- ✓ geloven dat God sterker is dan de dood

Wie de groep liever meer ruimte geeft, kan deze vraag ook open voorleggen en via een stille wanddiscussie laten beantwoorden. De deelnemers kunnen dan vooral met hun eigen beleving naar voren komen.

Ook kan men vragen naar een persoonlijke ervaring van opstanding en eventueel een voorwerp of foto mee laten nemen die deze beleving van opstanding laat zien.

Een andere mogelijkheid is om foto's met een zekere symboliek neer te leggen waaruit opstanding spreekt: bijvoorbeeld opgaande zon, mensen die zich met elkaar verzoenen, geopende deur enzovoort.

Ieder zoekt één foto uit waarin hij/zij een nieuw, hoopgevend begin ziet, een keerpunt in het leven, een opening naar de toekomst en vertelt waarom die foto aanspreekt.

De set 'Associatiekaarten' is hiervoor ook geschikt en deze is verkrijgbaar in de boekhandel: R. Dommisse, Associatiekaarten, uitgeverij Thema, ISBN 9789058710086. Uit de toelichting:

De set 'Associatiekaarten' bestaat uit veertig kwaliteitsfoto's over sport, natuur, cultuur, mensen, dieren en wetenschap. Wie de kleurige, haarscherpe foto's voor het eerst ziet, krijgt vanzelf associaties met bijvoorbeeld gevoelens van vrijheid, schuld, afscheid, plezier, woede, geluk, of nog andere emoties.

Op tal van websites zijn goede foto's met 'inhoud' te vinden. Wie een bepaalde (Engelse) zoekterm

intypt, krijgt een ruim aanbod van foto's die voor dit doel te gebruiken zijn:

www.123rf.com

www.istockphoto.com

Een variant hierop kan zijn, dat men de groep vooraf de opdracht geeft om zélf een foto te maken waaruit opstanding spreekt. Deze vraag dient minstens een week van tevoren bij de deelnemers bekend te zijn. Uiteraard is een laptop met toebehoren nodig om vertoning van de foto's mogelijk te maken, vergezeld van de motivatie van de maker.

De opstanding van Jezus Christus is de heilzame gebeurtenis waarin alle evangeliën uitmonden. Heeft het voor ons vandaag ook die zeggingskracht? Onderstaand citaat is daar heel duidelijk over, maar beleven wij dat ook zo?

Als Jezus niet is opgestaan, is de apostolische prediking zo leeg als een loos beukenootje.

A.A. van Ruler, theoloog, 20^e eeuw

In de Bijbel worden verschillende betekenissen aan de opstanding van Christus gegeven. Afhankelijk van de groep, het verloop van de avond en persoonlijke voorkeur, kan dit eventueel worden ingebracht.

✓ Eerherstel na het kruis

En als mens verschenen, heeft hij zich vernederd en werd gehoorzaam tot in de dood – de dood aan het kruis. Daarom heeft God hem hoog verheven en hem de naam geschonken die elke naam te boven gaat.

FILIPPENZEN 2:7-9

✓ De dood verslagen

Onze redder Jezus Christus is verschenen, die de dood heeft vernietigd en onvergankelijk leven heeft doen oplichten door het evangelie.

2 TIMOTEÛS 1:10

✓ Wij staan op evenals Jezus

Wij geloven en weten dat Hij die de Heer Jezus heeft opgewekt ook ons, net als Jezus, zal opwekken en ons samen met u naar zich toe zal voeren.

2 KORINTIËRS 4:13-14

✓ Hij doet dit voor ons

Hij werd prijsgegeven om onze zonden en werd opgewekt omwille van onze rechtvaardiging.

ROMEINEN 4:25

Aangesproken

Maria is vol verdriet bij het geopende graf. Zij is er zó dichtbij en toch begrijpt ze het niet, want ze heeft Jezus – nog – niet gezien. Ze is helemaal door zichzelf in beslag genomen en wanneer iemand haar aanspreekt, denkt ze dat deze persoon wel de tuinman zal zijn.

Pas bij het noemen van haar naam herkent zij Jezus wanneer Hij haar aanspreekt. Maria ervaart Jezus' opstanding wanneer Hij haar persoonlijk ontmoet, want alleen zo ontstaat er contact met de Levende (Johannes 20:11-16).

Herkennen de deelnemers dit? Wanneer je gevangen zit in jezelf, heb je een ander nodig die je opzoekt en contact maakt. Welke relatie ziet de groep met de keuzen die de deelnemers zojuist hebben gemaakt onder 'Als ik het zeggen mag'?

Zijn er andere situaties waarin wij dit herkennen? Wanneer iemand je naam al kent, doet je dat goed. In een drukke winkelstraat kijk je automatisch op wanneer je naam valt.

Dit is een geliefd motief in de kunst: 'noli me tangere'. In deze afbeeldingen worden de subtiele toenadering van Jezus én de kleine beslissende afstand tegenover Maria mooi zichtbaar. Zoek eventueel naar een schilderij dat de groep wat meer gevoel kan geven bij deze ontmoeting.

Nu zij Jezus heeft ontmoet, wil Maria het liefst dat alles ook weer wordt zoals het daarvoor was. Maar dat is niet Jezus' bedoeling en daarom zegt Hij tegen haar: 'Houd mij niet vast' (Johannes 20:17). Jezus kijkt niet terug naar wat is geweest, maar Hij ziet vooruit naar wat zal komen.

Vasthouden is menselijk, loslaten valt ons niet gemakkelijk. Toch vraagt Jezus om die ruimte, zodat Hij in de hemel bij God zijn opdracht kan voltooien.

Vraag iemand uit de groep om wat rul geelzand vast te pakken en dan de hand dicht te knijpen. Het zand loopt zachtjes tussen de vingers door, want zo houd je het niet vast. Alleen wanneer je je hand openhoudt, blijft het liggen.

Wat ontdekken we hierin als het om de opgestane

Heer gaat? Laat de groep het verband leggen met Jezus' woord 'Houd mij niet vast'. Kun je Jezus de ruimte geven, jezelf als zand aan Hem toevertrouwen? Je kunt in het leven niet alles vasthouden of organiseren; probeer iets open te laten in vertrouwen.

of:

Samen onderweg

Laat de groep in tweetallen een zogenaamde Emmaüswandeling maken. Dit kan een route zijn die de deelnemers zelf kiezen, maar het kan ook een uitgezet traject zijn dat langs bijzondere plaatsen voert. Zie hiervoor in deze handleiding onder 'Werken met deze methode' bij het kopje 'Tips voor bijzondere groepsactiviteiten'.

Er wordt een wandeling gemaakt van ongeveer dertig minuten en de deelnemers gaan samen in gesprek over deze vragen (die naar eigen inzicht kunnen worden gewijzigd):

- ✓ Wat motiveert je in het leven, wat geeft je kracht en inspiratie?
- ✓ Wat zijn voor jou drempels en belemmeringen?
- ✓ Trek je op met iemand die veel voor je betekent?
- ✓ Ervaar je dat God bij je is en met je meegaat?

Na terugkomst worden de ervaringen uitgewisseld. Er is ruimte om te vertellen, maar het is niet de bedoeling dat de – vertrouwelijke – gesprekken uitvoerig worden gerapporteerd.

Zien we elementen van wat we zelf hebben ervaren terug in het verhaal over de twee mannen die op weg zijn van Jeruzalem naar het dorpje Emmaüs?

Geef dit Bijbelverhaal uit Lucas 24:13-35 op een A4'tje aan de deelnemers. Herkennen we elementen van ons gesprek in hun situatie?

- ✓ Motivatie, kracht en inspiratie:
 - 'Daarna verklaarde hij hun wat er in al de Schriften over hem geschreven stond, en hij begon bij Mozes en de Profeten' (vers 27).
 - '... gingen meteen terug naar Jeruzalem' (vers 33).
- ✓ Drempels en belemmeringen:
 - 'hun blik werd vertroebeld zodat ze hem niet

herkenden' (vers 16).

- 'Daarop bleven ze somber gestemd staan' (vers 17).

✓ God is erbij en gaat mee:

- 'Nu werden hun ogen geopend en herkenden ze hem' (vers 31).
- 'Brandde ons hart niet toen hij onderweg met ons sprak en de Schriften voor ons ontsloot?' (vers 32).

De Emmaüsgangers ervaren net als wij dat een ingrijpende gebeurtenis een drempel kan zijn waar je zelf niet overheen komt. Je draagt dit met je mee en het drukt op je. Dan ontmoet je iemand die begrip toont en je nieuw zicht geeft op het leven. Na verloop van tijd kijk je anders naar de toekomst en kun je met nieuwe moed verder.

In plaats van de Emmaüswandeling kan men de groep ook de eigen levensweg laten tekenen. In deze autobiografische levensweg kunnen deze vragen worden gevisualiseerd:

- ✓ Waar kom je vandaan en wat is je verleden, dat achter je ligt?
- ✓ Hoe ben je nu onderweg in het leven en wie loopt er met je op?
- ✓ Wat zijn je dromen en waar hoop je ooit uit te komen?

*Voor mensen die naamloos,
kwetsbaar en weerloos
door het leven gaan,
ontwaakt hier nieuw leven,
wordt kracht gegeven:
wij krijgen een naam.*

*Voor mensen die roepend,
tastend en zoekend
door het leven gaan,
verschijnt hier een teken,
brood om te breken:
wij kunnen bestaan.*

*Voor mensen die vragend,
wachtend en wakend
door het leven gaan,
weerklinken hier woorden,
God wil ons horen:
wij worden verstaan.*

Voor mensen die hopen,
wankel gelovend
door het leven gaan,
herstelt God uit duister
Adam in luister:
wij dragen zijn naam.

Henk Jongerius, dominicaan

De viool

Christus' opstanding wordt hier vergeleken met een viool, die uit hout is gebouwd waarvoor eerst een boom is gekapt. De boom met zijn levende hout gaat ten einde, maar het dode hout brengt nieuw leven voort in de muziek. Het beeld lijkt op de graankorrel waarover Jezus spreekt.

De viool

In de viool staat deze spreuk: 'Toen ik nog in de bos-
sen leefde,
heb ik gezweven; nu ik gestorven ben, zing ik.'
Want hoe gaat het: in het bos staat een boom,
naast een boom naast een boom –
en nooit een groet, een teken.
Totdat zo'n boom gepakt wordt, de takken gaan er
af,
de schors wordt afgestroopt, de stam wordt stuk
gezaagd tot planken.
Mijn God, welke martelingen ondergaat zo'n boom
nog meer.
Eindelijk komt het hout terecht bij de vioolbouwer.
En daar is het wonder gebeurd:
het hout is die licht gebogen viool geworden;
ze ligt in de handen van de speler:
'Nu ik gestorven ben, zing ik.'

Herman Verbeek, theoloog, 20^e eeuw

**Wie deze tekst nog wat meer zeggingskracht wil
geven, kan op de achtergrond vioolmuziek laten
horen.**

9 OPEN HEMEL

Wij geloven in Jezus Christus die is opgevaren naar de hemel, zit aan de rechterhand van God, de almachtige Vader, vanwaar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden

Doel:

- ✓ De deelnemers ervaren de Bijbelse betekenis van hemel en aarde.
- of:
- ✓ Zij voelen de bedoeling aan van de woorden 'verwachten' en 'waken'.
- of:
- ✓ Zij maken kennis met het beeld van God als Rechter.

Benodigdheden:

- ✓ Wandbord of flap-over
- ✓ Eventueel: achtergrondmuziek of Eric Clapton: 'Tears in heaven'
- ✓ Naar keuze: schrijfmateriaal voor wandbord of flap-over in diverse kleuren
- ✓ Eventueel: foto's of voorwerpen bij hemel
- ✓ Eventueel: film *Der Himmel über Berlin* of *As it is in heaven*
- ✓ Eventueel: foto's van mensen
- ✓ Eventueel: afbeelding van olielampje
- ✓ Naar keuze: papier

Optie: Opening

Wij leven onder een open hemel. Jezus trekt zich niet terug, maar blijft bij ons betrokken. In die relatie mogen wij op aarde verdergaan. Dat lezen we ook in dit gedeelte:

Hij nam hen mee de stad uit, tot bij Betanië. Daar hief hij zijn handen op en zegende hen. Terwijl hij hen

zegende, ging hij van hen heen en werd opgenomen in de hemel.

LUCAS 24:50-51

Terwijl Jezus mensen zegent, gaat Hij naar de hemel. Zijn leerlingen blijven op aarde, maar de zegen van Jezus blijft de levende verbinding.

Er kunnen in deze bijeenkomst drie sporen worden gevolgd, die elk een ander gedeelte van de geloofsbelijdenis bevatten:

- ✓ 'In hemelse sferen' - Hemel
- 'Te hoog gegrepen' - Hemel

of:

- ✓ 'Gewoon doorgaan' - Verwachten

of:

- ✓ 'Oordeel!' - Laatste oordeel

In hemelse sferen

Schrijf het woord 'hemel' op wandbord of flap-over en nodig de groep uit om er op te reageren in een stille wanddiscussie vanuit de vraag: 'waar denk je aan bij dit woord?' en: 'wat betekent de hemel voor jou?'

Om de gewenste sfeer bij dit onderdeel te versterken, kunnen er enkele kaarsen worden aangestoken en kan er passende muziek, bijvoorbeeld van Taizé, worden gespeeld. Ook het lied 'Tears in hea-

ven' van Eric Clapton is een mogelijkheid.

Een toegevoegde waarde zou kunnen zijn om de woorden in die kleur te laten opschrijven die past bij de gevoelswaarde van het woord 'hemel'. Zwart zal dan vast niet gekozen worden!

Wijzen sommige woorden, beelden of kleuren in dezelfde richting of zijn de associaties heel verschillend?

Een andere mogelijkheid is samen te brainstormen over spreekwoorden en uitdrukkingen waarin het woord 'hemel' voorkomt. Deze kunnen ook – eventueel iets verkort omdat het anders te veel woorden worden – op wandbord of flap-over worden gezet om ze gezamenlijk even vast te houden. Hierbij valt te denken aan:

- ✓ In de zevende hemel zijn, naar 2 Korintiërs 12:2.
- ✓ Hemel en aarde bewegen, naar Jesaja 13:13.
- ✓ Dat is ten hemel schreiend, naar Genesis 4:10.
- ✓ Iets smaakt hemels.

Het is interessant om samen te verkennen hoe deze gezegden onze visie op de hemel vertolken.

De hemel kan ook meer visueel worden benaderd door associatieve foto's neer te leggen en de groep te vragen om een foto uit te kiezen die voor hen de sfeer van de hemel vertegenwoordigt. Foto's van mooie natuur, bijzondere mensen, maar ook foto's van voorwerpen of situaties met een bepaalde symboliek komen hiervoor in aanmerking.

Als variant hierop kunnen voorwerpen neergelegd worden die de hemel kunnen symboliseren: kaars, sleutel, stadsplattegrond, fles wijn, bloem, sieraad, roman, cd, plaatje van auto met caravan, pantoffel, bestek, overlijdensaankondiging, foto van romantisch gelegen huis. Ook nu maakt elke deelnemer zijn of haar keuze en legt uit waarom. Beide opties kunnen uiteraard naar eigen inzicht worden aangepast.

Waaraan denk je bij het woord 'hemel'? Een plaats die goed en volmaakt is. Niet voor niets zijn er restaurants met het woord 'hemel' in hun naam. Het suggereert iets moois waardoor je van de aarde wordt opgetild. Wat bedoelen we met de uitdrukking 'naar de hemel gaan'? Niet zozeer dat je naar boven gaat en dan ergens

boven de wolken bent. In de hemel zijn betekent vooral dat je bij God bent, op een veilige plek waar het goed is om te zijn, vredig en harmonieus.

In dit lied zien we dat mensen op aarde Gods hemel dringend nodig hebben. De open hemel is een teken van Gods nabijheid en zijn kracht. De open hemel betekent dat Hij contact met ons wil onderhouden.

*Wat zou ik zonder U geweest zijn.
hoe zou ik zonder U bestaan?
Ik zou ten prooi aan angst en vrees zijn
en eenzaam door de wereld gaan.
Mijn liefde tastte in den blinde.
Een afgrond lag in het verschiet.
En waar zou ik een trooster vinden
die werkelijk wist van mijn verdriet?*

*Een diepe nacht zou mij omvangen
waarna geen blijde morgen daagt.
Ik werd verteerd door wild verlangen,
door 's levens maalstroom weggevaagd.
Ik zou alleen zijn, van het heden
en van de toekomst ongewis.
Wie kan er aarden hier beneden
als er geen open hemel is?*

Gezang 454, Liedboek voor de Kerken

Een andere optie is een fragment uit een film waarin de hemel een rol speelt. Hieronder volgen twee mogelijkheden die een beeld van de hemel geven, dat naast het beeld van de deelnemers kan worden geplaatst.

1. Der Himmel über Berlin uit 1987, of de Engelstalige remake: City of angels, 1998. Korte inhoud volgens Wikipedia:

Damiel en Cassiel zijn engelen die al eeuwenlang door Berlijn dwalen. Onzichtbaar voor gewone stervelingen observeren zij Berlijners en luisteren ze naar hun overpeinzingen. Waar nodig verlichten ze de pijn van verdrietige, eenzame of tobende mensen, zonder dat die het zelf in de gaten hebben. Langzamerhand ontstaat bij Damiel de drang het aardse bestaan van de mens te ervaren. Als hij vervolgens verliefd raakt op de trapezeartieste Marion, staat zijn besluit vast om een sterfelijk persoon te worden.

2. As it is in heaven uit 2004. Korte inhoud volgens Wikipedia:

Daniel Daréus is een bekende dirigent van middelbare leeftijd, die tijdens zijn drukke carrière een hartaanval krijgt en besluit terug te keren naar zijn geboortedorp in Zweden. Doordat hij onder een artiestennaam terugkeert, herkent niemand hem als het veel gepeste jongetje van vroeger: iedereen kent hem als die bekende topdirigent. Hij wordt gevraagd om naar het lokale koor te luisteren, wat hij op een gegeven moment met tegenzin doet. Hij laat zich overhalen dirigent van het koor te worden en gaat het dorpskoortje leiden. Terwijl Daniel probeert door middel van stemexpressie iedereen een plek in het koor te laten vinden, maakt deze werkwijze veel los onder de dorpelingen: jaloezie, liefde en een zoektocht naar datgene waar iedereen echt voor staat. Onder zijn bezielende leiding stijgt het koor boven zichzelf uit en wordt het toegelaten tot een grote internationale zangwedstrijd. Op de dag van de opvoering blijkt Daniel echter nergens te vinden: hij heeft opnieuw een hartaanval en valt in de toiletruimte. Daar hoort hij het koor over de speakers in stemexpressie zingen en hoort hoe zijn koor het publiek zover krijgt om mee te gaan zingen. Met een zachte glimlach om de mond sluit hij zijn ogen.

Te hoog gegrepen?

Leg de volgende uitspraken aan de groep voor.

Kijken we na het voorgaande anders tegen hemel en aarde aan? Iedere deelnemer zoekt één citaat uit dat hem of haar het meest aanspreekt, en ook één dat het minst aanspreekt.

Het is ook mogelijk dat iedereen de citaten in volgorde van voorkeur nummert van 1-5.

De resultaten worden op wandbord en flap-over gezet, en daarna vindt er een gesprek plaats over de achtergronden van de keuze.

Als de hemel van koper is, dan is op aarde alles lood om oud ijzer.

Okke Jager, theoloog, 20e eeuw

De mens moet niet zorgen dat hij in de hemel komt maar dat de hemel in hem komt.

O. Ludwig, schrijver, 19e eeuw

De hemel laten wij over aan de engelen en de mussen.

Heinrich Heine, dichter, 19e eeuw

Wie alleen maar naar de hemel kijkt, kan gemakkelijk zijn neus op aarde breken.

Slowaaks spreekwoord

Humanisten geloven niet, maar omdat ze zo aardig zijn komen ze toch in de hemel.

‘Terzijde’, aforismerubriek in *Vrij Nederland*

Wat betekent *hemel* in de Bijbel? Het woord wijst niet op het luchtruim en is dus geen ruimtelijk begrip. Hemel doet ons eerder aan God denken dan aan het heelal want de hemel is zijn woonplaats. Daar staat de troon van de HEER, zoals Psalm 103:19 zegt. Het woord ‘hemel’ wordt dus gebruikt in dienst van God.

Wanneer de hemel opengaat, gebeurt er bij ons op aarde altijd iets bijzonders: een enorme windvlaag en vurige tongen in Handelingen 2:2, of het neerdalen van de heilige stad in Openbaring 21:2.

Hemel en aarde horen bij elkaar, zoals ook blijkt uit Jezus’ gebedsregel ‘uw wil geschiede gelijk in de hemel alsoo ook de aarde’. Er is wel verschil tussen beide delen van Gods schepping maar tegelijk is er ook contact, omdat God vanuit de hemel zijn aarde en zijn mensen niet loslaat:

De hemel is de hemel van de HEER, de aarde heeft hij aan de mensen gegeven.

PSALM 115:16

Wie is gelijk aan de HEER, onze God, die hoog daar boven zijn woning heeft, die zijn oog richt naar beneden, wie in de hemel en op de aarde?

PSALM 113:5-6

De hemel is in de Bijbel de aanduiding van Gods ruimte, zijn ‘privédomein’. Deze plaats is voor ons niet zo maar toegankelijk. Maar er is een ‘brug’, want Gods oog is op ons. Er is wel afstand en verschil, maar de hemel is voor ons niet onbereikbaar ver weg:

‘Maar wanneer de heilige Geest over jullie komt, zullen jullie kracht ontvangen en van mij getuigen in Jeruzalem, in heel Judea en Samaria, tot aan de uitersten der aarde.’

Toen hij dit gezegd had, werd hij voor hun ogen omhooggeheven en opgenomen in een wolk, zodat ze hem niet meer zagen. Terwijl hij zo van hen wegging en zij nog steeds naar de hemel staarden, stonden er opeens twee mannen in witte gewaden bij hen. Ze zeiden: ‘Galileeërs, wat staan jullie naar

de hemel te kijken? Jezus, die uit jullie midden is opgenomen, zal op dezelfde wijze terugkomen als jullie hem naar de hemel hebben zien gaan.'

HANDELINGEN 1:8-11

Wat betekent de wolk in dit gedeelte? Hoe beleven wij wolken en wat zien we erin? Wolken verbergen iets, een wolk maakt een zekere scheiding tussen hemel en aarde, en onttrekt aan ons gezicht wat daarboven is. De wolk schept een sfeer van verborgen aanwezigheid: God is tijdens de reis door de woestijn in de wolk aanwezig (Exodus 33:9 en 40:34).

Wij krijgen van Jezus de opdracht om op aarde het evangelie uit te dragen. Maar die moeilijke taak hoeven we niet alleen uit te voeren. Jezus ondersteunt ons hierbij door tekenen die uit onze handen komen, maar die tegelijk kracht van Jezus zijn. Jezus is boven aan Gods rechterhand en beneden door ons aan het werk:

Nadat hij dit tegen hen had gezegd, werd de Heer Jezus in de hemel opgenomen en nam hij plaats aan de rechterhand van God. En zij gingen op weg om overal het nieuws bekend te maken. De Heer hielp hen daarbij en zette hun verkondiging kracht bij met de tekenen die ermee gepaard gingen.

MARCUS 16:19-20

Hoe onderhouden wij contact met elkaar? In het digitale tijdperk zijn afstanden betrekkelijk geworden: e-mail, mobieltje, sms-bericht, webcam, Skype en Hyves zijn middelen om te communiceren met je vriend die backpackt door Australië. Wat zou je tegen je vriendin zeggen wanneer zij voor stage een jaar naar Amerika gaat? Geef je haar misschien een klein aandenken of is er een afspraak die je samen maakt?

Na zijn hemelvaart is Jezus niet meer bij ons op aarde. Hoe kunnen wij dan toch ervaren dat Jezus bij ons is? Welke 'communicatiemiddelen' kan Jezus gebruiken en spreekt onderstaand lied ons aan in dit verband? Op een andere manier zijn we toch niet alleen:

*Al heeft Hij ons verlaten,
Hij laat ons nooit alleen.
Wat wij in Hem bezaten
is altijd om ons heen
als zonlicht om de bloemen,
een moeder om haar kind.*

*Teveel om op te noemen
zijn wij door Hem bemind.*

Gezang 234, Liedboek voor de Kerken

Laat de groep praten over eigen ervaringen waarin Jezus bij ons is. De deelnemers kunnen van alles noemen, zoals: lied, gebed, muziek, gesprek, kerkdienst, strandwandeling.

Jezus lijkt na zijn hemelvaart ver weg en is dan voor ons onbereikbaar geworden. Toch zijn er juist bij zijn afscheid accenten waaruit duidelijk wordt dat Hij contact met ons houdt.

Lucas noemt twee keer Jezus' zegenende handen waarin Hij naar mensen omziet en hun kracht geeft. Een klein maar wezenlijk detail in dit afscheid, waarin Jezus kracht en zegen overdraagt en de afstand betrekkelijk wordt:

Hij nam hen mee de stad uit, tot bij Betanië. Daar hief hij zijn handen op en zegende hen. Terwijl hij hen zegende, ging hij van hen heen en werd opgenomen in de hemel.

LUCAS 24:50-51

Hier kan het begrip 'zegen' aandacht krijgen. Wat zegt het woord ons en welke rol spelen handen hierbij? Kracht, nabijheid, bescherming, troost. Handen dragen dit over en maken de woorden voelbaar in de zegen bij doop, huwelijk, bevestiging van ambtsdragers en de zegen aan einde van de dienst.

De oude reiszegen van St. Patrick verwoordt dit op aansprekende wijze. Laat eventueel verschillende deelnemers de woorden met een accentteken met hun handen (!) uitbeelden:

*De Heer zij vóór u om u de juiste weg te wijzen.
De Heer zij áchter u om u in de armen te sluiten en u te beschermen tegen gevaar.
De Heer zij ónder u om u op te vangen wanneer u dreigt te vallen.
De Heer zij ín u om u te troosten als u verdriet hebt.
Hij omgeve u als een beschermende muur wanneer anderen over u heen vallen.
De Heer zij bóven u om u te zegenen.
Zo zegene u God, vandaag, morgen en in der eeuwigheid. Amen.*

St. Patrick, Ierse monnik, 4e-5e eeuw

Wie de deelnemers nog concreter met het woord 'zegen' in aanraking wil brengen, kan de groep in

drietallen verdelen. In elk groepje is één persoon de beeldhouwer, die twee andere personen zo neerzet dat zij samen het geven en ontvangen van de zegen uitbeelden. Met z'n drieën wordt de compositie bedacht en de beeldhouwer geeft de aanwijzingen tot het eindresultaat is bereikt. De tekst van St. Patrick kan hierbij een inspiratiebron zijn.

Wij leven op aarde onder Jezus' zegenende handen, een gebaar dat we niet zozeer zien maar soms wel ervaren in hoopgevende en bemoedigende momenten, waarin we voelen dat we er niet alleen voor staan.

Door mensen en gebeurtenissen ontvangen we kracht van boven en ervaren we iets van deze regel uit het lied 'Wie kan er aarden hier beneden als er geen open hemel is?'

Wat zegt een handdruk of een hand op de schouder? Zonder woorden wordt er aandacht en liefde overgebracht, en dat doet je goed. Besluit de bijeenkomst met een gebed, gedicht of lied, terwijl de deelnemers elkaar bij de hand vasthouden.

of:

Gewoon doorgaan

Welke verwachtingen heb je van het leven: dit jaar of volgend jaar, na je examen of je pensioen, of op een ander belangrijk moment in je leven. Zijn er momenten dat je wel eens denkt 'laat maar' en zijn er dan mensen die je over het dode punt halen? Heb je een wens die je graag in je leven zou willen bereiken of misschien al – gedeeltelijk – hebt bereikt? Is er een ideaal waarvoor je leeft?

Laat elke deelnemer zijn/haar toekomstverwachtingen verwoorden en in één woord samenvatten. Heb je er zelf ook de nodige invloed op of is het een kwestie van 'kijken hoe het loopt' en 'geluk hebben'? Hier kunnen onverwachte persoonlijke dingen naar voren komen.

Wat doe je als je aan de vroege kant op het perron bent en nog even op de trein moet wachten? Er kunnen verschillende reacties uit de groep komen: niets, nog even iemand bellen, boek lezen, beetje rondlopen. Het komt er meestal op neer dat we de tijd vullen omdat we niets anders te doen hebben. Vind je wachten vervelend of maakt het je niet zoveel uit? Kun je de tijd van wachten zinvol maken?

Je wacht in de wachtkamer van het ziekenhuis of je wacht op het vliegveld, je verwacht een kind of je waakt bij een ernstig zieke. Ga samen in gesprek over wat dit wachten inhoudt, en wat het met jezelf en andere aanwezigen doet. Zijn er meer situaties waarin wachten een heel eigen karakter heeft?

Laat eventueel foto's zien van wachtende mensen: gespannen, verveeld, verdiept in een krant, samen, alleen.

Er was een klein stadje, ergens hoog in de bergen. Je kwam er niet zo gemakkelijk. Maar de mensen konden zich redden, want alle handwerk deden ze zelf. Toen de klokkenmaker besloot om weg te gaan, dachten de mensen: 'Wat maakt het uit, we redden ons wel.'

Maar na verloop van tijd gingen er klokken en horloges kapot en niemand kon ze repareren. De mensen wisten ook niet meer precies hoe laat het was, maar ze wenden eraan. De meeste mensen namen ook niet meer de moeite om hun klok op te winden, want hij deed het immers toch niet goed. De meeste klokken stonden al jaren stil.

Toen kwam er een nieuwe klokkenmaker in de stad. Hij kreeg het druk, want nu wilde iedereen zijn klok graag laten maken. Maar dat viel tegen, want alleen de klokken die al die jaren waren opgewonden, konden gerepareerd worden. De andere uurwerken waren vanbinnen verroest.

Jezus vertelt een gelijkenis over vijf wijze en vijf onverstandige meisjes die met hun olielampjes naar het bruiloftsfeest gaan. De eerste voorbereiding op het feest is voor alle tien meisjes gelijk, maar na verloop van tijd blijken vijf niet voldoende reserveolie bij zich te hebben. Dit verhaal eindigt met deze aansporing:

Wees dus waakzaam, want jullie weten niet op welke dag en op welk tijdstip hij komt.

MATTEÛS 25:13

Wat is de betekenis van het olielampje? Laat eventueel een afbeelding zien vanuit een Bijbelse encyclopedie.

De betekenis van het olielampje wordt meestal uitgelegd als ons geloof. In de concrete situatie van de wachtende bruid/meisjes was dat lampje met reserveolie belangrijk. Hoe belangrijk is je persoonlijke geloof?

Waarop zouden wij vandaag attent (= waakzaam) moeten zijn? Antwoord op deze vraag kan zijn: veranderingen in het klimaat, de hedendaagse mentaliteit van mensen, de eenheid in de samenleving, de toekomst van de kerk. Maar laat de

groep vooral zelf reageren vanuit hun visie en hun eigen leven. Betekent iets weten ook: iets – anders – doen?

In het beeld van de vijgenboom leert Jezus ons waakzaamheid, ook al hebben wij geen inzicht in Gods toekomst. Zelfs Jezus laat dat in vertrouwen aan God over:

Leer van de vijgenboom deze les: zo gauw zijn takken uitlopen en in blad schieten, weet je dat de zomer in aantocht is. Zo moeten jullie ook weten, wanneer je dat alles ziet, dat het einde nabij is.

Niemand weet wanneer die dag en dat moment zullen aanbreken, ook de hemelse engelen en de Zoon niet, alleen de Vader weet het.

MATTEÛS 24:32-33,36

Waken is het verschil tussen afwachten en verwachten. Waken is: niet steeds op je horloge kijken, maar ergens naar uitzien. Je werkt een jaar lang toe naar je examen, een vrouw in verwachting ziet uit naar de geboorte van haar kind, je verheugt je al maanden op de huwelijksdag.

Waken is: je voorbereiden, bezig zijn met de dingen die nú van je worden gevraagd en bewust doorgaan met leven.

Een vrouw is bezig in haar tuin en hoort dan op de radio het bericht dat de snelweg waartegen ze met elkaar jaren hebben geprotesteerd, er tóch komt. Ze is boos en verdrietig. Alle acties en inspraakprocedures zijn voor niets geweest. ‘Ze’ doen toch gewoon wat ze willen en het verkeer dat hier straks dagelijks voorbijraast, is belangrijker dan het leefklimaat in deze wijk.

Wanneer ze naar het dorp gaat om boodschappen te doen, komt ze bij het tuincentrum langs. Ze gaat erheen en koopt een appelboompje. Zodra ze thuis komt, zoekt ze een mooi plekje, tussen de oude beuken die straks gekapt moeten worden om plaats te maken voor de snelweg. Ze graaft een gat en poot het boompje. Dat is haar stille protest, maar een ook teken van hoop. Ze loopt naar binnen en de buurvrouw zegt: ‘Waar heb je dat mooie boompje gekocht?’

Als ik wist dat Jezus morgen terugkomt, zou ik vandaag nog een appelboompje planten.

Maarten Luther, kerkhervormer, 15^e-16^e eeuw

Gebruik je energie en je tijd om iets goeds te doen. Welke ‘appelboompjes’ zou je zelf kunnen planten in je leven? Benut de kansen die er zijn om iets goeds te doen.

Zie www.bomenenmensen.nl voor allerlei momenten in het leven waarop een boom kan worden geplant.

*Wij hebben de aarde niet geërfd van onze ouders
maar geleend van onze kinderen.*

Claus von Amsberg, 20^e eeuw

Voel je verantwoordelijk tegenover het nageslacht.

Staan wij erbij stil dat onze (klein)kinderen straks op deze aarde leven? Hoe gaan we om met grondstoffen en milieu?

*De meest revolutionaire mentaliteit steekt nog
burgerlijk af tegen de toekomstverwachting van het
christelijk geloof.*

A.A. van Ruler, theoloog, 20^e eeuw

Wie gelooft, geeft nooit op maar hoopt op de dag van morgen.

Berusten wij soms niet te gemakkelijk in de feiten met een houding van ‘je kunt er toch niets aan doen’? Geloven heeft iets onverzettelijks.

Hoe besteden we onze tijd: waarin gaan de meeste uren zitten? Laat iedere deelnemer eventueel een cirkel tekenen en daarin in schijven zijn/haar tijdsindeling tekenen.

Zijn er dingen of mensen waarvan je denkt: daar zou ik eigenlijk wat meer aan moeten doen? Voel je je daar wel eens schuldig onder en nog belangrijker: dóe je er ook wat aan? Is er in onze manier van leven nog ruimte voor God en voor anderen?

Gods toekomst verwachten is niet passief. Wie bidt ‘uw koninkrijk kome’ staat er zelf ook voor open, want anders hoeft je het niet te bidden. Je probeert die toekomst een beetje zichtbaar te maken door nu al aan het koninkrijk te werken. Wat zijn hoopgevende signalen waardoor je moed houdt voor de toekomst?

*Dat Koninkrijk van U, weet U wel, wordt dat nog
wat?*

Gerard van het Reve, schrijver, 20^e eeuw

Sta met de groep stil bij deze vraag en breng zo nodig deze gesprekspunten in:

- ✓ Vind je deze vraag begrijpelijk?
- ✓ Mag je deze toon tegen God aanslaan?

- ✓ Is het een gelovige of een ongelovige vraag?

of:

Oordeel!

Verdeel de groep in drieën om over onderstaande (of andere, vergelijkbare) situaties te debatteren. Eén groep zoekt naar argumenten om de persoon in kwestie te verdedigen en één groep denkt na over redenen waarom zij hiervoor geen begrip hebben. Beide groepen brengen hun mening naar voren, terwijl de derde groep de rechtbank vormt die het eindoordeel uitspreekt.

Een andere mogelijkheid is dat er twee groepen worden gevormd, één pro en één contra de situatie. Een woordvoerder brengt om beurten steeds de visie van de groep naar voren. Wanneer een deelnemer door het verhaal van de andere groep wordt overtuigd, mag hij/zij zich bij de andere groep aansluiten. De uitdaging is welke groep na afloop de meeste leden telt.

Mogelijke situaties (dit zijn slechts voorbeelden):

Automobilist en fietser:

- ✓ Een lichtbeschonken automobilist, voor de tweede keer betrapt, rijdt een fietser aan: beiden komen met de schrik vrij, alleen de fiets is kapot.
- ✓ Een volkomen dronken automobilist rijdt op twee voetgangers in: de een heeft ernstig hersenletsel, de ander een beenbreuk.
- ✓ Een dronken automobilist (pas gescheiden) rijdt op een tegenligger in waarvan de bestuurder overlijdt en de vrouw in coma in het ziekenhuis terechtkomt.

Sportleraar:

- ✓ Een jonge, populaire sportleraar kan soms niet helemaal van kleine kinderen afblijven. Dit is op het randje van strafbaarheid.
- ✓ Een sportleraar heeft pornografisch getinte videofilmpjes van leerlingen op z'n computer staan.
- ✓ Een oudere sportleraar met een ongelukkig huwelijk vergrijpt zich aan een minderjarig meisje van school.

Vooroordelen bepalen vaak, zonder dat we ons dat echt bewust zijn, onze kijk op mensen. Wat gebeurt er dan precies in ons brein? Laat de groep hierover nadenken: de ander krijgt geen eerlijke kans meer, we hebben de balans al opgemaakt, we weten al hoe de ander is. Wat zijn de gevolgen voor verdere contacten?

Is een vooroordeel vaak niet een voorschot op een oordeel, tekenend voor het vervolg, waaraan meestal niets meer verandert? Krijgt de ander nog de ruimte om zich van een andere kant te laten zien of hebben wij hem al 'afgeserveerd'?

Stel de vraag of het al dan niet terecht is dat God oordeelt. Past het bij ons beeld, dat Hij een vergevende God is die mensen liefheeft? Zou God dat niet altijd moeten doen?

In zijn oordeel laat God niet alles over z'n kant gaan: is dat niet in tegenspraak met zijn liefde voor mensen? Maar er bestaat bij God ook gerechtigheid en daartoe spoort Jezus ons zelfs aan: 'Zoek eerst het koninkrijk van God en zijn gerechtigheid' (Matteüs 6:33). Horen Gods liefde en gerechtigheid dan niet bij elkaar? Maar hoe oordeelt God eigenlijk, kennen we zijn 'richtlijnen' ook? Hoe zou je die met eigen woorden formuleren? Is onderstaande tekst een 'redelijk' criterium? Mag God je daarop aanspreken en 'afrekenen'?

Ik had honger en jullie gaven mij te eten, ik had dorst en jullie gaven mij te drinken. Ik was een vreemdeling en jullie namen mij op. Ik was naakt en jullie kleden Mij, ik zat gevangen en jullie kwamen naar mij toe.

MATTEÛS 25:35-36

Jezus zegt: al ben Ik bij God in de hemel, tegelijk ben Ik dichterbij dan je denkt. In de medemens ontmoet je Mij, door de ogen van je naaste kijk Ik je aan. Jezus vraagt ons of je de naaste voor die ander en dus ook voor Hem wilt zijn. Gods oordeel heeft betrekking op onze manier van leven en de keuzen die wij maken.

Jezus zit aan Gods rechterhand, zegt de Apostolische belijdenis: dat is de uitverkoren plaats die Hij van God ontvangt. Deze eervolle positie geeft de koning aan zijn vertrouweling aan wie hij zijn volmacht geeft. We vinden die gedachte terug in dit gedeelte:

Mij is alle macht gegeven in de hemel en op aarde.

MATTEÛS 28:18

De macht van Jezus is overal aanwezig, maar je hoeft er niet tegenop te zien. Zijn macht wordt getypeerd door liefdevolle nabijheid. In mensen dicht bij ons doet Jezus een beroep op onze openheid voor Hem.

Waarom denken wij bij het woord ‘macht’? Meestal heeft het bij ons niet zo’n gunstige klank, of bestaat er ook goede macht?

Welke macht bedoelt Jezus in bovenstaande tekst? In de voetwassing geeft Hij een duidelijk voorbeeld van dienende liefde. Vanuit die houding oordeelt Jezus over mensen.

Zoek samen met de groep naar voorbeelden van goede macht en illustreer die eventueel met behulp van (kranten)foto’s: een reddingswerker die met groot materieel een kind redt, een regeringsleider die een verzoenend gebaar maakt, een politicus die een goed voorstel doet.

Mogen wij alles aan Jezus’ eindoordeel overlaten?

Dan zou er in ons leven nooit rechtspraak kunnen plaatsvinden en lijkt ons leven op de gelijkenis van het onkruid in de akker (Matteüs 13:24-30).

Of passen wij zelf het eindoordeel al enigszins toe op sommige mensen, voor wie bij ons geen genade meer is? Hebben wij wel het recht om iemand in de rechtszaal te veroordelen?

Oordeel niet, dan zal er niet over je geoordeeld worden. Veroordeel niet, dan zul je niet veroordeeld worden.

LUCAS 6:37

Wacht niet op het laatste oordeel. Het vindt elke dag plaats.

Albert Camus, Frans schrijver, 20^e eeuw

Alleen als er een goddelijk gericht is heeft ons leven gewicht.

K.H. Miskotte, theoloog, 20^e eeuw

Gods oordeel betekent dat Hij voorgoed scheiding maakt tussen goed en kwaad, zoals Hij in de schepping licht en duisternis, land en zee van elkaar scheidt. Gods oordelen is orde op zaken stellen vanuit zijn gerechtigheid.

In Gods oordeel leggen wij als mondige mensen verantwoording af voor onze daden en daarin neemt God ons leven serieus: niet alles kan zomaar door de beugel. Het doet er wel toe hoe je leeft.

Een arme Joodse dorpsbewoner kwam met zijn paard-en-wagen op een modderige weg vast te zitten. Een rijke man kwam met zijn koets en twee paarden voorbij, hielp hem eruit en bracht hem met zijn kapotte wagen naar huis. Toen hij daar de armoede zag, gaf hij hem honderd daalders.

Toen de rijke man voor Gods rechterstoel verscheen, moest hij zich voor zijn oneerlijke praktijken verantwoorden. Het leek erop dat hij veroordeeld zou worden, maar een genadige engel zei: ‘Laat mij nog eens kijken of hij toch geen goede dingen heeft gedaan.’

De engel zette op de schaal van de goede daden de arme man met zijn gezin en de honderd daalders, maar dat was nog niet voldoende. Daarna plaatste de engel de wagen en het paard op de schaal, maar nog sloeg de weegschaal door naar de andere kant.

Toen legde de engel de modder waaruit de arme man ooit getrokken was, op de schaal van de goede daden. En het wonder gebeurde: de schaal met de slechte daden ging omhoog.

Wie de volgende keer bij het onderdeel ‘Inspiratie’ de groepsleden vraagt naar wat hen persoonlijk inspireert, kan hen een aandenken of een voorwerp mee laten nemen. In dat geval dient deze opdracht nu te worden uitgelegd, zodat de deelnemers zich hierop kunnen voorbereiden.

Wie op de volgende bijeenkomst bij het onderdeel ‘Uitdeling’ de groepsleden een gaventest wil laten doen, kan nu deze opdracht uitleggen. Er kan verwezen worden naar een website of er kan een kopie worden uitgedeeld.

10 ALS ZONLICHT OM DE BLOEMEN

Wij geloven in de Heilige Geest

Doel:

- ✓ **De deelnemers worden zich bewust van de werking van de Geest.**
- of:**
- ✓ **Zij worden gevoelig voor de inspiratie van de Geest.**
- of:**
- ✓ **Zij ontdekken bij zichzelf de gaven van de Geest.**

Benodigdheden:

- ✓ **Eventueel: foto van pneumatisch apparaat**
- ✓ **Naar keuze: foto's van wind, vuur, water**
- ✓ **Eventueel: inspirerend voorwerp of aandelen**
- ✓ **Papier**
- ✓ **Wandbord / flap-over**
- ✓ **Naar keuze: kaartjes met inspirerende woorden / mensen**
- ✓ **Naar keuze: vruchten**
- ✓ **Naar keuze: gaventest**

Optie: opening

In dit Bijbelverhaal zien we – in het licht van Pasen – dat de Geest die de leerlingen ontvangen, bij Jezus vandaan komt.

Op de avond van die eerste dag van de week waren de leerlingen bij elkaar; ze hadden de deuren afgesloten, omdat ze bang waren voor de Joden. Jezus kwam in hun midden staan en zei: 'Ik wens jullie vrede!' Na deze woorden toonde hij hun zijn handen en zijn zijde. De leerlingen waren blij omdat ze de Heer zagen. Nog eens zei Jezus: 'Ik wens jullie vrede! Zoals de Vader

mij heeft uitgezonden, zo zend ik jullie uit.' Na deze woorden blies hij over hen heen en zei: 'Ontvang de heilige Geest. Als jullie iemands zonden vergeven, dan zijn ze vergeven; vergeven jullie ze niet, dan zijn ze niet vergeven.'

JOHANNES 20:19-23

We zeggen wel eens: als Pasen en Pinksteren op één dag vallen... Wat volgens deze uitdrukking niet kan, zien we gebeuren wanneer Jezus op paasavond zijn leerlingen de Geest aanblaast.

- ✓ **Jezus staat in het midden van zijn leerlingen.**
- ✓ **Zijn Geest is adem die je wordt aangeblazen, goddelijke kracht die wordt overgedragen.**

Er zijn voor deze bijeenkomst drie mogelijkheden waarin verschillende accenten worden gelegd:

- ✓ **'Wind, water, vuur'**
- 'Tegenwoordigheid van Geest' - Werking van de Geest**

of:

- ✓ **'Inspiratie'**
- 'De kracht van de Geest' - Persoonlijke inspiratie**

of:

- ✓ **'Fruitschaal' - Gaven de Geest**
- 'Uitdeling'**

Elk spoor wordt afgesloten met het gedicht 'Van een boom die de wind wou zien'.

Wind, water, vuur

In welke verbanden kennen we de woorden 'pneumatisch' en 'pneumatisch'? Ze duiden op samen-geperste lucht in combinatie met ventielen waardoor apparaten worden aangedreven: pneumatische boor, pneumatische cilinder, apparatuur om machines schoon te blazen, de overbrenging in orgels, compressor, zuignap om objecten verplaatsen, pneumatische schuurmachine, verfspuit. Iedereen kent de bladblazer waarin luchtkracht het werk doet.

Laat eventueel foto's van een dergelijke apparaten zien.

Leg uit dat het Hebreeuwse woord *ruach* en het Griekse woord *pneuma* 'adem', 'lucht' en 'wind' betekenen.

De komst van de Geest op het pinksterfeest wordt begeleid door een windvlaag en tongen van vuur. De Geest op de paasavond is goddelijke adem die door Jezus wordt aangeblazen. De Geest zit dus 'in de lucht'. Nikodemus hoort van Jezus dat een mens die het koninkrijk binnengaat, geboren wordt uit water en Geest (Johannes 3:5). Jezus vergelijkt de Geest met stromen van levend water (Johannes 7:37).

Wind, vuur en water zijn elementen uit de natuur. God maakt daarvan gebruik om tot ons te spreken en te komen, deze natuurkrachten duiden op Gods aanwezigheid.

In het vuur van de brandende braamstruik ontmoet Mozes God (Exodus 3:2).

De windvlaag op het pinksterfeest wijst op goddelijke kracht van boven (Handelingen 2:2).

In het water van de Jordaan wordt Jezus gedoopt en ontvangt Hij de Geest (Marcus 1:10).

Hoe spreken wind, vuur en water tot ons als natuurverschijnsel? Leg de groep foto's voor waarop wind, water en vuur prominent aanwezig zijn en vraag wat deze beelden bij de deelnemers oproepen.

Heeft iemand persoonlijk ervaring met een van deze drie natuurverschijnselen? Angst in een heftige storm op zee of surfen bij windkracht 6 in de branding, het knusse kampvuur of een bosbrand. Welke uitwerking hebben ze – maak gebruik van de foto's – en wat kunnen deze effecten ons vertellen over de werking van de Geest?

Laat de groep spontaan associëren rondom deze

drie woorden en meer gevoel krijgen bij de Geest, doordat de woorden 'wind', 'water' en 'vuur' in dit proces tot levende beelden worden. Dan kan er ook meer openheid ontstaan waarin de deelnemers de werkingskracht van de Geest gaan aanvoelen.

Wat is de kracht van adem? Een hardloper is achter adem, maar heeft wel de wedstrijd gewonnen, een EHBO'er past mond-op-mondbeademing toe waardoor de drenkeling weer bij z'n positieven komt, je hebt ademtechniek nodig voor een blaasinstrument, warme adem ontdooit een bevroren raam.

Adem is normaal gesproken onopvallend, maar wie astmatisch is, weet uit eigen ervaring dat je leven ervan afhangt en dat je capaciteiten in grote mate door voldoende lucht worden beïnvloed.

Tegenwoordigheid van Geest

In het Oude Testament is de Geest van God ook aanwezig. Hij helpt mensen bij het nemen van moeilijke beslissingen en geeft mensen in bijzondere omstandigheden of met een grote verantwoordelijkheid kracht van God. Zo ervaren mensen dat ze er niet alleen voor staan, maar dat ze op Gods hulp mogen rekenen.

Op welke manier maakt de Geest gebruik van mensen en hoe komt Hij op ons over? Wat is je eigen geestelijke kanaal?

Gods inspiratie is op verschillende manieren herkenbaar. Onder elke tekst wordt een korte omschrijving met mogelijkheden tot gesprek gegeven. Het zal voor de meeste deelnemers waarschijnlijk onbekend zijn dat de Geest in het Oude Testament vanaf het prille begin voorkomt.

'Zouden we ooit iemand kunnen vinden als deze man, iemand die zo vervuld is van Gods Geest?' zei de farao tegen hen. Toen richtte hij zich weer tot Jozef: 'Aangezien God u dit allemaal bekend heeft gemaakt, is er vast niemand die zo verstandig en wijs is als u'.

GENESIS 41:38-39

Geest van wijsheid.

De farao erkent als buitenstaander de werking van Gods Geest in Jozef, omdat deze een verstandige oplossing voor de voedselvoorziening heeft met het oog op de komende tijd van hongersnood.

Dit is tegenwoordigheid van geest: het juiste

woord op het juiste moment als een goddelijk ingeving. Heb je wel eens zo'n ervaring, dat je soms meer kunt dan je denkt?

Ze luisterden naar Jozua, de zoon van Nun, omdat hij vervuld was met de Geest van wijsheid sinds Mozes hem de handen had opgelegd.

DEUTERONOMIUM 34:9

Geest van mensen.

De Geest wekt ontzag zodat mensen bereid zijn naar iemand te luisteren. Jozua heeft geestelijk gezag dankzij de Geest, die hij door handoplegging van Mozes heeft ontvangen.

Er wordt naar je geluisterd, je merkt dat je woorden overkomen en misschien begrijp je zelf niet eens goed hoe het komt. Wat is je eigen 'handoplegging'? Misschien het talent van je oma, de schooling die je goed van pas komt, wat je van een ervaren iemand hebt geleerd.

Samuel nam de hoorn met olie en zalfde hem te midden van zijn broers. Van toen af was David doordrongen van de Geest van de Heer.

1 SAMUEL 16:13

Geest van inspiratie.

De Geest komt op het moment dat David voor zijn taak als koning wordt geroepen. Vanaf het moment van de zalving wordt hij een ander mens, zodat hij zich kan voorbereiden op zijn toekomstige taak.

Een klein maar indrukwekkend moment: het doet je wat, want je merkt aan jezelf dat er iets vanbinnen verandert. Ken je zo'n persoonlijk moment van 'zalving'? Je voelt geestelijke groei, je bent ergens van overtuigd of van onder de indruk, je bent gegrepen door een ideaal.

Terwijl ze overstaken vroeg Elia aan Elisa: 'Wat kan ik nog voor je doen voor ik van je word weggenomen? Vraag het maar.' Elisa antwoordde: 'Laat mij dubbel in uw geest delen.'

2 KONINGEN 2:9

Geest van gebed.

Elisa mag om de geest van Elia vragen omdat hij graag op dezelfde manier profeet wil zijn als zijn leermeester. Wij mogen vragen om Gods kracht en geestelijke leiding in ons leven.

Sommige mensen kunnen tot een inspirerend voorbeeld zijn: je vader of een lerares op school, een vriend of artiest, een auteur of bekende Nederlander. Je wilt je door hen laten leiden, iets van hen overnemen, veel van hen leren. Wie is je eigen 'Elia'?

Wij denken vaak dat de Geest pas met Pinksteren is gekomen, maar Hij is vanaf het allereerste begin aanwezig: 'Gods Geest zweefde over het water', lezen we in Genesis 1: 2. Dit is het begin van alle leven, wanneer God dichtbij komt en zijn kracht over de aarde uitgaat.

De Geest is op allerlei manieren Gods inspirerende kracht in mensen. Zo laat God zichzelf aan ons zien en Hij maakt daarbij dankbaar gebruik van mensen.

of:

Inspiratie

Het Latijnse woord voor 'geest' is *spiritus* (ademtocht) en daarvan is ons woord 'inspiratie' afgeleid. Wanneer heb je inspiratie nodig en op welke momenten heb je wel eens ervaren dat je inspiratie kreeg?

Mogelijke reacties: gedicht schrijven, sollicitatiebrief opstellen, gesprek openen, opdracht uitvoeren, muziek maken, creatief aan de slag gaan.

Wat is het kenmerk van inspiratie en wat gebeurt er met je als je inspiratie krijgt?

Probeer dit proces met de groep al pratend op het spoor te komen: je kunt inspiratie niet maken, want het komt van buitenaf tot je en het overkomt je. Ineens is het er, en dan kun je en wil je graag aan de gang. Je ervaart inspiratie als een bevrijdend geschenk, want het haalt je uit de impasse. Deze innerlijke 'drive' geeft je energie en laat je iets ontdekken waarin je helemaal kunt opgaan.

Vraag wanneer of door wie/wat de deelnemers inspiratie van God – hebben – ervaren. Zijn er momenten of gebeurtenissen in je leven die je als geschenk van God beleeft en die je een duwtje in de rug geven?

Op welke manier werkt de Geest in je leven en van welke levenservaringen maakt Hij dan gebruik om ons te bereiken?

Geef de groep gelegenheid om dit benoemen. Hierbij valt te denken aan 'bijzondere' mensen, kunst, muziek, Bijbel, kerk, persoonlijke ontmoeting, conferentie, gesprek, natuur, bijzondere gebeurtenis in je leven, deze groep, vriend(in).

Is er misschien een voorwerp of een aandenken dat inspireert? Wanneer deze opdracht aan het einde van de vorige bijeenkomst wordt meegegeven, kunnen mensen dit meenemen zodat hun inbreng nog sprekender wordt.

Iedere deelnemer denkt voor zichzelf hierover na en schrijft met enkele steekwoorden op waarin hij of zij inspiratie ervaart of heeft ervaren. Laat elke deelnemer iets van zijn of haar inspiratie vertellen. Eventueel worden de bevindingen van de groep met trefwoorden op wandbord of flap-over geïnventariseerd.

Zijn er ervaringen die door meerderen worden genoemd en die blijkbaar extra zeggingskracht hebben?

Een andere mogelijkheid is om inspirerende namen van personen en dingen op kaartjes te schrijven, en deze op tafel te leggen. Mogelijke woorden die hierop geschreven kunnen worden (leg hierin naar behoefte eigen en andere accenten): Abraham, David, Jezus, Maria, vader uit de gelijkenis, Openbaring, Franciscus van Assisi, Maarten Luther, Martin Luther King, Obama, psalm, evangelie, schepping, Bijbelverhaal, muziekstuk, land, bekende Nederlander, lied, eiland, leraar / lerares, vader / moeder, boek.

Sommige woorden zijn algemeen van karakter. Dan is het de bedoeling dat de deelnemer hieraan een persoonlijke invulling geeft.

Iedere deelnemer kiest één kaartje dat voor hem of haar inspirerend is en licht dit toe in de groep. Ook wordt er door iedereen een kaartje gekozen waarbij hij of zij zich weinig kan voorstellen, maar dat toch wel nieuwsgierig maakt. Is er iemand anders bij wie dit kaartje wel meer oproept? Eventueel kunnen de resultaten op wandbord of flap-over worden geturfd.

*De Geest van God waait als een wind
op vleugels van de vrede,
als adem die ons leven doet,
deelt ons een onrust mede
die soms als storm durft op te staan,
geweld en kwaad durft tegengaan,
een koele bries die zuivert.*

*De Geest van God is als een vuur,
als vlammen felbewogen,
verterend wat aan onrecht leeft,*

*een gloed vol mededogen.
Een vonk van hoop in onze nacht,
een wenkend licht dat op ons wacht,
een warmte in hart en ogen.*

*In stilte werkt de Geest van God,
stuwt voort met zachte krachten,
een wijze moeder die ons hoedt,
een bron van goede machten.
Zij geeft ons moed om door te gaan,
doet mensen weer elkaar verstaan,
omgeeft ons als een mantel.*

Maria de Bruijne, theologe, 20^e eeuw

De kracht van de Geest

De mens ontvangt op persoonlijke wijze levenskracht van de Heer wanneer hij wordt geschapen. Wij danken ons leven aan Gods adem, want zijn lucht, wind wordt ons ingegeven:

*Toen maakte God, de HEER, de mens. Hij vormde hem
uit stof, uit aarde, en blies hem levensadem in de
neus. Zo werd de mens een levend wezen.*

GENESIS 2:7

Gods inspirerende kracht vernieuwt het leven; dat is de belofte die met Pinksteren werkelijkheid wordt. De Geest vervult alle mensen, jong en oud, waardoor zij boven zichzelf uitstijgen. Verschillen tussen mensen vallen weg en er is sprake van nieuwe bezieling die als water over ons wordt uitgestort:

*Ik zal mijn geest uitgieten over al wat leeft. Jullie
zonen en dochters zullen profeteren, oude mensen
zullen dromen dromen, en jongeren zullen visioenen
zien; zelfs over slaven en slavinnen zal ik in die tijd
mijn geest uitgieten.*

JOËL 3:1-2

Staat dit – te – ver van ons af, of herkennen we er iets van in onze tijd? Sommige mensen en bepaalde christelijke groeperingen lijken dit helemaal te hebben en geven daaraan uitbundig uiting. Hoe denkt de groep daarover? Kan de Geest ook op andere manieren werken, meer ingetogen en wat ‘rustiger’ van aard?

Wat zien de deelnemers als de kern van enthousiasme? Leg uit dat dit woord is afgeleid van het Griekse woord *enthousiastikos* = ‘door god gegrepen zijn, vol van god zijn’.

Aan het begin van Jezus' werk op aarde komt de Geest in het zichtbare teken van de duif tot Hem. Zo maakt God duidelijk dat Hij zelf in zijn Zoon aanwezig is en Hem bij de doop in de Jordaan vervult met goddelijke kracht en inspiratie:

Toen ook Jezus was gedoopt en hij aan het bidden was, werd de hemel geopend en daalde de heilige Geest in de gedaante van een duif op hem neer, er klonk een stem uit de hemel: 'Jij bent mijn geliefde Zoon, in jou vind ik vreugde.'

LUCAS 3:21-22

Jezus vergelijkt de gave van de Geest met stromend water, een bron van leven die onmisbaar is en groeikracht in zich heeft.

'Laat wie dorst heeft bij mij komen en drinken! "Rivieren van levend water zullen stromen uit het hart van wie in mij gelooft," zo zegt de Schrift.' Hiermee doelde hij op de Geest die zij die in hem geloofden zouden ontvangen.

JOHANNES 7:37-39

'In de geest van': wanneer zeg je dat en wat bedoel je ermee? De nabestaande van iemand die er niet meer is, zegt om haar keuze uit te leggen: 'Zij zou dat ook zo gedaan hebben.'

Na de dood van Pim Fortuyn wilden zijn partijgenoten zijn visie voortzetten en beschouwden hem als hun politieke voorbeeld.

Leven wij in de Geest van Jezus? Wat zou Hij vandaag van ons vragen en waar zou Jezus graag zien dat wij prioriteiten leggen?

De Geest wordt ons niet vrijblijvend gegeven maar wil ons in beweging zetten, zodat wij gaan leven naar Gods bedoeling. Wanneer ons leven beantwoordt aan wat Hij van ons vraagt, is dat te danken aan de werkzame kracht van de Geest.

Ik zal jullie mijn geest geven en zorgen dat jullie volgens mijn wetten leven en mijn regels in acht nemen.

EZECHIËL 36:27

Laat de groep eventueel een elfje maken over de Geest. Iedere deelnemer krijgt een papier en begint met het woord Geest. Daaronder komen twee woorden te staan, vervolgens drie en daarna vier.

Ten slotte komt er weer één woord te staan. Bijvoorbeeld:

Geest 1
van God 2
ongrijpbaar als wind 3
brengt mensen in beweging 4
inspiratie 1

of:

Fruitschaal

Zet een fruitschaal neer met zoveel mogelijk soorten vruchten. Mocht dit lastig te organiseren zijn, dan zijn vruchten van ander materiaal (bijv. kunststof, was) ook een mogelijkheid. Desnoods plaatjes van vruchten.

Gebruik deze fruitschaal als inleiding op de volgende tekst. Daar kan de Geest op allerlei manieren in en door mensen werken en maakt Hij gebruik van ieders persoonlijke capaciteiten:

De vrucht van de Geest is liefde, vreugde en vrede, geduld, vriendelijkheid en goedheid, geloof, zachtmoedigheid en zelfbeheersing.

GALATEN 5:22

Wat verwacht je als er zoveel eigenschappen worden genoemd? De éne vrucht van de Geest werkt op verschillende manieren, maar blijft daarin wel dezelfde.

In dit opzicht gaat het beeld van de fruitschaal dus mank, omdat hier meerdere vruchten op liggen. Deze illustreren in dit voorbeeld wel de veelkleurigheid en de veelzijdigheid van de Geest.

Laat iedere deelnemer een vrucht van de fruitschaal kiezen en daarbij een woord uit de tekst in gedachten nemen. Past het woord misschien ook bij de vrucht en valt daarover iets te zeggen?

De keuze voor dit woord kan verschillende achtergronden hebben: 'Deze vrucht zou ik graag willen hebben in mijn leven', of: 'In dit opzicht hoop ik geestelijk te groeien.' Iedereen motiveert vervolgens zijn/haar keuze.

Wat valt op in de bespreking van ieders vrucht? Wellicht ontdekken de deelnemers dat de Geest inspeelt op ons karakter, dat Hij gewoon gebruik maakt van menselijke eigenschappen en onze talenten inzet voor Gods koninkrijk.

Wanneer het om eetbaar fruit gaat, kan ieder zijn of haar vrucht opeten!

Wat zijn de goede vruchten,
die groeien aan de Geest?
De liefde en de vreugde,
de vrede allermeeest,
geduld om te verdragen
en goedertierenheid,
geloof om veel te vragen,
te vragen honderduit;

geloof om veel te geven,
te geven honderd-in,
wij zullen leren leven
van de verwondering:
dit leven, deze aarde,
de adem in en uit,
het is van Gods genade
en zijn lankmoedigheid.

Gezang 252, Liedboek voor de Kerken

Uitdeling

Op welke manier zou iedereen iets met zijn of haar persoonlijke vrucht voor anderen kunnen doen? Wanneer dat gebeurt, komt de geestelijke eenheid in onze menselijke verscheidenheid naar voren in de gemeente van Christus.

De Geest speelt niet alleen in ons persoonlijk leven, maar ook in de gemeente van Christus een stimulerende rol. Onze talenten worden door de Geest opgepakt en komen in dienst van anderen te staan:

Aan de een wordt door de Geest het verkondigen van wijsheid geschonken, aan de ander door diezelfde Geest het overdragen van kennis; de een ontvangt van de Geest een groot geloof, de ander de gave om te genezen. En weer anderen de kracht om wonderen te verrichten, om te profeteren, om te onderscheiden wat wel en wat niet van de Geest afkomstig is, om in klanktaal te spreken of om uit te leggen wat daar de betekenis van is. Al deze gaven worden geschonken door een en dezelfde Geest, die ze aan iedereen afzonderlijk toebedeelt zoals hij wil.

1 KORINTIËRS 12:8-11

Men kan de groep – voorafgaand aan de bijeenkomst – een gaventest laten maken. Op www.wycliffe.nl staat er een die gedownload kan worden, maar er zijn meer voorbeelden. Bekijk zo'n test eerst wel kritisch en stel de vraag of deze bij de groep past.

Nynke Dijkstra-Algra schreef het boekje *Je bent begaafd* (Boekencentrum, Zoetermeer), waarin ook een gaventest is opgenomen. De uitkomsten van de gaventest kunnen in het licht van bovenstaande Bijbeltekst worden besproken.

De Geest maakt dat mensen tot veel in staat zijn. Ieder ontdekt waar hij of zij goed in is, dat is het talent waarmee God je heeft gezegend. Mensen vullen elkaar daarin aan, hebben de ander nodig en vormen een levend geheel waarin ze de Geest die dóór anderen werkt, nodig hebben.

Ook in Romeinen 12:6-8 is sprake van geestelijke gaven die mensen ten dienste van anderen mogen gebruiken: profeteren, bijstand verlenen, onderwijzen, troosten. Gods Geest maakt graag gebruik van de dingen waarin wij goed zijn. De Geest geeft ons de zekerheid dat wij bij God mogen horen:

*U hebt de Geest ontvangen om Gods kinderen te zijn,
en om hem te kunnen aanroepen met 'Abba, Vader.'*

ROMEINEN 8:15

Eventueel kan er vanuit deze tekst een verbinding worden gelegd met het lied 'Abba, Vader'.

*Van een boom die de wind wou zien
Een parabel voor de pinkstertijd*

*Er waren eens zeven bomen,
zeven bomen in een kring,
met nog een kleine boom in het midden,
een mooie groene vergadering.*

*Toen zei de kleine boom in het midden:
'Ik zou de wind wel eens willen zien.
Is hij groot of klein, met armen en benen,
of een stam zoals wij misschien?'*

*Toen zeiden de andere bomen,
die zeven van de buitenkant:
'De wind is gekomen en weer verdwenen,
hij heeft geen lijf, geen mond en geen hand.'*

*Dat kon de middelste niet geloven:
'Hoe weet je dan dat de wind bestaat,
als niemand hem ziet of aan kan raken,
hoe weet je dan dat hij komt en gaat?'*

Toen riepen die zeven allemaal samen,
die hele groene vergadering:
'Daar is hij al, ook jij zult hem voelen
in het binnenste hart van de ring.'

En de vragende boom in die kring van zeven
kreeg een antwoord van wuivend, ruisend groen:
'Al kun je de wind niet zien of grijpen,
je kunt wel zien wat de wind komt doen.'

Inge Lievaart, dichteres, 1917

11 SAMEN MET ANDEREN

Wij geloven een heilige, algemene, Christelijke kerk, de gemeenschap der heiligen

Doel:

- ✓ De deelnemers ontdekken hun eigen positie in de kerk als lichaam van Christus.
 - ✓ Zij maken kennis met Bijbelse beelden van de kerk en zoeken naar eigentijdse beelden die hen aanspreken.
- of:
- ✓ Zij leren dat er in de kerk een relatie is tussen God, gelovigen en de wereld.
 - ✓ Zij ervaren dat de kerk uit mensen bestaat en voelen hun eigen betrokkenheid bij de kerk.

Benodigdheden:

- ✓ Eventueel: voorwerpen en foto's van Bijbelse beelden van de kerk
- ✓ Naar keuze: foto's van eigentijdse beelden van de kerk
- ✓ Papier
- ✓ Naar keuze: associatieve foto's van de kerk
- ✓ Eventueel: voorgetekende kerk op papier, kan ook op A3-formaat
- ✓ Naar keuze: grote vellen papier

Optie: Opening

Je kunt op een heel persoonlijke manier over de kerk spreken. Zodanig dat je er zélf bij hoort en nodig bent:

Een lichaam is een eenheid die uit vele delen bestaat; ondanks hun veelheid vormen al die delen samen één lichaam. Zo is het ook met het lichaam van Christus. Wij zijn allen gedoopt in één Geest en zijn daardoor één lichaam geworden.

1 KORINTIËRS 12:12-13

De kerk wordt hier het lichaam van Christus genoemd. Dat is een menselijk beeld dat dicht bij ons staat, want zo bestaan wij allemaal.

- ✓ Alle lichaamsdelen hebben hun eigen functie die nodig is voor de mens.
- ✓ Hoe verschillend elk deel ook is, toch is er een lichamelijke eenheid.

Een menselijke puzzel

Waarom praten we zo vaak over dé kerk en hebben we het niet over mijn kerk? Er is soms te veel afstand als het gaat over je eigen relatie met de gemeente van Christus. Dit Bijbelgedeelte wijst je op je eigen plaats die je hebt:

Een lichaam bestaat niet uit één deel, maar uit vele. Als de voet zou zeggen: 'Ik ben geen hand, dus ik hoor niet bij het lichaam,' hoort hij er dan werkelijk niet bij? En als het oor zou zeggen: 'Ik ben geen oog, dus ik hoor niet bij het lichaam,' hoort het er dan werkelijk niet bij? Als het hele lichaam oog zou zijn, waarmee zou het dan kunnen horen? Als het hele lichaam oor zou zijn, waarmee zou het dan kunnen ruiken?

Het oog kan niet tegen de hand zeggen: 'Ik heb je niet nodig,' en het hoofd kan dat evenmin tegen de voeten zeggen.

Wanneer één lichaamsdeel pijn lijdt, lijden alle andere mee; wanneer één lichaamsdeel met respect behandeld wordt, delen alle andere in die vreugde. Welnu, u bent het lichaam van Christus en ieder van u maakt daar deel van uit.

1 KORINTIËRS 12:14-17,21,26-27

Praat – even! – met elkaar over lichamelijke ongemakken en perikelen. Er hoeft soms niet eens zo'n grote aanleiding te zijn waardoor je niet lekker in je vel zit: hoofdpijn of verkoudheid. Een operatie is voor veel mensen een ingrijpende gebeurtenis die je sterk bij jezelf bepaalt.

Heb hierbij oog voor mensen met een chronische handicap of een lichamelijke beperking, want voor hen kan dit Bijbelgedeelte moeilijk zijn.

In dit gesprek kan naar voren komen dat je jezelf niet los kunt denken van je lichaam. Zijn er situaties waarin je merkt dat je bepaalde lichaamsfuncties in het bijzonder nodig hebt? Je hersens bij een examen, je voeten bij een wandeltocht, je handen bij klusjes, je ogen in een museum, je smaak en reuk bij de maaltijd bijvoorbeeld. Misschien wordt er iets over liefde gezegd?

Wanneer functioneert dé kerk goed? De kern van het antwoord – en het is mooi wanneer dit uit de groep komt – is wanneer het mijn kerk is. De kerk als levend organisme kan alleen maar functioneren wanneer alle ledematen en organen hun persoonlijke bijdrage leveren.

De opdracht aan de groep luidt: welk lid ben je zelf of welk type lid zou je willen zijn? Hierbij dient de Bijbelse beeldspraak van het lichaam als uitgangspunt. Geef iedere deelnemer een puzzelstuk van papier en laat iedereen daarop een onderdeel van het menselijk lichaam schrijven dat hem of haar het beste ligt of het meeste aanspreekt.

Deze stukken (liefst niet al te klein en bij voorkeur van stevig, eventueel ook gekleurd papier) worden op de grond gelegd en in elkaar gepast. Knip de stukken vooraf zo dat ze in elkaar passen en een vierkant of cirkel (mooie symboliek!) vormen. Dit passen en meten is een praktische oefening in het samen gemeente zijn.

Iedere deelnemer licht zijn of haar puzzelstuk toe en geeft aan wat de bijdrage aan de gemeente kan zijn of waar de belangstelling naar uitgaat: lid van een commissie, kindernevendienst, werkgroep ZWO, jeugdwerk, koorlid.

Ook naar de kerkdienst gaan is meedoen, want 'gewoon' gemeentelid zijn is evengoed een bijdrage! Niemand dient zich verplicht te voelen iets te doen; de basis van meedoen is de innerlijke betrokkenheid.

Een variant op deze werkvorm is zelf de ambten, taken en werkzaamheden van de kerk invullen op de puzzelstukken, laat dan de deelnemers hieruit een keuze. Blijft het puzzelstuk van de ouderling misschien liggen?

Hierna kunnen verschillende sporen worden gevolgd. In de eerste mogelijkheid worden beelden van de kerk belicht en worden de deelnemers uitgenodigd om hun eigen beeld van de kerk te verhelderen.

Wie voor het tweede spoor kiest, legt er de nadruk op hoe de kerk leeft, hoe wij daarover denken en welke verantwoordelijkheid wij daarin hebben.

✓ 'Voorbeeldige kerk' - Beelden van de kerk
✓ 'Je eigen kerk' - Persoonlijk beeld van de kerk

of:

✓ 'Kerk in actie' - De kerk in een drievoudige relatie
✓ 'De kerk maakt de tongen los' - Meninge over de kerk
✓ 'Aanstekelijke mensen' - Onze betrokkenheid bij de kerk

Beide sporen worden afgesloten met 'Jij en de kerk'.

Voorbeeldige kerk

Geef aan dat er in de Bijbel nog andere beelden voor de kerk worden gebruikt, waarin verschillende aspecten van de kerk naar voren komen. Welke benamingen voor de kerk vinden we in deze Bijbelgedeelten en waarop valt de nadruk in iedere vergelijking?

Om de beelden wat meer accent te geven kunnen ze geïllustreerd worden door voorwerpen of foto's. Onder iedere tekst staan enkele aanwijzingen voor het gesprek.

Jullie zijn het zout van de aarde.

Jullie zijn het licht in de wereld.

MATTEÛS 5:13-14

Zout: je hebt er maar weinig van nodig. Je ziet het nooit in gerechten terug, en dat is ook niet eens de bedoeling want het doet in kleine hoeveelheden zijn doordringende werk.

Heeft de kerk kenmerken van zout? Smaakmakende mensen die duidelijk aanwezig zijn. Hoe zie je jezelf als zo'n zoutkorreltje of vind je jezelf niet zo'n 'pittige' gelovige?

Aspecten van de kerk: duidelijkheid, kernachtige presentie.

Licht heb je in soorten: schijnwerper en zaklamp, straatlantaarn en sfeerverlichting, tl-buis en kaars. Afhankelijk van de situatie valt een klein licht ook al op en heeft het zijn eigen functie.

Hoe kan de kerk licht zijn, tijdens gebeurtenissen in de wereld en in het klein door mensen? Welk type licht zou je willen zijn? Zijn er wel eens situaties geweest waarin je een menselijk licht kon zijn?

Aspecten van de kerk: uitstraling, betekenis voor andere mensen.

Ik ben de wijnstok en jullie zijn de ranken. Als iemand in mij blijft en ik in hem, zal hij veel vrucht dragen. Maar zonder mij kun je niets doen.

JOHANNES 15:5

Jezus is de levende oorsprong van de kerk, met wie wij ons verbonden voelen. Hij draagt ons als ranken en geeft ons de noodzakelijke kracht die zichtbaar wordt in de vrucht.

Voel je je met Jezus verbonden en welke ruimte krijg je van Hem om jezelf, = vruchtdrager, te zijn? Komt dat doel in je leven ook naar voren?

Aspecten van de kerk: verbondenheid met en afhankelijkheid van de Heer.

Ik ben de goede herder. Ik ken mijn schapen en mijn schapen kennen mij, zoals de Vader mij kent en ik de Vader ken.

Dan zal er één kudde zijn, met één herder.

JOHANNES 10:14-16

Jezus is de geestelijke leider van de groep mensen die bij Hem hoort. Er bestaat een persoonlijke relatie omdat Hij ons kent en wij Hem kennen. Hij zorgt voor mensen en brengt ons onder zijn leiding bij elkaar.

Hoe ervaar je Jezus' vergelijking met een schaap? Wat zeggen de volgende uitdrukkingen: 'Als één schaap over de dam is...', 'Als makke schapen in een hok'? Is er in de kerk soms sprake van een

kuddementaliteit?

Iemand die zelf schapen heeft, zegt: 'Ieder jaar gaat alles wat je in de weg zit, eraf en kun je weer opnieuw beginnen.'

Aspecten van de kerk: vertrouwensband, zorg van Jezus.

Voeg u bij hem, bij de levende steen die door de mensen werd afgekeurd maar door God werd uitgekozen om zijn kostbaarheid, en laat u ook zelf als levende stenen gebruiken voor de bouw van een geestelijke tempel.

1 PETRUS 2:4-5

Jezus is het fundament waarop wij bouwen, de basis van de kerk. Wij worden actief ingeschakeld om mee te doen en ons eigen steentje bij te dragen aan de gemeente van Christus.

Voel je je verantwoordelijk om mee te doen? Steenen waren vroeger niet allemaal fabrieksmatig gelijk, dus je bijdrage mag een individueel karakter hebben.

Aspecten van de kerk: je bent samen levende leden naar Gods roeping en opdracht.

U ben zelf een brief van Christus, door ons opgesteld, niet met inkt geschreven maar met de Geest van de levende God, niet in stenen platen gegrift maar in het hart van mensen.

2 KORINTIËRS 3:3

God gebruikt mensen om zijn boodschap uit te dragen. Wij zijn een levend document van Jezus, maar wij kunnen dat alleen wanneer zijn Geest ons hart heeft geraakt.

Welk type brief nodigt uit tot lezen en in welke stijl zou je zelf een geloofsbrief willen zijn? Je hebt brieven in allerlei soorten: de ene ontroert je en de andere moet je drie keer lezen om er iets van te begrijpen.

Aspecten van de kerk: contact tussen God en mensen, wij vertegenwoordigen Jezus bij anderen.

Vraag iedere deelnemer om een vergelijking te kiezen die hem of haar het meest aanspreekt, en dit in de groep toe te lichten. Welk beeld springt eruit in de groep? Welk beeld is misschien niet gekozen en waarom spreekt ons dat minder aan?

Wellicht ervaart de groep deze beelden als geda-

teerd. Nodig hen dan uit om een eigentijdse vergelijking te kiezen of de kerk in moderne bewoondingen te omschrijven.

Wanneer de groep het moeilijk vindt om dit onder woorden te brengen, kunnen deze voorbeelden in foto's worden gegeven. Laat de groep zoeken naar de punten van overeenkomst met de kerk. Achter elk woord staat de motivering waarin de bedoeling van de vergelijking blijkt.

- ✓ café - ontmoetingsplaats
- ✓ winkel - in- en uitgaande mensen die iets van hun gading zoeken
- ✓ museum - de christelijke traditie wordt hier bewaard
- ✓ theater - de kerkdienst lijkt soms een voorstelling
- ✓ stadion - grote groep mensen bij elkaar
- ✓ school - je komt om iets te leren
- ✓ feestzaal - de kerkdienst als viering
- ✓ marktplaats - iedereen loopt hier met een andere bedoeling rond

Een andere mogelijkheid is het schrijven van een ingezonden brief. In de krant is een kritisch artikel over de kerk verschenen waardoor buitenstaanders geen positief beeld van de kerk krijgen: 'de kerk loopt achter de feiten aan, de kerk is conservatief, de kerk houdt alleen rekening met christenen'.

In groepjes van twee krijgen de deelnemers de opdracht om in bijvoorbeeld honderd woorden een positief en wervend verhaal over de kerk te schrijven, dat iedere krantenlezer kan begrijpen.

Nog een alternatief: leg de groep associatieve foto's voor waarin men iets van de kerk kan herkennen. Foto's van mensen in allerlei situaties zijn geschikt, maar ook foto's met een zekere symboliek. Ook kunnen bepaalde voorwerpen die in close-up zijn gefotografeerd, associaties met de kerk oproepen.

Je eigen kerk

Praat er met elkaar over hoe een kerkgebouw er uitziet, welke onderdelen er zijn en welke symbolische betekenis deze kunnen hebben. Ieder tekent (schetsmatig) vervolgens een kerkgebouw (in de vormgeving kan al veel symboliek zitten) en geeft aan de onderdelen een bepaalde betekenis. Dat zou kunnen zijn:

- ✓ muren: wat draagt bij tot een hechte gemeenschap?
- ✓ dak: hoe kan de kerk een instituut zijn waar mensen zich thuis voelen?
- ✓ deur: op welke manier kan de kerk mensen uitnodigen?
- ✓ ramen: hoe heeft de kerk contact met de omgeving?
- ✓ toren: welk kenmerk dient eruit te springen?
- ✓ klok: hoe is de kerk actueel?

Iedere deelnemer krijgt papier, tekent een kerkgebouw en schrijft trefwoorden bij de diverse onderdelen. Deze opdracht kan ook in twee- of drietallen worden gedaan wanneer het papier op A3-formaat is.

Het is ook mogelijk om zelf een schets van een kerkgebouw te maken. Geef de deelnemers kleurmateriaal waarmee zij enige kleuraccenten kunnen aanbrengen. Op deze schets kan met pijltjes worden aangegeven waar de deelnemers iets kunnen invullen.

Waar komt ons woord 'kerk' vandaan? Het is de vertaling van het Griekse woord *kuriakè* en dat is afgeleid van *kurios*: Heer. Kerk betekent letterlijk: 'wat van de Heer is'.

In dit woord kun je al horen dat de kerk niet louter onze zaak is en meer is dan een menselijke organisatie. In de kerk staat Jezus Christus centraal als het levende hart dat ons bezielt en draagt in liefde.

*Dit huis, een herberg onderweg
voor wie verdwaald in heg en steg
geen rust, geen ruimte meer kon vinden,
een toevluchtsoord in de woestijn
voor wie met olie en met wijn
pijnlijke wonden liet verbinden,
dit huis, waarin men smarten deelt,
weet hoe Gods liefde harten heelt.*

*Dit huis, waarin een gastheer is
wiens zachte juk geen last meer is,
dit huis is ons tot heil gegeven:
een herberg voor wie moe en mat
terzijde van het smalle pad
struikelt en langer niet wil leven –
plaats tegen de neerslachtigheid,
een pleister van barmhartigheid.*

*Dit huis, met liefde opgebouwd,
dit gastenhuys voor jong en oud,
ligt langs de weg als een oase;
hier kan men putten: nieuwe kracht,
hier is beschutting voor de nacht,
hier is het elke zondag Pasen!
Gezegend alwie binnengaat
en hier zijn lasten liggen laat.*

André Troost, theoloog en lieddichter, 1948

of:

Kerk in actie

Leg grote vellen op de grond, plak ze aan elkaar en teken er een grote driehoek op. Geef hierbij deze toelichting: elke zijde van deze driehoek is een andere relatie.

God is bovenaan en heeft contact met ons en wij ook met Hem. De kerk kan bestaan door Jezus Christus als hoofd van het lichaam en als de wijnstok die de ranken draagt.

Aan de linkerkant zitten de mensen die lid zijn van de plaatselijke gemeente. Zij vormen samen een geloofsgemeenschap vanuit de relatie die zij met de Heer hebben.

Aan de rechterkant is de samenleving waarvan de kerk deel uitmaakt. In die wereld, zowel plaatselijk als mondiaal, vertegenwoordigt de kerk haar Heer.

Deze drie relaties worden zichtbaar in de volgende teksten. Voor de groepsleider zijn de aspecten aangegeven:

B = bovenzijde - God

L = linkerkant - gemeente

R = rechterkant - samenleving

Dit geeft de richting aan; wanneer de groepsleden het anders beleven, is dat niet 'fout'.

De deelnemers krijgen de opdracht om in tweetallen uit te zoeken bij welke zijde van de driehoek deze tekst het beste past. Sommige teksten hebben meerdere aspecten in zich en kunnen dus bij meerdere zijden van de driehoek worden opgeschreven met hun nummer.

Na afloop gaat iedereen bij die zijde van de driehoek staan die hem of haar het meest aanspreekt, en wordt er een toelichting bij de keuze gegeven.

*Elke dag kwamen ze trouw en eensgezind samen
in de tempel, braken het brood bij elkaar thuis en*

*gebruikten hun maaltijden in een geest van eenvoud
en vol vreugde. Ze loofden God en stonden in de
gunst bij het hele volk.*

HANDELINGEN 2:46-47

B = breken van brood, God loven – eredienst

L = trouw en eensgezind, bij elkaar thuis, geest van eenvoud en vreugde

R = in de gunst van het volk

*Zing met heel uw hart psalmen en hymnen voor God
en liederen die de Geest u ingeeft.*

KOLOSSENZEN 3:16

B = zingen voor God, ingeven van de Geest

L = zingen doe je met elkaar

*Trek heel de wereld rond en maak aan ieder schepsel
het goede nieuws bekend.*

MARCUS 16:15

R = wereld ingaan, nieuws vertellen

*Want waar twee of drie mensen in mijn naam samen
zijn, ben ik in hun midden.*

MATTEÛS 18:20

B = Ik ben in uw midden

L = twee of drie mensen samen

*Wanneer één lichaamsdeel pijn lijdt, lijden alle
andere mee, wanneer één lichaamsdeel met respect
behandeld wordt, delen alle andere in die vreugde.*

1 KORINTIËRS 12:26

L = meelijden en delen in vreugde

*Mijn gebod is dat jullie elkaar liefhebben zoals ik
jullie heb liefgehad. Er is geen grotere liefde dan je
leven te geven voor je vrienden.*

JOHANNES 15:12-13

B = Ik heb jullie lief

L = elkaar liefhebben als vrienden

*Zoals de Vader mij heeft uitgezonden, zo zend ik
jullie uit.*

JOHANNES 20:21

B = Jezus door Vader gezonden

R = wij door Jezus gezonden

De gemeente bestaat uit een driehoeksrelatie, bestaande uit God bovenaan, de relatie tussen gemeenteleden links, de relatie met de samenleving rechts:

Bovenkant van de driehoek:

De gemeente is er niet voor zichzelf, maar leeft vanuit haar relatie met God. Hij komt in Jezus Christus tot ons en geeft ons vanuit zijn Geest de geloofsgemeenschap die zowel plaatselijk als wereldwijd bestaat.

Linkerkant van de driehoek:

In de onderlinge verbondenheid en de zorg voor elkaar als gemeenteleden geeft de gemeente gestalte aan Gods liefde voor mensen. Mensen zijn er in de gemeente voor elkaar en houden elkaar vast in het geloof.

Rechterkant van de driehoek:

De gemeente staat in de wereld die om haar heen is en daarnaar gaat Gods aandacht uit. Wij ontvangen van Jezus de opdracht om in onze eigen omgeving te getuigen in woord en daad. Namens ons wordt dat door de landelijke kerk gedaan in het werk van zending, werelddiaconaat en ontwikkelingssamenwerking.

De kerk maakt de tongen los

Leg de volgende uitspraken aan de groep voor. Iedere deelnemer krijgt als opdracht om er een uit te kiezen en die in één minuut te verdedigen. De opdracht kan ook in tweetallen worden uitgevoerd, waarbij één het woord voert.

Een andere mogelijkheid is om de stellingen te verdelen en iedere deelnemer (of twee deelnemers) te vragen de opgedragen stelling in de groep te verdedigen. Dit heeft als voordeel dat alle stellingen aan bod komen.

Zijn er verbindingen met het voorgaande onderdeel? Waar gaat het om de relatie met God, wanneer staat de onderlinge geloofsrelatie centraal en zijn er ook stellingen die wijzen op onze opdracht in de samenleving?

Voor de groepsleider zijn hieronder indicaties gegeven, maar uiteraard kan men dit anders invullen.

Er zijn heel wat mensen die nooit naar de kerk gaan, maar met nadruk verklaren dat ze wel echt godsdienstig zijn. Zij lijken op mensen die zeggen dat ze dol op muziek zijn maar nooit naar een concert gaan.

A.A. van Ruler, theoloog, 20e eeuw

L = de kerk niet nodig?

Binnen het lichaam van Christus zijn de verschillen er niet om ze wég te werken maar om ermée te werken.

J.P. Versteeg, theoloog, 20e eeuw

L = het ene lichaam sluit verschil niet uit maar in

Ik zou God niet tot Vader hebben als ik de kerk niet tot moeder had gehad.

Augustinus, kerkvader, 4e-5e eeuw

B = relatie met God de Vader

L = relatie met kerk als moeder

Wij zijn geen christenen opdat er een kerk kan zijn; er is een kerk opdat wij christenen zijn.

H. Thielicke, Duits theoloog, 20^e eeuw

L = de kerk is er voor mensen

Wanneer wij naar de kerk gaan is het nog niet zeker dat God ook gaat.

O. Noordmans, theoloog, 20^e eeuw

B = is er in de kerk een levende relatie met God?

Een kerk die de tijdgeest huwt, is spoedig weduwe.

Bonhoeffer, Duits theoloog, 20^e eeuw

R = de kerk staat kritisch in de wereld

De kerk maakt de tongen los! Maar de kerk kan slechts bestaan wanneer mensen er zich persoonlijk bij betrokken voelen. Een levende en open kerk geeft haar leden de ruimte om hun persoonlijke inbreng te leveren, sterker nog: de kerk leeft van de geestelijke betrokkenheid van haar leden:

Wanneer u samenkomt draagt iedereen wel iets bij: een lied, een onderwijzing, een openbaring, een uiting in klanktaal of de uitleg daarvan. Laat alles tot opbouw van de gemeente zijn.

1 KORINTIËRS 14:26

Wat zou je willen inbrengen om de kerk zó te veranderen dat mensen zich er – nog meer – thuis voelen? Wat zou je doen om de kerk zó te vernieuwen dat zij trouw blijft aan de Heer, en tegelijk met beide benen in deze tijd staat en dicht bij de mensen is?

Met andere woorden: wat missen de deelnemers vandaag in hun eigen gemeente en wat vinden zij belangrijk om meer aandacht te geven?

Een aardig verhaal over het belang van de kerk(dienst):

Een predikant gaat in de winter op bezoek bij een gemeentelid dat niet meer zo trouw meeleeft. Het gesprek hierover loopt een beetje vast en de predikant zit te denken welke opening hij kan vinden. Hij kijkt naar de open haard en pakt er met een tang een kooltje uit, maar zegt verder niets. Het gesprek gaat verder over koetjes en kalfjes, en na verloop van tijd zegt de predikant: 'Kijk eens naar dat kooltje.' Het is ondertussen bijna uitgedoofd. Het gemeentelid begrijpt wat hij daarmee zeggen wil. Ze raken ineens samen aan de praat over de kerk en de volgende zondag...

Is de gemeente aanstekelijk en gaat er een behaaglijke warmte van uit? Natuurlijk kan het warmer en enthousiaster, maar toch hebben veel mensen het contact met anderen wel nodig om hun eigen vuurtje brandende te houden.

Aanstekelijke mensen

Ook in het Oude Testament brengt God mensen bij elkaar. De roeping van Abram is dat God hem tot een groot volk zal maken en dat hij een bron van zegen zal zijn (Genesis 12:2).

De exodus uit Egypte is een oproep van de Heer door Mozes: 'Zeg tegen de hele gemeenschap van Israël' (Exodus 12:3). Hier wordt het volk tot een geestelijke eenheid gevormd, de geloofsgemeenschap waarmee God door de eeuwen heen optrekt als 'een kostbaar bezit'. Daarom vraagt God ook om liefde en trouw van Israël, want het is voor Hem 'een heilig volk' (Exodus 19:5-6).

In de tabernakel en later in de tempel woont God te midden van de mensen, en op deze heilige plaatsen ontmoeten zij de Heer. Wanneer de pelgrims op weg gaan naar Jeruzalem, roepen zij elkaar op met de woorden:

*Verheugd was ik toen ik hoorde:
'Wij gaan naar het huis van de HEER',
verheugd ben ik, nu onze voeten staan
binnen je poorten, Jeruzalem.*

PSALM 122:1-2

Wat valt op in deze woorden? Twee keer valt het woord 'vreugde' en dat typeert de sfeer van dit pel-

grimslied. Mensen zijn blij om erbij te horen, mee te doen en naar het feest in Jeruzalem te gaan.

Dit pelgrimslied werd onderweg gezongen en klonk als een aansporing en een uitnodiging om je aan te sluiten bij de groep. De dichter van deze psalm heeft dit appel gehoord en het heeft iets in hem losgemaakt.

Wat trekt óns aan om mee te doen in de kerk, wat beweegt ons en waardoor blijven wij erbij betrokken?

De antwoorden kunnen voor iedere deelnemer anders zijn. Wees erop bedacht dat ze alle hun eigen invalshoek en bestaansrecht hebben.

Hoe kan de kerk vandaag dit wervende appel zo laten klinken, dat het past in onze tijd en de boodschap bij mensen overkomt? Hoe kunnen wij samen ervoor zorgen dat de kerk vandaag aanspreekt en mensen nieuwsgierig maakt om mee te doen?

Wat is ons beeld van de kerk: een trektocht van mensen die samen onderweg zijn, waarbij iedere deelnemer actief aan de reis meedoet? Of zien we de kerk als een boot of vliegtuig waar je instapt en de reis overlaat aan het personeel dat hiervoor deskundig is?

In deze psalm zijn mensen positief op elkaar betrokken. Hoe kunnen wij daaraan in onze tijd vorm geven? Naar de tijd van 'sociale controle' wil niemand terug en toch klagen mensen vaak: 'Er is niemand die je mist.' Op welke manier kun je contact met elkaar houden? In deze psalm gebeurt dat ook, want hier zijn mensen een levende vingerwijzing naar de Heer.

Jij en de kerk

*Niet maar een gebouw is de kerk,
zo'n uit-de-tijdse toren,
dat vingertje van een dwerg
tussen reuzen van flats verloren.*

*Niet maar een document is de kerk,
wat overgeleverde woorden,
bijna versteend tot een zerk
boven de waarheid die zij verloren.*

*Nee, maar een geheim is de kerk,
niet maar een ding om te meten;
alleen als zij zwak is, is zij sterk,*

zal zij haar oorsprong niet vergeten.

*Want niet maar een groep is de kerk,
nee, maar een lichaam, een hoofd en leden,
dat is mystiek... die met handen werkt,
dat is een voetstap naar vrede.*

*Niet maar die anderen zijn de kerk,
niet maar die anderen met Hem samen;
Hij die ons roept tot ons hart het merkt,
zegt: dat ben jij –
en jij? zeg je amen?*

Inge Lievaart, dichteres, 1917

Wie op een heel andere manier met de groep bezig wil zijn rond de kerk, kan kiezen voor onderstaand spel. Daarin worden de deelnemers op speelse wijze uitgenodigd om na te denken over de kerk.

De kerk: voor elk wat wils?

De startvraag luidt: hoe treden we als geloofsgemeenschap naar buiten? De vraag die daaraan voorafgaat, is hoe we zelf ons gemeente-zijn ervaren. De kerk lijkt in zeker opzicht op een winkel: je hebt iets (bijzonders) in huis, je hebt mensen iets te bieden, zowel de 'vaste klanten' als de incidentele bezoekers. Maken we wel voldoende reclame en is de sfeer in onze winkel uitnodigend en aantrekkelijk?

In groepen van acht à tien mensen gaat de groep met dit beeld van de winkel aan de slag. Dit spel is zeer geschikt om er gasten bij uit te nodigen: ouders, ouderen, leden van kerkenraad en werkgroepen.

In het midden van elk groepje wordt een groot, lang stuk behangpapier van minstens één meter neergelegd, met bovenaan deze tekst: 'Ik ervaar onze geloofsgemeenschap als een winkel...'

Daaronder staan ruim van elkaar de cijfers 1 t/m 10, zodat er ruimte is om kaarten bij te leggen. Er worden 27 kaartjes met uitspraken uitgedeeld, die allemaal antwoord geven op de vraag: 'Ik ervaar de kerk als een winkel die...' Deze 27 kaartjes zijn als volgt verdeeld:

Zeven rood, met algemene uitspraken:

- ✓ waar ze op de kleintjes letten
- ✓ waar je gratis kunt winkelen als het jou uitkomt
- ✓ waar je prettig voelt

- ✓ die meer aan marktonderzoek moet doen
- ✓ die langer open zou moeten zijn
- ✓ die te veel acties voert
- ✓ die opheffingsuitverkoop houdt

Tien geel, met uitspraken over de klanten en de medewerkers:

- ✓ waar jongeren alle ruimte krijgen
- ✓ waar jong en oud kan slagen
- ✓ waar ieder gemeentelid verkoper / verkoperster is
- ✓ die genoeg moeite doet om zijn klanten te bereiken
- ✓ waar de medewerkers er herkenbaar bij lopen
- ✓ waar je elkaar kunt ontmoeten
- ✓ die zich te veel richt op één doelgroep
- ✓ die oog heeft voor de behoefte van zijn klanten
- ✓ die te veel op eigen klanten is gericht
- ✓ waar je ook boodschappen voor een ander doet

Zeven paars, met uitspraken over het product:

- ✓ die zinnige dingen verkoopt
- ✓ die met zijn tijd meegaat
- ✓ met een duidelijk aanbod
- ✓ die meer reclame moet maken
- ✓ waar je 'heaven miles' kunt sparen
- ✓ die ouderwetse spullen verkoopt
- ✓ waar je eeuwige garantie op de producten hebt.

Drie groene kaartjes zonder tekst:

- ✓ wie hier een van pakt, mag zelf een tekst bedenken

Deze kaarten worden, met de kleuren door elkaar, op een stapeltje naast het behangpapier gelegd, met de tekstkant naar beneden. De eerste speler van de groep zegt: 'Ik ervaar de gemeente als een winkel...' en pakt een kaartje van de stapel, leest voor wat daarop staat, bijvoorbeeld: 'ik ervaar de gemeente als een winkel die zinnige dingen verkoopt'.

De speler mag even nadenken of hij/zij het ermee eens is of niet, of het er een beetje mee eens is. Is de deelnemer het er helemaal mee eens, dan legt hij/zij het kaartje met de tekst naar boven op het spelbord in het vakje bij het cijfer 10. Is de speler het er absoluut niet mee eens, dan legt hij/zij het

kaartje neer bij het cijfer 1 en geeft een korte toelichting bij die plaatsing. De andere cijfers geven alle gradaties aan tussen 'helemaal mee eens' en 'helemaal mee oneens'.

De volgende speler kan kiezen. Hij/zij kan een kaartje pakken van de 'blinde stapel' en dat net als de vorige ergens plaatsen. Maar deze speler mag ook het kaartje dat er ligt (en later in het spel een van de vele kaartjes dat er ligt) verplaatsen en wel maximaal twee plaatsen omhoog of omlaag, ook weer met toelichting.

Wie een groen kaartje trekt, heeft de keuze uit drie mogelijkheden. Hij/zij mag óf zelf een tekst bedenken, die op het kaartje schrijven en dat ergens met een toelichting neerleggen, óf één van de al neergelegde kaartjes verleggen zoveel plaatsen als hij/zij wil, óf een nieuw kaartje trekken.

Als alle kaartjes zijn geweest, trekt de groep conclusies uit de spelresultaten: verkoopt de gemeente van Christus zichzelf of niet?

12 HANDEN VOUWEN

**Wij geloven in de Heer die luistert naar
wat mensen op hun hart hebben**

Doel:

- ✓ De deelnemers verwoorden hun persoonlijke beleving van bidden.
 - ✓ Zij ontdekken de verscheidenheid van bidden in de Bijbel en onze cultuur en delen ervaringen over de verhoring van ons gebed.
- of:
- ✓ De deelnemers delen ervaringen van persoonlijk en gezamenlijk bidden.
 - ✓ Zij maken kennis met verschillende gebedshoudingen in de Bijbel.

Benodigdheden:

- ✓ Wandbord of flap-over
- ✓ Naar keuze: uitspraken onder 'Is de hemel van koper?' op papier
- ✓ Naar keuze: foto's van biddende mensen
- ✓ Naar keuze: muziekfragmenten van diverse christelijke genres
- ✓ Grote kaars en kleine kaarsen

Optie: opening

De toon, de inhoud en de plaats van bidden kunnen heel verschillend zijn. Alles hangt af van wie je bent, hoe je op dat moment in het leven staat en wat je bezighoudt. Een voorbeeld van een hartenkreet uit de psalmen:

*God, breng mij uitkomst, HEER, kom mij haastig te hulp.
Dat beschaamd en vernederd worden wie mij naar het
leven staan,
met schande terugwijken wie mijn ongeluk zoeken,
beschaamd zich omkeren wie de spot met mij drijven.*

*Wie bij u hun geluk zoeken zullen lachen en vrolijk zijn,
wie van u hun redding verwachten zullen steeds weer
zeggen: 'God is groot!'*

*Ik ben arm en zwak, God, kom haastig,
u bent mijn helper, mijn bevrijder, HEER, wacht niet
langer.*

PSALM 70

Dit is een smeekbede van iemand in nood. Met andere woorden bedoelen we hetzelfde.

- ✓ Je zoekt – dringend – contact met God en stort bij Hem je hart uit.
- ✓ Je verwacht iets van God, maar je kunt Hem ook danken of prijzen.

Er zijn voor het vervolg van deze bijeenkomst twee sporen:

- ✓ 'Bidden is voor mij...' - Persoonlijk gebed
- ✓ 'Laat ons samen bidden' - Gemeenschappelijk gebed
- ✓ 'Is de hemel van koper?' - Gebedsverhoring
- ✓ 'Wat haalt het uit?' - Gebedsverhoring

of:

- ✓ 'Iets persoonlijks' - Vormen van persoonlijk gebed
- ✓ 'Niet in je eentje' - Waarde van gezamenlijk gebed
- ✓ 'Handen vouwen, ogen dicht?' - Houdingen in het gebed

Beide sporen worden afgesloten met: 'Gebed van Jezus'.

Bidden is voor mij ...

Leg de volgende uitspraken aan de groep voor en vraag iedere deelnemer om er drie uit te zoeken waarin hij/zij zich het meest herkent.

De uitspraken hebben betrekking op het persoonlijke contact met God, waarin mensen hun dagelijks leven met God delen. Liturgische gebeden, gezamenlijke lofprijzing en dankzegging komen hier niet aan de orde.

BIDDEN IS VOOR MIJ:

- ✓ mijn leven op orde brengen
- ✓ rust zoeken in het jachtige leven
- ✓ Gods bedoeling op het spoor komen
- ✓ op mijn eigen manier mediteren
- ✓ nieuwe energie opdoen
- ✓ levensvragen aan God voorleggen
- ✓ regelmatig even alleen zijn
- ✓ bijpraten met God over het dagelijks leven
- ✓ mijn hart in vertrouwen uitstorten
- ✓ God ter verantwoording roepen
- ✓ samen met anderen God vragen, loven en danken
- ✓ God op andere gedachten brengen
- ✓

De uitkomsten kunnen op wandbord of flap-over worden weergegeven. Is er sprake van een opvallende voorkeur in de groep? En waarom zijn sommige antwoorden misschien niet of weinig gekozen? Geef iedere deelnemer de ruimte om zijn/haar reactie te geven. Laat dit onderdeel niet zozeer een discussie zijn – want daarvoor is bidden te persoonlijk – maar vooral een gesprek om elkaar te begrijpen. Wellicht wil iemand een eigen stelling naar voren brengen, die een aspect verwoordt dat niet hierbij staat.

Bidden is in de Bijbel altijd weer anders. Afhankelijk van de omstandigheden maar ook van de mens die bidt, krijgt het gebed een eigen karakter zoals we zien in deze teksten:

Abraham ging dichter naar hem toe en vroeg: 'Wilt u dan behalve de schuldigen ook de onschuldigen het leven benemen?'

GENESIS 18:23

Abraham neemt het op bij God voor de inwoners van Sodom en Gomorra. Hij dwingt God om zijn plan van

vernietiging steeds weer te veranderen. God laat zich werkelijk 'ompraten', want bidden is hier een herhaald menselijk pleidooi bij God 'op het randje'.

Dúrvén wij dat: aanhouden in ons gebed, pleiten voor de goede zaak en die steeds maar weer aan God voorleggen? Is dat niet een teken dat je gelooft in het belang van wat je tegen God zegt en dat je ook veel tegen God kúnt en mág zeggen?

Prijs de HEER, mijn ziel, prijs, mijn hart, zijn heilige naam.

PSALM 103:1

Je bent er met hart en ziel bij betrokken en je gaat er helemaal in op: de lofprijzing van Gods naam. God ontvangt van mensen de eer die Hem toekomt. Er zijn, zo blijkt uit het vervolg van deze psalm, genoeg redenen om Hem te prijzen.

Welke redenen vind je in je eigen leven om God voor te danken? 'Mijn ziel' en 'mijn hart' zegt de psalmdichter. Hij is er helemaal bij betrokken, zijn lofprijzing komt van binnenuit. Wanneer heb je zelf dat gevoel dat je God ergens hartelijk voor bedankt?

Wees over niets bezorgd maar vraag God wat u nodig hebt en dank hem in al uw gebeden.

FILIPPENZEN 4:6

Je zorgen maken is menselijk en juist daarom hebben wij deze oproep zo nodig. Want zorgen belemmeren je zicht op God en de mensen om je heen. Zorgen maken je wereld kleiner, want het gaat vooral om jezelf. Daarom wijst de apostel de weg van het gebed om alles wat je dwarszit, bij God neer te leggen, zodat je weer ruimte krijgt.

Zorgen zijn er vaak genoeg in ons leven! We mogen God alles vragen wat we nodig hebben. Maar is alles wat wij vragen, ook echt nodig? Ga daarover eens met elkaar in gesprek. Wat mag je God vragen en wat zou je misschien zelf kunnen oplossen?

Wees mij genadig, God, in uw trouw, u bent vol erbarmen, doe mijn daden teniet, was mij schoon van alle schuld, reinig mij van mijn zonden.

PSALM 51:3-4

Na zijn overspel met Batséba dicht David deze psalm. Daarin erkent hij ruiterlijk zijn schuld tegenover God.

Hij pleit zich niet vrij en voert geen excuses aan, maar hij stelt zich kwetsbaar op door te smeken om Gods vergeving.

Kunnen wij dat: klein worden? Heb je zelf wel eens iets meegemaakt waarvan je later spijt kreeg, en heb je toen om vergeving gebeden? Kost het moeite: God om vergeving vragen?

Dit onderdeel kan worden afgesloten met een lied dat een intense bede om Gods nabijheid is:

*Blijf mij nabij, wanneer het duister daalt.
De nacht valt in, waarin geen licht meer straalt.
Andere helpers, Heer, ontvallen mij.
Der hulpelozen hulp, wees mij nabij.*

*Wees bij mij, nu de dag ten einde spoedt.
Alles verdoft wat glans bezat en gloed.
Alles vervalt in het wisselend getij,
maar Gij die eeuwig zijt, blijf mij nabij.*

*U heb ik nodig, uw genade is
mijn enig licht in nacht en duisternis.
Wie anders zal mijn leidman zijn dan Gij?
In nacht en ontij, Heer, blijf mij nabij.*

Gezang 392, Liedboek voor de Kerken

‘Laten we samen bidden...’

Op veel momenten zijn we gewend om te bidden, omdat we daarin met elkaar Gods leiding, nabijheid en zegen zoeken. Dat spreken we uit in onze gemeenschappelijke gebeden waarin we als groep voor God gaan staan en bij Hem neerleggen wat ons allemaal bezighoudt.

*Moge de kracht van God ons sturen,
moge de macht van God ons bewaren,
moge de wijsheid van God ons onderwijzen,
moge de hand van God ons beschermen,
moge het schild van God ons verdedigen,
mogen de engelen van God ons beschermen tegen de
verzoeken van het kwaad en de verleidingen van
de wereld.*

Sint Patrick, Ierse monnik, 4^e-5^e eeuw

Waar kom je het gebed tegen in christelijke kring? Laat de groep brainstormen en zet de reacties op wandbord of flap-over. Daarbij zijn de volgende antwoorden mogelijk: kerk, vergadering, school,

vereniging, koor, thuis, aan tafel, restaurant, vakantie.

Hoe ervaren we het gebed in deze situaties? Belevén we het als zinvol of zijn we er met onze gedachten niet zo bij?

Geef de situaties die de deelnemers als goed ervaren, een plusje, desnoods meerdere plusjes, en de situaties waar het gebed als overbodig of ongepast wordt ervaren, een minnetje, eventueel meer dan één. Zo kan duidelijk worden hoe een vaak stilzwijgend gebruik wordt beleefd.

Kent iemand misschien een discussie op koor of vereniging over de plaats van het gebed? Is het lezen van een gedicht of een meditatief stukje ook goed?

Een andere vraag kan zijn: kun je je een gebed herinneren dat echt indruk op je heeft gemaakt, waar was dat en waarom kwam dit zo goed over? De kans is groot dat uit de reacties blijkt dat de verbinding met de omstandigheden van dat moment het gebed de diepte hebben gegeven waardoor het je raakte.

Bidden is gaan leven uit Gods rust om je leven te accepteren zoals het is, maar ook vragen om de kracht van God die je een duwtje in de rug geeft om er het beste van te maken:

*God, geef mij de rust om te aanvaarden wat ik niet
kan veranderen,
geef mij de moed om te veranderen wat in mijn vermogen ligt,
geef mij de wijsheid om het een van het ander te onderscheiden.*

Reinold Niebuhr, Amerikaans theoloog, 19^e-20^e eeuw

Is de hemel van koper?

Ervaren wij dat God onze gebeden hoort en verhoort? Leg de deelnemers de volgende uitspraken over het gebed voor op papier en vraag hun om deze te waarderen met de cijfers 1-10. 1 betekent ‘lage waardering, weinig affiniteit, zegt me niets’ en 10 staat voor ‘hoge waardering, sterk door aangesproken, goed gezegd’.

Wie deze opdracht in tweetallen laat uitvoeren, brengt meer onderling gesprek in de groep op gang.

Als God alles zijn zegen moest geven waarvoor die gevraagd werd, dan zou Hij zich, juridisch gesproken, schuldig maken aan medeplichtigheid.

Jean Genet, Frans schrijver, 20^e eeuw

In bepaalde omstandigheden kun je op je knieën heel ver komen.

Wieslaw Brudzinski, Pools satiricus, 20^e eeuw

De krant is het ochtendgebed van de moderne mens.

Friedrich Hegel, Duits filosoof, 18^e-19^e eeuw

Laten wij niet bidden om een lichte last, maar om een rechte rug.

Franklin Roosevelt, president VS 1933-1945

God luistert wel maar Hij antwoordt niet vlug.

Russisch spreekwoord

Nadat de deelnemers dit hebben gedaan, worden de uitkomsten op wandbord of flap-over gezet. Waarom springen bepaalde teksten er in positieve of negatieve zin uit?

Ga aan de hand van deze citaten samen in gesprek over de zin van bidden, de moeite van onverhoorde en anders verhoorde gebeden. Breng daarbij ook het volgende gebed ter sprake, dat de wijze waarop God verhoort, openlaat:

Heer, ik bid U om genezing van degene die ik intens liefheb en die ik niet kan missen. Geef dat de behandeling een goed resultaat mag hebben en dat we samen verder kunnen gaan in ons leven, want we hebben het zo goed met elkaar.

Misschien loopt het heel anders, Heer, en moeten wij elkaar toch loslaten zodat er een grote leegte in mijn leven ontstaat. Wilt U mijn gemis dan vervullen met uw kracht zodat ik toch verder kan gaan, wilt U mij met uw liefde verwarmen zodat het niet helemaal koud wordt in mijn hart, wilt U mij met uw zegen vervullen zodat ik blijf openstaan voor een nieuwe toekomst.

Amen.

Wat haalt het uit?

Is het moeilijk om te bidden? De een bidt dagelijks en vanuit een overtuigde gewoonte. Een ander bidt veel onregelmatiger of misschien wel helemaal niet (meer). Welke betekenis zien de deelnemers in onderstaande tekst?

Een concertpianist zei:

Wanneer ik één dag niet studeer, merk ik het.

Wanneer ik twee dagen niet studeer, dan merken mijn vrienden het.

Wanneer ik drie dagen niet studeer, dan merkt het publiek het.

Voor mij geldt dat ook voor bidden:

Wanneer ik één dag niet bid, merkt God het.

Wanneer ik twee dagen niet bid, bespeur ik het in mezelf.

Wanneer ik drie dagen niet bid, merkt mijn omgeving het.

Bidden is je dagelijkse contact met God. Hoe en wanneer je bidt, hangt af van jezelf en wat je gewend bent. Het heeft ook te maken met je opvoeding en wat bij je past, want bidden kan op vele manieren.

Bovenstaande woorden wijzen op het belang van de regelmaat, maar ze zijn niet bedoeld om het gebed op één specifieke manier in te vullen. In het gesprek mag naar voren komen dat ieder bidt op zijn of haar eigen manier. Alleen dan is er je persoonlijke betrokkenheid.

Vanuit bovenstaande tekst kan ook de vraag naar voren komen of bidden – in min of meer dezelfde bewoordingen – een sleur kan worden. Hoe ervaren de deelnemers dat, en hoe gaan zij ermee om?

Wat betekenen de woorden ‘uw wil geschiede’? Gods wil is geen wet, maar juist zijn heilzame bedoeling met ons leven, wat Hij met ons voor heeft in zijn genade. Wanneer wij bidden dat Gods wil gebeurt, zeggen wij daarmee dat wij God de ruimte geven in ons leven om onze Heer te zijn. Wij willen aan zijn bedoeling met ons leven gehoorzamen.

In de Nieuwe Bijbelvertaling klinkt deze bede als volgt: ‘Laat uw wil gedaan worden’. Die vertaling is evengoed mogelijk. Het zijn twee aspecten die elkaar mooi aanvullen: wat God doet en wat wij doen. Wanneer God en mens op elkaar zijn afgestemd, gaat deze bede optimaal in vervulling. Maar dat vergt wel wat!

Wie bidt en werkt, heft met zijn handen zijn hart naar God.

Bernard van Clairvaux,abt, 12^e eeuw

Wij moeten bidden alsof alles alleen van God afhangt, maar wij moeten werken alsof alles alleen van onszelf afhangt.

Ignatius van Loyola, stichter Jezuïetenorde, 16^e eeuw

Een voorbeeld verduidelijkt dit: een kind moet voor z'n diploma afzwemmen. Die prestatie moet hij zelf leveren en daar heeft het kind ook voor geoefend natuurlijk. Maar het kind vraagt z'n vader wel om erbij te zijn, want dat geeft morele steun. Zonder die aanwezigheid ontbreekt er iets / iemand die er op dat belangrijke moment wel bij hoort te zijn.

In dit lied klinkt eerst de vraag om Gods zegen, vervolgens de vraag om zijn vrede en kracht in jezelf, en vanuit die basis komt ten slotte de vraag dat dit gebed wat mag uitwerken in ons leven.

*Zegen ons, Algoede,
neem ons in uw hoede
en verhef uw aangezicht
over ons en geef ons licht.*

*Stort op onze bede
in ons hart uw vrede,
en vervul ons met de kracht
van uw Geest bij dag en nacht.*

*Amen, amen, amen!
Dat wij niet beschamen
Jezus Christus, onze Heer,
amen, God, uw naam ter eer!*

Gezang 456, Liedboek voor de Kerken

of:

Iets persoonlijk

Stel de vraag naar de manier waarop de deelnemers bidden. Is dat op vaste momenten en op dezelfde plaats? Je kunt ook onderweg bidden, misschien doe je het af en toe wanneer er iets bijzonders gebeurt. Je kunt bidden voor jezelf en voor anderen, voor je familie maar ook voor de wereld.

Hoe bid je? Je kunt je handen vouwen en je ogen dichtdoen, maar wanneer je in het bos loopt en aan God denkt, kan dat ook bidden zijn. Aan tafel, op de bank, geknield voor je bed of op een bijzonder 'heilig' plekje misschien.

Leg de deelnemers foto's voor van biddende mensen in enkele uiteenlopende houdingen. Leg er ook foto's bij die als bidden kunnen worden uitgelegd. Zorg ervoor dat de foto's van verschillende christelijke achtergrond zijn, maar ook uit andere godsdiensten. Wat spreekt de groep aan

en wat zouden we van andere culturen kunnen leren?

Wat is het meest kenmerkende voor bidden? In de berijming van Psalm 25 vinden we in vers 7 dit antwoord: 'Gods verborgen omgang vinden zielen waar zijn vrees in woont'.

Bidden is je persoonlijke contact met de Heer waarin je dingen met Hem deelt die een ander misschien niet hoeft te weten. Soms heb je geen woorden en ben je gewoon stil, misschien wel sprakeloos door wat je meemaakt.

Een andere keer is er alle reden om God te danken voor zijn zegeningen in je leven. In beide situaties is er wel de verborgen omgang met God, je eigen moment, je eigen gevoel, je eigen leven, je stille tijd. God begrijpt dat en Hij komt ons daarin ook tegemoet:

De Geest helpt ons in onze zwakheid; wij weten immers niet wat we in ons gebed tegen God moeten zeggen, maar de Geest zelf pleit voor ons met woordloze zuchten.

ROMEINEN 8:26

Niet in je eentje

Bidden is iets persoonlijks. Maar soms heb je de steun van anderen nodig en is het nodig om sámen de handen ineens te slaan. Wanneer Jozua als legeraanvoerder van Israël de strijd aanbindt met het volk Amalek, gaat Mozes de berg op om te bidden. Maar die taak valt hem na verloop van tijd te zwaar:

Toen zei Mozes tegen Jozua: 'Kies een aantal mannen uit en trek met hen tegen Amalek ten strijde. Ikzelf zal morgen op de top van de heuvel gaan staan, met in mijn hand de staf van God.' Toen Mozes' armen zwaar werden, legden Aäron en Chur een steen bij hem neer, zodat hij daarop kon gaan zitten. Zelf gingen ze aan weerszijden van hem staan, om zijn armen te ondersteunen.

EXODUS 17:9,12

Dit verhaal kan door drie personen uit de groep worden uitgebeeld: de eerste persoon is Mozes op de berg (= krukje) met de staf in zijn handen omhoog geheven. Laat het wel een zware staf zijn! Dat houd je dus echt niet lang vol, en daarom moeten er twee personen aan weerskanten komen die hem hierbij ondersteunen.

Wat zien we hier gebeuren en wat kunnen we daaruit leren voor ons geloof?

Welke aspecten in dit verhaal kunnen voor ons van betekenis zijn met het oog op het gebed?

Mozes bidt op de heuvel en Jozua strijdt in het dal: ons gezegde ‘bid en werk’ wordt hier in praktijk gebracht. De een heeft de ander nodig en zo vullen mensen elkaar aan.

Welk type ligt je beter: de handelende Jozua of de bidende Mozes? Sta je net als Jozua graag op de voorgrond en pak je actief een taak op, of ben je liever als Mozes op de achtergrond en ondersteun je anderen die het uitvoerende werk doen? Soms kun je net als Mozes zelf niet goed alleen verder en daarom is het goed om met elkaar te bidden en je krachten te bundelen.

De ene keer ben je Mozes die het initiatief neemt, de andere keer ben je de gene die meedoet zoals Aäron en Chur. Ook in het gebed kun je elkaar aanvullen door samen voorbeden te doen.

Ervaar je de kracht van het gemeenschappelijke gebed in bepaalde verbanden, zoals in de kerk, bij een stille tocht of kleinschaliger in een gebedsgroep?

Wat is de uitwerking van samen bidden in gebedsdiensten, die vaak worden gehouden wanneer er iets bijzonders gebeurt: ramp in de wereld, ernstig ongeval in eigen plaats.

Handen vouwen, ogen dicht?

In de Bijbel – maar ook in onze religieuze cultuur – komen we verschillende gebedshoudingen tegen. Wat is het kenmerkende van bidden in onderstaande teksten? De woorden waar het om gaat, zijn in de handleiding vetgedrukt.

*Salomo knielde neer, ten aanschouwen van de hele
gemeenschap van Israël, hief zijn handen ten hemel
en zei: ‘Heer, God van Israël...’*

2 KRONIEKEN 6:13-14

Eenvoud.

Bij de inwijding van de tempel knielt de koning in het openbaar en heft hij zijn handen op naar de Heer. In ons gebed maakt het voor God niet uit wie je bent in onze samenleving, het is veel belangrijker hoe je tegenover God staat.

Ervaren wij dat in ons bidden maatschappelijke grenzen wegvallen en dat je samen één bent voor God?

*Ga binnen, wij buigen in aanbidding, knielen voor de
Heer, onze maker.*

PSALM 95:6

Oproep tot gebed.

In deze psalm worden mensen uitgenodigd mee te doen in de liturgie in de tempel. De handelingen van buigen en knielen zijn een teken van eerbied en deemoed tegenover de Heer.

Hoe reageren wij op de vraag om ergens samen te bidden? Meedoen wil nog niet zeggen dat je er ook echt bij betrokken bent. Vind je lichamelijke uitingen bij bidden belangrijk?

*Als jullie bidden, trek je dan in je huis terug, sluit de
deur en bid tot je Vader, die in het verborgene is.*

MATTEÛS 6:6

Stille tijd.

Je hoeft bij je gebed niet op te vallen zoals sommige mensen dat graag doen, zegt Jezus. Je bidt tot God en niet om bij anderen goed over te komen.

Is dit een pleidooi van Jezus voor wat wij noemen: stille tijd houden? Wie kan daar vanuit eigen ervaring iets over vertellen?

*De tollenaar sloeg zich op de borst en zei: ‘God,
wees mij zondaar genadig’.*

LUCAS 18:13

Berouw.

Jezelf op de borst slaan is een typisch oosters teken van berouw. Zó extravert en nadrukkelijk hoeft het in onze tijd en cultuur niet per se.

Maar is het uiting geven aan berouw daarmee overbodig geworden? Op welke manier zouden wij onze spijt kunnen uitdrukken tegenover God?

Zingen is dubbel bidden.

Augustinus, kerkvader, 4^e-5^e eeuw

Geloofsliederen.

Het samen zingen van liederen is voor veel mensen een intense vorm van geloven. Woorden die je anders zelf niet in de mond zou nemen, uit je wel in de vorm van een lied.

Wat beleven de deelnemers aan liederen waarin we ons geloof uiten? Onze voorkeuren voor liederen zijn verschillend vandaag: van psalm tot praiselied, van gezang tot opwekking. Wat beleven we aan zang en muziek?

Laat enkele fragmenten van christelijke muziek in diverse stijlen horen en praat erover met elkaar. Probeer in het gesprek van elke genre iets goeds naar voren te laten komen, zodat ze elkaar aanvullen. Uiteraard mag iedereen z'n eigen voorkeur houden!

Welke houding neem je zelf meestal aan bij het bidden? Oefen met de groep deze gebedshouding: zittend op de stoel met de benen iets uit elkaar en de handen op de knieën. Hoe voelt dit en welke gedachten komen er dan bij je boven?

Oefen daarna de bij ons meest gebruikelijke houding: handen vouwen en ogen dicht. Wat is het verschil?

Ga eens op de knieën met je gezicht naar de stoel en vouw je handen (als een kind vroeger voor het slapen gaan). Wat komt er in je op?

Ga gehurkt op de grond zitten en leg je handen open op de grond. En ga ook eens samen in de kring staan en pak elkaar bij de hand.

Stel bij iedere positie steeds de vraag wat deze houding met je doet en of het je gebed op de een of andere manier beïnvloedt.

Een samengaan van grote lofprijzing en innig gebed om ontferming vinden we in dit lied:

*Grote God, wij loven U,
Heer, o sterkste aller sterken!
Heel de wereld buigt voor U
en bewondert uwe werken.
Die Gij waart te allen tijd,
blijft Gij ook in eeuwigheid.*

*Heer, ontferm U over ons,
open uwe Vaderarmen,
stort uw zegen over ons,
neem ons op in uw erbarmen.
Eeuwig blijft uw trouw bestaan
laat ons niet verloren gaan.*

Gezang 444, Kerken voor de Kerken

Gebed van Jezus

In het gebed dat Jezus ons geeft, zit een duidelijke lijn: eerst klinkt er drie keer 'uw' en daarin richten we ons op God: zijn naam, zijn koninkrijk, zijn wil. Daarna komen wij zelf en zeggen we drie keer 'ons': ons brood, onze schulden, onze beproeving.

We zoeken in dit gebed eerst naar God en naar alles wat van Hem is. Vervolgens zoekt God naar ons en uit die woorden, waarin ons hele bestaan zit, blijkt dat Hij weet wat er in ons leven speelt. Een drievoudige lofprijzing besluit dit gebed:

*Onze Vader in de hemel,
laat uw naam geheiligd worden,
laat uw koninkrijk komen
en uw wil gedaan worden op aarde zoals in de hemel.
Geef ons dagelijks het brood dat wij nodig hebben.
Vergeef ons onze schulden, zoals ook wij hebben vergeven wie ons iets schuldig was.
En breng ons niet in beproeving, maar red ons uit de greep van het kwaad.
Want van u is het koninkrijk
en de kracht
en de heerlijkheid
tot in eeuwigheid.
Amen.*

MATTEÛS 6:9-13

Het is een passende afsluiting van deze avond om samen in een kring te gaan staan en deze woorden te bidden. Het licht wordt zo mogelijk wat gedimd en in het midden staat een grote brandende kaars. Iedereen kan daar een kaarsje aansteken en neerzetten, en daar eventueel een korte gebedsintentie, gedachte of wens uitspreken.

In andere bewoordingen vinden we die openheid naar God ook in dit gebed, waarin de mens eerst zoekt naar wat God van ons vraagt vanuit zijn opdracht om lief te hebben. In dit gebed gaat het niet om jezelf en je eigen verlangens en belangen, maar om het dienen van God en de naaste:

*Heer, maak mij een werktuig van uw vrede,
zodat ik liefde verspreid waar mensen elkaar haten,
vergeving breng waar mensen elkaar beledigen,
eenheid sticht maar mensen elkaar bestrijden,
geloof uitdraag waar mensen in twijfel leven,
hoop wek waar mensen in wanhoop ronddwalen,
uw Licht ontsteek waar mensen in duisternis wan-*

delen, vreugde breng waar mensen in leed verkeren.

*Heer, laat mij er niet naar streven dat ik word
getroost maar dat ik erop gericht ben om anderen
te troosten, niet dat ik word begrepen maar dat ik
probeer anderen te begrijpen, niet ik geliefd ben
maar dat ik zoek om anderen lief te hebben.*

*Want wie zichzelf geeft zal ontvangen,
wie zichzelf vergeet die zal vinden,
wie sterft zal ontwaken tot het eeuwige leven.*

Franciscus van Assisi, stichter van
de orde der franciscanen, 1182-1226

**Geef aan dat de volgende bijeenkomst over de
doop zal gaan. Iedere deelnemer wordt daarom ge-
vraagd om thuis over zijn of haar doop te praten.
Mogelijke gesprekspunten:**

- ✓ **Motivatie van de ouders om je te laten do-
pen.**
- ✓ **De actuele betekenis van de doop voor je ou-
ders en voor jezelf.**
- ✓ **Dooptekst, doopboekje, doopkaars, doop-
jurk meenemen.**
- ✓ **Foto's, liturgie of andere herinneringen aan
de doopdienst.**

**Wees erop bedacht dat dit voor sommige deelne-
mers een pijnlijk punt kan zijn, wanneer een van
de ouders niet meer in leven is of wanneer ouders
zijn gescheiden.**

**Bij het Landelijk Dienstencentrum van de Pro-
testantse Kerk in Nederland kan men op de web-
site www.pkn.nl rechtsboven doorklikken naar
de webshop. Hier is het boekje *Over de doop* te be-
stellen. Het boekje biedt informatie over de doop-
bediening in de Protestantse Kerk en bevat ook
portretten van mensen die vertellen wat de doop
voor hen betekent.**

13 HEMELS WATER

Wij geloven in de Heer die in het teken van het water een verbond met mensen aangaat

Doel:

- ✓ De deelnemers beleven de waarde van hun eigen doop door persoonlijke herinneringen.
 - ✓ Zij voelen de betekenis van (doop)water aan en ontdekken dat water in de Bijbel twee kanten heeft.
- of:
- ✓ De deelnemers voelen de waarde aan van het verbond en zien dat dit een belangrijke verandering in het leven is.

Benodigdheden:

- ✓ Foto's van doopvonten
- ✓ Foto's van water
- ✓ Eventueel: tekst van doopformulier

Optie: Opening

De doop maakt deel uit van de geloofsbelijdenis van Nicea, daar wordt gezegd: 'Wij belijden één doop tot vergeving van zonden'.

*Heer van uw kerk,
Gij hebt het woord genomen,
en zegt ons: laat de kinderen tot Mij komen,
want hunner is het koninkrijk.*

*Er is gedoopt!
Wij allen zijn verbonden,
het voorgeslacht, de ouders, die hier stonden,
de ganse kerk in één geloof.*

Gezang 335, Liedboek voor de Kerken

Je eigen doop

Aan het einde van de vorige bijeenkomst is de opdracht gegeven om thuis het gesprek over de eigen doop met de ouders aan te gaan en herinneringen aan de doopdienst mee te nemen. De deelnemers krijgen de gelegenheid hierover te vertellen. In dit gesprek kunnen de volgende aspecten aan bod komen:

- ✓ De motivatie van de ouders om je te laten dopen.
- ✓ De actuele betekenis van de doop voor hen en voor jezelf.
- ✓ De betekenis van dooptekst, doopboekje of doopkaars.
- ✓ Herinneringen van de ouders aan de doopdienst.

Op deze manier zullen er al inhoudelijke elementen van de doop naar voren komen. Wellicht zijn er raakvlakken met dit lied:

*Kind, gekomen uit het Licht,
als een droom, een klein gedicht,
als een dag die nieuw begint,
kroon van liefde, koningskind.*

*Kind, je ogen nu nog dicht,
doe ze open, zie het Licht,
zie waarin je wordt gedoopt:
liefde die gelooft en hoopt.*

*Kind, gekomen in de nacht,
in een wereld die niet wacht,
in een stad vol ongeduld:*

klein signaal van Gods geduld.

*Kind, gekroond met eeuwig licht,
in jouw droom, jouw lief gezicht,
heeft de hemel ons begroet –
dank U, God, wat bent U goed!*

André Troost, theoloog en lieddichter, 1948

Hierna is er de keuze uit twee sporen:

- ✓ **‘Het water in’ - Betekenis van het doopwater**
- ✓ **‘Door het water’ - Dubbele betekenis van water**

of:

- ✓ **‘Teken van verbondenheid’ - Inhoud van het verbond**
- ✓ **‘Teken van een nieuw begin’ - Verbond als keuze en overgang**

Het water in

Het woord ‘dopen’ betekent letterlijk: onderdompelen, wassen. Bij onze doopvont komt die oorspronkelijke bedoeling niet zo goed tot z’n recht omdat het vaak van een klein formaat is. De volwassendoop die in een groter bassin of in water buiten plaatsvindt, zoals in andere landen wel gebeurt, laat dat beter zien.

Leg foto’s van diverse doopvonten neer: uit een vroegchristelijke doopbasiliek, een middeleeuwse stenen doopvont, het doopbakje aan de kansel, een moderne doopvont, een doopbassin of doophandeling in een evangelische gemeente of een oosters-orthodoxe kerk.

Wat zeggen deze verschillende vormen over de omgang met de doop? Wat valt er in dit verband over de doopvont in de eigen gemeente te zeggen?

Praat met elkaar over de functie van water: water voor de vaat en de was, water om dingen schoon te maken, douchewater waarvan je nieuwe energie krijgt, zwemwater waarin je je goed voelt. Zegt dit iets over het water van de doop?

Dopen is een symbolische gebeurtenis: water uitgieten over het voorhoofd van een kind of als volwassene in het water kopje-onder gaan. Waarom gebeurt dat? Water heeft een reinigende werking en daarom krijgt

het een symbolische betekenis.

Elisa geeft de melaatse Naäman de opdracht om zich zevenmaal te baden in de Jordaan, een eenvoudige handeling die Naäman aanvankelijk weigert omdat hij er geen vertrouwen in heeft. Later ontdekt hij dat het water hem heeft genezen en dan erkent hij daarin Gods kracht:

‘Baad u zevenmaal in de Jordaan, dan zal uw huid weer gezond worden en zult u weer rein zijn.’

‘Naäman daalde af naar de Jordaan en dompelde zich daar zevenmaal onder, zoals de godsman had gezegd. Zijn huid werd weer gezond, zo gaaf als de huid van een kind, en hij was weer rein.

2 KONINGEN 5:10,14

In het doopwater gaat de oude, zondige mens kopje-onder en de nieuwe, geestelijk herboren mens komt weer boven. In de doop worden zonden afgespoeld en maakt de mens een nieuw begin met God, zoals de man uit Ethiopië die door Filippus wordt gedoopt:

Onderweg kwamen ze bij een plaats waar water was, en de eunuch zei: ‘Kijk, water! Waarom zou ik niet gedoopt kunnen worden?’ Hij liet de wagen stilhouden en beiden liepen het water in, zowel Filippus als de eunuch, waarna Filippus hem doopte.

HANDELINGEN 8:36-38

Boeiend is hier de relatie tussen de wens om gedoopt te worden – waaruit het geloof van de eunuch blijkt – en Filippus die hier spontaan op ingaat en zijn onderwijs in het rijtuig besluit met de doop.

Hoe kijken wij aan tegen deze korte doopcatechese? Zou het vandaag, wanneer iemand gedoopt zou willen worden, ook zo vlot kunnen gaan, of stellen wij meer voorwaarden waaraan iemand behoort te voldoen?

Hij heeft ons gered door het bad van de wedergeboorte en de vernieuwende kracht van de heilige Geest.

TITUS 3:5

In deze woorden horen we dat dopen een gebeurtenis is die je in een grotere ruimte ondergaat dan onze doopvont. Je ondergaat het water lijfelijk en daarin ook de Geest van God die hierin spreekt. Zo wordt in de doop zichtbaar dat God ons een nieuwe toekomst wil schenken. Want het water vertelt ons een boodschap:

Niemand is met H₂O gedoopt.

Wim ter Horst, orthopedagoog, 20^e eeuw

Wanneer je het Woord van het water scheidt, dan is het niet anders dan het water waarmee je aardappels kookt.

Maarten Luther, kerkhervormer, 15^e-16^e eeuw

Ga samen in gesprek over de symboliek van het doopwater. Wat roepen deze uitspraken bij de deelnemers op? Vertel dat de koster gewoon kraanwater in de doopvont of de doopkan heeft gedaan. Na afloop kun je met dit doopwater de planten water geven, bij wijze van spreken. Want zo gewoon is en blijft dit water!

Maar is daarmee alles gezegd over onze beleving van de betekenis van het doopwater? In de protestantse traditie is het niet heilig, maar tegelijk vormt het wel een wezenlijk onderdeel van de doopgebeurtenis. Kun je de 'buitenkant' en de 'binnenkant' van dit water van elkaar scheiden? Maakt het – voor God en voor ons – iets uit of je veel of weinig water gebruikt?

Laat de deelnemers hier op reageren en dan zal duidelijk worden of ze gevoelig zijn voor dit symbool. Gaat het alleen om de woorden die bij de doop worden gesproken of heeft het water zelf ons ook iets te zeggen?

De doopkaars wordt eerst aangestoken en later ook weer uitgeblazen. Doet dat afbreuk aan de betekenis? Het is de overdracht van Licht vanaf de paaskaars naar de dopeling die daarin de opdracht krijgt om een lichtdrager te zijn.

Door het water

Laat foto's zien van water in verschillende situaties: een stormachtige zee, de watersnoodramp van 1953, rivieren die buiten hun oevers treden, de tsunami van 2004. Maar ook: oase in de woestijn, zwembad, vissersboot, haven, strand, waterdrinkende sporter, kind in vruchtwater.

Wat roepen deze foto's op bij de deelnemers en welke gezichten heeft het water in deze situaties? Denk ook aan de uitdrukking: 'de zee geeft en de zee neemt'.

Water heeft in de Bijbel twee kanten die onlosmakelijk bij elkaar horen. Water is belangrijk in het hete Midden-Oosten en betekent (over)leven in de woestijn.

Wanneer Hagar met haar zoon Ismaël wordt weggestuurd door Abram, dreigt zij van dorst om te komen (Genesis 21:14-19).

Tijdens de reis door de woestijn is er verschillende keren 'watersnood': bij Mara en bij Refidim (Exodus 15:23-24 en 17:1-2).

In het boek Jona laat het water zich van zijn dreigende kant zien wanneer het schip bijna ten ondergaat in de woeste zee.

In zijn scheppend werk baant God door het water heen een weg en maakt Hij ruimte voor mensen:

De aarde was nog woest en doods, en duisternis lag over de oervloed, maar Gods geest zweefde over het water.

God zei: 'Er moet midden in het water een gewelf komen dat de watermassa's van elkaar scheidt.'

GENESIS 1:2,6

Als je deze woorden op je laat inwerken, zie je iets van een angstaanjagende zee in een donkere nacht. Je voelt je klein en weerloos als mens tegenover dat geweld van de natuur.

Wie heeft wel eens zoiets meegemaakt? Wat betekent deze scheppende handeling van God, waarin Hij het water voor ons aan banden legt? Probeer samen te ontdekken dat het alom aanwezige water aan banden wordt gelegd zodat er leefruimte voor mensen ontstaat. God is Heer van het water!

Noach was zeshonderd jaar toen de zondvloed kwam, een watermassa die de aarde overspoelde. Om aan het water te ontkomen ging Noach de ark in. 'Wanneer ik de wolken samendrijf boven de aarde en in die wolken de boog zichtbaar wordt, zal ik denken aan mijn verbond met jullie en met al wat leeft, en nooit weer zal het water aanwellen tot een vloed die alles en iedereen vernietigt.'

GENESIS 7:6-7; 9:14-15

De regenboog aan de hemel spreekt ons aan en wijst ons op Gods blijvende trouw. In dit natuurverschijnsel laat God aan mensen merken dat Hij met ons verbonden wil zijn. In een moeilijke of verdrietige periode heb je dan het gevoel dat God in dit teken naar je omziet.

Wat spreekt mensen in de regenboog zo aan? Laat eventueel een foto met een regenboog zien. De regenboog verschijnt na de overvloed aan water en sluit deze ingrijpende gebeurtenis hoopgevend af.

Dat herkennen wij in ons leven: na een donkere periode wordt het weer licht.

Toen hield Mozes zijn arm boven de zee, en de HEER liet de zee terugwijken door gedurende de hele nacht een krachtige oostenwind te laten waaien. Hij veranderde de zee in droog land. Het water spleet, en zo konden de Israëlieten dwars door de zee gaan, over droog land; rechts en links van hen rees het water op als een muur.

EXODUS 14:21-22

De kracht van het water wijkt hier voor de macht van de Heer, die als Schepper dit water zijn natuurlijke weg wijst door de wind. Het water maakt ruimte voor Israël maar overspoelt het leger van de achtervolgende farao.

Wie is wel eens op een vergelijkbare manier door het water gegaan? Wadlopen of een riviertje oversteken. Varen met een zeilboot kan ook een krachtmeting met het water zijn.

Herkennen wij de doortocht van Israël door de Rode Zee? Een trektocht naar de overkant, de dreiging van wat achter je ligt en het onbekende voor je. Is leven soms niet ‘door het water gaan’?

Is er iemand die wel eens als drenkeling uit het water is gered? Wat gaat er dan door je heen en hoe beleef je de zuigende kracht van het water? Toch komt via datzelfde water de zwemmende redder-in-nood die je in veiligheid brengt.

Lees ter afsluiting dit lied en laat de groep ontdekken welke elementen die al zijn besproken, in dit lied naar voren komen.

*Het water van de grote vloed
en van de zee zo rood als bloed,
dat is de aardse moederschoot,
dat is de diepte van de dood.*

*Want al het water wast niet af,
dat wij verzinken in dit graf,
tenzij de duif die nederdaalt
ons uit de hoge vrede haalt.*

*Tot ondergang zijn wij gedoemd,
als God ons niet bij name noemt,
maar God-zij-dank, Hij doet ons gaan
door 't water van de doods Jordaan.*

*Wij staan geschreven in zijn hand,
Hij voert ons naar het beloofde land.
Als kinderen gaan wij zingend voort.
De Vader is het die ons hoort.*

*Met Noach en zijn regenboog,
Mozes die uit Egypte toog
en Jona uit het hart der zee,
bidt heel uw kerk aanbidde mee.*

*Naäman, nu niet meer onrein,
mag onder uw beminden zijn.
Ja, alle volken zijn in tel
bij U, o God van Israël!*

*Gij heft de aarde aan het licht
door diepte heen en door gericht,
eens zal zij bloeien als een roos,
een dal van rozen, zondeloos!*

Gezang 337, Liedboek voor de Kerken

of:

Teken van verbondenheid

Waar komen we de woorden ‘bond’ en ‘verbond’ tegen?

CNV: Christelijk Nationaal Vakverbond

Humanistisch Verbond

Bond tegen het vloeken.

Je hoort er de woorden ‘verbinden’ en ‘band’ in. Wie op internet de woorden ‘bond’ en ‘verbond’ intikt, komt talloze organisaties tegen op het gebied van sport en beroepsverenigingen. Waarom richten mensen een (ver)bond op? Ze bundelen hun krachten om hun belangen te behartigen, maken zich samen sterk voor een ideaal en treden zo gemeenschappelijk naar buiten.

Waar een verbond wordt gesloten, is sprake van vriendschap. Mensen bezegelen hun relatie, geven daar vorm aan met woorden van liefde en trouw. Het verbond kan ook concreet zichtbaar worden in een teken van vriendschap:

*Jonatan, die David zo lief had als zijn eigen leven,
sloot vriendschap met hem: hij deed zijn mantel af en gaf die aan David. Ook gaf hij hem zijn uitrusting, tot en met zijn zwaard, zijn boog en zijn koppelriem.*

1 SAMUEL 18:3-4

Hoe kun je verbondenheid uitdrukken? Laat de deelnemers dingen noemen waarin ze dat ervaren en misschien kunnen ze iets dergelijks laten zien: ring, ketting, foto, souvenir, boek met persoonlijk woord, cadeau met emotionele waarde. Kun je verbondenheid nog persoonlijker vormgeven? Denk aan wat we met onze handen kunnen doen: elkaar vasthouden, omarmen. Een kus als begroeting of bij het afscheid, een paar goede woorden.

Aanvankelijk gaat Jakob met ruzie bij zijn oom Laban weg. Na een woordenwisseling komt het weer goed tussen hen, wanneer Laban het initiatief neemt om een verbond te sluiten waarbij een opgerichte steen als teken functioneert. Zo gaan zij straks goed uit elkaar omdat ze weten hoe ze tegenover elkaar staan:

‘Laten we daarom een overeenkomst (= verbond) sluiten en iets zoeken dat voor ons allebei als getuige kan dienen.’ Daarop koos Jakob een steen uit en zette hem rechtop als gedenksteen. ... Ze stapelden ze op en hielden bij die steenhoop een maaltijd.

GENESIS 31:44-46

Brengt dit ons dichter bij de doop als het teken waarin God zich met mensen verbindt? Hoe ervaren wij dat God ons daarin nadert?

Wanneer God met mensen een verbond sluit, gaat Hij met hen een persoonlijke en betrouwbare relatie aan. Gods verbond met Abraham geldt niet alleen voor hem en zijn directe nageslacht, maar het reikt veel verder. Het omvat eindeloos veel mensen en het wordt ook niet door de grenzen van onze tijd beperkt. Het verbond gaat uit van God en berust op zijn trouw aan ons.

*Ook zei God tegen Abraham: ‘Ik sluit een **verbond** met jou en met je **nakomelingen**, met alle komende generaties, een eeuwigdurend **verbond**: ik zal jouw God zijn en die van je **nakomelingen**’.*

GENESIS 17:9

Voor Abraham is de besnijdenis het teken van Gods verbond. Van hieruit heeft de kerk de lijn doorgetrokken naar de doop. Het teken dat voor Abraham geldt, is op zijn verre nageslacht van toepassing, en daar horen wij door Christus bij. Daarom mogen kinderen van christelijke ouders worden gedoopt, zo is de reden.

Laat de groep ontdekken dat er tweemaal sprake is van de woorden ‘verbond’ en ‘nakomelingen’ (hier in de handleiding vetgedrukt). Deze twee horen dus bij elkaar.

Wat zeggen die woorden ons over de doop? Wie meer aandacht aan de besnijdenis wil geven, kan met de groep een passage uit het doopformulier lezen waarin dit wordt verwoord.

Hoe lang zou er een doopvont in de plaatselijke kerk staan? Roep de gedachte op van generaties mensen die hier – in een oude kerk soms al over een periode van eeuwen – gedoopt zijn. Er is in de doop een doorgaande lijn.

Zie je dat ook in je eigen familie? Vaak is er een (over)grootouder die bij de doop van het kleinkind aanwezig is. Nodig eventueel een oudere persoon van de gemeente uit om te vertellen wat het betekent om te leven vanuit je doop.

Gods verbond vraagt om een concrete invulling zodat de relatie tussen God en mensen goed blijft. De tien woorden vormen een leidraad voor het leven zoals God dit bedoelt:

*De Heer zei tegen Mozes: ‘Stel deze geboden op schrift, want op grond van deze geboden sluit ik met jou en de Israëlieten een **verbond**.’ Veertig dagen en veertig nachten bleef Mozes daar bij de HEER, zonder te eten of te drinken. En hij schreef de tekst van het **verbond**, de tien geboden, op de platen.*

EXODUS 34:27-28

Hoe krijgen menselijke woorden bij de doop gestalte? Kijk eens samen naar de liturgie en wijs op de vragen die aan ouders worden gesteld: de naam van hun kind die wordt uitgesproken, het verlangen naar de doop, de instemming met de geloofsbelijdenis, de vraag aan de gemeente, de doopvragen uit het doopformulier.

Zoals Gods verbond met Israël werd vastgelegd, zo leggen wij ons vast in ons jawoord.

De lijn van de geslachten klinkt ook in de toespraak van Petrus op het pinksterfeest. Gods belofte van de heilige Geest is voor meerdere generaties dichtbij en ver weg bestemd:

Dan zal de heilige Geest u geschonken worden, want voor u geldt deze belofte, evenals voor uw kinderen en voor allen die ver weg zijn en die de Heer, onze God, tot zich zal roepen.

HANDELINGEN 2:38-39

Teken van een nieuw begin

Hoe word je ergens lid van? Aanmelding via website, invullen van formulier, persoonlijk gesprek, handtekening zetten, contributie of abonnementsgeld betalen.

Wat gebeurt er wanneer je wordt gedoopt? Je wordt als dooplid van de kerk ingeschreven. De Nederlands Hervormde kerk kende, voor zij opging in de PKN, ook de zogenaamde geboorteleden, een aparte categorie naast doopleden en belijdende leden.

De doop is een overgang in je leven, hetzij door de keuze van je ouders in de kinderdoop of als persoonlijke keuze, wanneer je op latere leeftijd besluit je te laten dopen.

‘Ik doop je in de naam van...’ zo klinkt het bij de doop. Met die woorden wordt niet ‘namens’ bedoeld. ‘In de naam van’ wil zeggen dat Gods Naam aan je eigen naam wordt gekoppeld. Die namen worden in de doop met elkaar verbonden en vormen samen een eenheid. God schenkt zijn drievoudige naam – Vader, Zoon en Heilige Geest – aan ons en wij vertrouwen onze naam nu aan Hem toe. In de doop worden die namen bij elkaar gebracht en voorgoed verenigd.

De naam van de drie-enige God draagt voortaan onze naam en aan Hem mogen we ons toevertrouwen. In de doop kiest God voor ons en daarom mogen wij voor Hem kiezen.

In de Bijbelse tijd kennen de Joden de doop als teken van aansluiting bij het Joodse volk. Wanneer een niet-Jood zich tot het Joodse geloof bekeert, ontvangt hij de doop als symbool van dit nieuwe begin. De geestelijke reiniging, de onderdompeling in het water, maakt duidelijk dat er een overgang plaatsvindt.

Johannes de Doper sluit hierbij aan met zijn dooppraktijk. Hij gebruikt de doop niet voor bekeerlingen van buitenaf, maar voor gelovige Joden die zich bewust bekeren tot God en vergeving van zonden vragen:

Dit gebeurde toen Johannes de Doper naar de woestijn ging en de mensen opriep zich te laten dopen en tot inkeer te komen, om zo vergeving van zonden te verkrijgen. Alle inwoners van Judea en Jeruzalem stroomden toe en lieten zich door hem dopen in de rivier de Jordaan, terwijl ze hun zonden beleden.

MARCUS 1:4-5

Je bent gedoopt, maar dat ligt al een tijd achter je. Sta je er nog wel eens bij stil? In de viering van

de doop wordt de gemeente opgeroepen om de eigen doop te gedenken, en in de paasnacht gebeurt dat ook nadrukkelijk. In de oude kerk was de paasnacht – en nu vaak opnieuw – het moment van de doop, mét Christus opstaan tot het nieuwe leven.

Wie heeft wel eens een nieuwe start gemaakt met God en met zichzelf? Wie heeft wel eens zo’n moment beleefd dat een soort doopervaring was?

Water heeft uiterlijk een reinigende werking, maar het is ook een teken van innerlijke vernieuwing van de mens. Die oproep horen we in dit appel aan het volk Israël. Het betekent een duidelijke keuze maken voor het leven naar Gods bedoeling:

Was je, reinig je, maak een eind aan je misdaden, ik kan ze niet meer zien. Vermijd alle kwaad en leer goed te doen.

JESAJA 1:16

Water reinigt en doopwater doet dat in geestelijke zin. Als dopeling leef je vanuit een duidelijke keuze die consequenties heeft. Maar is de doop in onze beleving niet iets wat áchter ons ligt? Herinner aan Maarten Luther die in tijden van aanvechting voor zichzelf op papier schreef: ‘Ik ben gedoopt’. Welk kwaad zouden wij dienen te vermijden vandaag, in je persoonlijke leven en in de samenleving? Wat is het goede dat in onze tijd belangrijk is?

Ik zal er voor jou zijn

Iedere deelnemer krijgt een klein briefje en schrijft daarop een persoonlijke intentie vanuit de beginwoorden ‘Mijn doop...’ Ga vervolgens met de groep de kerkzaal in en laat iedereen rond de doopvont gaan staan. Om de beurt leest ieder zijn of haar intentie voor en legt het briefje vervolgens in de doopvont. Ter afsluiting wordt dit lied voorgelezen:

*Ons pad gaat door het water,
voert naar de overkant.
Hier vinden wij de doorgang
naar het beloofde land.
God schrijft op onze wegen
dit eeuwige refrein:
Jouw God ben ik, jouw Vader,
Ik zal er voor jou zijn!*

Zijn Woord heeft ons geroepen
en uit de nacht getild.
Het woeden van de golven
is door zijn macht gestild.
Hier klinkt over ons leven
dit eeuwige refrein:
Jouw God ben ik, jouw Vader,
Ik zal er voor jou zijn!

De dood druipt van ons lichaam.
Wij komen aan het licht
en vinden nieuwe adem,
de zon in het gezicht.
De regenboog vertelt ons
dit eeuwige refrein:
Jouw God ben ik, jouw Vader,
Ik zal er voor jou zijn!

Ook Noach en de zijnen,
en Mozes met zijn volk
zijn onze reisgenoten
en Jezus is hun tolk.
Zij zingen ons te binnen
dit eeuwige refrein:
Jouw God ben ik, jouw Vader,
Ik zal er voor jou zijn!

Sytze de Vries, theoloog en dichter, 1945

14 SAMEN AAN TAFEL

Wij geloven in de Heer die ons aan zijn tafel van brood en wijn uitnodigt

Doel:

- ✓ De deelnemers delen hun persoonlijke beleving van het avondmaal.
- ✓ Zij ontdekken de Bijbelse achtergronden van de maaltijd.
- ✓ Zij ervaren dat de ontmoeting met de Heer en elkaar centraal staat.

Benodigdheden:

- ✓ Avondmaalsgerei
- ✓ Eventueel: afbeelding laatste avondmaal
- ✓ Naar keuze: papier met uitspraken 'de maaltijd van de Heer is voor mij...'
- ✓ Naar keuze: wandbord of flap-over
- ✓ Eventueel: stukje elektriciteitsdraad
- ✓ Eventueel: gezamenlijke maaltijd

Optie: Opening

Het avondmaal komt niet in de Apostolische geloofsbelijdenis voor. Juist in het avondmaal zien wij als gemeente wie Jezus Christus is en wat Hij voor ons wil betekenen.

*Heer Jezus die ons leven voedt,
hoor ons nu wij tezamen bidden:
wees met uw lichaam en uw bloed
de gulle gastheer in ons midden;
dat wij in breken en in delen
de taal verstaan van spijs en drank:
wij komen om uw Woord te eten –
voor brood en wijn, o Heer, heb dank!*

André Troost, theoloog en lieddichter, 1948

Er zijn twee sporen voor deze bijeenkomst, waarin gedeeltelijk dezelfde elementen terugkeren.

- ✓ 'Voel ik mij uitgenodigd?' - Persoonlijke beleving
- ✓ 'Pascha' - Bijbelse achtergronden van de maaltijd
- ✓ 'Samen aan de maaltijd' - Betekenis van de maaltijd toen en nu

of:

- ✓ 'Wat zegt het mij?' - Persoonlijke beleving
- ✓ 'Ontmoeting aan tafel' - Aspecten van de maaltijd toen en nu

Beide sporen worden afgesloten met het onderdeel 'Dankbaar gedenken', daarin komen alle facetten van het avondmaal nog eens naar voren.

Voel ik mij uitgenodigd?

Ga met de groep in gesprek over hun beleving van het avondmaal zoals dit in de eigen gemeente wordt gevierd. Hoe is de vormgeving: zittend in de banken, lopend naar voren, staande in de kring? Spreekt deze (organisatie)vorm van de viering hen aan en wat zien zij als voor- en nadelen? In dit gesprek kunnen aspecten aan de orde komen als: sfeer in de kerk, beleving van de viering, deelname van jongeren. Hoe kijken de deelnemers aan tegen de inhoudelijke kant van het avondmaal? Wat staat in hun beleving centraal in de viering? Bewaar de aspecten die niet worden genoemd voor een later moment in deze bijeenkomst, het gaat nu met name alleen om de eerste associaties in de groep.

Hebben de deelnemers het gevoel dat ze erbij horen? Nemen ze deel aan de maaltijd of zouden ze er graag aan willen deelnemen?

Om dit wat aanschouwelijker te maken is het wellicht goed om de kan, beker en schaal van het avondmaalsgerei op tafel te zetten. Van welk materiaal is het gemaakt, hecht de groep waarde aan de vormgeving en is de ouderdom van het avondmaalsgerei misschien bekend?

Wie heeft een ervaring met de avondmaalsviering in een andere gemeente, een andere geloofs-gemeenschap of een kerk in het buitenland?

*Alles is gereed,
Christus roept u – eet!
Het brood, de beker is
tot zijn gedachtenis.*

*Alles is gereed,
komt tot rust en eet
het brood van het verbond:
Gods woord in onze mond,*

*manna en fontein,
bron in de woestijn,
oase, eerste plant
van het beloofde land,*

*Christus, opgestaan,
voor ons uit gegaan,
die wolk en vuur en vis
en gulle Gastheer is.*

*Heft de beker, drinkt,
ademt op en zingt –
zijn bloed, zo zoet als wijn,
zijn gloed zal in u zijn!*

*Alles is gereed,
draagt het bruielofskleed –
hier gaan van hand tot hand
de vruchten van zijn Land.*

André Troost, theoloog en lieddichter, 1948

Pesach

Het volk Israël gedenkt de tijd van slavernij en de uittocht van Egypte in de pesachmaaltijd, waarin Gods verlossing wordt gevierd. De pesachmaaltijd bestaat uit geroosterd vlees, ongedesemd brood en bittere kruiden (Exodus 12:8-11).

Deze maaltijd viert Jezus met zijn leerlingen aan de vooravond van zijn kruisiging. De leerlingen vragen van tevoren waar Jezus de pesachmaaltijd met hen wil vieren, zodat zij alles kunnen klaarmaken (Matteüs 26:17).

Tijdens de viering van deze maaltijd geeft Jezus aan brood en wijn een nieuwe en persoonlijke betekenis door deze gebruikelijke onderdelen van Pesach nu op zijn eigen leven te betrekken. Zo krijgt de hele maaltijd een nieuwe inhoud en is die voortaan van Jezus Christus doordrongen:

Terwijl ze aten, nam hij een brood, sprak het zegengebed uit, brak het brood, deelde het uit en zei: 'Neem hiervan, dit is mijn lichaam.' En hij nam een beker, sprak het dankgebed uit en gaf hun de beker, en allen dronken eruit. Hij zei tegen hen: 'Dit is mijn bloed, het bloed van het verbond, dat voor velen vergoten wordt.'

MARCUS 14:22-24

Welke handelingen vinden er plaats rond brood en wijn? Laat de groep dit ontdekken door bovenstaand tekstgedeelte goed te lezen. Gebruik daarbij de schaal (met een stukje brood) en de beker om het te laten zien, en verricht de handelingen in een rustig tempo, één voor één, zodat de groep ze goed kan onderscheiden.

Brood: eten, nemen, zegengebed, breken, uitdelen, opdracht om te nemen.

Wijn: beker nemen, dankgebed, geven, drinken, opdracht om te gedenken.

Laat de deelnemers ontdekken dat er veel werkwoorden worden gebruikt en dat er dus veel gebeurt in korte tijd. Het maakt allemaal deel uit van deze maaltijd, want het wordt nauwkeurig genoemd. Zegt dat iets over het karakter en de betekenis van de viering?

Wie dit tekstgedeelte meer aanschouwelijk wil maken, kan een afbeelding laten zien van het zogenoemde laatste (maar is deze aanduiding wel zo juist?) avondmaal zoals die dikwijls in de refter van een klooster aanwezig is. Let daarbij ook op de plaats en de afbeelding van Judas, die vaak een aparte plaats en ook een wat ander voorkomen heeft. Wereldberoemd is het fresco met het laatste avondmaal van Leonardo da Vinci in Milaan, maar er zijn bijvoorbeeld in Florence ongeschondener fresco's te vinden.

Deze daad van Jezus is al spoedig een vast gebruik in de vroegchristelijke kerk geworden, zoals blijkt uit deze woorden van Paulus:

Want wat ik heb ontvangen en aan u heb doorgegeven, gaat terug op de Heer zelf. In de nacht waarin de Heer Jezus werd uitgeleverd nam hij een brood, sprak het dankgebed uit, brak het brood en zei: 'Dit is mijn lichaam voor jullie. Doe dit, telkens opnieuw, om mij te gedenken.' Zo nam hij na de maaltijd ook de beker, en hij zei: 'Deze beker is het nieuwe verbond dat door mijn bloed gesloten wordt. Doe dit, telkens als jullie hieruit drinken, om mij te gedenken.' Dus altijd wanneer u dit brood eet en uit de beker drinkt, verkondigt u de dood van de Heer, totdat hij komt.

1 KORINTIËRS 11:23-26

In bovenstaande woorden beluisteren we verschillen-de aspecten van de maaltijd van de Heer:

- ✓ De woorden 'ontvangen' en 'doorgeven' laten zien dat deze maaltijd al vanaf het begin een christelijke traditie is.
- ✓ Jezus' zogenoemde instellingswoorden bij brood en beker worden steeds weer uitgesproken.
- ✓ In onze handelingen van brood en beker gedenken wij Jezus.
- ✓ In deze tekenen verkondigen wij zijn dood voor ons.
- ✓ Wij verwachten de tweede komst van Christus.

Probeer in het gesprek samen deze twee lijnen te ontdekken (al zal dat voor de groep wel wat moeilijk zijn!):

Gedenken = onze relatie met het verleden
- offer van Christus

Verwachten = ons uitzicht op de voleinding
- komst van Christus

We zien terug op wat Jezus voor ons heeft gedaan en we zien vooruit naar wat we van Hem mogen verwachten. Avondmaal vieren staat dus tussen het verleden van zijn dood en de toekomst van zijn komen in.

Zien de deelnemers een zekere verbinding met de dodenherdenking op 4 mei? Let wel: dit herdenken is iets totaal anders dan het Bijbelse gedenken = present stellen van het verleden. Maak dit verschil wel duidelijk, want dat is meestal onbekend

maar juist wel bepalend voor de Bijbelse en actuele betekenis van avondmaal vieren.

Op 4 mei staan we allereerst stil bij het leed van de Tweede Wereldoorlog, maar in toenemende mate – vanwege jongere generaties – staan we ook stil bij de actuele slachtoffers van oorlogen en geweld. De gedichten die dan worden voorgedragen, zijn vaak een appel tot vrede en een visioen van gerechtigheid (te vinden op internet). Op 4 mei zijn gedenken en verwachten allebei aanwezig. En wil 4 mei een levende zaak blijven, dan is dat ook nodig. Ervaren we dat bij het avondmaal ook?

Samen aan de maaltijd

Stel de vraag waar de woorden 'avondmaal' en 'maaltijd van de Heer' aan doen denken. De handelingen zijn niet 'echt' in de zin van concreet eten en drinken, maar ze hebben met een maaltijd te maken. Weet iedereen dat ze oorspronkelijk deel uitmaken van een echte maaltijd: agapè-viering, liefdesmaal?

Bij welke gelegenheden gaan wij samen aan tafel? Laat de groep wat situaties noemen, bijvoorbeeld: huwelijksdag, jubileum, familiedag, iets vieren, samen of met groepje uit eten gaan, etentje van de zaak.

Waar gaat het dan om: eten / drinken, de gezelligheid of misschien allebei? Laat eventueel wat foto's van deze situaties zien om de sfeer dichterbij te halen.

Jetro, de schoonvader van Mozes, komt bij het volk Israël op bezoek tijdens hun reis naar het beloofde land. Ze spreken vol overtuiging met elkaar over wat God voor zijn volk heeft gedaan en dit samenzijn wordt dan afgesloten met offers voor God en een gezamenlijke maaltijd:

Jetro verheugde zich erover dat de Heer Israël zo veel weldaden had bewezen en hen had gered uit de handen van de Egyptenaren. 'Geprezen zij de Heer, dat hij jullie uit de macht van de Egyptenaren en de farao heeft bevrijd,' zei hij. ... 'Nu zie ik in dat de Heer machtiger is dan alle andere goden.' Mozes' schoonvader Jetro bracht God een brandoffer en een vredeoffer, en Aäron en alle oudsten van Israël namen samen met hem aan het offermaal deel, ten overstaan van God.

EXODUS 18:9-12

Gemeenschappelijk geloof.

De gezamenlijke maaltijd is voor Jetro een bevestiging van zijn geloof in God. Jetro en Mozes worden hierdoor in Gods naam met elkaar verbonden. De maaltijd

laat zien wat er in de voorafgaande ontmoeting is gegroeid.

Herkennen wij dat ook? In een maaltijd wil je samen iets vieren en ergens bij stil staan. Samen aan tafel zitten schept een – nieuwe – band. Wanneer die niet optimaal is, kun je niet samen eten. Denk aan het verzoeningsdiner van het tv-programma. Je kunt alleen samen aan tafel zitten wanneer je in een goede verhouding tegenover elkaar staat. De maaltijd heeft in de Bijbel altijd een meerwaarde. Het wordt Jezus verweten dat Hij met tollenaars en zondaars aan tafel zit, en hen daarin aanvaardt. Samen eten is een teken van gelijkwaardigheid en vriendschap. Ervaren wij deze goedheid van Jezus wanneer we samen avondmaal vieren?

In het visioen van Gods volmaakte toekomst speelt de maaltijd een wezenlijke rol als een aards teken van hemelse overvloed. In dit goede leven wil God samen met mensen delen:

Op deze berg richt de HEER van de hemelse machten voor alle volken een feestmaal aan: uitgelezen gerechten en belegen wijnen, een feestmaal rijk aan merg en vet, met pure, rijke wijnen.

JESAJA 25:6

Teken van Gods goedheid.

God zorgt voor wijn en voedsel van goede kwaliteit en maakt er een prachtige maaltijd van. Alleen het beste is voor God goed genoeg! Aardse dingen zijn voor God belangrijk genoeg om er het nieuwe leven dat Hij ons wil schenken, in uit te drukken. Gods toekomst is de hemel op aarde en eigenlijk meer aarde dan hemel, zou je kunnen zeggen.

Besteden wij zorg aan het gezamenlijk eten thuis: door de week, op zondag, op feestdagen? We mogen genieten van het goede leven!

Ervaren de deelnemers de emotionele en spirituele meerwaarde van een dergelijk samenzijn? Geeft deze feestelijkheid je nieuwe energie, is het iets waarop je lang terugkijkt?

Jezus doet tekenen waaruit de overvloed van Gods koninkrijk blijkt. Tijdens de bruiloft van Kana zorgt Jezus dat er meer dan voldoende wijn komt, en wanneer hij de menigte bij het meer van Galilea voorziet van brood en vis, is er ook een overschot (Johannes 2:11 en 6:14).

In deze tekenen is Jezus de centrale persoon die wijn, brood en vis in royale mate beschikbaar stelt. Hij maakt het samen eten en drinken mogelijk. Jezus ziet er ook op toe dat het uitdelen aan de grote menigte mensen op ordelijke wijze gebeurt. Allen delen in wat Jezus geeft en daarin geeft Hij zichzelf aan de mensen.

Sta met de groep stil bij het gebruikte woord ‘wonderteken’. Het teken heeft een be-teken-is en het gaat in het evangelie om die verwijzing. Wat zien de deelnemers als bedoeling van deze twee tekenen? Dit zijn concrete gebeurtenissen waar mensen ‘wat aan hebben’. Het is geen symbolisch teken, maar water wordt werkelijk wijn, en er komen ruim voldoende brood en vis voor de mensen. Hierbovenuit wijzen deze maaltijden op Jezus en Gods koninkrijk. De berg van Jesaja wordt hier even zichtbaar als een hoopgevend signaal. Dat zien we ook in dit lied.

*Reizend naar het land van ons verlangen
staan wij in de kring voor even stil,
om de goede gaven te ontvangen
die God onderweg al geven wil.*

*Reikend naar de rijpe volle vruchten,
die ons wachten in het beloofde land,
laten we onze lege handen vullen
met een gulle voorgift uit Gods hand.*

*Staande in de kring van wie op reis zijn,
eten wij het ene levensbrood,
wetend: waar wij nog in de woestijn zijn,
overleven wij daarmee de dood.*

*Reikend aan elkaar de ene beker
vol van het wonder van de ware wijn,
sluiten wij de kring, al is het voor even,
wijzend naar wat ginds volmaakt zal zijn.*

Hans Mudde, theoloog, 1939

of:

Wat zegt het mij?

Vraag wat ieder persoonlijk het meest aanspreekt in de viering van de maaltijd van de Heer. Geef onderstaande uitspraken op papier aan de deelnemers en laat hen die waarderen. Ieder kan er twee uitzoeken die hem of haar het meest aanspreken. Wie deze opdracht in tweetallen laat uitvoeren, brengt meer onderlinge bezinning op gang. De

laatste regel biedt de gelegenheid om een persoonlijk aspect in te brengen dat niet is verwoord. Zet de uitkomsten daarna op wandbord of flap-over, zodat zichtbaar wordt hoe de groep erover denkt, en ga samen in gesprek. Waarom worden sommige uitspraken veel en andere weinig of misschien wel helemaal niet gekozen? Is onze beleving van het avondmaal misschien selectief en overzien wij wel de totale betekenis die hierin opgesloten ligt?

DE MAALTIJD VAN DE HEER IS VOOR MIJ:

- ✓ vergeving van zonden
- ✓ het offer van Jezus' leven gedenken
- ✓ samenzijn van God en mensen
- ✓ beeld van Gods volmaakte toekomst
- ✓ samen vieren als gemeente
- ✓ een teken van kracht voor je geloof
- ✓

Hoe kijkt de groep tegen onderstaande uitspraak aan? Spreekt deze aan in een tijd waarin onze persoonlijke beleving meestal vooropgaat? Ontvang je ook de zegen van het avondmaal als je er wel eens weinig aan beleeft?

Beslissend is niet wat u van het avondmaal denkt, maar wat de Heer van het avondmaal denkt van u.

J. Koopmans, theoloog, 20^e eeuw

Maak de vergelijking met een elektriciteitsdraad en neem eventueel een stukje mee. Je kunt brood en wijn de beschermende buitenkant van de draad noemen. De betekenis die in deze tekenen zit opgesloten, zie je niet, maar wanneer je meedoet aan de viering, kun je die wel ervaren. Ook wanneer je dat niet zo sterk beleeft, mag je wel vertrouwen op die binnenkant van de elektriciteitsdraad.

Ontmoeting aan tafel

Twee mannen zijn op de paasdag op weg van Jeruzalem naar het dorpje Emmaüs. Het licht van Jezus' opstanding heeft hen nog niet bereikt en ze denken dat met zijn kruisiging alles voorbij is.

Wanneer er een vreemdeling met hen oploopt, met hen aan de praat raakt en vanuit de Bijbel de bedoeling van Jezus' kruis en opstanding uitlegt, verandert er iets in hen. Ze nodigen Hem uit om bij hen te eten:

Toen hij met hen aan tafel aanlag, nam hij het brood, sprak het zegengebed uit, brak het en gaf het hun. Nu werden hun ogen geopend en herkenden ze hem.'

LUCAS 24:30-31

De gast wordt gastheer.

Wie is nu bij wie te gast aan tafel? De kerk heeft in deze gebeurtenis een verwijzing naar het avondmaal gezien, want de handelingen met het brood zijn typerend voor de viering.

Wie heeft er wel eens net als de Emmaüsgangers een dergelijke omslag in zijn of haar geloof ervaren? Ervaren wij de avondmaalsviering als herkenning van Jezus en brengt het ons echt dichterbij Hem?

Soms ga je net als die twee mannen een beetje moedeloos je weg en lijkt God ver weg. Dan kan er zomaar een 'Emmaüsmoment' zijn: aan je tafel verschijnt de Heer op een of andere manier.

Na Pasen hervatten de leerlingen hun oude beroep van visser. Ze hebben een nacht gewerkt, maar niets gevangen. Op aanwijzing van een man op de oever gooien ze het net aan de andere kant uit, en met succes. Daarna vindt de maaltijd plaats en nadat ze samen hebben gegeten, vraagt Jezus driemaal aan Petrus hoe hij tegenover Hem staat:

Toen ze aan land kwamen zagen ze een vuurtje met vis erop en brood. Jezus zei: 'Breng ook wat van de vis die jullie net gevangen hebben.'

Jezus zei tegen hen: 'Kom, eet iets.' Geen van de leerlingen durfde hem te vragen wie hij was, ze begrepen dat het de Heer was. Jezus nam het brood en gaf hun ervan, en hij gaf hun ook vis.

Toen ze gegeten hadden, sprak Jezus Simon Petrus aan.

JOHANNES 21:9-10,12-13,15

Een zorgzame voorbijganger.

Wij zouden éerst 'een goed gesprek' willen hebben voordat wij met elkaar aan tafel gaan. Zie het verzoeningsdiner! Wat zegt dit over de waarde van deze maaltijd op het strand? Die is zelf een teken van verzoening waarin een verstoorde relatie wordt hersteld.

Jezus heeft zelf al brood en vis klaargemaakt en daarin wordt zichtbaar dat Hij er voor mensen wil zijn. De maaltijd, die geen uitgesproken diepere betekenis heeft, gaat aan het gesprek met Petrus vooraf.

Wat zien we hierin? Het ongedwongen samenzijn vormt een basis, ook voor Petrus die Jezus heeft verloochend. De maaltijd zelf betekent al verzoening, omdat Jezus en Petrus bij elkaar zitten rond het vuur. Wanneer dit enige tijd heeft geduurd, geeft Jezus Petrus de gelegenheid om zich opnieuw voor Hem uit te spreken.

Brood en beker zijn er een teken van dat de gemeente zich verbonden voelt met Christus. De ene beker en het ene brood zijn er voor velen die eruit drinken en ervan eten. Hierin wordt de geestelijke eenheid zichtbaar die vele gelovigen met de Heer en met elkaar verbindt:

Maakt de beker waarvoor wij God loven en danken ons niet één met het bloed van Christus? Maakt het brood dat wij breken ons niet één met het lichaam van Christus? Omdat het één brood is zijn wij, hoewel met velen, één lichaam, want wij hebben allen deel aan dat ene brood.

1 KORINTIËRS 10:16-17

Eenheid in verscheidenheid.

De ene Heer verenigt ons allen in het offer van zijn leven. Je ervaart dat je opgaat in een groter geheel: het ene brood en de ene beker zijn er voor iedereen. Geeft dit een gevoel van verbondenheid met Jezus en met anderen?

Verlangen wij naar de goddelijke kracht die ons boven de verdeeldheid uittilt? Zelf zijn we daar niet altijd toe in staat. Ervaren de deelnemers de eenheid van gelovigen in de viering van het avondmaal? Hoeveel ruimte voor verschil van opvatting kan er dan zijn? In dit tekstgedeelte blijft die verscheidenheid bestaan: 'hoewel met velen'.

Wat betekent dat woord 'velen' voor je eigen positie in de gemeente? Je visie, je inbreng is natuurlijk waardevol en onmisbaar, maar zegt tegelijk niet alles. Anderen zoeken ook de Heer en maken eveneens deel uit van die geestelijke eenheid.

Wie heeft wel eens het mooie ervaren dat mensen in al hun tegenstellingen bij elkaar worden gebracht? Je ziet hierin de overstijgende kracht van de Heer die eenheid brengt waar wij dikwijls verdeeld zijn. Is het avondmaal voldoende in staat om mensen vandaag in Christus' naam bij elkaar te brengen? Of ervaren we die eenheid meer in andere dingen? Wat zouden wij kunnen doen om die eenheid sterker te maken?

Geeft de viering van eenheid in Christus' brood en beker ons ook een nieuwe verantwoordelijkheid? Het zet ons aan het werk: hoe ga je na afloop met elkaar om, hoe sta je in de wereld en ben je bereid om de verzoenende, helende kracht van deze tekenen in je houding te laten doorwerken?

*Verzadigd met één brood zijn wij,
één lichaam en Gij zijt het hoofd.
Eén lied van lof en eer maakt Gij
het leven dat in U gelooft.
O liefde die ontbloeit uit pijn
wij zijn van U in brood en wijn.*

Gezang 356, Liedboek voor de Kerken

Dankbaar gedenken

In de viering van het avondmaal spelen allerlei accenten een rol. Waardeer samen deze punten.

- ✓ Jezus Christus - wat heeft Hij in zijn leven gedaan.
 - Hoe komt Hij tot je in deze viering.
- ✓ Jezelf - met welke verwachting ben je gekomen.
 - Wat maakt de viering in je los.
- ✓ Anderen - voel ik mij met hen verbonden.
 - Worden eventuele onderlinge verschillen opgeheven.
- ✓ Tafel met brood en wijn - spreken de tekenen mij aan?
 - Hoe ervaar ik de vormgeving?

*Gedenken wij dankbaar de daden des Heren,
zijn leven, zijn dood en verrijzenis,
en dat wij oprecht tot Jezus ons bekeren
die onze God en leidsman ten leven is.*

*Hoe hadden wij onze bestemming vernomen,
was Jezus de weg niet ten einde gegaan.
Wie zouden wij zijn, als Hij niet was gekomen
om in zijn lichaam onze dood te doorstaan.*

*Hoe zouden wij ooit voor elkaar kunnen leven,
had Hij ons de liefde niet voorgeleefd,
die tot de dood zich prijs heeft willen geven,
die, Zoon van God, ons aller slaaf is geweest.*

*Gij eerste der mensen, die weerloos en eenzaam
als graan in de aarde gestorven zijt,
Gij wordt ons brood, maakt ons met U gemeenzaam,
van harte maak tot wederdienst ons bereid.*

Huub Oosterhuis, theoloog en dichter, 1933

Als concreet vervolg van deze bijeenkomst kan de catecheet voorstellen om een gezamenlijke maaltijd te beleggen. Het zou ideaal zijn wanneer de groep deze maaltijd zelf voorbereidt. En het zou nog mooier wanneer de maaltijd een extra dimensie krijgt door gebruik te maken van Han Wilmink, *Bijbels culinair* (Kok, Kampen) of Tini Brugge en Gert Vos, *Hemelse spijzen* (Lannoo / Ten Have, Tiel / Kampen).

Het is natuurlijk ook mogelijk om een dergelijke maaltijd aan deze bijeenkomst vooraf te laten gaan. Dat heeft als voordeel dat er al gesprekken ontstaan en er een bepaalde sfeer is gegroeid, die doorwerkt in de bijeenkomst. Ook kan er dan direct op de ervaring van het samen maaltijd houden teruggegrepen worden.

15 VERGEVEN EN VERGETEN

Wij geloven de vergeving van zonden

Doel:

- ✓ De deelnemers ervaren dat zonde in hun leven een rol speelt.
- ✓ Zij ontdekken de reikwijdte van zonde in Bijbelse verhalen.
- ✓ Zij ondervinden de diepgang van vergeven in de Bijbel en hun eigen leven.
- ✓ Zij ervaren dat mensen zelf intens bij vergeving betrokken zijn.

Benodigheden:

- ✓ Uitspraken 'Zonde: wel of niet' op papier
- ✓ Eventueel: situaties van zonde op papier
- ✓ Eventueel: takje van beukenhaag

Optie: Opening:

*Gelukkig de mens van wie de ontrouw wordt vergeven, van wie de zonden worden bedekt.
Gelukkig als de HEER zijn schuld niet telt.*

PSALM 32:1-2

Heb elkaar vóór alles innig lief, want liefde bedekt tal van zonden.

1 PETRUS 4:8

Vergeving is een geschenk van God en wie dat ontvangt, mag zich gelukkig prijzen. Maar hoe leef je daaruit? Ben je bereid en in staat om anderen te vergeven? Het laagje liefde waarmee zonden wordt bedekt, is soms niet zo dik en dan hoeft er maar weinig te gebeuren of het oude zeer komt weer boven.

't Is zonde...

Leg onderstaande items aan de catechisanten voor op een A4'tje. Wie alleen de mogelijkheid geeft om 'ja' of 'nee' te zeggen, stelt de deelnemers echt voor de keuze. Wie hen de situaties laat waarderen, variërend van 1-10, geeft meer gelegenheid om te nuanceren.

In de bespreking kan blijken dat de deelnemers vinden dat de beknopte aanduidingen geen recht doen aan de situatie en dat wezenlijke achtergrondinformatie ontbreekt. Daarin hebben ze gelijk, maar het gaat om het primaire gevoel dat de groep heeft bij het begrip zonde. Laat ieder ook zelf een zonde benoemen die niet in dit rijtje voorkomt.

ZONDE: WEL OF NIET?

- ✓ Een kaart vergeten te sturen met de verjaardag van je oma
- ✓ Geen tijd hebben voor je vriend die je hulp vraagt
- ✓ Een klasgenoot de huid vol schelden omdat je gelijk hebt
- ✓ Een dingetje van € 2,- meenemen uit de winkel
- ✓ Roddelen over de nieuwe relatie van je ex-vriend
- ✓ Motorolie in het putje weg laten lopen
- ✓ Vloeken omdat het deze dag allemaal tegen zit
- ✓ Met iemand flirten die al 'voorzien' is
- ✓ Niet meer naar de kerk gaan omdat het je niet boeit
- ✓ Vlees eten uit de bio-industrie
- ✓

In deze uiteenlopende situaties blijkt hoe de deelnemers aankijken tegen het woord 'zonde' en

waarmee zij dit woord in hun beleving verbinden. Het is ook interessant om met elkaar een omschrijving van het woord ‘zonde’ te geven en aan het einde van de bijeenkomst deze definitie nog eens terug te halen. Kijkt de groep er door alles wat er ter sprake is gekomen, dan anders tegenaan?

Tillen wij nog wel aan het woord ‘zonde’? We leven in een tijd waarin nogal veel ‘moet kunnen’, zoals we gewend zijn te zeggen. Over zondebesef en schuldgevoel hebben we het niet zo graag. We houden er ook niet van om overal wat van te zeggen en ‘moeilijk’ te doen. Het woord zonde komt in onze beleving vaak niet verder dan het gebroken kopje...

Het woord dat in de Bijbel voor zonde wordt gebruikt, betekent letterlijk: ‘het missen van je doel dat God met je voorheeft’. Je beantwoordt niet aan je opdracht zoals God je als mens heeft geschapen. Het goede leven dat je van Hem hebt ontvangen, zet je op het spel door verkeerde keuzen te maken of belangrijke dingen na te laten. Dát is zonde!

Zonde betekent in de Bijbel ook dat je moedwillig Gods geboden overtreedt, je eigen gang gaat en je grenzen verlegt. Je bent niet tevreden met wat God je aan kan sen heeft gegeven, je wilt meer en ten koste van alles dat ene bereiken. Dát is zonde!

Als je twee keer zonde doet, lijkt het geen zonde meer.

Joods spreekwoord

Begrijpen de deelnemers wat hiermee wordt bedoeld? De eerste keer is er de innerlijke weerstand, de aarzeling omdat de stem van je geweten je tegenhoudt. Wanneer je die grens voorbij bent, vlakkt het schuldgevoel af. Die houding zie je vaak bij mensen die hun gedrag goedpraten.

Heeft zonde ook niet te maken met het stellen van grenzen en het vasthouden aan principes?

Gemiste kans

Zonde is méér dan iets fout doen of een beslissing nemen waarvan je achteraf spijt hebt. Zonde betekent in de kern een verstoorde relatie met God en medemens, een breuk waardoor wij de harmonie verstoren en de onderlinge vrede ondermijnen.

Zonde is ingaan tegen Gods – tien – geboden, je laten verleiden en denken dat het zo’n vaart niet zal lopen.

Dan worden relaties ontworcht, zoals blijkt in het paradijs: daar wordt de door God gestelde grens overschre-

den, doordat mensen niet gehoorzamen aan Gods gebod dat onze veiligheid beoogt (Genesis 3).

Zonde is ook de verwijdering tussen mensen, die ontstaat door afgunst omdat we elkaar Gods licht in de ogen niet gunnen, zoals blijkt in de verhouding tussen Kaïn en Abel (Genesis 4).

Zonde is een dubbele breuk: tussen God en mens, maar ook tussen mensen onderling. Daardoor komt alles in een ander daglicht te staan. Zonde is je egoïsme tegenover de wens om samen te leven, je eigenbelang tegenover naastenliefde. God en medemens, zijn schepping en de samenleving zijn de dupe van zonde, omdat er geen open, positieve verhouding aanwezig is.

Zonde is het missen van je doel. Vraag iedere deelnemer om enkele dingen te noemen die hij/zij verkeerd doet of heeft gedaan, en die hij/zij graag zou willen veranderen. Is er een keuze waarvan je achteraf spijt hebt?

Stel deze vraag met een zekere terughoudendheid, want er kunnen bij sommige deelnemers onverwachte gevoeligheden liggen.

De vraag kan ook ‘veiliger’ worden gesteld door hem algemeen te maken: waar falen wij als kerk? Zijn er gebeurtenissen in de samenleving of de politiek die je als zonde betitelt? Deze insteek heeft als voordeel dat het begrip ‘zonde’ ruimer wordt ingevuld en niet wordt beperkt tot de privésfeer van mensen. Want zonde heeft ook een maatschappelijke dimensie!

Is zonde alleen dingen fout doen? Wij denken vaak dat zonde betekent: slechte dingen doen, fouten maken, niet leven volgens de tien geboden. Wie zich aan deze woorden houdt, doet het aardig goed.

Zonde heeft vaak een ander karakter dan wij denken. Neem de houding van de priester en de leviet in de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan (Lucas 10:31-32). Zij zien wel degelijk dat er hulp nodig is, maar ze dóen het gewoon niet. Zonde is hier in gebreke blijven, met een boog om anderen nood heenlopen, de verantwoordelijkheid afschuiven.

Is deze houding herkenbaar en zijn daarvan actuele situaties te noemen? Laat de deelnemers dit zo direct mogelijk benoemen, zodat dit facet van de gelijkenis dichterbij komt.

Breng eventueel de volgende situaties in (deel ze dan uit op een A4'tje) waarin sprake is van traag,

slordig of nalatig gedrag met ingrijpende gevolgen:

Enkele mensen staan bij een vijver te kijken naar een klein meisje dat erin is gevallen en niet goed kan zwemmen. Wie belt 112 en wie springt het water in?

Een motorrijder rijdt met 90 km door de bebouwde kom en schept een jongetje dat de straat wil oversteken maar niet goed uitkijkt. Het jongetje overleeft het ongeluk niet.

De directie van een chemische fabriek houdt zich niet aan de dure veiligheidsvoorschriften. Op een morgen is er een explosie waarbij twee werknemers om het leven komen.

Een scholier wordt gepest door enkele klasgenoten. Anderen zien het wel, maar ze zijn druk met hun mobieltje, lachen wat of praten met elkaar.

David ziet de mooie Batseba vanuit zijn paleis baden. Hij wil haar als vrouw hebben maar zij is al getrouwd. Daarom laat hij haar man Uria, die hem trouw dient als generaal, sneuvelen in het leger door hem opzettelijk op een gevaarlijke plaats in te zetten. Daarna neemt David Batseba tot vrouw.

In het vertellen van een voorbeeld van laaghartige diefstal klaagt de profeet Samuel hem snoeihard aan en zegt David rechthuis in zijn gezicht: *‘Die man, dat bent u!’* (2 Samuel 12:7). David erkent voluit zijn grote schuld en wordt klein voor God.

Wat is het verschil tussen praten over dé zonde en praten over mijn zonde? Maakt dat uit voor de manier waarop we zonde beoordelen? Laat de groep ervaren dat het eerste op veilige afstand staat en dat we dan gemakkelijker (ver)oordelen.

Wanneer het over jezelf gaat, wordt het pijnlijker. Durf je net als David in die spiegel te kijken en je fout te erkennen? Wat is de kern van Davids zonde? Begeerte, grenzen moedwillig overschrijden, iets of iemand ten koste van alles willen hebben.

Hoe kijken de deelnemers tegen David aan: de manier waarop hij Batseba tot vrouw neemt én zijn reactie op de woorden van Samuel? Maakt zijn grootse schuldbelijdenis zijn zonde ook anders?

Hierna is er de keuze uit twee sporen. In beide mogelijkheden komt de diepte van vergeving naar voren:

‘Meer dan sorry zeggen’ - Vergeven in Genesis en Matteüs in relatie tot ons leven

of:

‘Toedekken of bedekken’ - De kracht van de liefde

‘Wat staat hier op het spel?’ - Vergeven en nieuw vertrouwen

Beide sporen worden afgesloten met: ‘De goede Vader’.

Meer dan sorry zeggen

In de volgende teksten gaat het over schuld en vergeven, maar dit is wel steeds anders van karakter, afhankelijk van de mensen en hun omstandigheden. Wat typeert elke situatie in het bijzonder?

Jakob komt terug in zijn eigen land nadat hij vele jaren bij zijn oom Laban is geweest. Hij ziet op tegen de ontmoeting met Esau die hij vroeger heeft bedrogen, omdat hij de eerste zegen van vader Isaäk wilde ontvangen. Met een groot cadeau wil hij het nu goedmaken met Esau:

Hij dacht namelijk: Ik zal proberen Esau mild te stemmen met het geschenk dat ik vooruitstuur; pas daarna durf ik hem zelf onder ogen te komen, misschien is hij dan bereid mij welwillend te ontvangen.

Zelf liep hij (= Jakob) voor iedereen uit, en terwijl hij zijn broer naderde, boog hij zevenmaal diep voorover. Esau rende hem tegemoet, sloot hem in zijn armen en kuste hem. Beiden lieten hun tranen de vrije loop.

GENESIS 32:21; 33:3-4

Hoe kijkt de groep hier tegenaan? Uit het Bijbelverhaal blijkt dat Jakob fors uitpakt. Hij vindt dus wel dat hij iets heeft goed te maken. Aan dit cadeau kleeft een sfeer van angst en nederigheid.

Waardoor komt het tot verzoening tussen beide broers? Is dat door het cadeau of door de houding van met name Esau? Wordt een mooi gebaar waarin je iets wilt uitdrukken, dan overbodig?

Een schuldbewust cadeau.

Prachtig is de manier waarop de broers elkaar hier ontmoeten en begroeten. Het verleden staat nu niet meer tussen hen in, want 'de tijd heelt alle wonden', zoals we vaak zeggen. Maar het zijn vooral mensen zélf die deze wonden helen. Vergeven is hier geen kwestie van woorden, maar van doen. Soms gaat daar veel tijd overheen: is dat voor ons herkenbaar?

Na het overlijden van Jakob zijn de broers bang dat Jozef wraak op hen zal nemen omdat ze hem in het verleden naar Egypte hebben verkocht. In naam van Jakob doen ze een beroep de vergevingsgezindheid van Jozef:

Bij het horen van die woorden kon Jozef zijn tranen niet bedwingen. Daarna gingen zijn broers zelf naar hem toe. Ze vielen voor hem op hun knieën en zeiden: 'We zijn bereid je slaaf te worden.' Maar Jozef zei: 'Wees maar niet bang. Ik kan toch Gods plaats niet innemen?'

GENESIS 50:17-19

Mensen onder elkaar.

Deze houding siert Jozef. Vergeving is bij hem diepgeworteld. Hij gaat op een gelijkwaardige manier met zijn broers om. Oordelen en veroordelen: we mogen het niet doen en dat weten we ook heel goed, maar in de praktijk doen we het toch wel vaak. Kunnen wij iets leren van de opstelling van Jozef?

Spreekt deze woorden van Jozef ons aan? Hij gaat niet op de – verleidelijke – rechterstoel zitten en trapt niet in de valkuil om met zijn broers 'af te rekenen', nu dat door het overlijden van vader Jakob gemakkelijker zou zijn.

Wat valt op in de houding van de broers? Hun onderdanige aanbod is geen basis om samen verder te gaan. Vergeving die hierop gebaseerd zou zijn, heeft geen echt fundament. De relatie is niet gelijkwaardig.

Vergeving heeft betrekking op relaties die ontwricht zijn. De verhouding tussen God en jezelf kan verstoord zijn doordat je een verkeerde keuze hebt gemaakt. Relaties tussen mensen kunnen beschadigd worden door verwijten of acties die de ander schaden.

Wat er tussen mensen gebeurt, staat niet los van je eigen verhouding tot God. Want de tweevoudige opdracht om lief te hebben stelt God en de naaste aan elkaar gelijk. Jezus koppelt de omgang met de ander aan onze persoonlijke relatie met God:

Wanneer je dus je offergave naar het altaar brengt en je je daar herinnert dat je broeder of zuster je iets verwijt, laat je gave dan bij het altaar achter; ga je eerst met die ander verzoenen en kom daarna je offer brengen.

MATTEÛS 5:23-24

Het een niet los van het ander.

In de viering van het avondmaal kun je dat soms merken. Wanneer er iets vervelends tussen mensen in staat dat hen echt raakt, hebben zij soms moeite om aan deze viering deel te nemen. Eerst moet de kwestie uit de weg worden geruimd. Maar wie neemt het initiatief?

Heb je wel eens meegemaakt dat je niet naar iemand toegaat, afziet van een ontmoeting of niet naar de kerk gaat, omdat er iets is gebeurd waardoor dat niet lukt? Je moet even afstand nemen en het liefst zie je dat de onenigheid wordt uitgesproken. Daarna kun je weer verder met elkaar, God en jezelf.

Het volgende voorbeeld kan wellicht het begrip 'vergeving' verduidelijken door – afhankelijk van het seizoen – een takje van de beukenhaag mee te nemen. Het dorre beukenblad blijft de hele winter aan de beukenhaag zitten tot het nieuwe blad er in de lente voor in de plaats komt. Want in de lente wordt het oude blad afgestoten om plaats te maken voor jong groen.

Zo is vergeving van zonden: het oude dat er soms al lang zit, wordt aan de kant gedaan en maakt plaats voor iets geheel nieuws. Vergeving schept ruimte voor een nieuw begin dat je als de lente begroet, want in onmin met elkaar leven kan aanvoelen als de winter. Maar die winter kan soms lang duren!

Wat heeft de man uit de gelijkenis van Jezus over vergeving innerlijk geleerd? (Matteüs 18:21-35). De koning scheldt hem een schuld van maar liefst 10.000 talenten kwijt, een astronomisch bedrag van omgerekend 30 miljoen euro. Wanneer deze man buiten iemand tegenkomt die hem 100 denarie, oftewel 30 euro, verschuldigd is, maakt hij daar een onoverkomelijk probleem van. Vergeving ontvangen én geven zijn dikwijls niet met elkaar in balans! Hoe leef je uit het geschenk van vergeving dat je zelf van God ontvangt?

Toedekken of bedekken

Vergeven is: de ander niet toerekenen wat hij of zij heeft gedaan. Dat kan moeilijk zijn wanneer er veel gebeurd is. Wie het kwaad niet laat overheersen maar aan de kant wil zetten, is in staat om de ander te vergeven. Wat eerst negatief aanwezig is, wordt bewust bedekt met de mantel der liefde. Wat er tussen jezelf en God of de ander in staat, is niet langer een belemmering en is geen nare 'blikvanger' meer, want het wordt door vergeving overwonnen:

Gelukkig de mens van wie de ontrouw wordt vergeven, van wie de zonden worden bedekt.

PSALM 32:1

Heb elkaar vóór alles innig lief, want liefde bedekt tal van zonden.

1 PETRUS 4:8

Toedekken of bedekken.

Dat is een subtiel verschil: stop je het weg en ontken je daarmee het verleden, of neem je uit een innerlijke overtuiging het besluit om het niet langer de kans te geven?

Wie toedekt, geeft het slachtoffer niet de kans om zich uit te spreken en gaat te snel over tot de orde van de dag omdat dit jezelf beter uitkomt.

Wie bedekt, maakt bewust de keuze om een punt te zetten achter de dingen die onderlinge verhoudingen hebben verstoord. Ze worden er niet minder ernstig om, ze worden niet ontkend, maar ze krijgen een andere plaats bij jezelf en bij de ander.

Kost het moeite om sommige zonden te bedekken? Moét je altijd vergeven? Een slachtoffer van incest komt daar misschien niet aan toe. Kun je iemand dat kwalijk nemen? Een ander kan je zoveel pijn hebben gedaan, je zo ernstig hebben gegriefd, dat het vele jaren kost voordat je aan vergeven kunt denken. En dan ben je er misschien nog niet aan toe om zonden te bedekken.

Heeft iemand wel eens meegemaakt dat er te snel of te gemakkelijk een appel op je vergevingsgezindheid wordt gedaan omdat dit je plicht is als christen? Doe je dan recht aan wat iemand heeft ondervonden?

Is het gemakkelijker om vergeving te schenken of om vergeving te ontvangen?

Als je vraagt om vergeving, doe je er goed aan om eerlijk te erkennen dat je ernstige fouten hebt gemaakt. Je kunt beter ruiterlijk schuld erkennen en het verkeerde niet bagatelliseren.

Wat dat betreft kunnen we een voorbeeld nemen aan de jongste zoon uit Jezus' gelijkenis over de vader en zijn twee zonen. Wanneer de jongste zoon na de nodige omzwervingen terugkeert naar huis, bekent hij eerlijk:

'Vader', zei zijn zoon tegen hem, 'ik heb gezondigd tegen de hemel en tegen u, ik ben het niet meer waard uw zoon genoemd te worden'.

LUCAS 15:21

Wie herkent zich in die jongste zoon? In zijn wens om weg te gaan, lange tijd elders je geluk zoeken, vervolgens helemaal vastlopen in je leven en uiteindelijk erkennen – tegenover God en jezelf – dat je het totaal verkeerd hebt gedaan?

De jongste zoon gaat flink onderuit in zijn leven en zet de goede relatie met zijn vader en broer op het spel. Het siert hem dat hij dit ruiterlijk erkent. Wat valt op in zijn schuldbelijdenis? Eerst de hemel = God en dan zijn vader. Daarin lijkt hij op David. Zien wij onze zonde ook zo direct in relatie tot God?

Wat staat hier op het spel?

De schriftgeleerden en farizeeën komen met een 'geval' bij Jezus: een vrouw die aan haar eigen man niet genoeg heeft. Terwijl ze zelf veilig aan de kant blijven staan, wordt de vrouw weerloos in het midden gezet. Zij kan zich niet verweren want haar aanklagers menen in hun recht te staan. De vrouw is op overspel betrapt en ze beroepen zich op de wet van Mozes: zo iemand behoort gestenigd te worden. Of die harde regel ooit in praktijk is gebracht, is nog maar de vraag (in sommige moslimlanden gebeurt dat wel).

Deze mensen die met hun beschuldigende vinger naar een ander wijzen, worden door Jezus met hun eigen falen geconfronteerd door zijn vraag: hoe groot is het principiële verschil tussen deze vrouw en jezelf?

'Wie van jullie zonder zonde is, laat die als eerste een steen naar haar werpen.'

'Ik veroordeel u ook niet,' zei Jezus. 'Ga naar huis, en zondig vanaf nu niet meer.'

JOHANNES 8:7,11

Hoe kijken de deelnemers tegen de benadering van Jezus aan? Wat vinden zij van de reactie van Jezus: wijs, slim of misschien goedkoop? Is het een handige manoeuvre om de vrouw eruit te redden, en ook zichzelf? Zou Jezus haar zonde bagatelliseren, dan zouden zijn tegenstanders hem dit kunnen verwijten. Maar zou Jezus zeggen: ‘Ze verdient de doodstraf’, dan zouden ze kunnen zeggen dat Hij hard en liefdeloos oordeelt.

Vergeven en vertrouwen.

Wat gebeurt er in dit verhaal? Het onderscheid tussen de ene en de andere zonde – want seksuele vergrijpen liggen altijd extra gevoelig! – heft Jezus op in de manier waarop hij de zonde terugspeelt naar de schriftgeleerden. Welk recht van spreken hebben zij en wij?

Wil dat zeggen dat er niets aan de hand is? De laatste woorden van Jezus tot de vrouw zijn geen terechtwijzing die zout in de wonde strooit, maar ze wijzen haar de weg naar morgen.

Jezus zegt eerst dat de vrouw naar huis mag gaan: het leven in, verdergaan, opnieuw beginnen. Deze volgorde is prachtig: eerst het vertrouwen en daarna de vergeving. Dat is typerend voor de genade waarin Jezus deze vrouw laat delen. Daar kunnen wij nog heel wat van leren!

Wie met de groep nog wat dieper wil ingaan op de moeite en de strijd die het soms kost om te vergeven, kan de volgende situatie in twee varianten aan de groep voorleggen. Wanneer kun je ‘gemakkelijk’ vergeven en in welke situatie moet je weerstand overwinnen om te vergeven? Laat de groep ervaren dat de relatie tussen twee mensen zeer bepalend is voor de werkende kracht van vergeving. Hierin wordt ook duidelijk dat vergeven niet gemakkelijk is wanneer de ander je iets heeft aangedaan. Is er begrip wanneer iemand – nog – niet kán vergeven?

Onderstaand voorbeeld is betrekkelijk eenvoudig. Anders wordt het wanneer er sprake is van incest of verkrachting. Het is dan een langdurig, ingrijpend en emotioneel proces om te kunnen vergeven. Daarvoor dient begrip te zijn. Niet altijd komt het slachtoffer eraan toe om te kunnen vergeven. In dit gesprek mag duidelijk worden dat vergeven niet altijd, en zeker niet na korte tijd, aanwezig is.

Voorbeeld: een enigszins beschonken automobilist, die vorige week te horen heeft gekregen dat hij ontslag krijgt, rijdt een brommer aan. De jongen wordt in het ziekenhuis opgenomen met een flinke hersenschudding. Dat komt wel weer goed, maar zijn eindexamen over een maand gaat niet lukken. De automobilist voelt zich schuldig en zoekt de jongen op in het ziekenhuis omdat hij het goed wil maken.

- 1. Het blijkt een aardige man te zijn die anders nooit te veel drinkt. Hij heeft een flinke cadeaubon meegenomen en hij zit er echt mee dat je examen nu niet lukt. Hij vindt het ontzettend stom van zichzelf, want jij bent nu het slachtoffer geworden.**
- 2. Het is niet zo’n sympathiek figuur. Hij zegt dat het hem spijt, maar vindt ook dat het allemaal nog erger had gekund. Hij denkt dat je er geen blijvende gevolgen aan overhoudt en je kunt straks toch nog wel een ‘her’ doen?**

Het is ook mogelijk – en dat gaat nog dieper – wanneer de groep in twee- of drietallen de opdracht krijgt om zelf een situatie te bedenken rond schuld en vergeving.

In het gesprek hierover gaat het om vragen als: waardoor ben je in staat om te vergeven? Geeft het jezelf en de ander een opgelucht gevoel?

De goede Vader

Ga met de groep naar de kerkzaal bij het kruis. Hier staat een ruim aantal waxinelichtjes of kaarsjes klaar. Iedere deelnemer mag er één of meer pakken, dat aansteken en aan de voet van het kruis neerzetten. Elk lichtje staat voor een persoonlijke zonde, een gemaakte fout of iets waarvan je spijt hebt. Dit wordt niet uitgesproken, in het lichtje legt iedere deelnemer dat bij God neer.

Citeer de woorden uit Psalm 32 over het bedekken van de zonden. Illustreer dit door een brandveilige deken te nemen en die over de lichtjes heen te leggen, zodat de deelnemers zien wat Gods vergeving betekent.

Daarna kan onderstaand lied worden gezongen:

*O Heer die onze Vader zijt
vergeef ons onze schuld.
Wijs ons de weg der zaligheid,
en laat ons hart, door U geleid,
met liefde zijn vervuld.*

*Dat ons geen drift en pijn verblindt,
geen hartstocht ons verwart.
Maak Gij ons rein en welgezind,
en spreek tot ons in vuur en wind,
o stille stem in 't hart.*

Gezang 463, Liedboek voor de Kerken

Wie in de bijeenkomst over de toekomstverwachting kiest voor het spoor van de overlijdensaankondigingen ('rouwkaart'), vraagt nu aan de deelnemers om hiervan enkele voorbeelden mee te nemen. Dit kan een advertentie uit de krant zijn of een aankondiging die men thuis heeft ontvangen. Wellicht zijn er ook aankondigingen van enkele jaren geleden beschikbaar. Dat laatste zou interessant zijn om de ontwikkeling in de lay-out te illustreren.

De bedoeling is om de volgende keer stil te staan bij de formulering van het overlijden en de gelovige verwachting die uit de gebruikte woorden in de advertentie of aankondiging spreekt.

16 ONZE TOEKOMST

Wij geloven de opstanding van het lichaam en het eeuwige leven

Doel:

- ✓ De deelnemers delen samen hun persoonlijke ervaringen met dood en verlies.
 - ✓ Zij worden zich bewust van hun eigen toekomstbeeld.
 - ✓ Zij voelen het Bijbelse spreken over zaaien en opwekken aan.

 - ✓ Zij maken kennis met het Bijbelse spreken over de nieuwe schepping.
- of:
- ✓ Zij leven zich in in het beeld van het nieuwe Jeruzalem.

Benodigdheden:

- ✓ Naar keuze: overlijdensaankondigingen die de deelnemers hebben meegebracht
- ✓ Naar keuze: foto's over de toekomstverwachting
- ✓ Naar keuze: bloembol
- ✓ Eventueel: afbeelding van rups en vlinder

Optie: Opening:

Wij zijn nu al kinderen van God. Wat we zullen zijn is nog niet geopenbaard, maar we weten dat we aan hem gelijk zullen zijn.

1 JOHANNES 3:2

Wat weten wij van Gods toekomst? Op dit moment zijn we al kinderen van God, en dat blijft ook zo. Daar kan de dood niets aan veranderen, ook al weten wij niet precies wat we daarna mogen verwachten.

Er kan in deze bijeenkomst twee keer een keuze worden gemaakt:

'In dankbare herinnering' - Persoonlijke ervaringen rond afscheid en dood

of:

'Er is meer' - Persoonlijke ervaringen rond afscheid en dood

Hierna worden de onderdelen 'Je eigen beeld' en 'Als zaad verstrooid' gevolgd. Daarna is er weer een keuzemoment:

'Alles wordt nieuw' - Beelden van de nieuwe schepping

of:

'Gods metropool' - Beeld van het nieuwe Jeruzalem

Er wordt afgesloten met 'De dagen van onze jaren'.

'In dankbare herinnering'

Aan het slot van de vorige bijeenkomst hebben de deelnemers het verzoek gekregen om overlijdensadvertenties en overlijdensaankondigingen mee te nemen.

Houd voor de zekerheid zelf wat overlijdensaankondigingen, van uiteenlopend karakter, van vroeger en nu, achter de hand, voor het geval dat er door de groep weinig wordt ingebracht.

Onderstaand gedicht is een aantal jaren geleden vaak aangehaald, omdat het treffend verwoordt

dat ons leven tegelijk kostbaar en kwetsbaar is. Juist het kwetsbare – glasglans, kaarsvlam, krokus – nodigt ons uit tot liefdevolle bescherming.

Hoe kostbaar is een kwetsbaar mens

*Verraadt ons aller angst zich niet
in wie het leven weerloos niet?*

*De glasglans stemt de blazer mild.
De kaarsvlam vormt de hand tot schild.*

*De krokus wijst beton zijn grens.
Hoe kostbaar is een kwetsbaar mens.*

Okke Jager, theoloog, 20e eeuw

Wat zien we in de lay-out van overlijdensaankondigingen? Wanneer er kaarten van diverse periodes aanwezig zijn, zal opvallen dat de zwarte of grijze rand tegenwoordig steeds minder wordt gebruikt. Overlijdensaankondigingen zijn nu dikwijls crèmekleurig, ook staan er vaak afbeeldingen op de achtergrond: strand, boom, roos, ondergaande zon. Wat zegt dit over onze beleving van het afscheid?

Wat valt de deelnemers op in de woordkeuze van de aankondigingen? De stereotiepe zinswendingen van vroeger met een nogal formele stijl hebben in het algemeen plaatsgemaakt voor een meer persoonlijke invulling. Daardoor heeft iedere kaart tegenwoordig een eigen karakter.

Terwijl een Bijbeltekst vroeger voor gelovige mensen vrij gebruikelijk was, is er tegenwoordig een breder scala aan teksten, die ook niet altijd uitgesproken religieus zijn. Wat zegt dit over de geloofsbeleving van mensen?

Welke twee elementen spelen in de teksten op deze kaarten de hoofdrol? Er is dikwijls sprake van een goede herinnering aan iemands leven. Ook klinken er woorden van verdriet en gemis. Daarnaast zijn er woorden van hoop, gelovige verwachting, iemand mag ‘rusten’.

Wat ervaren we in deze woorden? In ons leven en daarmee ook in ons geloof ervaren we dat afscheid nemen twee kanten heeft: iemand is niet meer bij ons, maar wel bij God. Wij missen iemand in ons midden, maar we weten hem of haar wel in God geborgen. Dikwijls met pijn in ons hart laten we de overledene los, in vertrouwen op God, al klinkt dit

niet altijd even duidelijk door als in onderstaand gedicht.

Zijn er persoonlijke ervaringen met de dood? Heeft iemand in de familie- of vriendenkring wel eens afscheid moeten nemen? Wat doet dat met jezelf en de manier waarop je in het leven staat? Ga je anders leven wanneer je iets dergelijks hebt meegemaakt?

Vrienden

*Vrienden die zijn overleden,
al wie ons zijn voorgedaan,
vouw ze samen in de vrede
van uw ene naam.*

*Laat ze niet tot niets bevroren
in de ijsskou van voorbij,
laat hun namen nieuw geschieden
aan uw overzij.*

*Allen die zo, zonder adem
biddende, zijn voorgedaan,
bind ze samen in het amen
van uw vaste naam.*

Guillaume van der Graft, theoloog en dichter, 1920

Er is meer...

Hoe zal het zijn aan de andere kant van de dood? Niemand kan het ons vertellen. Het blijven altijd mensenwoorden en menselijke gedachten. Wij spreken erover in beelden die ons de weg naar God wijzen. Zo ontvangen wij het vertrouwen dat het goed komt. De beelden zijn geen exact antwoord op onze vragen en toch hebben we er houvast aan, omdat die taal van het geloof ons dichterbij de Heer brengt:

*Gij zijt de zin van wat wij zijn,
de hartsfontein
die water geeft
dat leven is voor al wat leeft.*

*Gij gaat in het donker voor ons uit
en niemand stuit
uw grote gang
de eeuwen door, een wereld lang.*

*Al dwalen we ook ten dode af
tot over 't graf,
voorgoed zijt Gij*

ons met uw tederheid nabij.

*Wij keren allen tot U weer,
beminde Heer
en grote God.
Hoe liefelijk is dan ons lot.*

*Als alles nieuw wordt voor ons oog,
de hemel hoog,
de aarde wijd
glansen van onvergankelijkheid.*

*Als in het vorstelijke licht
voor uw gezicht
wij blinkend staan
met witte waarheid aangedaan.*

Gezang 283, Liedboek voor de Kerken

Welke beelden komen er bij de groep boven als ze dit lied lezen? Onze weg gaat door de duisternis en het bevrijdende licht laat soms lang op zich wachten. Wie kent een bijna-doodervaring waarin licht vaak een belangrijke rol speelt?

Ons leven loopt hier uit op de dood, maar God brengt ons weer aan het licht. Dan zullen wij overtuigd zijn van de waarheid van ons geloof.

Hoe zien wij zelf het 'leven na dit leven'? De deelnemers krijgen de volgende uitspraken voorgelegd en mogen daaruit één kiezen waarin zij zich het meest herkennen.

Eventueel wijzen zij er ook één aan die zij niet goed begrijpen of die hun niet aanspreekt. Evenzo kunnen ze een eigen omschrijving maken.

Het is ook mogelijk om deze opdracht in tweetallen te laten uitvoeren, zodat de deelnemers onderling in gesprek zijn en nog meer worden gestimuleerd om hun gedachten te bepalen.

ER IS MEER...

- ✓ Ik geloof dat ik later bij God in de hemel mag komen
- ✓ Deze wereld gaat over in een totaal nieuwe schepping
- ✓ Er is ergens een plaats zonder pijn en verdriet
- ✓ Ik ga ervan uit dat alle ellende op aarde ooit ophoudt
- ✓ De hemel is vol mooie muziek en prachtige natuur

- ✓ Ik zie wel hoe het is, daar houd ik me nu niet mee bezig
- ✓ Als mijn lichaam sterft, gaat mijn ziel naar God
- ✓ Gods liefde is gewoon sterker dan de dood
- ✓ Ik hoop al mijn geliefden daar terug te zien
- ✓

Dikwijls stellen we ons de hemel voor als een aards paradijs. Een prachtige tuin waar alles vredig en goed is, en waar mensen zich helemaal thuis voelen. Het begin van Gods schepping keert terug. Jezus zegt tegen de ene misdadiger die met Hem wordt gekruisigd: 'Nog vandaag zul je met mij in het paradijs zijn' (Lucas 23:43).

*Er is een land van louter licht
waar heiligen heersers zijn.
Nooit gaat de gouden dag daar dicht
in duisternis of pijn.*

*Daar is het altijd lentetijd,
in bloei staat elke plant.
Alleen de smalle doodszeescheidt
ons van dat zalig land.*

*Men zie het veld aan de overkant
in groene luister staan,
als Israël het beloofde land
zag over de Jordaan.*

*Maar ach, de stervelingen staan
hier huiverend terzij,
en durven niet op weg te gaan,
het duister niet voorbij.*

*Hing niet het wolkendek zo zwart
van twijfel om ons heen,
wij zouden 't land zien van ons hart,
dat 't hemels licht bescheen.*

*God, laat ons staan als Mozes hier
hoog in uw zonneschijn,
en geen Jordaan, geen doodsrivier
zal scheiding voor ons zijn.*

Gezang 290, Liedboek voor de Kerken

Dit lied herinnert aan het volk Israël dat het beloofde land dicht is genaderd maar de laatste grens, de Jordaan, nog moet oversteken. Mozes zal niet meegaan, maar het land alleen vanuit de verte mogen zien.

Wat spreekt ons aan in dit lied? We beseffen dat het aardse beelden zijn, die op deze manier niet 'waar' zijn, en toch geven ze ons troost. Wij kunnen alleen maar in beelden van deze wereld over de toekomstige wereld spreken. De Bijbel doet dat zelf ook!

Ervaren wij de Jordaan als harde grens? Wie denkt daar wel eens over na of heeft van dichtbij meegemaakt dat iemand die ernstig ziek is, daarmee heeft geworsteld? Helpen goede woorden en mooie beelden om vol te houden?

Wie heeft wel eens als Mozes een vooruitblik gehad op de toekomst?

Je eigen beeld

Ga met de deelnemers in gesprek over hun eigen beeld van de toekomst. Leg, om dit gesprek te stimuleren, uiteenlopende foto's neer. Sfeervolle beelden van de natuur, architectuur (kerken) en vooral foto's met een zekere symboliek zijn hiervoor geschikt (open deur, ondergaande zon, een openslaand hek, twee mensen op een weg e.d.). Kunstafbeeldingen geven op hun eigen wijze vorm aan de nieuwe wereld. Doe er ook foto's bij die onze 'gebroken wereld' laten zien, want die maken duidelijk hoe het niet meer zal zijn.

Laat de groep deze foto's rustig bekijken om er inspiratie uit op te doen. De deelnemers hoeven niet per se een foto te kiezen, het is belangrijker dat hun eigen beeldvorming door deze foto's wordt geactiveerd. Evenals de Bijbel ons niet één beeld geeft maar meerdere beelden naast elkaar laat bestaan, zo hebben onze beelden hun bestaansrecht.

Hoe denken de deelnemers persoonlijk over Gods toekomst? Is die toekomst iets waarover je – al – nadenkt, of is die bedreigend en ver weg? Op welke momenten speelt die een rol, en welke gedachten en beelden komen er dan bij je boven?

Wellicht zijn sommigen er helemaal niet mee bezig en anderen juist wel door een recent overlijden dat hen heeft aangegrepen. Verandert het je eigen geloof wanneer zoiets gebeurt?

Hoe kijk je aan tegen de afscheidsdienst in de kerk en ervaar je de troost van (religieuze) muziek, samen liederen zingen, bloemen en kaarsen? Wie heeft er wel eens over zijn eigen levenseinde nagedacht?

Persoonlijke ervaringen – het gemis van een familielid of goede vriend – kunnen in dit gesprek een onverwacht emotionele rol spelen.

Onderstaand gedicht doet recht aan al deze menselijke gevoelens: de dankbare herinnering aan het voorbije leven en het uitzicht op de toekomst. Deze wordt niet expliciet ingevuld, maar omschreven als 'een ander weten'. Hebben wij aan die 'wetenschap' genoeg of willen wij toch graag een concrete voorstelling hebben van wat wij mogen verwachten?

*De mensen van voorbij
De mensen van voorbij
wij noemen ze hier samen.
De mensen van voorbij
wij noemen ze bij namen.
Zo vlinderen zij binnen
in woorden en in zinnen
en zijn wij even bij elkaar
aan 't einde van het jaar.*

*De mensen van voorbij
zij blijven met ons leven.
De mensen van voorbij
ze zijn met ons verweven
in liefde, in verhalen,
die wij zo graag herhalen,
in bloemengeuren, in een lied
dat opklinkt uit verdriet.*

*De mensen van voorbij
zij worden niet vergeten.
De mensen van voorbij
zijn in een ander weten.
Bij God mogen ze wonen,
daar waar geen pijn kan komen.
De mensen van voorbij
zijn in het licht, zijn vrij.*

Hanna Lam, dichteres kinderliederen, 20^e eeuw

Stel de vraag of er in al deze verscheidenheid – die ongetwijfeld naar voren zal komen – iets gemeenschappelijks is. Kunnen we dat in een kernwoord of een gedachte onder woorden brengen?

We vertrouwen op een gelovige richting en wij zijn overtuigd van de waarheid die we niet zien (Hebreeën 11:1). Wellicht gaan onze gedachten in deze richting: we zijn voorgoed samen met God en de mensen die ons lief zijn. Dan zeggen we veel maar toch niet alles, en laten we dit in vertrouwen open en laten we het over aan God.

Maar nu weet ik mij altijd **bij u**, u houdt mij aan de hand en leidt mij volgens uw plan.

PSALM 73:23-24

*Bij de dood ben ik er niet geweest, maar **ben ik er**.*

J.P. Versteeg, theoloog, 20^e eeuw.

Zien de deelnemers een bepaalde overeenkomst in deze (hier in de handleiding vetgedrukte) woorden? Welke kern komt in alle drie woorden naar voren? We zijn waar God / Jezus is, en we voelen ons geborgen.

Is dit alleen voor later of mag je dat in ons leven hier op aarde ook ervaren? Deze geborgenheid is Gods kracht die je het gevoel geeft dat je niet alleen bent. Deze hoop geeft je de moed om nu door te gaan, is Gods zegen waardoor je het kunt volhouden. Hebben wij aan dat vertrouwen genoeg?

Als zaad verstrooid

Sterven is een diepe breuklijn in ons leven, de meest ingrijpende verandering die een mens kan meemaken. Zoals je geboorte het begin vormt van je mens-zijn, zo is de dood het – soms langverwachte, dan weer abrupte – einde van je leven.

We zeggen wel eens: als God een deur sluit, doet Hij een venster open. Je leven hier op aarde, te midden van de mensen die je lief zijn, wordt beëindigd. Maar het gaat dankzij God wel verder!

Maar hoe ver kunnen wij door dat venster zien en geloven dat iemand verder leeft bij de Heer? Paulus spreekt in een prachtig beeld, dat we pas echt begrijpen wanneer we weten dat een spiegel in zijn tijd nog niet bestond uit het helder reflecterende materiaal van nu:

Nu kijken we nog in een wazige spiegel, maar straks staan we oog in oog. Nu is mijn kennen nog beperkt, maar straks zal ik volledig kennen, zoals ik zelf gekend ben.

1 KORINTIËRS 13:12

Gekend worden en zien.

Voelen we dit aan, het beeld van die wazige spiegel? Er gebeuren zoveel dingen in je eigen leven en in de wereld die je niet begrijpt, waar je tegen aanloopt en die je maar moeilijk een plekje kunt geven.

Er wordt wel eens de vergelijking met een boduurwerk gemaakt. Wij zien alleen de onderkant,

een wirwar van draden, geen mooi verband. Dat geeft ons moeite, maar we mogen weten dat God de bovenkant ziet, het mooie eindresultaat.

Het beeld heeft iets aantrekkelijks en komt logisch over, maar het doet tekort aan de bittere ervaringen die mensen meemaken in hun leven. Alsof alle rafels in ons leven toch een bedoeling hebben!

Paulus laat dit mooi open in zijn beeld van de spiegel die onze werkelijkheid niet helder weergeeft. Wij zien de zin van veel dingen niet – en die is er ook niet altijd – en die moeten we er dus ook niet krampachtig aan willen geven.

Wat weten wij uiteindelijk? We kunnen de vragen beter openlaten. Later, aan de overkant, zullen wij door God worden gekend. Dan is er rust, vrede, dan is het goed.

Zaaien, oogsten, uitstrooien. Langs die lange weg, waarbij je geduldig hoopt op een goed eindresultaat, komt een bloem of gewas tot leven. In dat vertrouwen laten wij het zaad in de grond ondergaan zodat wij later kunnen genieten van wat eruit groeit. Dat is het beeld dat hier wordt gebruikt: in ons aardse leven wordt er gezaaid en God oogst ons in de opstanding:

Nu zou iemand kunnen vragen: ‘Maar hoe worden de doden opgewekt? Hoe zou hun lichaam eruit moeten zien?’ Dwaas die u bent! Als u iets zaait, moet dat eerst sterven voordat het tot leven kan komen. En wat u zaait heeft nog niet de vorm die het later krijgt; het is nog maar een naakte korrel, een graankorrel misschien of iets anders.

Zo zal het ook zijn wanneer de doden opstaan.

Wat in vergankelijke vorm wordt gezaaid, wordt in onvergankelijke vorm opgewekt, wat onaanzienlijk en zwak is wanneer het wordt gezaaid, wordt met schittering en kracht opgewekt. Er wordt een aards lichaam gezaaid, maar een geestelijk lichaam opgewekt.

1 KORINTIËRS 15:35-37,42-44

Je zou gemakkelijk een verkeerde indruk van deze tekst kunnen krijgen. Een aards lichaam wil zeggen: we zijn mensen hier en nu met alle beperkingen die daarbij horen. We zijn sterfelijk en we ervaren dat ons leven in veel opzichten niet volmaakt is. Een geestelijk lichaam betekent: we zullen mensen zijn die vervuld worden van Gods Geest.

Opstaan uit de doden betekent niet dat wij een ‘geestelijk’ bestaan leiden en als ‘geesten’ zullen worden. Wij blijven voor God concrete mensen met een nieuw li-

chaam. Alles is anders dan nu, maar het is God zowel nu als later om de héle mens te doen.

De woorden over de opstanding van het lichaam zijn bewust in de Apostolische geloofsbelijdenis opgenomen, omdat de kerk zo duidelijk wilde maken dat God de héle mens op het oog heeft en niet alleen de ziel. In deze woorden heeft de oude kerk stelling genomen tegenover de Griekse filosofie, maar dit besef is later toch weer verloren gegaan. Ook uit Jezus' omgang met mensen blijkt dat Hij geen scheiding maakt tussen lichaam en ziel, maar de héle mens ziet als iemand die Gods verlossende kracht nodig heeft. Wat hier op aarde al geldt, blijft ook bij de grenzen van het bestaan van kracht. De hele mens is voor God van eeuwige waarde.

Het beeld van Paulus kan wat dichterbij komen door het beeld van een bloembol. Neem er een mee en laat dit beeld even op de deelnemers inwerken. Wat zie je op dit moment en wat zie je wanneer je hem in de grond stopt? Je doet de bol in eerste instantie weg en hij lijkt verdwenen. Het kost veel tijd en vraagt ons geduld en vertrouwen dat er na verloop van tijd iets moois uit komt. De bloembol wordt in oktober gepoot, verdwijnt in de grond, trotseert de lange koude winter en geeft in het voorjaar zijn bloem.

Zien we daarin een parallel met ons leven en wijst dit beeld ons een weg in het geloof?

Betrek hierbij het woord van Jezus, waarin Hij zijn sterven en opstanding vergelijkt met een graankorrel die zichzelf overgeeft om vrucht te dragen:

Als een graankorrel niet in de aarde valt en sterft, blijft het één graankorrel, maar wanneer hij sterft draagt hij veel vrucht.

JOHANNES 12:24

Een ander beeld is dat van de rups die verandert in een vlinder. Dat is een onomkeerbaar proces van verandering, waarbij het oude voorgoed plaatsmaakt voor het nieuwe waarin het dier pas echt tot ontplooiing komt. Laat dit proces eventueel in enkele afbeeldingen zien.

Je kunt je geloofsleven hiermee vergelijken: je groeit als mens, je verandert van inzicht, je wordt rijper en ontdekt nieuwe dimensies.

Alles wordt nieuw

Wij kunnen over Gods toekomst alleen maar in aardse beelden spreken. De Bijbel doet dat ook op verschillende manieren, waarbij er steeds weer andere accenten zichtbaar worden. Gods goede schepping wordt in al zijn aardse luister hersteld en God is de Koning die regeert over hemel en aarde.

De woorden van Jesaja doen ons denken aan het schepende werk van God in Genesis. Deze oorspronkelijke harmonie waarbij alles in elkaar past en in goede orde met elkaar leeft – waarvan God steeds weer zegt dat het goed is – wordt hersteld.

*Dan zal een wolf zich neerleggen naast een lam,
een panter vlijt zich bij een bokje neer; kalf en leeuw
zullen samen weiden en een kleine jongen zal ze
hoeden. Een koe en een beer grazen samen, hun
jongen liggen bijeen; een leeuw en een rund eten
beide stro. Bij het hol van een adder speelt een
zuigeling, een kind graait met zijn hand naar het nest
van een slang. Niemand doet kwaad, niemand sticht
onheil op heel mijn heilige berg. Want kennis van de
HEER vervult de aarde, zoals het water de bodem van
de zee bedekt.*

JESAJA 11:6-9

*Dat eens de Heer zal komen
in deze wereltijd,
en lang vervlogen dromen
vertaalt in werkelijkheid.
De volkeren zal dopen
in vrede en in recht,
daar mogen wij op hopen,
Hij doet al wat Hij zegt.*

*Dat eens de Heer zal komen
met allen, groot en klein,
die door de dood ontnomen
allang gestorven zijn,
om ieder vrij te kopen
die dan nog wordt geknecht,
daar mogen wij op hopen,
Hij doet al wat Hij zegt.*

*Dat eens de Heer zal komen
en heel de schepping juicht,
de bloemen en de bomen,
de zon, de maan zich buigt,
de wolf het lam leert lopen,
de leeuw niet langer vecht,*

daar mogen wij op hopen,
Hij doet al wat Hij zegt!

André Troost, theoloog en lieddichter, 1948

Is onze toekomstverwachting dikwijls niet erg op onszelf gericht? In veel liederen gaat het vooral om je persoonlijke relatie met Jezus.

Maar hebben wij er oog voor dat het in Gods visie om héél de schepping gaat en dat alle geschapen leven zal delen in Gods grote vernieuwing? Wat heeft ons dat vandaag in een tijd van klimaatverandering en bio-industrie te zeggen?

Nieuwe schepping.

Als een kind dat wordt geboren, zo zijn wij onderweg naar de nieuwe wereld. Wat weten wij van wat ons in Gods naam te wachten staat? Het geboorteproces brengt uiteindelijk nieuw leven teweeg, maar dat kost pijn en moeite. Voorlopig, als voorschot zoals Paulus het noemt, leven wij wel uit de kracht van de Geest. Zo proberen wij vol te houden en zien wij uit naar de tijd dat alles volmaakt zal worden:

*Wij weten dat de hele schepping nog altijd als in
barensweeën zucht en lijdt. En dat niet alleen, ook
wijzelf, die als voorschot de Geest hebben ontvangen,
ook wij zuchten in onszelf in afwachting van de
openbaring dat we kinderen van God, de verlossing
van ons sterfelijk bestaan.*

ROMEINEN 8:22-23

*Een mens te zijn op aarde,
is eens voorgoed geboren zijn,
is levenslang geboortepijn.
Een mens te zijn op aarde
is leven van de wind.*

*Een mens te zijn op aarde
is pijnlijk begenadigd zijn
en zoeken, nooit verzadigd zijn,
is rusten in de aarde
als alles is volbracht.*

*Hoe zullen wij volbrengen
wat door de eeuwen duren moet
een mens te zijn die sterven moet?
Wij branden van verlangen
tot alles is voltooid.*

Gezang 489, Liedboek voor de Kerken

Geboortepijn.

Een mooi maar ook pijnlijk proces: de komst van een kind. Het komt – meestal tenminste – wel goed, maar het gaat niet zonder slag of stoot. Gods nieuwe wereld zal komen als een kind dat wordt geboren. Het nieuwe leven dat Hij geeft, zal ooit doorbreken, maar de weg erheen is lang en vraagt om (on)gelovig geduld.

Ervaren we ook persoonlijk dat dit leven soms een last kan zijn? Kun je dan voorstellen dat oudere mensen wel eens zeggen: ‘Het hoeft voor mij niet meer’? Hoe houd je het vol?

Wij kijken bij de toekomst vaak omhoog naar de hemel. Dáár zal het zijn! Toch is dat niet de hele waarheid, want God heeft meer op het oog. In zijn herscheppend werk gaat het om de nieuwe hemel én de nieuwe aarde. We mogen om ons heen kijken of we al iets van die nieuwe wereld zien:

*Maar wij vertrouwen op Gods belofte en zien uit
naar een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, waar
gerechtigheid woont.*

2 PETRUS 3:13

*Ik zag een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Want
de eerste hemel en de eerste aarde zijn voorbij, en de
zee is er niet meer.*

OPENBARING 21:1

Nieuwe aarde.

Valt het op dat ook de hemel nieuw zal worden? God doet in zijn herschepping van alle dingen geen half werk. Samen met de nieuwe aarde vormt de hemel een prachtig decor. Op de aarde zal eindelijk Gods recht zegevieren. De zee – voor woestijnbewoners een dreigende macht – zal zich niet meer laten gelden.

Onrecht: lijden we daaronder? Veel mensen kunnen er niet tegen, wanneer anderen zich niet kunnen ontplooien omdat ze door mensen worden onderdrukt. Volkeren die generaties lang geen menswaardig bestaan hebben, omdat er een dictatuur van geweld en uitbuiting is. Zolang in ons land en in je eigen leven alles betrekkelijk goed verloopt, heb je er geen last van. Trekken we ons aan wat er in de wereld gebeurt?

Maar zolang goede mensen het kwaad ongehinderd op z'n beloop laten, zal het niet minder worden. We kunnen niet zomaar berusten en het kwaad op z'n beloop laten.

Gods metropool

De profeet Jesaja bemoedigt zijn tijdgenoten na de ballingschap met dit visioen. Hierin wordt een krachtig onderscheid gemaakt tussen het nare verleden in Babel en Gods stralende toekomst, tussen de oude en de nieuwe wereld waar mensen nu nog tussenin zitten. Alles wat ons nu nog angstig en onzeker maakt, zal er dan niet meer zijn:

*Ik schep een nieuwe hemel en een nieuwe aarde.
Wat er vroeger was raakt in vergetelheid, het komt
niemand ooit nog voor de geest. Er zal alleen maar
blijdschap zijn en groot gejuich om wat ik schep. Ik
herschep Jeruzalem in een jubelende stad en schenk
haar bevolking vreugde.*

JESAJA 65:17-18

Een nieuwe hemel en een nieuwe aarde: dat klinkt groots en veelbelovend! Maar hoe komen wij daar zelf in voor? God geeft mensen een woonplaats. Van bovenaf komt deze als een geschenk uit de hemel en juist hier op onze aarde zal God dicht bij de mensen zijn.

Met name door uit te spreken hoe het níet is, kunnen wij ons bij dit nieuwe Jeruzalem iets voorstellen. Wanneer je die woorden omkeert, weet je wat God met ons voor heeft:

*Toen zag ik de heilige stad, het nieuwe Jeruzalem,
uit de hemel neerdalen, bij God vandaan. Ze was
als een bruid die zich mooi heeft gemaakt voor haar
man en hem opwacht. Ik hoorde een luide stem
vanaf de troon, die uitriep: 'Gods woonplaats is
onder de mensen, hij zal bij hen wonen. Zij zullen
zijn volken zijn en God zelf zal als hun God bij
hen zijn. Hij zal alle tranen uit hun ogen wissen.
Er zal geen dood meer zijn, geen rouw, geen
jammerklacht, geen pijn, want wat er eerst was is
voorbij.' Hij die op de troon zat zei: 'Alles maak ik
nieuw!'*

OPENBARING 21:2-5

Wat verwacht je van je woonplaats? Waardoor voel je je ergens thuis? Wie verhuist, heeft tijd nodig om ergens binding te voelen. Pas na verloop van tijd ga je mensen op straat herkennen en groeten.

Een nieuwe stad.

Het bijzondere van Gods stad is dat hij bij God vandaan komt en een plaats is waar mensen zich thuis voelen. Waar nu de kerk vaak in het midden staat – soms als

een cultureel overblijfsel van een voorbije tijd – zal God te midden van de mensen zijn en heft Hij de afstand op. Zijn we niet op zoek naar zo'n stad? Het volkslied van Israël heet Hatikwa = de hoop, en daarin wordt dat oermenselijke verlangen naar een eigen plekje in de wereld bezongen:

*Zolang in het hart, van binnen,
een joodse ziel levendig is
en naar het oosten, vooruit,
het oog naar Zion kijkt,
is onze hoop nog niet verloren,
de hoop die al tweeduizend jaren leeft
een vrij volk te zijn in ons land
het land van Zion en Jeruzalem.*

Is dit visioen te mooi om waar te zijn, te hoog gegrepen? Let eens op dat ene puur menselijke detail: God die onze tranen droogt. Juist daarin heeft die stad zijn menselijke karakter omdat God aandacht heeft voor alles wat wij in ons hart meedragen. Uiteindelijk komt het hier bij God terecht die het van ons overneemt.

Vroeger zeiden mensen vaak: 'Hier beneden is het niet', maar uiteindelijk zal het hier beneden wél zijn, want God komt zelf naar ons toe. Mogen we dan nu al niet iets van die toekomst waarmaken? Is dit te mooi om waar te zijn? Of zijn er af en toe momenten dat je er nú al iets van mag beleven? Te denken valt aan een gebeurtenis of een ervaring waarbij je je volmaakt gelukkig voelt, waarbij vrede je hart vervult zodat je denkt: dit is de hemel op aarde. Ook in de wereld zijn er mensen die je inspireren omdat ze de moed niet opgeven.

De dagen van onze jaren

*De dagen van onze jaren
ze komen en ze gaan
met velerlei gevaren
van overal vandaan.
Zo moeten wij aanvaarden
hoe kwetsbaar en hoe klein
wij mensen zijn op aarde
en stervelingen zijn.*

*De dagen van onze jaren
ze hebben nochtans zin
als het wonder wordt ervaren
van heil en zegening
van hogerhand gegeven*

*het eerst aan Israël
dat Eén ons hele leven
meegaat als metgezel.*

Hans Mudde, theoloog, 1939

Geef de groep de opdracht om voor de laatste bijeenkomst een eigen belijdenis / geloofsgetuigenis / gelovige verantwoording te schrijven. Laat het een zeer persoonlijke herschrijving van de Apostolische geloofsbelijdenis zijn, in zelfgekozen actuele bewoordingen. Maar het kan ook een verwijzing zijn naar een Bijbelse persoon, of een Bijbelverhaal dat aanspreekt.

Aan deze opdracht kan eventueel worden toegevoegd: houd een interview met iemand die al belijdenis heeft gedaan. Dat kan een jongere zijn, maar ook een ouder iemand. Vragen die in een dergelijk gesprek een rol kunnen spelen:

Waarom heb je belijdenis gedaan?

Hoe heb je de voorbereiding daarop ervaren?

Wat is je van de kerkdienst het meest bij gebleven?

Kun je je belijdenistekst noemen en wat betekent die voor je?

17 BELIJDEN-IS-DOEN

Geloven in Gods jawoord tegen mensen en zelf ja zeggen

Doel:

- ✓ De deelnemers vertellen wat zij geloven in hun zelfgeschreven woorden.
- ✓ Zij worden zich ervan bewust dat belijdenis doen vele aspecten omvat.
- ✓ Zij worden gestimuleerd Gods Woord te beantwoorden in hun persoonlijke leven.

Benodigdheden:

- ✓ Wandbord of flap-over
- ✓ Eventueel: kerkenraadsleden en leden van werkgroepen uitnodigen

Optie: Opening:

*Nog voor wij woorden hebben
vat Gij ons in het oog.
Meer dan wij durven dromen
houdt Gij ons leven hoog.
Gij brengt Uzelf ter sprake
als toekomst ongedacht,
verzadigt ons verlangen
dat op de vrede wacht.*

*Nog voor wij kunnen heten
hebt Gij ons al gekend,
genoemd en aangesproken,
tot liefde voorbestemd.
Nooit raken wij verzwegen
maar worden als een kind
dat, bij zijn naam geroepen,
een nieuw vertrouwen vindt.*

*Nog voor wij kunnen vragen
hebt Gij ons al gehoord.
Nog voor wij wegen weten
wijst Gij ons zelf het spoor.
Uw lamp voor onze voeten
geeft dan het volle zicht.
Gij wacht ons aan de einder
als horizon van licht!*

Sytze de Vries, theoloog en dichter, 1945

Belijdenis doen, 'ja' zeggen tegen God, begint niet bij óns. Gods woord is eraan voorafgegaan, zijn 'ja' tegen ons heeft al geklonken in de doop. Als je aarzelt om je vertrouwen tegenover God uit te spreken, mag je weten dat er van Gods kant al een hand naar je is uitgestoken.

Zo beleef ik het

Ieder mens doet belijdenis vanuit persoonlijke motieven. Achter de buitenkant – het jawoord dat voor iedereen gelijk is – schuilt de binnenkant van de persoonlijke overtuiging met de eigen accenten die iedereen in zijn of haar keuze legt.

Nodig de groepsleden uit om de zelfgeschreven 'geloofsbelijdenis' voor te lezen. Er mogen best verhelderende vragen worden gesteld: wat bedoel je daarmee, of: waarom heb je dat zó gezegd? Maar het is niet de bedoeling om een discussie aan te gaan, want dat zou geen recht doen aan het persoonlijke karakter van ieders woorden.

Hoe komen de elementen uit de Apostolische geloofsbelijdenis ter sprake en zijn er aspecten die in de eigen bewoordingen nauwelijks een rol spelen?

Het is niet de bedoeling om de getuigenissen van de deelnemers hieraan af te meten, maar het is wel interessant om ze ernaast te leggen.

*Gij hebt uw woord gegeven
nog voor ik U iets vroeg,
dat is voor heel mijn leven,
ja voor de dood genoeg.
Uw woord is daad, o Vader,
werd brood in de woestijn,
werd mens en is mij nader
dan wie mijn naasten zijn.*

*God, die uw woord gegeven,
uw Zoon gezonden hebt
en naar zijn beeld het leven
van wie U kent herschept, –
wees door uw Geest met allen
die hebben ja gezegd,
dat zij die staan niet vallen.
Maak Gij ons trouw en echt.*

Gezang 341, Liedboek voor de Kerken

In dit onderdeel kunnen ook de interviews ter sprake komen. Wanneer de groep na de belijdenisdienst nog eens bij elkaar komt, is het interessant om nog eens terug te grijpen op de laatste twee vragen:

**Wat is je van de kerkdienst het meest bijgebleven?
Wat betekent de belijdenistekst voor je?**

Wat doe je als je belijdenis doet?

Om dit te verhelderen worden onderstaande tien stellingen gewaardeerd met cijfers van 1-10, waarbij elke stelling dus een ander cijfer krijgt en alle cijfers worden gebruikt. In deze benadering moet iedere deelnemer daardoor duidelijk prioriteiten stellen. Het is ook mogelijk om een cijfer per stelling te geven; dat geeft meer ruimte om de stellingen gelijkwaardig te waarderen.

BELIJDENIS DOEN BETEKENT VOOR MIJ:

- ✓ een persoonlijke keuze voor een leven met God
- ✓ mijn eigen antwoord op de doop door mijn ouders
- ✓ de wens om bewust als christen te leven
- ✓ overtuigd 'ja' zeggen tegen Jezus
- ✓ uit eigen wens mij aansluiten bij de kerk

- ✓ de belofte om de Heer altijd trouw te blijven
- ✓ vertrouwen op God gaat boven mijn eigen twijfels
- ✓ nooit alleen zijn wat er ook in mijn leven gebeurt
- ✓ een aansporing om meer met mijn geloof te doen
- ✓ openstaan voor de Heer en mijn naaste
- ✓ ...

Wat valt op in de bespreking? Wellicht zullen bepaalde uitspraken bij velen een hoge waardering krijgen en worden sommige stellingen vrijwel niet gekozen. Laat duidelijk zijn dat belijden zo persoonlijk is dat er geen sprake kan zijn van 'goed' of 'niet goed'.

Interessant is wel om te zien hoe de drie aspecten van belijden: persoonlijke geloofskeuze, aansluiting bij de gemeente en belofte tot navolging, worden gewaardeerd.

Het Griekse woord 'belijden' betekent oorspronkelijk: 'hetzelfde zeggen'. Het woord komt uit de rechtspraak, waar de uitspraken van getuigen overeen dienen te komen om de waarheid te kunnen vaststellen.

In de Bijbel krijgt het woord 'belijden' in het Oude Testament de betekenis van Gods naam erkennen door Hem te loven en te prijzen: *'breng hem hulde, prijs zijn naam'* (Psalm 100:4).

In het Nieuwe Testament wordt belijden ook: je openlijk uitspreken voor God, een geloofsgetuigenis afleggen tegenover de mensen. Dat horen we in de aansporing die Paulus aan zijn medewerker Timoteüs geeft:

Strijd de goede strijd van het geloof, win het eeuwige leven waartoe je geroepen bent en waarvan je in aanwezigheid van velen zo'n krachtig getuigenis hebt afgelegd.

1 TIMOTEÛS 6:12

Belijden is spreken vanuit je persoonlijke geloof, je legt je leven in Gods hand. Dat is je eigen keuze en je doet dit ook samen met anderen in de gemeente van Christus. Je sluit je aan bij de in de woorden van de Apostolische geloofsbelijdenis die al eeuwen oud zijn, maar je beleeft ze wel op je eigen manier.

Belijden is een gelofte afleggen tegenover de Heer dat je met Hem door het leven wilt gaan en dat je graag bij de gemeente van Jezus Christus wilt horen. Je belooft om een actief lid van de kerk te worden en je wilt je persoonlijke gaven voor de gemeenschap inzetten. Belijden is ook de intentie uitspreken dat je oprecht wilt proberen als christen te leven. Het is je streven om een herkenbare volgeling van Jezus Christus te zijn.

Woord en antwoord

In onderstaande teksten komen we verschillende aspecten tegen die in relatie staan tot belijdenis doen. Kan de groep deze aspecten herkennen en vinden de deelnemers ze belangrijk?

We hebben een leidraad nodig voor ons geloof en ons leven, en die vinden we in de Bijbel, het boek van de Heer. De verschillende Bijbelboeken bieden ons houvast in het leven en beschijnen de weg die wij door het leven gaan:

Uw woord is een lamp voor mijn voet, een licht op mijn pad.

PSALM 119:105

Omgang met de Bijbel.

Samen en persoonlijk op weg gaan met het Woord van God. Hoe geven wij de Bijbel een plaats in ons persoonlijke leven? Wat zijn de ervaringen of doelen van de deelnemers? Hier kan ook het gebruik van een dagboek of leesrooster ter sprake komen.

Waar komt het in de Bijbel op aan? Jezus vat alle geboden samen in de liefde tot God en tot de naaste. De profeet Micha wijst ook de weg naar God en naar mensen in de samenleving met zijn appel:

Er is jou, mens, gezegd wat goed is, je weet wat de HEER van je wil: niets anders dan recht te doen, trouw te betrachten en nederig de weg te gaan van je God.

MICHA 6:8

Een pittige opdracht.

Liefhebben, gerechtigheid, trouw, samen met God door het leven gaan: dat vraagt veel en je beseft dat je er niet aan kunt voldoen. Moeten we die hoge norm dan maar wat versoepelen, of is het goed en nodig aan dat gelovige ideaal te blijven werken?

Wat houdt geloven nu precies in? Soms wordt die vraag je wel eens gesteld door een nieuwsgierige of kritische buitenstaander. Kun je dan in een paar woorden duidelijk maken waarom je christen bent?

Vraagt iemand u waarop de hoop die in u leeft gebaseerd is, wees dan steeds bereid om u te verantwoorden.

1 PETRUS 3:15

Uitleg geven.

Veel mensen weten vandaag niet meer precies wat kerk en geloof inhouden. Ze willen er soms best meer over horen. Ben je bereid en in staat om daarop een goed antwoord te geven en durf je de uitdaging van het gesprek aan?

Wat zou je willen doen?

Welke plannen hebben de deelnemers voor het volgende seizoen? Misschien zijn er groepsleden die gemotiveerd zijn om een vervolg aan dit seizoen te geven. In onderstaand keuzemenu kan ieder dit aangeven.

Elke deelnemer krijgt als opdracht om één uitspraak uit te kiezen die hem of haar bijzonder aanspreekt, één uitspraak die hem of haar niets zegt en één uitspraak die een serieus twijfelgeval is.

NA MIJN BELIJDENIS GA IK...:

- ✓ beslist een Alpha-cursus volgen
- ✓ meedoen in een werkgroep
- ✓ regelmatig(er) naar de kerk
- ✓ een diaconale vakantiereis maken
- ✓ met anderen over mijn geloof praten
- ✓ meer aandacht aan het Bijbellezende besteden
- ✓ eerst eens rustig bekijken wat ik wil doen
- ✓ lid worden van een gebedsgroep
- ✓ gewoon door met wat ik nu doe
- ✓ mijn vriend(in) proberen warm te maken
- ✓ ...

Iedereen licht zijn of haar keuze toe en de uitkomsten worden op wandbord of flap-over gezet. Waar liggen de verschillen en overeenkomsten tussen de deelnemers? Waarom zijn bepaalde dingen 'populair' en andere juist niet?

Een alternatief of een aanvulling is het uitnodigen van kerkenraadsleden en vertegenwoordigers van werkgroepen (bijvoorbeeld eredienst, ZWO, vorming en toerusting). Zij vertellen iets over hun werk en kunnen met belangstellende deelnemers afspreken om eens een vergadering bij te wonen. Wellicht gaan sommige deelnemers vervolgens een taak in deze groep vervullen.

Wie kan ik voor U zijn?

Belijden doe je op je eigen manier. Dat hangt samen met je geloofsbeleving, je karakter en je opvoeding, je levensverhaal en mensen die je hebt ontmoet.

Hoe verschillend we daarin ook zijn, we proberen allemaal op onze eigen manier antwoord te geven op deze vraag:

Wie kan ik voor U zijn?

Wat kan ik voor U doen?

Wees ontvankelijk als de aarde.

Wees aanstekelijk als het vuur.

Wees verkwikkend als het water.

Wees zachtmoedig als de wind.

Wie kan ik voor U zijn?

Wat kan ik voor U doen?

Wees een mens die blijft geloven.

Wees een mens die steeds opnieuw begint.

Wees een mens die nog kan hopen.

Wees een mens die zonder meer bemint.

Alfred Bronswijk, theoloog, 1942

Dat klinkt mooi, maar het vraagt ook veel. Wie is daartoe in staat? Gelukkig mogen we vertrouwen dat we niet alleen door het leven gaan. Onderstaande woorden – naar het Lutherse avondgebed – zijn dan ook een passende afsluiting van deze bijeenkomst en heel het voorafgaande seizoen.

Dat lijkt veel gevraagd! Leven in relatie tot God vraagt inderdaad wel het nodige van je. Maar je hoeft het niet alleen te doen. Je mag vertrouwen op Gods liefdevolle kracht en je gedragen voelen door zijn nabijheid, zoals dit lied zegt:

*Blijf bij ons, Heer, wanneer de nacht zal komen –
nu wordt het stil en donker om ons heen.*

*Blijf bij ons, als ons alles wordt ontnomen,
Heer, laat uw kerk, uw schepping niet alleen.*

*Blijf ons nabij, al gaan wij eigen wegen;
blijf in uw goedheid naar ons toegewend
met uw genade, met uw troost en zegen,
blijf bij ons, Heer, in woord en sacrament.*

Blijf ons nabij, als ons zal overkomen

*de bange nacht vol twijfel, angst en nood,
blijf, als beproeving strijdt met onze dromen,
blijf, ook al dreigt de strenge, bittere dood.*

*Blijf bij ons, Heer, hoever van huis wij zwerven,
blijf, wat dan ook ons van elkander scheidt,
blijf bij ons, Heer, in leven en in sterven,
blijf bij ons, Heer, in tijd en eeuwigheid.*

André Troost, theoloog en lieddichter, 1948

GESPREKSPUNTEN VOOR DE ONTMOETING TUSSEN KERKENRAAD EN BELIJDENISGROEP

Artikel XI 8 van de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland zegt over de openbare geloofsbelijdenis het volgende:

De openbare geloofsbelijdenis wordt afgelegd om de doop te ontvangen of te beaamen, als blijk van de bereidheid om van de Heer te getuigen, medeverantwoordelijkheid te dragen voor de gemeente van Christus en te blijven bij de gemeenschap van Woord en sacramenten. De openbare geloofsbelijdenis vindt plaats in het midden van de gemeente, met gebruikmaking van een orde uit het dienstboek van de kerk. De kerkenraad voert met hen die voornemens zijn belijdenis van het geloof af te leggen, een gesprek over hun motivatie en over de inhoud van hun geloof.

Om dit gesprek praktisch vorm te geven kan van onderstaand model gebruik worden gemaakt. Het zijn zeven gesprekspunten die uiteraard naar eigen inzicht kunnen worden aangepast.

Elk onderwerp bestaat uit vijf uitspraken waarin verschillende aspecten van het onderwerp worden belicht. Ook zijn bij elk onderwerp een Bijbeltekst en een lied opgenomen.

De uitspraken zijn voor de kerkenraadsleden een handvat om het gesprek aan te gaan en nodigen de belijdeniscatechisanten uit om hun persoonlijke positie te bepalen. Zo ontstaat er gemakkelijk een gesprek met de nodige diepgang.

Wie er gebruik van wil maken, dient ze te kopiëren omdat ze alleen in deze handleiding zijn opgenomen.

1. DE BIJBEL...

- ✓ heeft voor mij echt betekenis omdat hij van kافت tot kافت waar is
- ✓ zie ik als een boek van vroeger waarmee je vandaag gelovig kunt leven
- ✓ vertelt mij Gods tijdloze boodschap van trouwe liefde voor mensen
- ✓ vind ik een menselijk boek, maar wel door de Heilige Geest geïnspireerd
- ✓ heeft voor mij als kern het evangelie van Jezus Christus
- ✓ is voor mij...

Je bent van kindsbeen vertrouwd met de heilige geschriften die je wijsheid kunnen geven, zodat je wordt gered door het geloof in Christus Jezus.

2 TIMOTEÛS 3:15

Een rijke schat van wijsheid schonk God ons in zijn woord. Hebt moed, gij die op reis zijt, want daarmee kunt gij voort. Gods woord is ons een licht, en elk die in vertrouwen daarnaar zijn leven richt, die zal erin aanschouwen des Heren aangezicht.

Gezang 326, Liedboek voor de Kerken

2. GOD...

- ✓ **is mijn liefdevolle Vader die in de hemel woont en naar mij omziet**
- ✓ **ontmoet ik vooral in goede mensen die echt iets voor mij betekenen**
- ✓ **belooft mij zijn blijvende trouw: 'Ik zal er altijd voor je zijn'**
- ✓ **zie ik vol verwondering als de Schepper van alle leven op aarde**
- ✓ **vind ik een groot geheim dat je nooit helemaal kunt doorgronden**
- ✓ **is voor mij...**

Wees niet bang, want ik zal je vrijkopen, ik heb je bij je naam geroepen, je bent van mij!

JESAJA 43:1

*Heer, die mij ziet zoals ik ben,
dieper dan ik mijzelf ooit ken,
kent Gij mij, Gij weet waar ik ga,
Gij volgt mij waar ik zit of sta.
Wat mij ten diepste houdt bewogen,
't ligt alles open voor uw ogen.*

PSALM 139

3. JEZUS CHRISTUS...

- ✓ **belijd ik als Gods Zoon en Verlosser die voor ons op aarde is gekomen**
- ✓ **laat mij in gelijkenissen en genezingen Gods ideale wereld zien**
- ✓ **is voor mij de levende verbinding tussen God en de mensen**
- ✓ **zie ik als een inspirerend voorbeeld van volmaakte menselijkheid**
- ✓ **is voor mij het persoonlijke gezicht van God op onze aarde**
- ✓ **is voor mij...**

Ik ben de weg, de waarheid en het leven.

JOHANNES 14:6

*O Jezus, hoe vertrouwd en goed
klinkt mij uw naam in 't oor,
uw naam die mij geloven doet:
Gij gaat mij reddend voor.*

Gezang 446, Liedboek voor de Kerken

4. DE HEILIGE GEEST...

- ✓ **is Gods persoonlijke kracht in mij waardoor ik weer nieuwe moed krijg**
- ✓ **kan ik niet zien, maar Hij is wel een duidelijke kracht, net als de wind**
- ✓ **inspireert mij om te geloven, zodat anderen in mij iets van God herkennen**
- ✓ **verenigt mij met andere gelovigen ondanks al onze menselijke verschillen**
- ✓ **God is bóven mij, Jezus Christus is náást mij, de Heilige Geest is ín mij**
- ✓ **is voor mij...**

Er zijn verschillende gaven, maar er is één Geest.

1 KORINTIËRS 12:4

*Wat zijn de goede vruchten,
die groeien aan de Geest?
De liefde en de vreugde,
de vrede allermeeest,
geduld om te verdragen
en goedertierenheid,
geloof om veel te vragen,
te vragen honderduit.*

Gezang 252, Liedboek voor de Kerken

5. DE DOOP...

- ✓ **is voor mij een prachtig teken waarin Jezus Christus 'ja' tegen mij zegt**

- ✓ geeft mij het gevoel dat ik echt bij de gemeente van Christus mag horen
- ✓ laat mij duidelijk zien dat ik een kind van Gods verbond mag zijn
- ✓ is voor mij het zichtbare bewijs dat ik door Jezus Christus ben gered
- ✓ is een persoonlijke keuze die ik in mijn leven heb gemaakt
- ✓ is voor mij...

Daarop begon Filippus met hem te spreken over het evangelie van Jezus, waarbij hij deze schrifttekst (= Jesaja 53) als uitgangspunt nam. Onderweg kwamen ze bij een plaats waar water was, en de eunuch zei: 'Kijk, water! Waarom zou ik niet gedoopt kunnen worden?' Hij liet de wagen stilhouden en beiden liepen het water in, zowel Filippus als de eunuch, waarin Filippus hem doopte.

HANDELINGEN 8:35-38

Interessant is dat in de vertaling van 1951 na de vraag van de kamerling / eunuch een vers is ingevoegd dat niet in de alleroudste handschriften voorkomt. Wat zegt dit over de relatie tussen doop en belijdenis?

En hij zei: Indien u van ganser harte gelooft, is het geoorloofd. En hij antwoordde en zei: Ik geloof, dat Jezus Christus de Zoon van God is.

*Er is gedoopt!
Wij allen zijn verbonden,
het voorgeslacht,
de ouders die hier stonden,
de ganse kerk in één geloof.*

Gezang 335, Liedboek voor de Kerken

6. HET AVONDMAAL...

- ✓ zet mij even stil bij alles wat Jezus Christus voor ons heeft gedaan
- ✓ laat mij de verbondenheid van gelovige mensen rond Jezus ervaren

- ✓ heb ik steeds weer nodig om versterkt te worden in mijn geloof
- ✓ laat mij zien dat God in deze onvolmaakte wereld contact met mensen zoekt
- ✓ geeft mij het gevoel dat ik gast ben aan de tafel van Jezus onze Gastheer
- ✓ is voor mij...

Ik sta voor de deur en klop aan. Als iemand mijn stem hoort en de deur opent, zal ik binnenkomen, en we zullen samen eten, ik met hem en hij met mij.

OPENBARING 3:20

*Nu ik mijn hand strek naar 't gebroken brood
en neem de beker, die Gij zelf mij boodt,
hoe komt Gij met uw goedheid mij nabij;
berg me in uw liefde, Heer, en zegen mij.*

Gezang 358, Liedboek voor de Kerken

7. DE KERK...

- ✓ is het lichaam van Jezus Christus waarvan ook ik een onderdeel mag zijn
- ✓ zie ik als de geloofsgemeenschap die luistert naar de Bijbel, bidt tot God en Hem looft in onze liederen
- ✓ heeft volgens mij de opdracht om in de wereld Gods liefde uit te dragen
- ✓ is mijn persoonlijke keuze door me bij deze geloofsgroep aan te sluiten
- ✓ bestaat uit mensen – en daaraan wil ik nu meedoen – die zich door God geroepen voelen om Hem en de naaste te dienen
- ✓ is voor mij...

Elke dag kwamen ze trouw en eensgezind samen in de tempel, braken het brood bij elkaar thuis en gebruikten hun maaltijden in een geest van eenvoud en vol vreugde. Ze loofden God en stonden in de gunst bij het hele volk.

HANDELINGEN 2:46-47

*Laat ons zo uw heerlijkheid
zien in deze donk're tijd,
opdat wij nu en voortaan
trouw U ter beschikking staan.
Erbarm U, Heer.*

Gezang 313, Liedboek voor de Kerken